

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны”

ХРЭСТАМАТЫЯ

Вучэбны дапаможнік
па раздзеле “Замовы”
для студэнтаў спецыяльнасці
1-21 05 01 “Беларуская філалогія”

Гомель 2011

УДК
ББК

Рэцэнзенты:

кафедра беларускай культуры і фалькларыстыкі ўстановы адукацыі “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”;

Ермакова Л.Л., к.ф.н., дацэнт, дацэнт кафедры рускай і сусветнай літаратуры ўстановы адукацыі “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”

Рэкамендавана да выдання навукова-метадычным саветам ўстановы адукацыі “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны” 2011 года, пратакол №

Хрэстаматыя: вучэбны дапаможнік па раздзеле “Замовы” для студэнтаў спецыяльнасці 1-21 05 01 “Беларуская філалогія” / уклад., сістэм. тэкстаў, уступ. арт. С.А. Вяргеенка; Мін-ва адукацыі РБ, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2010. – 66 с.

УДК
ББК

© Вяргеенка, С.А., 2010

© УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”, 2010

Замовы – адзін з самых архаічных жанраў абрадавага фальклору, таму належная ўвага засяроджваецца на гэтым жанры пры выкладанні курса “Фалькларыстыка” для студэнтаў-першакурснікаў філалагічнага факультэта.

Сістэматычнае вывучэнне замоў пачынаецца з канца XIX стагоддзя і ў фалькларыстычнай навуцы назапашана шмат рознааспектных даследаванняў гэтага жанру. Для студэнтаў-першакурснікаў XXI стагоддзя цікавымі будуць тыя выданні, якія прапануюць фактычны матэрыял ва ўсёй сваёй разнастайнасці. З тэарэтычных прац у першую чаргу неабходна пазнаёміцца з манаграфіяй славутай беларускай даследчыцы Г.А. Барташэвіч “Магічнае слова: Вопыт даследавання светапогляднай і масацкай. асновы замоў” [1], у якой аўтар, падкрэсліваючы, што беларускія вучоныя прытрымліваюцца традыцыйнага тэматычна-функцыянальнага прынцыпу, характарызуючы іх спробы сістэматызацыі і класіфікацыі замоў, прапануе ўласную класіфікацыю, якую можна прыняць за аснову, у залежнасці ад прызначэння замоў, у дастасаванасці да рэгіёна:

«I. Замовы гаспадарчага характару, куды ўваходзяць замовы пры паляванні, пры лоўлі рыбы, пры развядзенні пчол, пры сельскагаспадарчых работах («звароты да ніўкі»), пры першым выгане жывёлы на пашу, для захавання статку, пры пажары, пры пабудове хаты.

II. Ахоўныя замовы ад злых духаў і шкодных істот, прыродных з’яў: ад перуна, ад дамавога, ад хлеўніка, ад лесавіка, ад ведзьмы, чараўнікоў, ад залому, ад нячыстай сілы, «нарадкі», «стацця», «падвею».

III. Ахоўныя замовы ад звяроў: ад гадзюкі, ад ваўкоў, сабакі, ад шалу.

IV. Замовы ад хвароб, куды ўваходзяць таксама прафілактычныя, звязаныя з родамі.

V. Любоўныя замовы ўключаюць прысушкі і адсушкі.

VI. Замовы сацыяльнага зместу (ад несправядлівага суда, салдацкія, ад «урагоў»)» [1, с. 15-16].

У зборніку «Магія слова чароўнага» (1995) прадстаўлена калекцыя замоўных тэкстаў, запісаных у розных рэгіёнах Беларусі, у асноўным у Магілёўскай вобласці. Аўтары-ўкладальнікі прапанавалі ўласную класіфікацыю замоў, паводле якой магічныя тэксты падзелены на наступныя групы: «1. Замовы ахоўнага характару; 2. Лячэнне хвароб стрэсавага характару; 3. Фізічнае здароўе чалавека; 4. Лячэнне дзіцячых хвароб; 5. Чалавек і яго гаспадарка» [2, с. 269]. Дадзеная класіфікацыя ўяўляецца не зусім

дакладнай, бо групы 2, 3, 4 лагічна аб'яднаць у адну тэматычную групу лекавых замоў, і няпоўнай па прычыне адсутнасці цэлага пласта замоў сацыяльнай і сямейна-бытавой тэматыкі.

Зборнік «Таямніцы замоўнага слова» [3], выдадзены ў 1997 годзе, склалі запісы замоўных тэкстаў Гомельшчыны мае рэгіянальны характар, ўзбагачае акадэмічны том значнай колькасцю новых фактычных запісаў (больш за 700 тэкстаў) і пабудаваны па аналагічным прынцыпе класіфікацыі матэрыялу.

Прапанаваны дамапожнік дапаўняе названыя працы сучаснымі запісамі твораў замоўнага жанру розных функцыянальных груп, зробленымі падчас фальклорна-этнаграфічных экспедыцый студэнтамі, выкладчыкамі і супрацоўнікамі кафедры беларускай культуры і фалькларыстыкі ўстанова адукацыі «Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны» пад кіраўніцтвам загадчыка кафедры, доктара філалагічных навук, прафесара В.С. Новак.

Філалагічная адукацыя прадугледжвае самастойную работу з тэкстам. На практычных занятках, прысвечаных аналізу замоўных тэкстаў можна выкарыстоўваць структурна-функцыянальны аспект пры разглядзе замоўных матываў.

Праблема тэарэтычнага асэнсавання паняцця «матыў», без выкарыстання якога цяжка суадносіць катэгорыі «тыпалагічнае» і «адметнае» ў структуры і функцыянальнасці замоўных матываў, з'яўляецца найменш распрацаванай у айчыннай фалькларыстыцы, нягледзячы на тое, што менавіта фалькларысты першапачаткова найбольш сур'ёзна займаліся даследаваннем сутнасці катэгорыі «матыў». Згодна з меркаваннем С. Няклюдава, «гэта адносна рэдкі выпадак, калі паняцце, распрацаванае на матэрыяле вусных традыцый, затым стала паспяхова прымяняцца пры разглядзе кніжнай славеснасці» [4]. Заслугоўвае пільнай увагі даследаванне расійскага даследчыка І. Сіланцьева «Теория мотива в отечественном литературоведении и фольклористике» [5], у якім аўтар звяртаецца да гісторыі пытання і акрэслівае некалькі кірункаў вывучэння паняцця «матыў» у расійскай філалагічнай навуцы, у большай ступені ў літаратуразнаўстве: семантычны, марфалагічны, дыхатамічны, тэматычны. Даследчык, характарызуючы семантычны кірунак трактоўкі матыву, абапіраецца найперш на працы А. Весялоўскага, А. Бема, В. Фрэйдэнберг, канстатуе факт цэласнасці матыву як семантычнай адзінкі і адзначае пры гэтым, што, напрыклад, для А. Весялоўскага «марфалагічная дзялімасць матыву ... зусім відавочна, аб чым сведчаць ... азначэнні матыву: гэта «схематызм» — значыць, ёсць часткі гэтай схемы; гэта

«формула» – значыць ёсць складаемая гэтай формулы» [5]. І. Сіланцьеў, аналізуючы «сюжэтаўтваральны патэнцыял матыву», раскрыты А. Бемам, і сувязь матыву з персанажам, прадстаўленую ў працах В. Фрэйдэнберг, сцвярджае, што «матыў як вобразная апавядальная формула, замацаваная ў традыцыі, валодае ўласцівасцю эстэтычнай значнасці. Менавіта гэтая ўласцівасць матыву выяўляе ў канчатковым выніку яго ўстойлівасць у фальклорнай і літаратурнай традыцыі – і яго рэlevantнасць у сістэме апавядальнай мовы гэтай традыцыі» [5].

Канцэпцыя марфалагічнага падыходу, на якой засяродзіў увагу І. Сіланцьеў, прадстаўлена ў даследаваннях У. Пропа і Б. Ярхо, якія адстойвалі пазіцыю магчымасці далейшага падзелу матыву на кампаненты: суб'екты, аб'екты, прэдыкаты. Прычым, калі для У. Пропа матыў зводзіцца да «функцыі дзеючай асобы», то для Б. Ярхо матыў – гэта «нейкі адвольны падзел сюжэта, які адбываецца ... па тэматычным прынцыпе» [5]. Аналізуючы канцэпцыю дыхатамічных уяўленняў, звязаных з матывам, І. Сіланцьеў звяртаецца да манаграфіі А. Бялецкага, заслугой якога лічыць вылучэнне ў структуры матыву двух узроўняў: «матыў схематычны» і «матыў рэальны», рэалізацыя якіх суадносіцца адпаведна з абагуленай (інварыянтнай) формай матыву і канкрэтным фабульна-падзейным адлюстраваннем.

Заслугоўвае ўвагі і ацэнка І. Сіланцьевым тэматычнай трактоўкі матыву, выкладзенай Б. Тамашэўскім, В. Шклоўскім, А. Скафтымавым, якія вызначалі матыў праз катэгорыю тэмы, сцвярджаючы факт важнасці першага паняцця «як адзінкі тыпалагічнага аналізу сюжэтыкі літаратурнай эпохі ў цэлым» [5].

Сістэматызацыя канцэпцый матыву, існуючых у расійскай літаратуразнаўчай і фалькларыстычнай навуках, з'яўляецца несумненнай заслугой І. Сіланцьева. Тым не менш, дыхатамічнай канцэпцыі матыву ў фалькларыстыцы ён адводзіць невялікую частку сваёй працы, пры гэтым устрымліваецца ад асабістых тэрэтычных ацэнак, прыводзячы разважанні розных вучоных падчас аналітычнага агляду іх навуковых трактовак. І. Сіланцьеў лічыць, што «практычна ўсе сучасныя айчыныя даследчыкі, якія развіваюць дыхатамічныя ідэі ў тэорыі матыву, улічваюць ідэі А. Дандэса», які «ў ключавых палажэннях сваёй канцэпцыі ... абапіраецца на ідэі У. Пропа» [5]. Аднак распрацоўваючы сваю канцэпцыю, А. Дандэс пераносіць вывады амерыканскага лінгвіста К. Пайка на фальклорны матэрыял і аб'ядноўвае іх з палажэннямі У. Пропа. Вучоны вылучае ўзроўні абстракцыі (матыфему, матыў,

аламатыў), якім іншыя даследчыкі (Л. Парпулава, Н. Чарняева, Б. Пуцілаў) надавалі ўласнае, часта супрацьлеглае значэнне.

Значная праца ў галіне азначэння тэрміналагічнага паняцця «матыў» была зроблена і расійскімі фалькларыстамі, аднак, на думку Б. Пуцілава, яшчэ «... застаецца дыскусійным азначэнне (асабліва ў практыцы канкрэтных даследаванняў) межаў і аб'ёму зместу тэрміна» [6]. Вучоны звяртае ўвагу на неадназначнасць разумення матыву А. Весаляўскім, што прывяло да з'яўлення «некалькіх узроўняў сюжэтыкі, якія неправамерна абазначаць адным тэрмінам. За матывам пакідаюцца два ўзаемазвязаныя значэнні: па-першае, схемы, формулы, адзінкі сюжэта ў выглядзе нейкага элементарнага абагульнення і, па-другое, самой гэтай адзінкі ў выглядзе канкрэтнага тэкставага ўвасаблення» [6]. Выдзяленне гэтых узроўняў, а таксама з'яўленне «Морфалогіі сказкі» У. Пропа падштурхнулі даследчыкаў да неабходнасці размежавання паняцця матыву на структурным і сюжэтным узроўнях. Б. Пуцілаў таксама звяртаецца да прац А. Дандэса, аднак сцвярджае, што «Дандэсу катэгорыя матыву (у яго разуменні) увогуле не вельмі патрэбна, паколькі ён займаецца не гісторыяй казак альбо міфаў, а іх структурай» [6], тым самым пацвярджаючы думку аб тым, што тэрмінамі «аламатыў-матыў-матыфема» можна карыстацца толькі пры структурным аналізе твора. «Увогуле тэксты культуры, – як адзначае С. Талстая, – можна разглядаць па меншай меры, у чатырох аспектах: «субстанцыяльным» (змястоўныя характарыстыкі), «структурным» (марфалагічная арганізацыя), «тэхналагічным» (спосаб камунікацыі – іх захоўванне, перадача і ўзнаўленне), «прагматычным» (спецыфіка іх функцыянавання)» [7, с. 5]. Структурна-функцыянальны аспект вывучэння матываў у замовах як тэкстах культуры абумоўлены спецыфікай іх функцыянавання ў тэкстах замоў розных функцыянальных груп, устойлівасцю камбінацыі матывуных кампанентаў, вуснай прыродай замоўнага жанру.

Аналіз фалькларыстычных распрацовак расійскіх вучоных дазваляе вылучыць тры асноўныя канцэпцыі асэнсавання паняцця «матыў»:

1. Матыў разглядаецца як сюжэтаўтваральная адзінка (С. Няклюдз, Т. Агапкіна, Б. Пуцілаў);

2. Матыў разглядаецца як структураўтваральная адзінка фальклорнага тэксту (Б. Пуцілаў);

3. Матыў разглядаецца з пункту гледжання яго структуры (У. Анікін, Н. Вядзернікава, Н. Крынічная, У. Кляус, Л. Парпулава, Н. Чарняева).

Характарыстыка кожнага з акрэсленых блокаў дае магчымасць зразумець сутнасць прапанаваных фалькларыстамі тэарэтыка-метадалагічных аспектаў даследавання катэгорыі «матыў».

1. С. Няклюдз, распрацоўваючы тэорыю матыву ў фалькларыстыцы, адносіў матыву «да ліку найбольш складаных для вывучэння прадметаў філалагічнага даследавання». Пры гэтым аўтар бясспрэчна адзначае, што «дадзенае паняцце застаецца зусім неабходным для фалькларыстаў і ўвогуле для даследчыкаў традыцыйнай славеснасці, абыходзячыся без яго не ўдаецца ні пры семантычным, ні пры сюжэтна-кампазіцыйным аналізе» [4]. Даследчык суадносіць матыву і сюжэт як «частку і цэлае (з такога пункту гледжання матыву ёсць састаўны элемент сюжэта)» [4]. Ён лічыць, што «звычайна сюжэту адпавядае не адзін матыву, а цэлая серыя ўзаемазвязаных і ўзаемаабумоўленых матываў» [4]. У адносінах да замоў і былічак даследчык адзначае здольнасць «матыву «разгортвацца» ў сюжэт і, наадварот, здольнасць сюжэта «згортвацца» да аб'ёму матыву» [4].

Т. Агапкіна ў прадмове да кнігі «Полесские заговоры (в записях 1970-1990 гг.)» [8], абгрунтоўваючы сваё бачанне паняццяў «сюжэт» і «матыў», падкрэслівае: «... мы падыходзім да іх пераважна тыпалагічна, г.зн. абазначаем іх адзінкамі змястоўнымі і перадаем гэты змест нейкай тыповай структурнай схемай» [8, с. 17]. Не без падстаў даследчыца аб'ядноўвае тэрмінам «матыў» «адзінкі рознага маштабу і ўзроўню – ад абагульнена-формульных (здольных да зместавага вар'іравання ў межах агульнай тэмы або семантычнай структуры формулы) да ... канкрэтных і амаль не вар'іруемых» [8, с. 17]. Можна пагадзіцца з Т. Агапкінай, што менавіта такі падыход да асэнсавання паняццяў «матыў» і «сюжэт» «тлумачыцца вядомай недасканаласцю маючага месца паняццёвага апарату фалькларыстыкі, але перш за ўсё асабліва сямі замовы як жанру гетэрагеннага, які на працягу гісторыі свайго станаўлення ўвабраў цэлы шэраг культурных традыцый (вусных і пісьмовых) і жанравых форм» [8, с. 17]. У гэтай сувязі слушным з'яўляецца меркаванне У. Кляуса аб тым, што «сістэматызацыя замоўна-заклінальных тэкстаў, у адрозненне ад іншых жанраў фальклору, надзвычай складаная задача, што вызначаецца асаблівай прыродай жанру – яго цеснай і непарыўнай сувяззю з магічнымі ўяўленнямі і вераваннямі, яго функцыянаваннем выключна ў рытуальных сітуацыях, яго выключна прагматычнай скіраванасцю і ў той жа час высокай паэтычнасцю» [9, с. 84].

Б. Пуцілаў у працы «Мотив как сюжетобразующий элемент» [10] вырашае праблему вызначэння ролі і суадносін матываў у

межах сюжэта фальклорнага твора. Даследчык небеспадстаўна лічыць, што «для большасці фалькларыстаў матыў у фальклорным творы – гэта адносна самастойны, завершаны і адносна элементарны адрэзак сюжэта» [10, с. 143]. Аўтар выказвае справядлівае меркаванне, што «... шлях да разумення сюжэта, твора ў цэлым, ляжыць праз самы дэталёвы разгляд матываў, якія яго складаюць» [10, с. 143]. Традыцыйныя ўяўленні і погляды на матыў як на сюжэтаўтваральную адзінку, што бяруць пачатак ад А. Вёсялоўскага і пераважаюць у сучаснай навуцы, Б. Пуцілаў лічыць недастатковымі і схематычнымі, асабліва «ў святле сучасных структурна-тыпалагічных даследаванняў фальклору...» [10, с. 143]. Матыў, на думку даследчыка, з’яўляецца элементам «эпічнай сюжэтнай сістэмы. Матыў функцыянуе ў складзе сістэмы, тут ён знаходзіць сваё пэўнае месца, тут цалкам выяўляецца яго канкрэтны змест. Разам з іншымі матывамі (і іншымі тыповымі элементамі) дадзены матыў стварае сістэму» [10, с. 144]. Такім чынам, сюжэт уяўляе сабой сістэму матываў, і як элементы гэтай сістэмы, «яны самі ўяўляюць мікрасістэмы, якія маюць сваю структуру, свае асаблівасці і магчымасці» [10, с. 144]. Таму, каб зразумець сюжэт, як слухна зазначае даследчык, неабходна дэталёва разгледзець матывы, якія яго складаюць: «Выдзяленне матываў, падзел сюжэтаў на матывы, якія іх складаюць, вывучэнне матываў з пункту гледжання іх генезісу, бытавога і гістарычнага прымеркавання, развіцця, вар’іравання, а галоўнае – з пункту гледжання іх мастацкіх адносін да цэлага, г.зн. да сюжэта, – усё гэта цяпер уяўляе абавязковую і важнейшую частку гістарычна-фальклорнага аналізу» [10, с. 143].

Б. Пуцілаў таксама адзначае, што «вывучэнне фальклорнага сюжэта мае на ўвазе аналіз сукупнасці ўсіх элементаў, выяўленне семантычных, структурных сувязей, адносін паміж персанажамі, выяўленне скрытых планаў», таму, «каб прачытаць сюжэт, неабходна прааналізаваць матывы, якія ўвайшлі ў яго – не толькі ў іх устойлівых значэннях, але і ў новым іх абліччы» [6].

Нельга не пагадзіцца з меркаваннем Б. Пуцілава, які адзначаў, што «матыў – з’ява надта жывая, неадназначная, рухомая, надта павязаная са стракатасцю, шматстайнасцю апавядальных і неапавядальных сістэм фальклорных жанраў. Відавочна, што матывы надта адрозніваюцца па суадносінах дынамічнага і статычнага, наратыўнага і апісальнага, па функцыях, па ролі ў сюжэтаўтварэнні і сюжэтнай арганізацыі тэкстаў» [6]. Неабходна адзначыць, што большасць прапанаваных азначэнняў была выпрацавана на матэрыяле эпічных фальклорных жанраў, і толькі

расійскі даследчык У. Кляус звяртаўся да замоўных матываў. Паралельна з паняццем «матыў» некаторыя даследчыкі, аналізуючы фальклорныя эпічныя жанры, выкарыстоўваюць і катэгорыі «матыфема», «аламатыў». Так, матыфема адпавядае функцыі (А. Дандэс, Л. Парпулава і інш.), а ў замоўным жанры, як адзначае У. Кляус, гэтыя функцыі зводзяцца да дзвюх груп: «А – знішчэнне, ліквідацыя каго-небудзь або чаго-небудзь; В – стварэнне, захаванне, выкарыстанне» [11, с. 14]. У якасці быліннай матыфемы, напрыклад, Н. Чарняева прыводзіць матыфему «Герой забівае антаганіста». Калі карыстацца такім азначэннем, то ў лекавых замовах матыфема адпавядае функцыі змагання з хваробай – «Персанаж змагаецца з хваробай». Для замовы матыфема мае абагульнены характар і выяўляецца ва ўсіх тэкстах лекавых замоў. Спосабы рэалізацыі абазначанай матыфемы ў замоўных творах даволі разнастайныя: ад выяўлення вытокаў і прычын хваробы да непасрэдных спосабаў пазбаўлення ад хваробы. У дадзеным выпадку найбольшую цікавасць уяўляе больш канкрэтнае праяўленне матыфемы, што выразна прадстаўлена ў замоўных тэкстах розных функцыянальных груп. З рознымі хваробамі змагаюцца розныя персанажы пры дапамозе розных сродкаў. Менавіта таму ў дачыненні да замоўнага жанру больш правільна гаварыць не пра матыфему, а пра матыў, структуру якога ўтвараюць такія кампаненты, як суб'ект, яго дзеянне, аб'ект, на які накіравана дзеянне і іншыя акалічнасці дзеяння.

Нельга не пагадзіцца з высновамі даследчыкаў аб элементарнасці матыву, аднак у дачыненні да замоўнага жанру спрэчным уяўляецца выказванне, напрыклад, А. Весялоўскага, які адзначаў, што пры вар'іраванні элементаў матыву «адбываецца не раскладанне, а ўзнікненне новых аламатываў – са сваімі змястоўнымі адценнямі і нават іншымі сэнсамі і ... сюжэтаўтваральнымі магчымасцямі» [гл. 6]. Варта адзначыць, што пры вар'іраванні элементаў замоўнага матыву адбываецца яго канкрэтызацыя на розных «сэнсавых узроўнях» (Р. Барт) [12, с. 391], таму ў дачыненні да аналізу катэгорыі матыву як асноўнай структурнай і сюжэтаўтваральнай адзінкі замоўнага тэксту неабходна ўвядзенне ў навуковы ўжытак іншых паняццяў, такіх, як «субматыў» і «мікраматыў». Названыя паняцці дазваляюць больш глыбока спасцігнуць характар рэалізацыі матыву ў сюжэце, тым больш што «семантычны спектр» матыву «заўсёды больш шырокі, чым асобнае сюжэтнае ўвасабленне і ахоплівае больш значнае семантычнае поле культурнай традыцыі» [13, с. 5]. Вылучэнне катэгорый «субматыў» і «мікраматыў» дае магчымасць прасачыць

як працэс структурнага ўтварэння матываў, так і вызначыць іх функцыянальную ролю, а таксама характар іх узаемадзеяння падчас стварэння сюжэта. Так, напрыклад, матыў «Зварот замаўляльніка...» на аб'ектным сэнсавым узроўні рэалізуецца праз субматыў «Зварот замаўляльніка да хрысціянскіх персанажаў» (калі канкрэтызуецца адзін са структурных кампанентаў матыву – аб'ект). У дадзеным выпадку ў якасці аб'ектаў выступаюць хрысціянскія персанажы, сярод якіх можна назваць Прачыстую Маці, Ісуса Хрыста, анёлаў і інш. Далейшая канкрэтызацыя субматыву на аб'ектным узроўні прыводзіць да з'яўлення мікраматываў, напрыклад, «Зварот замаўляльніка да Прачыстай Маці», «Зварот замаўляльніка да Ісуса Хрыста» і інш.

Вылучэнне суб- і мікраматываў на пэўным сэнсавым узроўні залежыць ад наяўнасці або адсутнасці канстантнага кампаненту. Так, напрыклад, калі ў матыве «Зварот замаўляльніка ...» канстантнымі з'яўляюцца і суб'ект, і прэдыкат, то вылучэнне суб- і мікраматываў магчыма толькі на аб'ектным сэнсавым узроўні, а калі, напрыклад, у матыве «Міфалагічны цэнтр, у якім знаходзіцца лекар» канстантны кампанент адсутнічае, то суб- і мікраматывы можна вылучыць на любым сэнсавым узроўні.

Такім чынам, пад субматывам (падматывам) разумеецца канкрэтная рэалізацыя матыву на адным з сэнсавых узроўняў (суб'ектным, прэдыкатным, аб'ектным, акалічнасным). Пры гэтым субматыў мае здольнасць да далейшай канкрэтызацыі на тым або іншым сэнсавых узроўнях, вынікам якой з'яўляецца мікраматыў як вышэйшая ступень канкрэтызацыі субматыву.

Для таго каб канкрэтна паказаць, якім чынам матыў і сюжэт суадносяцца паміж сабой як частка і цэлае ў творах замоўнага жанру, якім чынам матыў як асноўная адзінка ў мадэляванні тэкстаў звязаны з сюжэтнай разнастайнасцю замоў, неабходна звярнуцца да падрабязнага разгляду асобных варыянтаў лекавых замоў Гомельшчыны ў межах пэўных функцыянальных груп. Важна адзначыць, што вылучэнне матываў – важная ўмова сістэматызацыі сюжэтных тыпаў замоўных тэкстаў. Пры правядзенні такога аналізу ўлічваўся фалькларыстычны вопыт прадстаўнікоў польскай школы, якія, зыходзячы з сусветных фундаментальных тэарэтычных распрацовак праблемы «матыў і сюжэт», вылучаюць некалькі функцый матыву: канстытутыўную, інфармацыйна-пошукавую, эксплікатыўную, мадэлюючую [14, с. 256-272].

Каб упэўніцца ў тым, што матыў з'яўляецца не проста часткай тэксту, а ўяўляе сабой сюжэтаўтваральную адзінку, неабходна

зробіць марфалагічны аналіз замоў. С. Небжэгоўская-Бартмінская прапануе два спосабы такога аналізу – знешні і ўнутраны: «Першы мае на ўвазе параўнанне варыянтаў тэксту, што дазваляе выявіць, якія часткі паўтараюцца як недзялімыя цэльныя структуры, г.зн. прадставіць кампазіцыйную структуру тэксту. Другі спосаб аналізу заснаваны на вывучэнні ўнутраных адносін паміж часткамі тэксту, г.зн. даследаванні змен у развіцці тэмы, інтэнцыі, змене суб'ектаў мовы» [14, с. 260]. Даследчыца адзначае, што «ўнутраны аналіз тэксту дазваляе вылучыць, абазначыць і даць азначэнне часткам тэксту, якія можна назваць тэкставымі марфемамі, – гэта матывы-сказы, якія ідуць ідзін за адным» [14, с. 263], аднак узнікае праблема – «якім чынам апісаць выдзеленыя матывы. Іх можна вызначаць і запісваць па-рознаму, на розных узроўнях абагульнення: ад ніжэйшага (выкарыстоўваючы словы і выказванні з тэксту, што мае сэнс у выпадках устойлівых формул) да вышэйшага, абстрактнага» [14, с. 263]. Праведзены аналіз тэкстаў замоў дазволіў зрабіць выснову, што пры вызначэнні матываў неабходна выкарыстоўваць абодва шляхі, якія прапануе польская даследчыца.

Улічваючы вялікую колькасць замоўных тэкстаў, у якасці прыкладу была выбрана найбольш распаўсюджаная функцыянальная група лекавых замоў (замовы «Ад сурокаў») і мікраматыў «Зварот замаўляльніка да Прачыстай Маці».

У замовах «Ад сурокаў» названы мікраматыў прысутнічае ў 51 тэксце (14,95 % ад усёй колькасці замоў «Ад сурокаў» Гомельшчыны). Для таго каб на прыкладзе замоў названай функцыянальнай групы, у якіх прысутнічае вышэйпазначаны мікраматыў, паказаць сюжэтную разнастайнасць замоў Гомельшчыны, прымяняўся ўнутраны аналіз тэкстаў: *«Господу Богу помолюся, Прачистой божой Маці поклонюся. Прачиста божя Маці, пріступі, поможі (імя) в роки віговораці. На сінему морі лежыт камень, на том камені Ісус Хрыстос шаблею махае, от (імя) в роки одганяе. Ідзеш вы, в роки, з хаты дымом, з двора ветром, откуль прішлі, туда ідзіце. Амінь»* (запісана ад Поляк Вольгі Мікалаеўны, 1934 г.н., в. Стара-Высокае Ельскага раёна), або *«Госпаду Богу памалюсь, прычыстай Маці пакланюсь, Прычыстая Маці, прыступіся, памажы. На сінім моры, на лукаморы стаіць камень. На том камню сядзіць бабка, кужалінку прадзе, кудзельку дапрадае, з-пад яе агонь апалаяе. Як той бабкі адтуль не зняць, так рабы Божой (Ніне) прыстрэку не бываць»* [8, с. 148, № 230]. Прыведзеныя прыклады дазваляюць выказаць меркаванне адносна ўстойлівага характару паўтарэння комплексу матываў («Зварот

замаўляльніка да Прачыстай Маці», «Вытокі хваробы», «Адсыланне хваробы з частак цела», «Адсыланне хваробы на...», «Міфалагічны цэнтр...»), якія ўтвараюць сюжэт замовы. Што датычыць паслядоўнасці іх размяшчэння ў сюжэтным ланцужку, то звычайна мікраматыў «Зварот замаўляльніка да Прачыстай Маці» папярэднічае іншым матывам. На мой погляд, гаварыць пра выпадковасць такога аб'яднання матываў у дадзеным выпадку нельга. Стройны парадак іх размяшчэння дазваляе сцвярджаць, што такі характар іх спалучэння абумоўлены ўнутранай логікай развіцця сюжэта лекавых замоў. Адметнасці сюжэтаў замоўнай групы «Ад сурокаў», калі мець на ўвазе характарыстыку матываў, заключаюцца ў наяўнасці ў тэкстах гэтай функцыянальнай групы міжфункцыянальных (г.зн. такіх, «якія сустракаюцца ў некалькіх функцыянальных групах» [8, с. 19]) матываў як асноўных.

2. Б. Пуцілаў, прааналізаваўшы працы вядомых расійскіх і замежных вучоных (А. Весялоўскага, С. Няклюдава, С. Томпсана, А. Дандэса, Л. Парпулавай), прыйшоў да высновы аб шматзначнасці тэрміна «матыў» у фалькларыстыцы. Адным з асноўных значэнняў гэтага тэрміна ён лічыць наступнае: «Матыў – структураўтваральны элемент сюжэтапабудовы ў фальклоры. Матывы ... складаюць змястоўную тканку і структурную аснову твора, яны валодаюць канструктыўнымі сюжэтаўтваральнымі якасцямі, якія забяспечваюць логіку апавядальнага руху» [15, с. 156]. Такім чынам, даследчык лічыць матыв структурным кампанентам сюжэта. У замоўных тэкстах, дзе назіраецца дакладны падзел твора на структурныя часткі, можна вылучыць пэўны комплекс матываў, характэрных для той ці іншай кампазіцыйнай часткі твора.

Калі засяродзіць увагу на асобных структурных частках тэкстаў замоў «Ад сурокаў», запісаных на тэрыторыі Гомельшчыны, то можна заўважыць, што ў кожным з іх мае месца адметнае спалучэнне матываў. Звычайна малітоўны ўступ дапаўняе мікраматыў «Зварот замаўляльніка да Прачыстай Маці»: «*Першым разам, лепшым часам Госпаду Богу памалюсь, Святой Прачысце пакланюсь. Святая Маць Прачыста, памажы*» (запісана ад Захаранка Таццяны Сцяпанаўны, 1916 г.н., в. Каплічы Калінкавіцкага раёна), або «*Господу Богу помолюся, Прочистой божэй Мацер поклонюся. Прочіста божя Маці, прідзі, поможы нашай (імя) урокі ўговораці*» (запісана ад Пазняк Соф'і Міхайлаўны, 1935 г.н., в. Азарычы Калінкавіцкага раёна) і інш. Што датычыць галоўнай апавядальнай часткі, якая складаецца з

некалькіх сегментаў (высвятленне прычын хваробы, апісанне міфалагічнага локуса, спосабы пазбаўлення ад хваробы), то вызначальнымі іх матывамі з'яўляюцца такія, як матыў «Вытокі хваробы», «Спосабы пазбаўлення ад хваробы», «Міфалагічны цэнтр, дзе адбываецца асноўнае дзеянне», напрыклад, *«на сінім моры бабка ў голечка наўгадуе надомкі, падзеўкі, падсмехі ветраныя, насланыя, падуманыя, прыгаворныя. А жэнішчыны пад хусткамі, мужчыны пад шапкамі, дзявочы пад вянок, а парабочы пад ушынкай, цыганкі пад шалашом...»* (запісана ад Пазняк Марыі Данілаўны, 1936 г.н., в. Кротаў Калінкавіцкага раёна), або *«на сінім моры стоіць явар, у том яваре гадзюка сакоча, рагоча, а можа яна есці хоча. Нехай яна вхваціць (імя) прістреку, разнесе па мхах, па балотах, па ніцых лозах, па быстрых водах...»* (запісана ад Саманчук Матроны Пятроўны, 1931 г.н., в. Страдубка Лоеўскага раёна), або *«на сінім моры дуб зялёны. Што пад тым дубам стаяць тры браццы з тапарамі. Канцы зсякаюць, корні зсякаюць, пасля таго ўрокі аднімаюць: белавокія, чарнавокія, серавокія, сінявокія, урочныя, падзіўныя, пасмешныя, ветраныя, вадзяныя, сухотныя»* [16, с. 265, № 893]. Дапаўненне асноўных міжфункцыянальных матываў другаснымі матывамі – заканамерны шлях стварэння разнастайных сюжэтных схем. Аднак нельга не пагадзіцца з Т. Агапкінай, якая заўважае, што ў меншай ступені ўлічваюцца «формаўтваральныя матывы (зачыны, закрэпкі, малітоўныя ўступы і інш.), тыя, што не выконваюць вызначальнай ролі ў змесце замовы» [8, с 17].

3. Матыў з пункту гледжання яго структуры аналізуюць Н. Вядзернікава, Н. Крынічная, У. Анікін, якія як і А. Весялоўскі («Поэтика сюжетов») вылучаюць у структуры матыву наступныя кампаненты: персанаж (або суб'ект, актыўны дзеяч), яго дзеянне (прэдыкат), аб'ект (асоба, на якую накіравана дзеянне), іншыя акалічнасці дзеяння, «і без названых мікракампанентаў (непасрэдна прадстаўленых або мяркуемых) матыў немагчымы» [17, с. 283]. Напрыклад, у замоўным матыве «Зварот замаўляльніка ...» такімі кампанентамі з'яўляецца замаўляльнік (суб'ект), яго зварот (дзеянне) і персанаж (аб'ект), на які накіраваны зварот.

У структуры матыву вылучае асобныя кампаненты і У. Кляус, аднак ён, спрабуючы размежаваць паняцці матыў і сюжэт, лічыць, што «...пад замоўным сюжэтам разумеецца прысутнасць у тэксце некалькіх груп узаемазвязаных паміж сабой элементаў апавядання – персанажа, яго дзеяння, месца дзеяння і аб'екта дзеяння», а

«любая пара апавядальных элементаў у замоўным тэксце з'яўляецца замоўным матывам» [11, с. 12].

Б. Пуцілаў, аналізуючы працы Л. Парпулавай і Н. Чарняевай, адзначае, што «матыў можа быць зведзены да спалучэння суб'екта-дзеяння (стану)-аб'екта. Ён валодае адноснай самастойнасцю, паколькі ў ім заключаны свае значэнні і паколькі ён можа рэалізавацца ... у кантэксце розных сюжэтаў і нават розных жанраў. Пры гэтым матыў ... састыкоўваецца з іншымі матывамі як семантычна, так і канструктыўна. У шэрагу выпадкаў матывы складваюцца ў блокі, якія фактычна жывуць як адно цэлае, менавіта такім чынам выяўляючы свае значэнні» [6]. Нельга не пагадзіцца з гэтым меркаваннем, паколькі шматлікія прыклады фальклорных матэрыялаў Гомельшчыны даказваюць справядлівасць вышэйпазначаных высноў. Так, найбольш пашыраны ў замоўным жанры матыў «Зварот замаўляльніка (а ў агульным выглядзе зварот суб'екта) ...» прысутнічае і ў іншых жанрах вуснай народнай творчасці. У калядных песнях, напрыклад, гэты матыў рэалізуецца ў звароце выканаўцы ў першую чаргу да гаспадара (у нашым азначэнні да аб'екта), а функцыя звароту дазваляе канкрэтызаваць яго на прэдыкатным узроўні, тым самым вылучыць прэдыкатныя субматывы «Пажаданне дабрабыту гаспадару», «Патрабаванне платы за пажаданне» і г.д.:

Добры вечар, гаспадару!
Вынесь нам каўбас пару.
Ой, пахадзі каля печкі,
Пашукай нам перапечкі.
Ой, пахадзі каля кваскі,
Пашукай жа там каўбаскі.
Вынесь сала, не скупіся,
Каб твой ячмень урадзіўся,
Каб нажалі сто коп жыта,
Каб сям'я была ўся сыта,
Каб скаціна вадзілася,
Каб пшаніца радзілася,
Каб гарэлку выпівалі,
Каляднікаў частавалі [18, с. 61].

У сямейнай абрадавай паэзіі (напрыклад, вясельнай) разглядаемы матыў рэалізуецца праз зварот суб'екта (выканаўцы) да асноўных удзельнікаў абраду: маладых, іх бацькоў і іншых дзейных асоб. Функцыі матыву звязаны ў першую чаргу з аб'ектам,

да якога звяртаецца суб'ект: зварот да маладых – з пажаданнем; да маці маладой – з прапановай «давай, мамка, падзелімся» і з запытаннем «паглядзі, мамачка, ці не па мяне»; да бацькі маладой – з просьбай, каб не аддаваў у чужую сям'ю; да бацькоў маладога – з просьбай, каб прынялі маладую ў сваю сям'ю; да іншых гасцей – з прапановай, каб яны рабілі падарункі маладым.

Разлядаемы матыў з'яўляецца неад'емнай часткай і некаторых павер'яў, выражаных формулай: каб было нешта (або каб не было чагосьці), неабходна прагаварыць пэўныя словы: «А я ў агародзе саджу агурцы... Штоб і ўжо былі харошыя, эта я так прашу: «Госпадзі, міласцівы, памагі мне, Божачка!» Дык і добры ўраджай тады» [18, с. 290], або «Кагда сатана хацеў спакусіць чалавека на што-та плахое, трэба сказаць: «Тфу, сатана, адкаснісь ад мяня». Еслі злішся – сатана радуецца» [18, с. 291].

У некаторых выпадках цяжка размежаваць жанры. Прыкладам гэтага можа служыць калыханка-замаўлянка, якая выкарыстоўваецца для таго, каб супакоіць-закалыхаць дзіця і загаварыць яго на добры сон: «Петушкі Андрэйкі, а куркі Матронкі, забярыце ад майго Віцюшы (імя дзіця) крыксы, плаксы начныя, паўночныя, дзённыя, палудзённыя. А дайце яму добрага апеціта і сна, каб ён спаў, гуляў і к цельцу прыбываў» [18, с. 332].

Прыведзеныя прыклады яскрава сведчаць аб тым, што спалучэнне «суб'ект-дзеянне-аб'ект» не толькі мае рознае семантычнае значэнне, але і з'яўляецца шматфункцыянальным, што дазваляе назваць гэтае спалучэнне матывам. Што датычыць замоўнага жанру, то семантыка замоўнага матыву праяўляецца на суб'ектным, прэдыкатным, аб'ектным і акалічнасным «сэнсавых узроўнях».

Такім чынам, адназначнае тэрміналагічнае азначэнне паняцця «матыў» да гэтага часу вучонымі-фалькларыстамі не выпрацавана, а ў беларускай фалькларыстыцы такое пытанне ўвогуле не ставілася, але гэтая праблема з'яўляецца адной з найбольш актуальных, у тым ліку і пры вивучэнні твораў замоўнага жанру. Матыў – гэта важная катэгорыя для асэнсавання замоўных сюжэтаў. Менавіта дзякуючы праведзенаму аналізу матываў беларускіх лекавых замоў можна вызначыць іх сюжэтныя тыпы, што надзвычай важна пры стварэнні рэгіянальнага паказальніка замоўных сюжэтаў. Прыняўшы да ўвагі тэарэтычныя канцэпцыі расійскіх даследчыкаў, прымяніўшы да беларускага замоўнага ўніверсума структурна-функцыянальны аналіз, які прадугледжвае, што «кожны элемент мае пэўнае функцыянальнае значэнне» [19,

с. 997], аўтар прапануе наступнае азначэнне катэгорыі «матыў» у замоўным жанры: замоўны матыў – змястоўная, семантычна завершаная адзінка тэксту, элемент, які выконвае сюжэта- (утварае комплекс узаемазвязаных і ўзаемаабумоўленых матываў, пад гэтым комплексам матываў разумеецца сюжэт) і структураўтваральную (утварае пэўныя кампазіцыйныя часткі твора) функцыі. Як адносна самастойны фрагмент твора мае пэўную структуру (суб’ект, яго дзеянне, аб’ект, на які накіравана дзеянне суб’екта і іншыя акалічнасці), кампаненты якой выяўляюць здольнасць да дэталізацыі, чым і абумоўлена ступень канкрэтызацыі матыву на ўзроўнях субматыву (канкрэтнай рэалізацыі матыву на суб’ектным, прэдыкатным, аб’ектным або акалічнасным сэнсавых узроўнях) і мікраматыву (вышэйшай ступені канкрэтызацыі субматыву на тых жа або іншых сэнсавых узроўнях).

Для аналізу замоўных матываў на практычных занятках прапануецца наступная схема:

- вызначэнне функцыянальнай ролі матыву ў замоўным тэксце;
- вызначэнне рысаў асобных структурных кампанентаў матыву (канстантнасць, імпліцытнасць);
- характарыстыка структурных кампанентаў матыву:
 - суб’екта (улічваючы яго іпастась, функцыянальную скіраванасць);
 - дзеяння суб’екта (пазітыўнае, негатыўнае);
 - аб’екта, на які накіраваны дзеянні суб’екта;
 - акалічнасцей дзеяння (у першую чаргу ў дачыненні да міфалагічных уяўленняў, якія прысутнічаюць у гэтым структурным кампаненце).

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Барташэвіч, Г. А. Магічнае слова: Вопыт даслед. светапогляд. і маст. асновы замоў / Г. А. Барташэвіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1990. – 128 с.
2. Магія слова чароўнага / Уклад. І. І. Крук [навуц.рэд.],
3. В. Крук, Г. Р. Кутырова [і інш.]. – Мн. : ПІК адукацыі, 1995. – 295 с.
3. Таямніцы замоўнага слова / уклад., сістэм. тэкстаў, уступны арт., каментарыі і рэдаг. І. Ф. Штэйнера, В. С. Новак. – Гомель : Беларускае Агенцтва навукова-тэхнічнай і дзелавой інфармацыі, 1997. – 320 с.
4. Неклюдов, С. Ю. Мотив и текст [Электронный ресурс] / С. Ю. Неклюдов // Язык культуры: семантика и грамматика. К 80-

летию со дня рождения академика Никиты Ильича Толстого (1923-1996); отв. ред. С. М. Толстая. – М. : Индрик, 2004. – С. 236-247. Режим доступа: www.ruthenia.ru/folklore/neckludov16.htm. – Дата доступа: 16.01.2009.

5. Силантьев, И. В. Теория мотива в отечественном литературоведении и фольклористике: очерк историографии. Научное издание [Электронный ресурс]. – Новосибирск: издательство ИДМИ, 1999. – 104 с. Режим доступа: www.ruthenia.ru/folklore/silantievl.htm – Дата доступа: 22.01.2007.

6. Путилов, Б. Н. Фольклор и народная культура [Электронный ресурс] / Б. Н. Путилов. – СПб.: Наука, 1994. Режим доступа: <http://www.infolib.info/philol/putilov/index.html> – Дата доступа: 16.01.2009 (страница была изменена).

7. Круглый стол «Что такое фольклор?» (навстречу первому Всероссийскому конгрессу фольклористов) // Традиционная культура. – № 2 (18), 2005. – С. 3-14.

8. Полесские заговоры (в записях 1970-1990 гг.) / сост., подготовка текстов и коммент. Т. А. Агапкиной [и др.]. – М. : Издательство “Индрик”, 2003. – 752 с.

9. Кляус, В. Теоретические проблемы систематизации заговорно-заклинательного фольклора / В. Кляус // Фольклористика в контексте наук о традиционной духовной культуре. Вопросы теории и методологии. Сборник материалов тематического блока XIV Международного съезда славистов (Македония, Охрид, 2008 г.). – М. : Государственный республиканский центр русского фольклора, 2008. – С. 76-86.

10. Путилов, Б. Н. Мотив как сюжетобразующий элемент / Б. Н. Путилов // Типологические исследования по фольклору. Сборник статей памяти В. Я. Проппа (1895-1970). – М., 1975. – С. 141-155.

11. Кляус, В. Л. Сюжетика заговорных текстов славян в сравнительном изучении. К постановке проблемы / В. Л. Кляус. – М. : ИМЛИ РАН, “Наследие”, 2000. – 192 с.

12. Барт, Р. Введение в структурный анализ повествовательных текстов / Р. Барт // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XX вв.: Трактаты, статьи, эссе. – М. : МГУ, 1987. – С. 387-422.

13. Неклюдов, С. Ю. Голос и эхо мифа (заметки о мифологическом тексте) / С. Ю. Неклюдов // Живая старина, 2008. – № 1 (57). – С. 2-5.

14. Небжеговская-Бартминьская, С. Роль мотива в описании модели текста / С. Небжеговская-Бартминьская // Язык культуры:

Семантика и грамматика. К 80-летию со дня рождения академика Никиты Ильича Толстого (1923-1996) / отв. редактор С. М. Толстая. – М. : Индрик, 2004. – С. 256-273.

15. Восточнославянский фольклор: Слов. науч. и нар. терминологии / редкол.: К. П. Кабашников (отв. ред.) [и др.]. – Минск : Навука і тэхніка, 1993. – 478 с.

16. Замовы / уклад., сістэм. тэкстаў, уступ. арт. і камент. Г. А. Барташэвіч; рэдкал.: А. С. Фядосік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 597 с.

17. Аникин, В. П. Теория фольклора. Курс лекций / В. П. Аникин. – 2-е изд., доп. – М. : КДУ, 2004. – 432 с.

18. Лоеўшчына... Бэзавы рай, песенны край: сучасны стан традыцыйнай культуры Лоеўшчыны / укладанне, сістэматызацыя, тэксталагічная праца В. С. Новак. – Гомель : Сож, 2007. – 472 с.

19. Абушенко, В. Л. Структурно-функциональный анализ / В. Л. Абушенко // Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн. : Книжный Дом, 2003. – С. 997-1000.

ЗАМОВЫ ГАСПАДАРЧАГА ХАРАКТАРУ

1. Калі карову купілі

Калі карову купілі і яна не хоча аддаваць малако, а можа шчэ і біецца, дак гавораць такія словы, падыходзячы да яе:

– Бабка твая спакойна стаяла, матка твая спакойна стаяла ды мяне не забівала, ды багата малачка міне давала. У імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь.

Эту малітву нада гаварыці тры дні кожан раз, як будзіш пачынаць даіць.

2. Для каровы

Свяціцель отчэ Грыгорый, я к табе прыбягаю, скораму памошніку. Устану я раненька, умыюся бела-беленька. Бяру хварасцінку, выганяю скацінку на шырокую далінку. А на той даліне разліваецца рака Алея, вылівае ўсякае каменне. Абмый худобу чорна-рабую, выгаваруй з буйнай галавы, з крутых рог, з дліннага хваста, мяккага вымені. Выгаварую ад мужчынскага і дзявочага пола косці не ламаць, серца не кружыць. Амінь. (3 р.).

3. * * *

Вадзіца-ірданіца, красная дзевіца, напаўняла ты рэку, лужкі і крутыя беражкі. Напоўні, Госпадзі, кароўку сілай, здароўем і карысцю. Ніхто кароўку не з'есць. Ідзі, кароўка, туды, гдзе загубіла малако. Маё слова, а Гасподні дух.

4. Для кароў

Замкнуць замок і пакласці на парозе, кудой карова ходзіць, і пераганяць 3 разы чэраз яго і гаварыць:

– Замыкаю губы і зубы чарадзеякам і чарадзеям, штобы каровкі (масць) не няці ні зубамі, ні губамі.

5. Ад кароў

Першым разам, Божым часам, Госпаду Богу памалюся, Святой Мацеры Прачыстай пакланюся. Божа Мацер, стань на помач. Памагі чорна-рабай кароўке ўрокі вышэптываць. Пайду я на акіян-мора. На тым морэ сядзіць Міхаіл-архістрацір, на сваім правым калене дзержыць залатую трубу. Як затрубіць архангел у сваю залатую трубу, на ўсход сонца, на поўнач сонца і на захад. На поўнач сонца – Святы Ілля прарок. На поўдзень сонца – Святы Юрый Егорный. На восход сонца – Святы Іван Багаслоў. Ад Івана Багаслова сколька кароўке малака дана, штоб яго не атабрана. Шла

дзева гарой, несла ваду трубой. Вадзіца-Улляна, калодзец – святой Максім, Уладзімір, станьце на помач, дайце маёй кароўке вядзёрца густога малака, тоўстага вяршка і жоўтага масліца. Сам Гасподзь з помаччу, а я з духам.

6. Ад кароў

Госпаду Богу памалюся, Гасподняй Марыі пакланюся. Памочніца-васточніца, прыступі на помач, ангела на радасць на сіянскай гарэ, там хадзіла кароўка старая-большая. Залатыя ножкі, сярэбраныя рожкі, шаўковы хвосцік. Падхажу я к ней з хлебам і соллю і ўпрашываю, і ўгаварываю. Дайце табе, Божа, і ў рожкі, і ў ножкі здароўя, а ў вымя – вядзёрца густога малака, тоўстага вяршка і жоўтага масліца. Закрываў табе, Божа, ад многіх вачэй, ад паганых рачэй, ад змея-чарадзея, ад злосці-чараўніцы, ад змея малочніка, ад змейцы малочніцы. Сам Гасподзь з помаччу, а я з духам.

7. Для каровы

Кругом гэтай кароўкі Маці Божая хадзіла, пры сабе залатыя ключы насіла, замыкала ад ведзьмы, ведзьмакоў гэтай кароўкі малачко. Ведзьмам і ведзьмакам малачка не давала ні сходам, ні маладзіком. Я – з словам, Гасподзь – з прыбыллю.

8. На захаванне каровы

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Маці пакланюся. Святая Прачыста Маці раней сонца ўстала, маёй кароўцы ў помач стала, кужаль пассякала, крапіву парвала, аградзіла кароўку колішняю сцерняю, штоб ліхія ведзьмы зубы павыбівалі, губ’ё паздзіралі, к майму хлеву не прыступайце, на мае сляды не наступайце. Я вас адвяргаю, макам-самасеем хлеў абсяваю, Святая Прачыста Маці сама за імя ... вымя расцірала, густым малачком налівала і Госпада Бога ўмаляла: «Дай, Божа, кароўцы сілу і спор, штоб хадзіла смела, не цярала цела, свайго не цярала і чужога не брала, не баялась ні паджога, ні падыхода. Прашу Прачыстай, Прачыстай Маці ў помачы стаці». Я словамі, Гасподзь з помаччу, не мой дух, а гасподні. Амінь.

9. Для скаціны

У калодзец на ваду:

– Госпадзі, святая вада Ульяна, зямля Таццяна, прышла я к табе на белае малако, на жоўтае масла, на тоўсты сыр.

10. Для каровы

Першым разам, добрым часам памалюсь я Госпаду Богу, Святой Мацері пакланюсь. Дванаццаць ангелаў з неба злятайце, маім славам памагайце, ад маёй чарнарабой (масць каровы) каровы змей адганяйце. А вы, змеі, ад маёй чарнарабой каровы малако не адбірайце, вымю апухаць не давайце, на вочы страху не накідайце. Прыстрэчны, прысмешны, прыгаворны, жаночы, дзявочы, хлапачы. Жаночы із-пад чэпца, дзявочы із-пад платка, хлапачы із-пад шапкі. Жыла на жылу, сустаў на сустаў. Яно з Госпадом. Георгі на крутой гары катаўся, ва святой вадзе купаўся, і нам усім паказаўся із Святой Мацеры в Божах рэчы гаварыў: «Святая Мацер Божая, ад маёй (рабой) кароўкі змей адгані, із іхнімі злымі духамі ў цёмныя лесы, у чорныя бары іх сваім святым словам заключы. Я – словам, а Святая Мацер Божая всескорбяшчая – з помашчу (3 р.).

11. Да каровы

Святы Юрай, Святы Ягорый, Святы Мікола. Па ўсяму свету ходзіце, усім праўду гаворыце, скажыце мне, буду я есці з кароўкі сваёй малако ці не?

Узяць цадзілку і 3 разы к сабе расы пацягнуць і цадзіць малако 3 разы і не паласкаць:

– Налятая туча і граза, налі вядро вады і набяры стакан вады ад сябе.

На трэці дзень памыць цадзілку і воду выліць на машынную дарогу, а цадзілку навесіць над дзвярамі, каторыя ў хату ўваходзяць.

12. Каб абараніць кароўку

Госпаду Богу памалюся, крастом крашчуся. Прачыстаю Святою пакланюся. За Святыя рызы бяруся, ворагаў не баюся. Ведзьмам-чараўніцам стаўляю ногі стаўбамі, рукі граблямі, каб яны свае пальцы кусалі, проці сэрца кроў смакталі, каб маёй сівой кароўкі ўладзенне не малі. Кароўка-ўдарнічка, не будзь ты ўрочна, а будзь ты малочна. Чужога спору не забіраем, свайго не выпускаем. Дзе ты будзеш, кароўка, расу збіваць, траву з'ядаць, там будзе спор прыбуваць. Ехай Юрай на сваім кані, дзяржаў жалезны меч, засякаў злым ведзьмам языкі і рэч. Каб ведзьма не хадзіла і да маёй кароўкі ўладання не мела. Ідом да цябе, кароўка, з хлебам і з паскаю, а ты да нас з спорам і з сваёю ласкаю. Зара-зарнічка, Божая памочнічка, памагаеш людзям, памажы і нам. Амінь.

І тры разы перахрысціцца трэба.

13. Каб скот на дварэ стаяў

Із мурав'інай кучы прут вынуць і гаварыць:

– Как мурашы кіпяць, так бы ў меня на дварэ скацінка ўсякая скапілась і пладзілась.

Пад паталок хлява палажыць:

– Хлевічок-дабрахот, берагі і сцерагі скацінку: авечак, кароў і цялят.

Счэпы ўзяць у акошка. Осенью скацінку запіраюць на дварэ:

– Как шчэпка ў крэсцьяніна пладзіцца, так бы ў меня на дварэ скацінка ўсякая скапілась і пладзілась: авечкі, каровы і цялятка.

Па тры раза на зарэ гаварыць, а шчэпы ў тры вуглы двара палажыць з сімі славамі.

14. На добры ўдой

Нагаварваць на вадзе:

– Вадзіца-царыца, прыйшла я цібе браці і на помач к сібе зваці. Прышла я па ўдой, не па чужы, а па свой. Сколькі за нач вады ў калодцы прыбыла, каб у маёй скаціны – рабой шарсціны, малака прыбыла.

Абсявай вакол каровы макам:

– Як гэтага маку ніхто з зямлі не падбярэ, так у маёй скаціны, рабой шарсціны, ніхто малака не адбярэ: ні доем, ні лоем, ні чараўніком, ні калдаўніком, ні калдаўніцай, ні на сцежцы, ні на межцы, ні на трнай дарожцы. Амінь.

15. Як карова не дае малака

Первым разам, Гасподнім часам, памажыце Святой Прачыстай Мацеры Божай, станьце ў помашч. Угаварую з вушэй, з вачэй, з рог, з буйнай галавы, з жоўтай касці, з жыл, з паджыл, з мяккага жывата, з вым'я, з даек стала маленькае і цёпленькае, як макавае зярнятка. Як маку ведзьмам не сабраць, так у ётай каровы спору не ўзяць. Міколачка, татачка, пасі ету карову па позняй і ранняй расе, штобы спор і ўдой прыбываў.

Ехаў Ягор на сівым кане, спор увідаў, замкнуў замкі медныя, ключы срэбныя, зло незабыўнае назад заварачвае. Госпаду Богу памалюся, стань, Святы Ягор, у помашч. Як лес развіваецца, так у Рабкі малако прыбаўляецца. Як ведзьме не падымацца к мору і к сырой зямле, так і ётай чорнай карове і мне. Свята Маць Прачыстая, накрый эту карову залатой скацеркай, рогі, ногі, буйную галаву. Сцялай, Госпадзі, сцялай малако ёй, засцілай вочы плахой ведзьме, як цёмная ноч. Як цёмная ноч нявідная, штоб не

была мая карова жадная. Абсыпаю сваю карову макам. Хто еты мак сабярэ, той маёй карове ўрадне. Амень.

16. Як карова не дае малака

Першым разам, добрым часам Госпаду Богу і Мамцы Прачыстай пакланюся, Госпада Бога папрашу з усімі сіламі нябеснымі, кіеўскімі, пячэрскімі. А ўсе вы, праведнічкі прападобныя, станьце ж Гаспадухначку на помач Божай кароўцы чорненькай. У полі стаяла Богава стаянка, а ў той стаянцы Богава кароўка, а ў тыя кароўкі залатыя рожкі, мядзяныя ножкі, сярэбраны язык. Прыдзі ж, кароўка, к маёй Божай кароўцы, паліжы, кароўка, маю кароўку, ножкі і рожкі, і вымечка. Як жа ў моры вадзіца прыбаўляецца, каб у маёй Божай кароўкі, Божа, малако прыбаўлялася; як жа ў моры бераг з беражком не сходзіцца, каб і к маёй Божай кароўцы ўрокі не прыходзілі, ні жаноцкія, ні хлапоцкія, ні дзявоцкія, ні схода, ні маладзіка, і не пад поўнае, і ветрам ненаноснае. І дай жа ты, Госпадзі, маёй Божай каровачцы белага малачка, жоўтага маслачка, тоўстага сырцу. Не будзь жа ты ўрочна, а будзь жа ты малочна. Як было, так каб і было, каб даў Бог, каб яшчэ больш прыбыло. А хто завідуе ды прыглядаецца, дык соль яму ў вочы і галаўня ў зубы.

17. Каб карова малако аддавала

З падсіянскай гары, з-пад шоўкавай травы беглі тры рэчкі: першая – вадзяная, другая – крываваая, трэцяя – малочная. Вадзяную – зпіваць, крываваю – зліваць, малочную – прыбаўляць. Як у морах, рэках вада прыбывае, так (масць) у кароўкі малако прыбывае. У сініх жылах з краснага мяса, з белай касці (масць) кароўцы на пажытак, а мне на прыбытак.

18. Чтобы корова сглаза не боялась и давала больше молока

Когда первый раз выгоняют бурёнку в поле, надо слегка ударить корову освещенной в церкви на Вербное воскресенье вербой и прочитать молитву:

– Сам Иисус Христос шёл с небес, в правой руке крест держал. Иди, моя коровка, в поле битыми полями, тёмными, тесными улицами. Тебя будут встречать чародейницы и лиходеицы. Ты их не бойся. У тебя ноги, у тебя роги. Рогами заколи, ногами затопчи, хвостом замети, глаза запороши, а ко мне в свой двор со всем добром иди.

Прочитать 3 раза.

19. Як малако прападзе ў каровы

Пакланюся я Госпаду Богу і папрашу яго. У полі стаяла Божая стаянка, а ў стаянкі – Божая кароўка, у якой залатыя рожкі, мядовыя ножкі, сярэбраны язык. Прыляці, кароўка, к маёй Божай кароўцы, паліжы яе ножкі і рожкі, яе вымячка, каб у яе малако прыбаўлялася. Дай, Госпадзі, маёй каровачкі белага малачка, жоўтага маселка. А хто завідуе, дык соль яму ў вочы і галаўню ў зубы. Амінь.

20. Калі ў каровы прапала малако

Хлора Улас, спасі і сахрани каровушку – втарую матушку. Ат глаза серага, жоўтага. Усе балезні ненавісныя вывядзі, звядзі з чорнай крыві, з краснай крыві. Усе ветраныя, глазавыя балезні, сцякайцесь у адзін калодзяж.

21. Замова на сцаленне малака ў каровы

Першым разам, добрым часам Госпаду Богу і Мамцы Прачыстай пакланюся і Госпада Бога папрашу з усімі сіламі нябеснымі, кіеўскімі, пячэрскімі. А ўсе вы прападобныя, станце ж, Госпаду, на помач Божай кароўцы чорненькай. У полі стаяла Богава сталіца, а ў той сталіцы Богава кароўка, а ў тае кароўкі залатыя рожкі, мядзяныя ножкі, сярэбраны язык. Прыйдзі ж, кароўка, к маёй Божай кароўцы, паліжы, кароўка, маю карову, ножкі і рожкі, і вымечка. Як жа вадзіца ў моры прыбаўляецца, каб у маёй Божай кароўкі, Божа, малако прыбаўлялася. Як жа ў моры бераг з беражком не сходзяцца, каб і к маёй Божай кароўцы ўрокі не прыходзілі – ні жанокія, ні хлапоцкія, ні дзявоцкія, не схода, ні маладзіка і не пад поўнае і ветрам ненаноснае і дай жа ты, Госпадзі, маёй Божай каровачцы белага малачка, а жоўтага маслечка, тоўстага сырцу. Не будзь жа ты ўрочна, а будзь жа ты малочна. Як было так каб і было, каб даў Бог яшчэ болей прыбыло. А хто завідуе дый прыглядаецца, дык соль яку ў вочы і галаўню ў зубы.

22. Як карова не дае малака

Первым разам добрым часам. Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай пакланюся. Уладыка царыца, Божья памашніца. Як памагала ты івам, ерахітавым кустам. Свежым маслам, малаком, як табе етага не браць, так маёй кароўцы малака не піць.

23. Калі карова не дае малака

На моры, на акіяне, на востраве Буяне ляжыць белы камень, а на тым белым камні Прэсвятая Багародзіца сядзіць і ў ваду глядзіць. Яна цару Уладзіміру пуці казала, жыць павелевала. Як ты, царыца-вадзіца, сільная і няўрэдна, каб так і мая скацінка была сільная, неўрадзіма ад усякага зла і ад злаключэння людзей.

24. Каб у каровы было малако

Нагаворваюць на ваду, на крапіву. Гэтай вадоў падойнік параць. І на стары камень:

– Ва імя Айца і Сына і Святога Духа. Амінь! Ёсць слаўнае акіян-мора. І на тым слаўным акіян-мору ёсць бел востраў. На тым на белым востраве ёсць белы камень. На тым белам камне сядзіць Прачыстая Багародзіца, Маці Божая на прэстолі сваім. І як ты, Прасвятая Багародзіца, іпусціла мора, і рэкі, і азёры з аднаго месца, з-пад белага каменя, так ты, Прасвятая Багародзіца, іпусці малако із маёя мілыя живоціны, із каровы (назваць па колеры шэрці), із розных шарсцей, із яе вымя. Ва імя Айца і Сына і Святога Духа. І ныве і прысно і ва век вякоў. Амінь.

25. * * *

Калі карова згубіла малако, схадзі на сем рэк, вазьмі ваду ў адну бутылку. Прыдзі дамоў, запалі свячу і абыйдзі карову тройчы. Потым гэтай вадой абмый вымя і кажы:

– Ёсць цар лясной, ёсць цар зямной, ёсць цар вадзяной і нябесны цар, всем царам цар. Благаславі, Госпадзі, мяне, раба Божыя (імя). І красцьянскі мой живот. Взята сія вада не радзі хітрасці, не радзі мудрасці, а радзі Божай міласці. Был бы мілы мой живот кресцьянскі здраў і цэл: і даіла бы по-прежнему і больше прежнего ва сто раз, і бежало бы малачко па ціцечкам утроем і вечером, всегда, і ныве і прысно і во веки веков. Аминь.

26. Як брыкаецца

Пад кароўку сажуся, луной-месяцам абярнуся. Як пільнуюць ножкі стала, так пільнуй кароўка хазяйку. Я – з духам, а Бог – з помашчу.

27. Ад лягання каровы

Госпадзі Божа, благаславі! Як аснована зямля на трох кітах, на трох кіцінах, як з места на места зямля не шэвеліцца, так бы любімая скацінка (чарнавушка, пестравушка і прочая) з места не шэвелілась. Не дай ей, Госпадзі, ні нажнога лягання, ні хваставаго махання, ні

рагавога бадання. Стой гарой, а дой ракой, озера сметаны, рака малака. Ключ і замок славам маім.

Нагаварыць на ваду, якою потым абмываюць вымя каровы і сказаць тры разы:

– Госпадзі, прымі мой дух.

28. Ад лягання каровы

Госпадзі Божа, благаславі. Як асінава зямля на трох кітах, на трох кіціцах, як з места на места зямля не шавеліцца, так бы любімая скаціна (імя) з места на места не шавялілася. Не дай ей, Госпадзі, ні нажнога лягання, ні хваставога махання, ні рагавога бадання. Стой гарой, а дай рукой возера смятаны, рэку малака. Ключ, замок славам маім.

Нагаворваюць на ваду, якой потым абмываюць карову.

29. Калі карова неспакойная

Прачытаць «Отче наш», як толькі садзіліся даіць карову, гавораць:

– Стой, мая скацінка, не рыкай, врагоў к сабе не падпускай, будзь на рожкі не ўрочна, а на малачко малочна. Амінь.

30. Каб карова спакойна стаяла, пакуль даілі

Як пракрасная дзевіца стаіць у венце, так штоб мая карова (імя) стаяла ў кальце. Амінь.

31. Каб карова стаяла спакойна во время дойки

Помяни, Госпади, царя Давида и всю кротость его. Украти, Госпади, карову сию крепостями свайми. Во имя Отца и Сына и Святаго Духа. Аминь.

32. Каб карова не лягалась.

Госпади Боже, благослави. Как пагаварю так и будет. Так ты, моя карова, (надо сказать имя каровы) с места не шевелилась. Не дай ей, Госпади, ни ножкою лягаться, ни хваставога махання, ни рагавога бадання. Стой гарой, даісь ракой, возера сметаны, рака малака. Ключ и замок словам маім. Аминь.

Читаць на ваду, якой абмываюць вымя.

33. Каб карова стаяла спакойна ў час даення

Памяні, Госпадзі, царя Давіда і ўсю кротасць яго. Украсі, Госпадзі, карову ету крэпасцямі сваімі.

34. Каб карова не брыкалася і не бадзялася

Госпаду Богу памалюся, Святой Прэчысце пакланюся. Ішоў Ісус Хрыстос праз рэчку, закруціў вероўку на руку. Як гэтай вероўцы на руцэ не рвацца, так маёй кароўцы не брыкацца, не бадзяцца, на ўсіх ведзьмаў, чародзеяў забывацца. Я – са словам, Гасподзь – з помаччу.

35. Як выганяць

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай пакланюся. Кароўка мая, праважу цябе з паскай, а ты вярнісь ка мне з божай ласкай, крэстом укройся, ведзьмы не бойся, Божая Маць ішла, расу трасла, а я сабірала, сваёй кароўцы на помашч давала. Стой кароўка ў даяніі, як Ісус Хрыстос у Іарданіі. Не ачыная ні старыком, ні маладзіком. Ва веці вякоў, амінь (3 р.).

36. Пры выгане каровы на пашу вясной першы раз

Вясна, выйшла к табе наша стада, сягоння наша кароўка будзе табе рада. Устрачаю (імя пастуха) з хлебам і соллю, і з пасхай, а ты будзь к маёй кароўцы з ласкай. Я (імя) дзверы адкрываю, калодаю падпіраю. Ліхія губы, зубы загаварываю. Храні маю кароўку, бабка Лукер'я, жалезнымі прутамі і ў гарах, і ў барах, і ў далінах, і ў лугах. У чыстым полі светлая крыніца. Ад той крыніцы возера вадзіцы. Там (імя сваё і каровы) цэлае лета ваду п'е і дабро нясе. На, мая кароўка (клічка), хлеба з'ясі, а мне малака пабольш дай і к лету цялятка прынясі. Я вясной выганяю цябе на асаку, а ты раўняйся рысаку. Бог ў помач.

Паўтаралі 3 разы перад першым выганам каровы на пашу і адорвалі пастуха.

37. Пры выгане жывёлы на пашу

Выганяю сваю кароўку цераз свае вароты на божую расічку, каб маю кароўку не прыглядалі, уроку не давалі, малачка не адбіралі і ўсім злым і ціхім вочы засланялі, зубы замыкалі.

38. * * *

Выганяю сваю кароўку цераз свае вароты на божую расічку, штоб мая кароўка ў тавару глядзела і дамой хадзіла.

39. Пры выгане скаціны ў поле

Красна сонца і ясен свет, і з лунамі яснымі, звёздамі частымі, з зорамі вогненнымі, і з ранішняй расой, і з вячэрняй, і сушу, і мора

насычаем, і маць-сыру зямлю, уграваем! І з вясеннім цяплом, і з летнім агнём і ўгрэй, упар зямлю, распусці зялёну траву па лясках, па лугах, па канавах, па кустах. І сахрані ты маіх мілых жыватоў ад усякага ліхадзея! Даруй маім жыватам піцenne і ядзенне, пакрый іх шаўковай пеляной, а ліхадзея забі вогненнай стралой, агнём-пламенем. Ідзіце, матушкі, у чыстае поле, у зялёныя лугі! Там вам яда – трава зялёная, там піццё – вада студзёная. І ўгрэй іх, красна сонца, а дамоў прывядзі, ясен месяц. І саблюдзі іх, красна сонца, ад ліхога чалавека, ад цара палявога, ад цара вадзянога, ад цара лесавога, ад яго дзетак царанят, каб ён кароў дамоў не вадзіў і царанят малаком не паіў. І сахрані іх ад стралы вогненнай, ад зверабягучага, ад гада паўзучага, ад змяі – папілухі. Амінь.

40. Каб карова добра хадзіла

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прічыстай Мацеры пакланюся. Маць Прічыстая, стань мне на помашч. Іван, Іваночак, твая жонка Кацерына, пасі маю скаціну, рабую шарсціну ў лесе пад жаркім сонцам, ноччу пад чорнымі аблакамі, пад яснымі зорамі. І вы, Божыя пташкі, гуляйце, маю скацінку, рабую шарсцінку, дамой прыганяйце. Я – словам, Бог – з помашчу.

41. На выган каровы

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прічыстай Мацеры пакланюся. Прічыстая Маць, стань мне на помашч. Святы Юрый-Грыгорый, выйдзі на пасінскую гору, вазьмі з сабой асінскую трубу, гукні к сабе хартоў, пад полу хартоў вазьмі, вазьмі залатыя ключы, шоўковыя замкі і замкні эці бліскучыя вочы і вострыя зубы і калючыя лапы, штобы мая скацінка здавалася ў полі каменем, у лесе – паленам. Я – з словамі, Бог – з помашчу.

42. Калі першы раз гонім карову на пашу

Ганю карову сваю ў чыстае поле, на шырокае раздолле. За ёю ідзе Маць Прічыстая, нясе даёнкі і цадзілкі ў пріполі. В залатыя даёнкі даіла, на шаўковыя цадзілкі цадзіла, шчэ тыя вяршкі збірала, тоўстыя сыры сціскала, жоўтае масла збівала. Дай, Божа, спору, всякаму збору. З сямі палей кароўцы малака налей.

43. * * *

Абсыплю я сваю кароўку святым макам, пастаўлю я ведзьму ракам. Вон там, на ростанях, стаіць ведзьма і вядзьмак народжаныя,

абаслаўленыя. Як ім сваіх жывабрухаў ні дастаць, так ім ад маёй кароўкі малачка ні взяць. Я – словам, Бог – з помашчу.

44. Як скаціну на пашу выганяць

Варота адчыняюць, як тавар на пашу выганяюць, злему зверу рот замком зачыняюць, штоб ён вушамі не цягнуў і вачамі не глянуў і рота не разяўляў, год да мае худобкі не прыступаў; дзень пад сонейкам, ноч пад месяцам, пад яснымі зорамі, пад гасподнімі славамі.

45. Пры выгане жывёлы на пашу

Ідзі, кароўка, у поле ідзі, па чужых дварах не брадзі, сваёй хазяйкі прыбылі насі па малако, па сыр, па масла. Сыру тоўстага, малака густага, масла жоўтага.

Абсыпалі карову свечаным макам, які да гэтага свецяць у царкве, і прыказулі:

– Як свечанага маку не сабраць, так ад маёй кароўкі прыбылі не адняць.

46. Як карову ў поле выганяць

Узяць булку хлеба, разрэзаць на тры куска. Туда маку свячонага, солі святой. Вярбічкай святой на крыжы тры разы ўдарыць у хлеве і сказаць:

– Ідзі, мая кароўка, на юравскіе росы, на мікольскія травы, і хадзі, мая кароўка, па лясам, па палям, траўку з’ядай, а расу співай, а ка мне з вялікаю карысцю прыбывай, а ты, ведзьма-гадзюка, нажом разрэжся, на іголку наткніся. Ты ж маёй каровачкі малака не паясіся, на маіх вароцях стаяць два суседы, хочуць з неба звёзды зняць, як ім з неба звёзды не зняць, так ім маёй каровачкі непакушаць чужога спору. Не хачу свайго, не впусчу чужога, спору не жалаю, свайго не выпускаю. Амінь.

47. Пры выгане скаціны

Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Маці пакланюся. Кароўка па лугу паслась, масці чорнай па імені Галка. Табе, ведзьма, маёй кароўкі не з’ядаць, малако не забіраць, сасуды не зажымаць. Я к табе з паскай, а ты ка мне з ласкай. Я к табе з пасвячонай вадой, ты ка мне з жоўтым малаком, з густым сырам, з жоўтым маслам.

48. Пры выгане скаціны

Чытаюць замову, калі выганяюць першы дзень у чэраду:

– Ідзі, Галка, не бойся прыстрэку, уроку, а бойся, штоб пасха не была ў сераду.

Расказвала адна баба, калі на работу яшчэ хадзіла.

49. Пры выгане скаціны першы раз

Запаліш свечку грамніцу, памоліся ўсёй сям'ёй Богу, паклоны атаб'еш, вобраз абы-які возьмеш і хлеб, і соль, і запаленую свечку, і тры разы на двары абойдзеш кружка скаціны па сонцу, кажучы:

– Госпаду Богу памалюся, Прачыстай пакланюся. Ідзі, мая кароўка, на юр'еву расу, на шаўковую траўку. Ножкамі патапчы, вушкамі патрусі.

50. Каб кароўка ішла дадому і давала малако

Ідзі, мая кароўка, у чэрэду, дый папераду, травічкаю напасайся, вадою напівайся, пясочкам абсыпайся, ад усіх ворагаў адбівайся, да не будзь жа ты ўрочна, а будзь жа ты малочна, на малако, на сыр, на масла. Святы Юрый-Георгій пабеданосец, пабедзіў ты змея, пабедзі майго врага, а маю кароўку пасі, глядзі, і дадому гані, уперад штоб не йшла, узадзе штоб не ставалась, у чужы двор не ішла, а сваго глядзела. Амінь.

51. На блукаючую карову

Вельмі рана топяць печ, адчыняюць юшку і з першым дымам клічуць корову. Гаворачы словы, плююць тры разы праз левае плячо:

– Лясны цар бацюшка, прывядзі і прытвары маю каровушку-бурёнушку.

52. * * *

Калі выганяюць першы раз у поле карову, то даюць ёй сена з кута (багатая куцця):

– Еж, кароўка, сена з кута і дзяржыся свайго кута.

53. * * *

Взьняць нож, в поле или в лесу начертить круг и, тыча ножом в круг, читать:

– Прошу вас, Юрий, Егорий, прошу вас как Бога, уймите вы своих хортов полевых, лесовых и боровых, зажмите им зубы и губы. Чтоб они своими очами не видели, ушами своими не слышали мою скатину (кличка) в поле, в лесу и во всяком месте. И

поставь ты ее, Господи, на таком месте, чтоб моя скотина (кличка) показалаась твоим хортам сухим пнем, гнилой колодой.

54. Як выганяць карову ў поле

Красна сонца і ясен свет, і з лунамі яснымі, і з звёздамі чыстымі, і з зорамі вогненнымі, і з ранішняй расой і з вячэрняй, і сушу і мора насычаеш, і маць-сыру зямлю уграваш. І з вясеннім цяплом, і з летнім агнём угрэй, упар зямлю, распусці зялёну траву па лясах, па лугах, па канавах, па кустах. І сахрани ету скаціну, чорную шарсціну, ад усякага ліхадзея! Даруй етай скаціне, чорнай шарсціне, піцяннё і едзяннё. Пакрый іе шаўковай пеляной, а ліхадзея забі вогненнай стралой, агнём-пламенем. Ідзі, скацінка, у чыстае поле, у зялёныя лугі! Там табе яда – зялёная трава, студзёная вада. І угрэй іе краснае сонца, а дамой прывядзі ясен месяц. І саблюдзі іе, Госпадзі, Царыца нябесная, ад ліхога чалавека, ад цара палявога, ад цара вадзянога, ад цара лесавога, ад яго дзяцей-царанят. Каб ён дамоў кароў не вадзіў і сваіх дзетак малаком не паіў. І сахрани іе ад стралы вогненнай, ад звера бягучага, ад гада паўзучага, ад тучы, ад буры, ад быстрыя кулі, ад змяі папалухі. Амінь.

55. * * *

Читая этот наговор по весенним четвергам будет всегда молоко:

– Чёрная масть (или другая) на зелёную пашню, на весенние воды, на молочные берега, на крутой сыр, по густу сметан, по жирну маслу. Рогами от врагов отколись, хвостом отмохнись, дойную приди и мне всю выхода принеси. Во имя Отца и Сына и Святого Духа. Аминь.

56. На жывёлу

Это ж не каждый чалавек заговор такі знае. А замова такая была, кагда первы раз жывёлу выганялі:

– Выганяю, усім вочы закрываю, што б мая карова добра хадзіла, чараду блюдзіла і дамой прыхадзіла.

Святой вярбой пагоняць, а потым гэту ветку назад прынясуць і ў сараі ваткнуць.

57. * * *

Як у марах-азёрах вадзічка-царычка напаўняе крутыя берагі, так і ты, Госпадзі, напоўні маю скаціну чорна-рабую сырам,

маслам. Як з неба зорам не сыйсці, так і з маёй скацінкі, чорна-рабкі, сыра, масла не сыйсці.

Да сабе зачарпнуць тры разы вады.

58. Калі карова начне цяліцца

Слухай, што дзелаць будзіш, як твае козы будуць начынаць казіцца, ці калі карова начне цяліцца:

– Госпаду Богу памалюся, Святому Духу пахрышчуся. Адкрываю ўраты залатыя, знімаю цяжкія патугі, радавыя коры, адганяю мукі – як первародныя, так і ўсяродныя. Слава Айцу і Сыну і Святаму Духу. Амінь.

Слава гавораць на жывёлу, абыходзячы яе на кругу на часовой стрэцы.

59. Перад цялём

Первым разам, Божым часам. Я Госпаду Богу памалюся, Прічыстай Мацеры пакланюся. Маць Прічыстая, стань мне на помашч. На моры, на акеяне стаіць верба, на той вербе сядзіць змяя. Як той змяе крыві не дастаць, так нікому ў маёй скацінкі, рабай шарсцінкі ні ад каго ўроку не бываць ні ветранога, ні смешнога, ні падуманнага. Я – з словам, Бог – з помашчу.

60. Пры ацёле

Узяць акрайчык хлеба з цэлай буханкі, разрэзаць на тры часці і сказаць:

– На табе хлеб-соль, а ты аддай свой удой, каб было не ўрочна, а было малочна.

61. Калі ацяліцца карова

Калі ацяліцца карова, ды пачне аблізваць цялёнка, дак нада чытаць тры разы малітву «Ойча наш...», затым шаптаць тры разы на ваду і соль такія словы:

– Памяні, Госпад, цара Давіда, мацары Алены да жыцця. Як белая бярозанька стаіць век-павекі, не троніцца, ні шалахнецца, так бы і цялятка (ці казлятка, ці жарабятка) жыло векі-павекі, ні дрогнула, ні шалахнулася.

Далей ётай вадой напайці карову і абрызгаць малое салёнай вадой.

62. Як карова ацеліцца

Нагаварваць на ваду:

– Добры дзень табе, вадзіца-Арданка. Здароў, Раманька. Прыйшоў цібе браць і к сабе на помач зваць. Я прыйшла па ўдой, не на чужы, а на свой. Буду браць і Госпада Бога памінаць. Буду ліць і Мацер Божжу прасіць. Хадзі ка мне на помач з густой смятанай, з крэпкім тварагом. Каб ета скаціна, чорна-белая шарсціна, ету ваду піла, а мне вядро малака дала.

63. Для предахранення целёнка. Ад падзежа ці балезні

Памяні, Госпадзі, цара Давіда, мацеры Елены да цернавога жыцця. Как белая берозанька стаіць векі па векі, не трогнецца, не варочнецца, так бы і цяляце жыло, векі па векі не трогнулася і не варочнулася.

Перахрысціцца і сказаць тры разы:

– Госпадзі, прымі мой дух.

64. Каб не сурочылі карову

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Мацеры Гасподняй пакланюся, всем праснічкам, божым памошнічкам. Прыступіце, памажыце. До помачі кароўке, да жоўтай касці, да краснай крыві, да (колер) шарсці. Прыстрыкі-уроки шаптаць, угаворваць прыстрычныя, урочныя, калючыя, балючыя, падуманыя, пагаданыя, мужыцкія, жаночкія, дзявоцкія, парабочкія. Тут вам не стаяць, жоўтых касцей не ламаць, краснай крыві не ташніць, малако ў (колер) кароўкі не адбіраць. Амінь.

65. Ад порчы, усякіх глаз, усякіх змеев-чародзеев

На море, на окіяні, на большом Буяні, на сільных волнах, на крутых берегах, там стаіць плотскі востраў, на тым плотскім востраве там стаіць двенаццаць сталов дубовых, там ляжаць двенаццаць скацерак шалковых, на тых дванаццаці скацерах там сідев сам Гасподзь Бог Ісус Хрыстос з Мацер Божай, залатой чашай махая, змеев-чарадзеев от такой скацінкі (імя) отгоняя. Как ні пріступалісь вы к самому Господу Богу Ісусу Хрысту і к Мацеры Божай, так і не пріступайце к маёй скацінкі, к такой шарсцінкі, к ёй буйнай галаве, карім глазам, крутым рагам, к буйнай косці штоб у мае каровкі ётай болі не бывала, косці не ламала, а всю боль сунімала і здароўя ўстанаўляла, і малачка прібавляла. І как я цібе даю, штоб ты свой кал і мочу сунімала, хвосцікам ні махала і ножкамі к земелькі прыжымала, і малачка все поправду аддавала, і на хазяйку не забывала. Еж мая каровка і напівайся, на забывайся. Еж, паедай, ваду папівай, скочі здарова, по ету часіну, по ету гадзіну. Госпадзі, прымі мой дух. Амінь.

66. Ад урокаў у каровы

Первым разам, Гасподнім часам, вячэрняй зарой, добрай парой, Бог – з помаччу. Зорачка ясная, кароўка чорна-рабая хадзіла па чыстых палях, шоўкавую траўку з’ядала і сабе малачко ў вымца сабірала, тварожыкі тоўстыя, а смятанку густую. Угаварую ўрокі і прыстрэкі жаночыя, хлопоцкія, з буйнай галавы, гарачай крыві. Хай Бог дае на помач. Злюбі мой дух. Амінь.

67. Урок каровы (як карову лячыць)

Я Госпаду памалюся, Мацери Гасподняй пакланюся, всим святочкам, гадавым праздничкам. Среди синега моря ляжачы белы камень. На том белом камне сядзяць три девицы. Яны не вмеюць ни читать, ни писать, только от рабой каровки уроки отбирать. Скрозь чолна, скрозь плотна хлопоцкого, дзявоцкого и женского, и мужчынского. Я – словом, Бог – з помощью

68. Урок коровы

Первым разом, Божьим часом я Господу Богу памалюся, Причистой Матери поклонюся. Мать Причистая, стань мне на помощь. Вароты мои широки, заметы мои высоки, страха моя новая. На той страсе сядзить змяя Кидрочка, хоча маю карову скусить, пришла ко мне по сладкое молоко, желтое масло, по крепки творог. Як возьму востры меч и ссеку голову Кидрыне с плеч. Нихай яна катится у балота, у балоте втопится водой примывая, купляе, прикладае, нагами притоптывая. Я – с словам, Бог – с помощью.

69. На скіданне порчы з каровы

Чытаюць на захадзе сонца, кідаюць на карову соль, калі яе спаганілі, калі яна малака не дае ці выцякае з вымя на землю:

– Забараняю цябе, дух нячысты, бес пракляты, быць па месце гэтым. Ідзі на места свае, а места твае – ад. Ва імя Атца і Сына і Святага Духа. Амінь, амінь, амінь.

70. Ад урока

Уганяю я сваю кароўку на шырокую вуліцу, на шаўковую травіцу, у глыбокую крыніцу на светлу вадзіцу. Шаўковай травіцы наядайся, у глыбокай крыніцы налівайся, карысці набірайся, урокаў не пужайся, ведзьме не паддавайся.

71. Абдуццё каровы

Ішоў Гасподзь са старцам, паказаў акулу пальцам. Акула, акула, вазьмі з кароўкі абдула.

72. Калі карова жвачку згубіла

Качарга, качарга, цябе в агне везці, а жабу спекці і з'есці. Бог ішов, хлеб нашов, маёй (імя каровы) хлеб аддаў, хвачку вклав, здаров'я дав. Прімі мой дух. Амінь.

73. Калі ў каровы на вымі былі барадаўкі

На маладзік суровай ніткай перавязвалі барадаўкі і чыталі:

– Маладзік малады, у цябе рог залаты, згані ад мае краснай кароўкі ету боль – барадаўкі, далоў боль згані, а здарвейка ўстанаві. Амінь.

74. Ад балезні кароў, цялят

Как вырасце дуб на цэркві ўніз вятвямі, уверх каранямі, тады хто будзе яго ламаць, той стане маю карову цярзаць.

75. На лячэнне каровы

Калі хто спаганіў карову ці доіцца яна з кроўю, а малако – горкае ці салёнае, робяць так: дояць карову па раніцы, бяруць новую патэльную і дзевяць новых іголак, льюць малако у патэльную, ставяць на печ і даводзяць да кіпення. Як толькі закіпае, кідаюць і яго іголки, і лічаць у обратным парадку 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 – і тым часам малако падліваюць тры разы. А той, хто карову спаганіў прыдзе пасля заговора абавязкова ў хату.

76. Ад ліха ў каровы

Маць Прачыстая, саснавала ты ў сваім чрэве Ісуса Хрыста, саснуй маёй кароўцы (мянушка) 70 жыл, 70 суставаў, 70 чашак. Чашка ў чашку, суставаў у суставаў, жыла ў жылу, штоб маёй кароўцы ўсё на места стала. А ты, віхар, вазьмі ў маёй кароўкі ўсё ліха, а ты, кароўка, поільца пі, сенца еж. Амінь.

77. Для курак

Слухай шчэ малітву для курак. Як ты купіла цыплянят ці курка высідзіла, дак як ужо іх можна яйкамі карміць, дак нада падгледзець, якое яйцо куры знясуць у гнязде первым, да і скоранько яго забраць. Затым ты яго варыш, як толькі вада закіпела – гаварыш малітву:

– У чыстым полі, у цёмнай даліні, у тумані прывялікім ходзяць птушкі вялікія, нясуцца яны пладавіта. Так бы і ў раба Божыя (назваць свае імя) куры няслісь добра. Слова мае крэпка. Амінь.

Як будзіш лупіць ды крышыць – скажыш ішчэ раз. І як будзіш цыпляням кідаць – дак паследні, трэці раз скажыш.

78. Як куркі пачнуць несці яйцы

Як маладыя куркі начнуць несці яйцы, дак ты лічы, шоб забраць трынаццатае. Яго далжон з'есць самы стары ў сям'і (хто ў вашай хаці жывець), перакрысціцца прад ядой і скажа:

– Курыца з яйца, а яйка – з курыцы. Амінь.

79. * * *

Штоб няслісь куры, гаварылі:

– Кудак, кудак – нашы куры нясуцца, а ў суседа вароты трасуцца.

80. Каб куры лепш неслі яйкі

Жанчына бярэ з-пад курыцы першае яйцо. Узяць яйцо і ўнесці яго ў хату, і гэтым яйцом вадзіць па галаве дачкі або па галаве сына і гаворыць словы:

– Колькі на галаве валасоў у цябе, штоб столькі курачка знясла яек.

81. Каб наседка не кідала яйцы

Нада пасадзіць куру на яйца і сказаць:

– Как ты, мать наседка, назад у яйцо не улезеш, так ты і яйцы не бросіш.

82. Каб кот цыплят не жраў

Нада гаворыць:

– Раз цыплёнак, два цыплёнак, тры цыплёнак (і так перасчытаць усіх) усе мае цыпляткі са мной. Амінь.

83. Для пчол

Як етыя пальцы да маёй далоні не прыстануць, так етыя мецішча не ўстануць. Матка Зорка! Будзем Госпада Бога брахаць і етае мецішча абіраць.

Дзеянне, якім суправаджаецца гэта шаптанне: вакол дрэва, на які асеў рой, трэба са сціснутымі пальцамі аббегчы 3 разы і столькі ж прамовіць гэтыя словы.

84. Ад пчол

Стой, рой малады! Не іграй, да сырой зямлі прыпадай. Вось вам, пчолкі, святліца новая, цясовая, адмысловая. Жыць вам тут і быць сто лет і з ім і дзвесце, дзяцей парадзіць. І ты, матка, ліпа Вулляна, ліпа – красная дзявіца, і ты, труцень Іван, параней уставайце, сваіх дзетак пабуджайце і пасылайце іх у цёмныя лясы, у шчырыя бары. Майце шум баравы, майце роў прудаваы, мядзвежую лапу, воўчы рост. Саграбайцеся, злятайцеся, да чужых пчол не лятайце і чужых да сябе не пускайце. Як маці-зямля, свайго месца пільнуйцеся.

85. Для пчол

Маруна царыца, божая памашніца і ўсім роям патрэбніца, садзісь ціха на работу, пану Богу на хвалу, а гаспадару на ўцеху. Іванаўна царыца, Кабітка царыца, Пчалінка царыца, Чарняўка царыца і Магуча царыца, садзісь ціха на работу: маё дрэва кедрова, лоскам налошчана, воскам навошчана, – і цары і мядзі. Пасылай сваю сілу ў цёмныя лясы, па густыя мяды, на вялікія роі; чужога не бяры і свайго не кідай.

86. Для пчол

Пчолы раяцца, пчолы пладзяцца, пчолы смірацца. Стану я на восток, проціў дальняй стараны, і слышу шум і гул пчол. Бяру я пчолу рая, окарая сажу в улей. Не я цябе сажаю, сажаюць цябе белыя звёзды, роганогі месяц, краснае сонца, сажаюць цябе і ўкарачаюць. Ты, пчола, ройся, на округ садзісь. Замыкаю цябе, матка, усе пуці-дарогі ключом-замком, і кідаю ключы в Акеан-мора, пад зялёны куст, а ў том кусце сядзіць матка, всем маткам старшая, сядзіць і дзержыць 77 жал, а жаляць непакорных пчол. А будзеце вы, пчолы, маім славам непакорацца, сашлю я вас в Акеан-мора, пад зялёны куст, гдзе сідзіць матка всем маткам старшая і будзе за ваша непакорства жаліць вас в 77 жал. Слова маё крепкае.

87. Для пчол

Марыца-царыца, Божая памачніца і ўсім раям патрэбніца! Садзіся ціха за работу пану-Богу на хвалу, а гасудару на ўцеху. Іванаўна-царыца, Кабітка-царыца, Пчалянка-царыца, Чарнучка-царыца і магучая царыца, садзіся ціха за работу. Маё дрэва кедрова,

лоскам палошчана, воскам навошчана, і чары, і мядзі. Насылай сваю сілу ў цёмныя лясы, па густыя мяды, па вялікія раі. Чужога не бяры і свайго не кідай.

88. Паляўнічая

На моры, на лукамор'і стаіць дуб мамырскі, пад тым дубам ляжыць белы камень, на белым камяні стаіць прастол, на прастоле Сус Хрыстос сядзіць, залатою трасьціною апіраецца, і срэбным мечам памяраецца на дзядоў-чараўнікоў і на баб-чараўніц, штоб майго ружжа ня нялі, і ня паднялі. Етае ружжо маё праходзя скрозь сонца і месяц, і зьвёзды. Хто яго йме, ня можа яго ўзяць і падняць.

Гэтыя словы нагаворваюць на ваду, якою потым і прамываюць ружжо на куце, гаворачы тройчы:

– Бі, мары!

89. Паляўнічая

Вадзіца-царыца, усяму свету памачніца. Як ты змываеш сырое карэнне, шэрае і белае каменне, так змый і маю ружыну-ружніцу і булат-жалеза. Як страляе з неба Міхаіл-архангел громам і маланняй і вострай стралой і як ніхто не можа ўняць ні грома, ні маланні, ні вострай стралы, так ніхто не можа ўняць і мяне, раба Божага, стральца, і маю ружыну-ружніцу і булат-жалеза. А над маёй ружынай-ружніцай і булат-жалезам няма спаругання на векі вякоў.

90. Паляўнічая

Узяць з сабою на ахоту кусок мяса или хлеба, на каторы тры разы наговорана:

– В чистом поли, в тёмном лесу, в тумани привеликом, е птица полетуша, е серыя гуси, сызья утка, у их крылья надламылися, сами бы опустилися, перо абарвалася и сели б на бугор высоки, чтоб мя, раба Божия (имя), не видали и стральбы б до их дробь, як вольнае перо.

91. Паляўнічая

Гэтую замову нагаварваюць на ваду, якою потым прамываюць ружжо пад абразамі, у пярэднім вуглу, гаворачы:

– Вадзіца-царыца, усяму свету памашніца, як ты змываеш сырое карэнне, шэрае і белае каменне, так змый і маю ружыну-ружніцу і булат-жалеза. Як страляець з неба Міхаіл-архангел громам і маланкай, і вострай стралой, і як ніхто не можэць уняць ні грома, ні маланкі, ні вострыя стралы, так ніхто не можаць уняць і мяне, раба Божага ..., і маю ружыну-ружыніцу і булат-жалеза. А над

маёй ружынай-ружаніцай і булат-зялезам нету спаругання ва векі вякоў.

92. Замова паляўнічага

Вадзіца-царыца, усяму свету памачніца. Як ты змываеш сырое карэнне, шэрае і белае каменне, так і змый маю ружыну-ружніцу і булат-жалеза. Як страляе з неба Міхаіл-архангел громам і маланкай і вострай стралой, і як ніхто не можа ўняць іх грома, ні маланкі, ні вострай стралы, так ніхто не можа ўняць і мяне, раба Божага стральца і маю ружыну-ружніцу і булат-жалеза. А над маёй ружынай-ружніцай і булат жалезам няма спаругання на вякі вякоў.

93. На стрэльбу

На сінім моры, на беражочку, на жоўтым пясочку стаіць дуб зялёны, нахілены. А з таго дуба як узняліся шуры ды буры, ветры-кавуры, як нанасілі глушчоў, цяцёрак, гусей і вутак, малога птаства, як цёмнай хмары. Як панаганялі лісіц і зайцоў, ласёў і дзікоў мне на патрэбу. Ой, ляціце, птушкі і серыя вуткі, ка мне, стральцу-малайцу. Бяжыце, лісы і зайцы, на маю стрэльбу. А мая стрэльба ручоная, вучоная, каб маху не давала, усякую жывёлу на месцы клала.

94. На лячэнне каня

Чытаюць на захадзе ці на закате сонца тры па тры разы:

– Стану на раніцы ранняй, па вечару позняму, выйду на вецер магутны, на павет – рык лёгка, вазьму я лазіну асінаву, пайду я к жыхару добраму на добры пір. Із-пад нагі левай, із-пад капыта правага абкладу і завяжу, кругом абнясу. Каб было ўсё па-старому, каб больш не хварэў, куды б ні ішоў, ні ехаў.

95. * * *

Упрашаю хазяіна дамавога, палявога, выгоннага, межавога і самага старшага – Дзяменьця Дзяменьцевіча і цябе, Клеменцій Кляменьцевіч, і цябе, Хвёдар Хвёдаравіч, і цябе, Аграсім Аграсімавіч! Прашу я вас, не астаўця нас, любуйця раба Божага маіх коней і мілуўця, і прыглядайце, як самі знаеця. Прашу вас, не астаўця нас.

96. Для ўсіх жывотных у хаце

А вось етая малітва можа памагчы ўсім жывотным у хаце: і сабакам, і катам, і свінням, і козам, і курам. Нада ў тры часы дня чытаць ету малітву на ваду, а вечарам акрапіць гэтай вадой усіх жывотных. Крапіць нада ветачкай вярбы ці

каласкамі жыта або пшаніцы. Малітву можна гаварыць у любы дзень тыдня, а вось на луну трэба на растучую. Словы такія:

– Пайдзі ты, мой нагавор, на ўвесь двор: на канёў і кабыл, на быкоў і кароў, на авечак і баранаў, на казу і казлянят. Дзе б яны не хадзілі, дзе б яны не гулялі, каб сваіх ног не ламалі, каб рагамі не бадалі, капытамі не лягалі. Слова маё крэпка. Ключ, замок, язык. Амінь.

97. Лішай у жывёлы

Калі лішай у жывёлы, дак фартухом, у якім доіш карову, выцерці лішай зваротным бокам хвартуха, пры гэтак казаці так:

– Кумок лішай, гэта месца забывай. Тваё месца на фартуху, крыж на мне, ён мне вяліць, тут лішаю не быць, тут лішаю не жыць. Атныня і па веку, ад веку і да веку. Ва імя Айца і Сына і Святага Духу. Амінь.

Эту малітву нада гаварыць тры дні падрад ранкам, удзень і вечарам. Тады лішай і знікне.

98. Ад балезні скаціны

Е ешчэ адна хорошая малітва-заговор ад балезні скаціны. Её нада чытаць на пойла ці сена, можна на корку хлеба ці камбікорм. Чытаць лучш на маладзіку на ўсходу сонца. Слава чытаіш тры разы, спачатка чытаіш «Отча наш...». Малітва такая:

– Устану я, раб Божы (імя называеш свае), блаславясь і перахрысцясь, выйду ў чыста поле, пад красная сонца на акіян-мора. На акіян-моры стаіць Божа царква. У Божай царкве – залаты прастол. За залатым прастолам – сам Гаспод Ісус Хрыстос сідзіць і адчытувая 74 нохця, 74 кохця, 74 скорбі, 74 хваробы. І бяры сам Гаспод Ісус Хрыстос тры хварасціны жалезныя і б’е карову (назаві клічку, род жывёлы і якая па цвету масць) і забівая 74 хваробы, 74 скорбі, 74 кохця, 74 нохця каставы, мазгавы, выпрагальны, запрагальны, турукальны, панукальны. Шо не дагаварыў, перагаварыў, то ўперэдзі слова будзе. У безыменнага персту імя няма, імя не было і не будзя веці па веці, ныня і да века. Амінь.

А тады я сразу эту еду нясу і даю есць тому, каго ў малітве я называла, карові ці каню.

99. На нокаць скаціны рагатай

Нокаць – род падучай балезні ілі радзімца (скаціна падае, заварочвае галаву і б’е нагамі). Гавораць на ваду ці хлеб з соллю тры разы:

– Ва імя Атца і Сына і Святога Духа. Амінь. Нокаць ты, нокаць, у благаславеннай скаціны (масць і імя) падзі в ноздры, із наздрэй в галаву, із галавы в чемерну, із чемерной в хвост, іх хваста в землю.

Беруць мох з вуглоў хлева і труць на спіне:

– Как із вуглоў мох, так із багаславеннай скаціны нокаць вон!

Мох этак патам зарываюць у зямлю.

100. Ад балезні ската

Госпадзі, благаславі, отчэ! Святы Власій Егорый велікамучанік, царыца Александра. На сем селе, на сем дварэ, у раба Божага (імя) во хлеве сідзяць 3 жыравіка і 3 лесавіка, і 3 адпадшэй сілы. У меня, раба Божага (імя) на жыравікоў і на адпадшаю сілу есць трыдзесяць пругоў, трыдзесяць кнутоў, і трыдзесяць булатных нажоў. Этымі трыдзесяццю прутамі, трыдзесяццю кнутамі і трыдзесяццю булатнымі нажамі адкалываю, адбайваю, адгаворваю жылот скаціны (імя) ад ізбнога, ад печнога, ад двараваго, ад баннага, ад каменнага, ад хлеўнага, ад улічнага, ад вадзянога, ад лесавога, ад нячыстага духа, ад адпадшай сілы, ад завідосці, ад перагавору, ад худых глаз, ад сваей ад думы ва векі векоў. Амінь, Амінь, Амінь.

Гаварыць на венік, плюнуць і замазаць.

101. Ад хвароб жывёлы

Чамярыца і патніца, выхадзі з касцей, з машчэй, з бумажнага цела, з рыжыя шарсці на мхі, на балоты. Там табе гулянне, буянне. На скаціні, рыжай шарсціні, нет ні гуляння, ні буяння. Ёсць на свеце 3 цары: первы цар – ясён месяц на небі, другі цар – чорны рак у моры, трэці цар – серы воўк у лесе. Як тым царам у кучу не схадзіцца, за дубовыя сталы не садзіцца, чары віна не піць, хлеба-солі не кушаць, так етай болі не балець, не гарэць, у етага раба Божага скаціны.

Шаптаць 3 разы над спіной жывёлы, потым за хвост пацягнуць.

102. Ад уроку жывёлы

Уставала я ранюсенька, умывалася бялюсенька, выганяла я кароўку ў зялёную дуброўку, на юр'еву роску, на мікольную траўку, на скацерку-атаўку ў чыстае поле. У чыстым полі стаіць прыстол. На прыстоле сядзіць Святая Матка Прачыстачка-

Багародзіца і дзяржыць яна на прыстоле Ісуса Хрыста, і накрывае чорнаю рызаю. Як Ісусу Хрысту з чорнае рызы не ўставаці, так блудніку-самаблудніку каля маёй каровы не бываці, з маёй кароўкі плоду, малачка не браці. Мая кароўка не будзе ўрочная, праросная і будзе добра малочная. Будзе па чысту поля пахаджаці і капыцікам траўку збіваці, і роску злізаці, і сваёй хазяйцы малачко збіраці з дзеваці жылачак у чатыры цычачкі. Смятанка жаўценька, тлусценька, тваражок гусценькі. Кароўка – на пажытак, малачко – на прыбытак.

103. Ад прыгавору жывёле

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Шла Прачыстая Маць па сярэбранаму масту, сустракае тры апосталы: «Маці мая, Маці, куды ты ідзеш?» – «Іду раба Божая выгавараць з той скацінкі такой-та шарсцінцы урок прыгавор намоўны, прыгаворны, падсмешны, падстрэчны, рабячы, жаночы, хлапячы, дзявочы, із чуткіх вушэй, із ясных вачэй, із буйнае галавы, із рацівага сэрца, із гаручай крыві, із сініх жыл, із краснага мяса, із жоўтай касці. Тут табе не бываць, буйнае галовы агнём не паліць, кроў не нудзіць, косць не ламіць, раба Божая з той скацінкі такой-та шарсцінкі у галаве, у нутрэ, у выме ўроку не бываць, у выме малако прыбываць, а ты, карова, не рыхай, чыстае сваёй хазяйцы малако аддавай, па чужых дварах не захажай. Не прыходзь ка мне з урокамі, а прыходзь з малокамі, з густым верхам, з жоўтым маслам». Прымі, Госпадзі. мой дух, ціхенькі, лёгенькі. Дай, Госпадзі, той скацінцы помач малако аддавай.

104. Ад порчы дамашняй скаціны

Святой Дзеве Марыі памалюся. Святой Троіцы пакланюся. Рэжу і салю, і не даю. Не дам порціць ні сваім, ні чужым, ні дурным, ні з зайздрасці, ні з карысці, ні па злодзейству. Мая нага наперад устае, рука мая апракіня і порча згіня. Амінь. Амінь. Амінь.

Замову трэба прамаўляць на захадзе сонца. Жанчына хрэсціцца перад іконай, потым бярэ гэту ікону, графін або другі сасуд з салёнай вадой і ідзе ў хату. Перад тым, як пачаць замову, яна абыходзіць жывёл тры разы, шэпча малітву «Отчэ наш», а потым пырскае салёнай вадой і прамаўляе замову.

105. Ад хвароб жывёлы

На моры, на кіяні, пад крутымі берагамі ляжыць даска, пад тою даскою чэмерная патніца. Я сілу панімаю, даску ўзнямаю, чэмерную

патніцу вынімаю з ясных вачэй, з быстрых вушэй, доўгага хваста, шырокага капыта, рыжыя шэрсці.

106. На жывёлу

Зара-зараніца, ты ёсць адзініца. Я – з малітваю тваёй, а ты – з помашчу. Рабая кароўка глазлівая, глаза сінія, глаза чорныя, касыя-раскосыя, вам у маёй кароўцы не стаяць, цела яе не прымячаць, крыві яе не сняваць. Ідзіце на мха, на балота, там вам стаяць столікі засціланыя, кубкі наліваныя. Там вам піць, гуляць, у маёй кароўкі не стаяць.

107. * * *

Возьмите чашку с соленой водой. Обходите трижды вокруг порченого животного и говорите, брызгая на него:

– Режу и солю и не даю. Не дам портить ни своему, ни чужому, ни глупому. Ни по глупости, ни по жадности, ни из зависти, ни из корысти, ни по злости. Моя нога вперед встает, рука опрокинет, и порча сгинет. Аминь.

108. Ад хвароб жывёлы

Пераказваюць тры разы на апоўначы:

– Было ў цара лева дванаццаць жон. Было ў каня вараного дванаццаць перамог. Трынаццатая патніца. А з дванаццаці на адзінаццаць, а з адзінаццаці на дзесяць, а з дзесяцёх на дзевяць, а з дзевяцёх на восем, з васьмёх на сем, з сямёх на шэсць, з шасцёх на пяць, з пяцёх на чатыры, з чатырох на тры, з трох на два, з двух на адну, з аднаго на няводную. Як жа еты жоны раз'язджаюцца, так чэмер, патніцы рассыхаюцца ў вараным кані і ў касцях, і ў машчах, і ў чорнай шарсці.

109. Ад жабы (хвароба жывёлы)

Рабіць тры разы: раннюю, вячэрнюю і зноў раннюю. Здзелаць на бяросці крэст у кружку і падвязаць пад бараду, кажучы:

– Падвязую Божую рабу тваю жабу.

І дуць у рот. Калі засне, так паляпішае:

– Янгалі-сахраніцелі, ка мне на помач. Жаба-жабішча, родная сястрыца. Вас дваццаць сясцёр: Лісавета, Кацярына, Грыпіна, Мар'я, Мархва, Прося, Юстына, Зяноўя, Хадора, Алена, Праскоў'я, Аўгіна. Гавару і выгаварваю вас, здымаю духамі, лёгкімі вятрамі. Дай Божа на помач.

110. Загавар скаціны на нач

Калі не прыйшла дадому:

– Первым разам, добрым часам, Госпаду Богу памалюся, Ісусу Хрысту пакланюся і святому Юр’ю Ягор’ю Макідонскаму. Святы Юрый Ягорый Макідонскі, узьдзі на сіянскую гару, затрубі ў залатую трубу. Збірай сваіх хартоў, падхартоў, харціць, пахарціць. Замыкай ім губы і зубы залатымі замкамі, медзянымі ключамі. А ету скаціну, чорную шарсціну, пастаў у полі камянём, у лузе кустом, у лесе выскадзю. Там ім ляжыць на захад сонца гнілая калода. Пад етай калодай вячэра пад вячэрай, полудзень пад полуднем, сняданне пад сняданнем.

Нагавоваюць на нож 3 разы. Потым яго ўсунуць у шулу пад дзвярамі.

111. Ад уздуцця скаціны

Первым разам, добрым часам, Госпаду Богу памалюся, Ісусу Хрысту пакланюся і Святому Духу пакланюся, Святому Антонію, Фядосію, Арлампію, Харлампію і Святому Панцілімону-сцыліцелю. На моры, на лукаморы стаяў дуб на 12 какатаў, а на тых какатах сядзела пціца-віхавіца. У іе хвост-віхавост, жалезныя когці, залатая дзюба, сярэбранае крыло і хвост-віхавост. Ах, прашу цібе, пціца-віхавіца, на ету скаціну рабую шарсціну ўзяці, жалезнымі кагцямі раздзірай, залатой дзюбай выбірай, сярэбраным пер’ем вычышчай. Забірай свае абжоры, разжоры, падшкурныя распоры, палявыя павуціны, мышыныя гнядзіны і траву-віхавіцу. Забірай з касцей, з масчэй, з буйнай галавы, з ясных воч, з шэрых рог. Разнясі па лугах, па балотах, па ніцых лозах, па крутых берагах, пабыстрых рэках, па высокіх гарах, па жоўтых пясках. Як на етых пясках нічому не ўсходзіць, таку етай скаціны балезні не бываць.

112. Перад тым, як начаць садзіць на гародзе

Перад тым, як ты хочыш начаць што-небудзь садзіць на гародзе, дак у ясную пагоду, штоб зоркі ты бачыла, абыйдзі гарод крыж-накрыж і прашапчы, гледзячы ўверх:

– Зямля нарадзіла, зямля наградзіла, зямля абагаціла. Мацер Божая, зберажы. Амінь.

Лучш эта рабіць на самым маладзічку, а глядзець на самую яркую зорку.

113. Калі садзяць агарод

Калі я што саджаю ў гародзе, то заўсёды гавару во такія словы:

– Дай Божа, каб зарадзіла на завідущчых, на за-заграбушчых і на нас рабацяшчых.

А калі саджаюць пшаніцу, то гэта трэба гаварыць абавязкова.

114. Калі першы раз паліваеш гарод

Будзе сільна добра, калі ў першы раз, як станіш паліваць гарод, да вадой з абаронай, тады не забудзь на вадзічку ешчо і такую малітву сказаць:

– Не столькі сажаю, столькі збіраю. Не тры, а пяць, не дзесяць, а дваццаць пяць. Замыкаю святой вадой сваі землі на святыя замкі, на аберажоныя ключы. Ва імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь.

Паліваць можна і нагаворваць тожа ў любы дзень і ў любое ўрэмя. Нада толькі, штоб паменьш хто ета чуў, а лепей дак і ніхто штоб не знаў, што ты нашаптаў штосьці на ваду.

115. На ўраджай

Жыта часць сеяць табе час. Не сам сабою – Госпад Бог мой са мною.

Перад тым, як сеяць збожжжа, шэпчуць гэтыя словы.

116. На ўражай

Тады ж, на Блажавешчанне, раскрышыць прасвірку, што узяла ў царкве, змяшаць з тым жа самым зярном і казаці пры етам:

– Дзе пасажу, там і сядзець, вятрам не вымятаці, дажджом не вымываці, ворагам не порціці. Маці-сырая зямля, маці прысвятая царква. Амінь, амінь, амінь.

Увесь еты час, пакуль чытаіш загавар, нада падымаць далонь, у якую набіраіш зярно з хрышчонай прасвіркай. Калі прыйдзе ўрэмя сеяць, дак такое зерне з прасвіркай і рассеіш на паласе.

117. Для добрага ўраджаю

Падходжу к варотам рая, дзівам дзіўлюся, Госпаду пакланюся. Дай бы ты, Госпадзь, і мне тожа, што і ў цябе расло, разрасталася і налівалася. Ангелам на ўміленне, людзям на ўдзіўленне. Амінь.

Чытаць тры разы.

118. Каб быў добры ўраджай

Памыюсь я раннюю зарую раннюю расою і ачарчу сябе безымянным пальцам, і скажу: «Гой, ты, зорка вутранняя, і ты,

зорка, вячэрняя! Падзі ты на маю рож, каб расла, як лес высока, як дуб тоўста». Амінь.

119. На ўраджай

Нада ўстаць да васхода сонца, трыжды перахрысціцца, сказаць глядзя на расаду памідор:

– Нет чысла і шчоту веруюшчаму люду, ударам колакала царкоўнага, мураўям в лесу. Так штоб не было шчоту прыбылі памідораў на маіх градках. Амінь.

120. На ўраджай

Жыта часць, сеяць цябе час. Не сам сабою, Гасподзь Бог мой са мною. Амінь.

121. На ўраджай

Гаварылі так, што ў адной жанчыны ў вёсцы ў нас (в. Нісімкавічы) раслі добрыя гарбузы. Яе звалі Поля, а прозвішча Гарбузова. Свае гарбузы яна заўсёды садзіла на Міколу. А калі яна іх садзіла, то заўсёды гаварыла такія словы:

– Святы Мікола, прыхадзі мне памагаць гарбузы сажаць.
Ад яе і гавораць такія словы.

122. Што агуркі любяць

Ты ў мяне гуркі есці любіш, дак паслухай да запомні, што агуркі любяць. Нада насыпаць семяны гуркоў у стакан, заліць посным маслам і пайсці на службу ў царкву да адстаяці яе. А калі будзіш сеяць гуркі на градку, дык скажы такую малітву:

– У Іерусалімі град, у Іерусалімі дошч, у Іерусалімі бяда, а на маём гародзі е града. Як масла жырна, дак так багата і мая града, і мой стол. У імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь.

Масла налі столькі, каб толькі яно прыкрывала семена гуркоў. Масла етае ты патом разлі на тую граду, да лі толькі не пад карань, а на краі грады, дзе батва будзе расцілацца.

123. На памідоры

Свае словы е і на памідоры. Калі будзіш высажываць расаду памідораў, дак скажы:

– Як лес густы, так хай і мае кусты. Святы Пётр, святы Ілля, мае памідоры ды я. У імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь.

124. На расаду капусты

З сярэдзіны да канца мая я всегда высажую расаду капусты. Ты запомні, што як бы табе мужык твой ці, дай Божа, сыноч, калі вырасце і не захацелі памагчы, ты іх не пускай расаду капусты высажваць. Людзі кажуць, што калі за эту работу возьміцца мужчынская рука, дак нікога проку не будзе, бо капуста пойдзе ў ствол і зацвіце. Еслі хочаць табе памагаць, хай вады прынясуць паліць, ці саседнюю граду скапаюць. А ты, як будзіш капусту высажваць, дак прыгаворвай раз-пораз:

– Не будзь галенаста, а будзь пузаста, не будзь красная, а будзь смашная, не будзь пустая, а будзь тугая, не будзь малая, а будзь большая. Дай, Божа, час добры, каб капуста мая прымалась, да ў галоўкі складалася.

А калі пасадзіш першую расадзіну, яго накрый гліняным гаршком, а гаршок – белай хусткай ці рушніком. Эта нада таму здэлаць, каб качаны капусты былі бальшымі і круглымі, як гаршчок, такімі тугімі, як гліна, што на гаршку, і такімі белымі, як белая хустка. А потым, калі прыйдзе ранак наступнага дня, ты ўбіраеш хустку і палошчыш яе ў праточнай вадзе і гаршчок тожа ўбіраеш. Ты можыш потым пользавацца гэтымі прадметамі, іх не нада ні выкідываць, ні біць.

125. Каб расла добрая капуста

Капуста, не будзь цыбаста, а будзь пузата. Не будзь красна, а будзь укусна. Не будзь пуста, а будзь густа.

126. Каб быў ураджай морквы і буракоў

Каб быў хорошы ўраджай морквы і буракоў, ды шоб суседзі ці проста дурныя вочы людзей не зглазілі ўражай і іншых культур, дак трэба рабіць такое. Спачатку семена надо намачыць на тры дні калодзенай вадой, а перад тым, як садзіць на чацвёрты дзень, узяць медную манету і ўкінуць яе ў той калодзеж ці ў тую копанку, адкуль будзеш браці ваду для паліву. Манеты нада ўкінуць ранкам, лучыш у той мамент, як сонца ўстае, і зрабіць тайна, шоб дажа і дамашня не бачылі. Пасля таго, як укініш манеты, дак на ваду нада сказаць такія слава:

– Гасподзь, памажы, будзь агарожай для майго сада, для майго гарода, для маёй зямлі. Абярэг-аграда, ты мне дапамажы. Ніхто тую агароджу не прайдзе, не пашкодзіць мой агарод. Амінь.

Кагда будзіш паліваць агарод гэтай святой, з абаронай вадзічкай, дак лічыцца, што яна будзе ахраняць і зямлю, і ўраджай ад зайздроснікаў.

127. Калі садзяць гарбузы

Трыжды перахрысціцца, стоячы на разоры каля градкі сказаць:

– Колькі ў бабы на галаве валасоў, каб столькі расло гарбузоў.

128. На гарох

А на гарох е тожа свая прымета Ты яго высажуй у добра мокрую зямлю, калі сама сонца начне садзіцца і яшчэ нада, шоб луна была на схадку. Калі будзіш высаваць, дак тожа гавары:

– Сею, сею бел-гарох. Урадзіся, мой гарох, і вялікі, і белы, і сам-трыдзясят. Бабам старым на пацеху, а малым дзеткам на радасць.

129. На жыта супраць шкоднікаў

Чэр нападае, кор пад'ядаць. Чэр кіпучая, чэр магучая, ідзі з нашага поля на мхі, на балоты, на гнілыя калоды, а калі ня пойдзеш, то Святы Міхайла-ахраній сашлець пціц з нябес з жалезным носам. Будуць драць, кляваць, вашу жыць ламаць. Амень.

130. На жыта супраць шкоднікаў

Чэр нападае, хор пад'ядае. Чэр кіпучая, чэр магучая, ідзі з нашага поля на мхі, на балоты, на гнілыя калоды. А калі не пойдзеш, святэй Міхайла-архангел сашлець пціц з нябес з жалезным носам. Будуць драць, клюваць, вашу жысць рашаць. Ва веці амінь.

131. Калі на паласе авёс ці пшаніца

Гэта трэба казаць, калі на паласе авёс ці пшаніцу, ці жыта будзіш сеяць. Нада зняць з кута ікону (лучш дзелаць на Благавешчання), ды каб і ікона Благавешчання была. Дык вось, на Благавешчанне насыпаць у кадку, ці ў карыта зярно, што будзіш рассяваць, паставіць туды етую ікону і прыгаворваць:

– Маць Божая, Гаўрыіл Архангел, благавесціца, благавесціца. А з уражамм благаславіця, аўсом да рожжу, ячменям, пшаніцай і ўсякага жыта старыцай.

132. * * *

У начале жатвы прыходзілі на поле і казалі перад тым, як жаць:

– Благасліві, Госпадзі, жыта жаці, І дай жа мне сілку, дый на другую ніўку.

133. Калі сад пачне цвісці

А вясной, калі сад пачне цвісці, нада надзець чыстую белую спаўняцу і кофту, пайці ў сад, стаць так, каб бачыў, што сонца напалавіну паднялося над зямлёй і тры разы прамовіць такія словы:

– Рай Гасподзен, сад царковен, і што было ў ем, е і будзе, то хай будзе і майму саду. Амінь.

134. Ад мышэй і крыс

Паслухай, што нада казаць ад другіх шкоднікаў, ад мышэй і крыс. Нада узяць жыта і чытаць на яго на старыку – калі луна ўбывая, але каб дзень недзелі быў чацвер. Чытаць можна, у любы час, але лепшэй вечерам. Словы будуць такія:

– Памалюся Госпаду Богу і ўсім святым. Гасподзь міласэрдны, дапамажы мне з гэтага дня і да святой суботы. Было ў цара Паганіна 12 жанок, а з дванаццаці – адзінаццаць, а з адзінаццаці – дзесяць, а з дзесяці – дзевяць, а з дзевяці – восем, а з васьмі – сем, а з сямі – шэсць, а з шасці – пяць, а з пяці – чатыры, а з чатырох – тры, а з трох – дзве, а з двух – ніводнай. Так яны падохлі, дай прапалі. Так бы даў Гасподзь, каб жа і крысы, і мышы з маёй хаты падохлі, прапалі.

Затым ты жыта нагаворанае насыпаіш у маленькую бутылачку, можна ад лекарстваў і закапуіш у зямлю пад заборам, з таго боку, дзе заканчуецца ваш горад ці ўчасток. Жыта багата браць не нада, хваціць жменькі.

135. Каб на гародзе было менш чырвякоў

Паслухай, што трэба казаць, каб на гародзе было менш чырвякоў-провалачнікаў да каларадскіх жукоў, эта можна чытаць і на капусную гусяніцу. Калі паслі зімы ты найдзіш першага жука ці провалачніка, дак гаворыш, дзержыш яго на руке:

– Ідзі, земляны чарвяк, грызі свой чырак, еж земляную порчу, забяры цябе, чарвяк, корча. Каб было і расло, ад майго загавору памагло. Ключ, замок, язык. Амінь, амінь, амінь.

Пасля ўсіх слоў ты раступтуіш шкодніка, на часткі рвеіш і раскідуйш на градцы.

136. Як траву рвуць на Купала

Зелле-зеллячка, Гасподняя пашаначка, Бог цябе расціў, сам Ісус Хрыстос паліваў, Прачыстая Маць вялела рваць, бальному здароўе даваць.

137. Замова сяла ад засухі

Сыпалі мак у калодзеж са словамі:

– Як мак сыпецца, каб так сыпаўся дождж.

138. Ад пажара

Цар зямны, цар нябесны, цар вадзяны, цар вогненны, цар ласкавы, цар дамавы, прашу я вас, маю я вас, уцешыце, уніміце. (3 р.).

139. Ад пажару

Святы Іван і Хвядос, і Адам. Святы Міхайла-ахраній будзе вас у чыстае поле зганяць, у зялёныя лугі, будзе вам ставіць цясовыя сталы, будзе на сталах зялёнае віно, будзеця вы выпіваць і хароміны раба Божага не чапаць. Святы Міхайла-ахраній будзе задзерджаць.

Прашаптаць і 3 разы пакланіцца агню.

140. Ад пажару

Первым разам, Гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Цары-агні ад Бога созданы, з неба сасланы. Жывіце, як Божа Маць сказала. Я – з словам, Бог – з помаччу. Амінь.

141. Ад пажару

Аганёк, аганёк ад Госпада Бога. Да не даў табе Бог раскошы не гарэці, не ўгарацца, вадой разлівацца. І даў табе Бог гарэці, як гасподняй свячы. Табе, хароміна, дагараць, а ты, аганёк, лажысь спаць. Прыкрыў аганёк Мікіта, Лука, трэцяя – Хрыстосава рука. Ходзіць Алёна па полю, каменне збірае, колле забівае, дамоў пажару не пускае.

142. Ад пажара

Цар зямны, цар нябесны, цар вадзяны, цар агняны, цар лесавы, цар дамавы, прашу я вас, маю я вас, уцішыця, уніміця.

І тры разы пакланіцца агню.

143. Ад агня

Святы Авдзей, што заняв, там і владзей, і больша не занімай, і дым, ідзі вгару. Святы Ілля прарок, адвядзі врага на бок. Штоб аглух, аслеп, анямеў, да мяне нічога не меў.

144. Ад маланкі

Сцеражы, Божа, тучу гразавую, зберажы, Божа, ніву трудавую, дай, Божа, у добры час.

Чытаюць гэтыя радкі, калі на дварэ маланка, ці калі ідуць куды-небудзь.

145. Ад гразы

Сцеражы, Божа, тучу гразавую. Зберажы, Божа, ніву трудавую. Дай, Божа, у добры час.

АХОЎНЫЯ ЗАМОВЫ АД ЗЛЫХ ДУХАЎ І ШКОДНЫХ ІСТОТ, ПРЫРОДНЫХ З'ЯЎ

146. Ад дамавога

Добры вечар табе, дзядзішча, шырокая барадзішча, кучаравая галавішча. Калі ж ты свой дамавы, жыві ж на месце, абходзься каля гэтай скаціны, бурай шарсціны па чэсці. А калі ты чужы, пасылальны, ідзі да яго, пагуляй, яго скаціну паганяй, а ў маём двары не бывай.

Перад зваротам да дамавога кажуць:

– Вазьмі паклонься ні ксцясь нізка ў зямлю.

147. К дамавому

Пры пераходзе ў новую хату хазяін доўжан палажыць для дамавога ў падполлі новай хаты цэлы невялікі хлеб і на яго солі ды чашку малака. Зрабіўшы гэта, хазяін ноччу ў адной сарочцы ідзе ў старую хату і кажа:

– Кланяюсь табе, хазяін бацюшко, і прашу цябе пажалаваць к нам у новую хату, там для цябе мясечка цёпленькае, і ўгашчэньца маленькае здзелана.

148. Ад дамавіка

Цар дваравы! Царыца-дваравіца! Твае дзеткі – цараняты! Дарую я вас і хлебам і соллю, мілуйце вы і маіх жыватоў, карміце вы іх ярай пшаніцай, а паіце вы іх мядовай сытой, блюдзіце вы іх ад чужога дваравога, ад чужога палявога, ад падмежніка, ад качарэжніка, ад кустоўніка, ад грыбоўніка.

149. Ад дамавога

Цар дваровы! Царыца-дваравіца! Твае дзеці цараняты! Дару я вам хлеб-соль! Мілуйце вы і маіх жыхароў, карміце іх, паіце, блюдзіце ад чужога дваравога, ад падмежніка, ад качарэжніка, ад кустоўніка і грыбоўніка.

150. Звяртанне да дамавога пры ад'ездзе з хаты

Чытаюць усякі раз, пры гэтым выганяюць жывеліну з двара:

– Дядуля дамавы, прымі жывёліну маю, кармі і паі яе, за ей сачы пільна, з поля дадому гані. Будзьце, мае словы, крэпкія і лепкія, крапчэй камня крэпкага. Амінь, амінь, амінь.

151. На чужога дамавіка

Чытаюць раз у год, на якія-небудзь святкі:

– Хата – з вуглом, у вуглах – іконы, броўна акладныя, дзверы – з запорам, з гасподнім заборам, з хазяінам дамавым. Чур мяне ад злога, дамавіка чужога. Амінь, амінь, амінь.

152. Ад дамавіка

Калі дамавы пачне шаліць у двары, трэба ў чыстую анучку завярнуць хлеб, напрыскаць двор вадою, а хлеб на ноч пакінуць, каб дамавы ведаў, што ты яму не жалееш, і пойдзець у цябе ўсё ладна:

– Цар хазяюшка дваравой! Царыца хазяюшку дваравіца! І дарую я цябе і хлебам, і соллю, і нізкім паклонам. А што сам ем, п’ю, цем цябе дару. А ты, хазяюшка-бацюшка і хазяюшка-матушка, мяне берагі і скацінку блюдзі. Амінь.

153. Ад дамавіка

Цар дваравы! Царыца-дваравіца! Твае дзеткі-цараняткі! Дарую я вас і хлебам, і соллю, мілуйце вы і маіх жывотных. Карміце вы іх ярой пшаной, а паіце вы іх мядовай сытой, пакрыйце вы іх шаўковай пеляной. Блюдзіце вы іх ад чужога дваравога, ад чужога палявога, ад падмежніка, ад качарэжніка, ад кустоўніка, ад грыбоўніка.

154. Ад дамавіка (як спаць лажыцца)

З Богам лажуся, крэстам хрышчуся, рызай святой пакрываюся, кругом ангеламі абгаражываюся. Ангел-спасіцель, целахраніцель, спасі маю душачку, сахрані ад цёмных ночкі да зары. Святая Мамка Прачыстая, стань ля міне, чалавека, спасі міне, Госпадзі, да канца века. Амінь.

Нада крысціць вокны, дзверы і пасцель.

155. Ад лесуна

Іду ў лес, бяру хлеб і соль і нясу лясному хазяіну Кляпяке і Астраке, і падзі ад мяне, няшчасны, на мхі, на балота, на гнілую калоду. Там табе пасцель паслана, ізгалоўе высокае, прына пуховая, там табе спаць, а майго не відаць. Не я цябе ганю, гоніць цябе Хрыстос і Святая Лука, гоняць цябе огнем, пламенем, жалезным прутам.

Перад тым, як ісці ў лес, трэба на пень пакласці хлеб і прагаварыць замову, каб задобрыць гаспадара лесу.

156. Калі ўваходзім у лес

Госпадзі Божа, прыступі, сахрані. Ухаджу я ў лес з Ісусам Хрыстом. Дзе вы тады былі, зверы, плахія людзі? Адварні іх,

Гасподзь. Каторая ранняя перабегла, каторая позняя не дабегла.
Казалі 3 разы.

157. Ад лесуна

Хаджу па лясках, па кустах, па імхах, па балотах, па лыкадзёрах, па гніліцах, па чарніцах, па малінах. Куды ні хаджу, ніколі не блуджу. Сонца па сонцу, месяц па месяцу, пры частых зорках, пры вячэрніх зорах хаджу і не блуджу, а табе, лясны хазяін, пакорнасць аддала. Ад мяне, раба, адшатніся, у бярозу абярніся. Амінь.

158. * * *

Іду ў лес, бяру хлеб і соль і нясу лясному хазяіну, Кляпеке і Астраке, і падзі ад мяне, няшчасны, на мхі, на балота, на гнілую калоду. Там табе пасцель паслана, ізгалоўе высокае, прына пуховая; там табе спаць, а майго (імя) не відаць. Не я цябе ганю, а гоніць цябе Хрыстос і святы Лука, гоніць цябе огнем, пламенем, жалезным прутам.

159. Ад лясуна

Замову выконваюць тройчы, як сонца зойдзець, папярэдне занёшы ў лес хлеб у чыстай анучы, які кладуць на сухую калоду. Потым кажуць:

– Іду ў лес, бяру хлеб і соль і нясу лясному хазяіну. І падзі ад мяне, нячысты на мхі, на балоты, на гнілую калоду. Там цябе пасцель паслана, ізгалоўе высокае, прына пуховая. Там табе спаць, а майго не відаць. Не я цябе ганю, гоніць цябе Хрыстос і Святы Лука, гоніць цябе агнём, пламенем, жалезным прутам.

160. Ад лесуна

Хаджу па лясках, па кустах, па імхах, па балотах, па лыкадзёрах, па глініцах, па чарніцах, па малінах. Куды ні хаджу, ніколі не блуджу: сонца па сонцу, месяц па месяцу. Пры чыстых зорах, пры вячэрніх зорах хаджу не блуджу. А табе, лясны хазяін, пакорнасць аддала. Ад мяне, раба, адшатніся, у бярозу абярніся. Амінь.

161. Ад хлёўніка

Упрашаю хазяіна дамавога, палявога, выгоннага, межавога і самага старшага – Дзяменція Дзяменцевіча і цябе, Кляменці Кляменцевіч, і цябе, Хведар Хведаравіч, і цябе, Аграсім Аграсімавіч! Прашу я вас, не астаўце нас, любуйця раба Божага,

маіх коней і мілуйця, і прылятайця, як самі знаяця. Прашу вас, не астаўця нас.

Гэтая замова гаворыцца вечарам над вадою тры разы па дзевяць, за адным духам кожны раз. Ад хлеўніка акрапляюць двор заговоранай вадою, робяць абходы, на страху хлява кладуць барану зубамі ўніз, лічыцца добрым забіць сароку на Каляды да абедні і сувалоку навесіць.

162. Ад хлеўніка

Як у нас Юр'я коні пасець, статак сцеражэць, нячыстую сілу проч адганяець. Хлеўніка і цмока вожахам порыць, прыгаварваець: «Хіра – у лес».

163. Замоны ад хлеўніка

Трэба прыйсці ў хлеў, палажыць на шулу кусочык хлеба і солі і сказаць тры разы:

– Наця вам хлеб-соль, дайце маёй скаціне спакой. Амінь.

164. * * *

Прыходзяць у хлеў і становяцца пасярод, і моляцца па ўсім вуглам, а потым вакол хлева абыходзяць тры разы і чытаюць замову:

– Наперад Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Бога Мацеры пакланюся. Прачыстая Бога Маць, стань мне на помаш. На моры на кітане, на хрыстовай на Ардане, жыў цар Філімон і царыца Ята. Снімай змей, снімай сваіх чарадзей с (імя) двара і жылішча. Ідзіце вы на маха, на балота, на гнілыя калоды, піце, гуляйце і ў гульнях (імя) жыллё пакой давайце. Не паслужыце мне – прыедзе Міхаіл на вараном кане з жалезнымі мячамі, мечам ён вас пераб'ёт, агнём папачот, па чыстаму полю пыль рассеіт, штоб эта чарадзея і змей чарадзей круга жылья не летал, рта не разевал, рабы Божай (імя) не с'едал.

Левай рукой атмахнуць на дзве стараны са словамі:

– Чужога не хачу і свайго назад варачу.

Паўтарыць тры разы.

165. Супраць русалкі

Вадзяніца-лесавіца, шальная дзявіца! Адвяжыся, адцапіся, у мой двор не кажыся; табе не век жыць, а нядзелю быць. Ступай у раку глыбокую, на асіну высокую. Асіна, трасіся, вадзяніца, уймися! Я закон прынімаў, златы крыж цалаваў. Мне з табой не вадзіцца, не

куміцца. Ступай у бор к лясному хазяіну, ён цябе ждаў, на імху пасцель слаў, муравой усцілаў, у ізгалоўе калоду клаў. З ім табе спаць, а мне, хрышчонаму, цябе не відаць. Амінь.

166. * * *

Вадзяніца, лесавіца, шальная дзявіца! Атвяжысь, аткацісь, у маём двары не лажысь; табе тут ня век жыць, а нядзелю быць. Ступай у рэку глыбокую, на асіну высокую. Асіна, трасісь, вадзяніца, уймісь. Я закон прынімаў, залатой хрэст цалаваў; мне з табой не вадзіцца, не куміцца. Ступай у бор, у чашчу, к лясному хазяіну, ён табе ждаў, на мху пасцелюшку слаў, муравой усцілаў, у ізгалоўіца калоду клаў; з ім табе спаць, а мяне храшчонага табе ня відаць. Амінь.

167. Супраць русалкі

Вадзяніца, лясавіца, шалёная дзявіца! Атвяжысь, адкацісь, у маім двары не кажысь. Табе тут не век жыць, а нядзелю быць. Ступай у рэку глыбокую, на асіну высокую. Асіна, трасісь, вадзяніца, уймісь. Я закон прынімаў, златой крэст цалаваў. Мне з табой не вадзіцца, не куміцца. Ступай у бор, у чашчу, к лясному хазяіну. Ён цябе ждаў, на мху пасцелюшку слаў, муравой усцілаў, у ізгалоўца калоду клаў. З ім табе спаць, а мяне хрышчонага табе не відаць. Амінь.

168. Ад русалкі

Вадзяніца, лесавіца, шальная дзявіца, адвяжыся, адкаціся, у мой двор не кажыся. Табе тут не век жыць, а нядзелю быць. Ступай у раку глыбокую, на асіну высокую. Асіна, трасіся, вадзяніца, уйміся. Я закон прынімаў, залаты крыж цалаваў; мне з табою не вадзіцца, не куміцца. Ступай у бор к лясному хазяіну. Ён цябе ждаў, на імху пасцель слаў, муравей усцілаў, у ізгалоўе калоду клаў. З ім табе спаць, а мне, хрышчонаму, цябе не відаць. Амінь.

169. Ад ведзьмы, калі малако ў каровы аднята

Госпадзі Ісус Хрыстос, Сын Божы, памілуй нас грэшных цар Довыж, скрапі неба і зямлю зоры і ясны месяц, скрапі маю просьбу. Ляжу я позненька, устану я раненька і ўмыюсь беленька, памалюсь Богу верненька, выйду на крутую гару, гляну я пад жаркая сонца, на сіня мора, на лукамор'я. Ажно ідзець Божая Маць па сінім моры, ідзець у руках кропілца нясець, у сіня мора макая і карову падмывая ад усякія чарадзеініцы, каторая малако адбірае. Ідзець яна па сіняму мору к калінаваму масту – мост калінавы, а стаўпы

малінавы. Ля калінава мосту стаіць куст ракітавы, каторая малако адбірае. І едзе па калінавым масту святы Ягорый з кап'ём, войстрым мячом. Выхадзі ты, нячыстая сіла, з ракітава куста на калінавы мост. Войстрым мячом буду цябе сеч-рубаць, кап'ём прабіваць, тваю кроў праліваць. Аддаст малако красная (серай і г.д.) карове.

Загаварываць тры разы на вадзе, тады памыць карову пад шэрсць і ўзяць трэба карове выпіць.

170. Ад залому

Мікалай-чудатворац і Святы Божа, памілуй нас ад худога, ад злога, ад ліхога. Мікалай Святы па межах ходзя да рож росьця па цёплым начам, па ранішнім зарам, а ліх чалавек па межах хадзіў да залом ламіў па цёплым начам, па халодным росам. А пашлі яму, Божа, на смерць, на балесць, а на куту ляжаць, яму хлеба не з'ісць, вады не піць, а ў магіле быць, а рабе Праскоўе здаровай быць, Мікалаю Святому малебен служыць. Амень.

Перад замовай скруціць залом і наступіць на яго. А пасля ўзяць залом і ўва ржавіння ўперці, колам асінавым забіць, а тады раскеші яго і раскінеш вакол.

171. Ад залома

Вазьмі вобраз Міколы чудатворца, ступай у рож рана, да сонца, а как сонца взойдзець, ты к заката стань да на вобраз глядзі і загавар гавары, а калі сонца не іграець, гавары, калі туман пойдзець, как дым, ты не гавары, а другім днём скажы, как сонца іграць будзе:

– Мікалай чудатворац і Святы Божа. І помілуй нас ад худога, ад ліхога, ад злога. Мікалай Святы па межах ходзіць да рож росціць па цёплым начам, па цёплым начам, па ветранім зорам, а ліх чалавек па межах хадзіў да залом ламіў па цёплым начам, па халодным росам. А пашлі яму, Божа, на смерць, на балесць, а на куту ляжаць; яму хлеба не з'есць, вады не піць, а ў магіле быць, а рабе Божай (імя) здаровай быць, не хварэць Мікалаю Святому малебен служыць. Амінь.

172. Ад завіці

Шла Маць Марыя у горад. ... прыстала, прысела. Прыходзіць к ней Ісус Хрыстос: «Маць Марыя, ты спіш, ай не соснілся сон обо мне, как маі ручкі і ножкі на крэсце распіналі, вострым колым

галаву маю прыбівалі». З неба скала ўпала, увесь свет задрыжаў. Васілье, Васілье, услыш малітву маю. Хто гэтую малітву будзе маліцца ўранні і вечарам, таго Бог зберажэ ат усякіх напасцей, ат усякіх балезней, ат грома вялікага, ад стрэлы лятучай, ат гада паўзучага.

Завяць вырваць, прынесці дадому і запаліць пад чугуном, штоб тлела і казаць гэтую малітву. Хто зробіў завіць, прыбязыць штось прасіць. Нельга нічога даваць.

173. Ад ведзьмы

Кароўка мая, (красная, чорная). Ад паганых ачэй і няшлюбных дзяцей глазкамі асвеціцца, хвосцікам атмахнецца. Будзь ты не ўрочна, не прыговорна. Хто маю карову ўракае, таму кроўю вочы завалакае. Чужым вачам соль да печаль. Хто жалае мне, то ўсё гэта палуча сабе. Амінь.

Казаць чатыры разы.

174. Засцярога ад ведзьмаў

На гарэ Янская, на гарэ Сіянская там Мацер Божая стаяла, свой сон чытала. Хто гэты сон будзе чытаць, ён не будзе ў вадзе патапаць, не будзе ў агне пагараць, яго не будзе гром пабіваць, ён не будзе наглай смерцю паміраць, яго не будзе гад пасасаць. Ва імя Айца і Сына і Святога Духа. Амінь.

Эта нада тры разы чытаць. Эта і ад ведзьмаў, і ад грому, і ад гразы, і ад усяго-усяго.

175. * * *

Нужно взять цедилку, положить в горшок, залить освящённой водой, поставит горшок в печ и варить помешивая «святой» вербой. Когда вода в горшке закипит, ведьма прибежит просить прощенье, т.к. ей будет сильно жечь огонь в грудях, а молоко в коровы вернётся.

176. Ад злога духа

На сінім моры ё камень, на тым камні расце дуб, на тым дубе трыдзевяць гнёзд. На гэтых гнёздах трыдзевяць сарок, трыдзевяць урок – ад жаноча, ад дзявоча, ад мужчынска – русыя валасы, чорныя валасы, рыжыя, белыя валасы. Святыя, хадзіце ка мне на помашч. Як стала, так перастала. Амінь.

177. Ад злога духа

На сінім моры – камень, на тым камені – дуб, на тым дубе – трыдзеяць какатоў, на тых какатах – трыдзеяць гнёздаў, на тых гнёздах – трыдзеяць сарок. Трыдзеяць урок – ад жаночча, ад дзявочча, ад хлапечча, ад мужчынска. Русы волас, чорны волас, рыжы волас, белы волас. Святыя святочкі, хадзіце ка мне на помач. Я з словам, Бог з духамі, як стала, так перастала.

178. Ад нячыстай сілы

Выганяю я з раба Божага (імя) бясоў, дзьявалаў, нячыстых духаў, выганяю з такога-та раба, з такога-та воласа, з буйнай галавы, з такіх-та вачэй, з рацівага сэрца, з зубоў, з рота, з носа, з віскоў, з мазгоў, з шыі, з нутры, з утробы, з жыл, з паўжыл, з крыві, з цела, з дыхання, з суставаў і паўсуставаў, з печані, з почак і з узгляду. Ідзіце вы, бясы, дзьявалы, нячыстая сіла, на мхі, на балата, на гнілыя калоды, на паганяныя воды. Там вам напіцца і нагуляцца, а на раба Божага такога-та вам пара забывацца. Госпадзі, прылюбі мой дух.

179. Ад нячыстай сілы

Святы-прэсвятый Нікіцій, сыйдзі з нябес на зямлю, крэпасцю украпісь, розумам уразумісь, вазьмі ў рукі свой крэст, пабей нячыстую сілу, штоб яна не магла прыкаснуцца к майму целу (імя) з вечара да паўночы, а з паўночы да белага света, і з белага свету і да канца майго века. Амінь.

180. Ад нячыстай сілы

На моры, на Сіяні, на рацэ Ірдані стаяць тры дзявіцы-Лукамірыцы. Яны стаяць і Богу молюцца, Богу просяць і моляць: «І просім мы хазяіна лесавога і палявога, і дамавога, памажы рабу Божаму ад прыткі раннія і палудзённыя, і вячэрнія і палуношныя, і з буйнай галавы, з ясных воч, з румянага ліца, з гаручай крыві, з буйнай касці, і ад чорнага печаня, ад белага леганя».

Загаварваюць ваду і пырскаюць яе вакол дома.

181. Ад нечыстай сілы

Згінь, нечысты дух із нашэго дома, із всех местов: дверей і ўглов, закаулков і потолоков, із всех, із всех мест, у нас есць Гасподні крест, с намі Дух Святых, все Святыя с намі, евангалісты Іаан, Лука, Марка, Матвей і Святыя архангелы нябесныя Міхаіл, Гаврііл, і Велікій Грыгорій победоносец. Мацер Божа, все Херувімы і Серафімы. Амінь, амінь, амінь.

Потым прачытаць Довоскресную молітву.

182. Ад нячыстай сілы

Ад нячыстай сілы людзі хрысціянца і гавораць:

– Іменем Госпада Бога нашага Ісуса Хрыста заграждаю злomu духу твой дух і ўста. Госпадзі, памажы.

183. Ад нячыстай сілы

Выганяю я з раба Божага (імя) бесаў, дзявалаў, нячыстых духаў. Выганяю з (імя), з (...) валос, з ярых воч, з сэрца, рота, носа, з мазгоў, з рук, з ног, з крыві. І пасылаю вас, бесы, дзявалы на балоты, на паганяныя воды. Заклінаю я вас, бесы, усемагучым Богам. Адступіце, злыя духі, ад раба Божага (імя). Амінь.

184. Ад нячыстай сілы

На моры, на Сіяне, на рацэ, на Іардане сідзяць тры дзявіцы-Лукамерыцы. Яны сідзяць і Богу моляцца, Бога просяць і молюць, і вадзіцу сабіраюць, і чалавеку на помач аддаваюць. І просім мы хазяіна лесавога і палявога, і дамавога. І памажы рабу Божаю ад прыткі раннія і палудзенныя, і вячэрнія, і паўночныя, і з буйнай касці, і з жыл, і ад суставаў, ад чорнага печаня, ад белага леганя.

185. Ад нячыстай сілы

Выганяю я з раба Божага (імя) бясоў, д'яблаў, нячыстых духаў і самазлейшых духаў. Выганяю з раба (імя), з чорнага воласа, з яркіх воч, з сэрца, з зубоў, з цялясоў, з рота, з носа, з віскоў, з мазгоў, з шыі яго, з плеч, з хрыбётнае косці, з рабёр, з сярэдзіны, з рук, з ног, з суставаў, з нутры, з утробы, з жыл, з пажыл, з крыві, з цяляса, з дыхання, з узгляду. І ссылаю вас, бясы, дзяблы, нячыстая сіла, на мхі, на балоты, на гнілыя калоды, на паганяныя воды, дзе Садом і Гамора страблены. Заклінаю я вас, бясы, дзяблы, нячыстая сіла, ветраных і віхорных, вадзяных і жывотных. Заклінаю усемагутным Богам з вышніх аблок чатырма евангелістамі: Іванам і Маркам, Лукам і Матвеем. Адступайце, злыя духі, ад раба Божага (імя).

АХОЎНЫЯ ЗАМОВЫ АД ЗВЯРОЎ

186. Ад гадзюкі

Первым разам, лучшим часам загаварыць (імя) вужоў, гадзюк падкустных, балацяных, вадзяных. На Асеянскіх гарах стаіць сасна, а ў той сасне – царыца гола. Штоб ты сваіх сынавей і дачарэй не распускала, штоб нікога не кусала, залатою дзюбаю расклявала, касцямі разламала, крыллямі падмятала, царыца гола. Бог з помашчу.

187. Ад гадзюкі

Першым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Прачыста Маць прыступала, ад гадзіны (імя) помашч давала. На моры, на лукаморы – гара, на той гарэ – яблыня, на яблыні – гняздо, у гняздзе – змяя-шкурапея. Змяя-шкурапея, вазьмі свой яд. Не возьмеш, буду да Бога пасылаць. Угавораю яд гнасным, пацяменным, мяжовым, вадзяным, пясковым, падкалодным, пагурным, падкурным – вазьміце свой яд. Буду да Бога пасылаць. Нанясе Бог тучы грозныя, будзе громам убіваць, дажджом заліваць, молніяй смаліць. Вазьмі свой яд. Не возьмеш – буду агнём паліць, норы вашы забіваць, агнём засылаць, нажом калоць. Я – словам, а Бог – з помашчу. Госпадзі, палюбі мой дух.

188. Ад гадзюкі

Первым разам, добрым часам, добраю парою, вячэрнею (утрэнею) зарою Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Мацеры пакланюся і папрашу помашчы. Гавару я ад гада і ад гадзюкі серанавай, вадзяной, пенькавай, гнаевой, махавой, земляной, межавой, падарожнай, крапіўнай і ачкатай. Ва ўсіх 12, каторая ўпусціла рабе Божай (імя) свой яд прымі да сябе, а не прымеш – да сябе буду пабіваць зелёнымі веткамі, адганяць Божым словам і крэстом. Гасподзь з помаччу, а я з духам. Ты, бабёхачарапёха, выкідай свой ядавіты зуб на гарачую скавараду, а еслі ты не выкінеш, я цябя накажу мохам. Мохам младшым і мохам баровым, і паеджу цябя Божым словам і крэстом. Гасподзь з помаччу, а я з духам. Амінь.

189. Ад змяі

Марыме і Аўгіння, садзяржайце сваю сям'ю. Еслі не будзеце садзяржаць, я вас выверу на каменную гару ілі сонцам выпеку, ілі дажджом вымыю, змяю вадзяную, змяю шэрую, змяю чорную, змяю верацаную, змяю рудую, а дванаццаты гад, як ты ёсць гад,

вынімай із цела свой яд. А ты, змяя-гад, вазьмі свой яд. Не возьмеш свой яд – пойдзеш у зямлю.

Прагаварылі тройча: днём да заходу сонца, а ноччу да ўсходу. Етыя і ад вужа, але ад вужа яшчэ шэпты ёсць.

190. Ад змяі

Гадзіна вадзяная, земляная, сляпні і вужы, змеі і вужакі, ярыца-пераярыца! Аддайце і вазьміце сваю жаласць і ярасць (імя або назва жывёлы). Калі не аддасце сваёй жаласці і ярасці, то не будзе вам збудзішча ні пад кустом, ні пад лістом, ні пад карэннямі. Сонца і яркі месяц не будуць вам свяціць не будзе прынімаць вас сыра маць-зямля.

191. Ад гадзюкі

Першым разам, добрым часам, адкуль узялась шкаратая гадзіна, з арэшкавага куста, із гарэхавай шалупайкі. Шкаратая гадзіна, збірай сваіх гадаў, падкупных, падплатных, гнаявых, лесавых, палявых, падтынных. І вымай із (каровы або імя чалавека) сваю балесць і ядрасць, і вымай із валос (або шэрсці), із жоўтай касці, із ляснога вымя, із малочных жыл. І вымай і зубы вырывавай і набок адкідай (3 р.).

192. Ад гадзюкі

На сінім моры стаяў дуб на 9-3 какаты. У тых какатах 9-3 гнязды. А ў тых 9-3 гняздах 9-3 гадзюкі падплотныя, падтынныя, вадзяныя, балотныя, сереныя, каменныя. Сулечайце губы, зубы, буду вам зелле ўсім даваць. Буду вас на чатыры часці разрываць.

Расказвала двоюродная цётка. Яна ўжэ померла.

193. Ад гадзюкі

На Вялікі дзень да полудня апусціўся Гасподзь з неба, на буланым коніку па полі гуляе, да не проста гуляе, а яду сабе шукае. Пад'язджае да сіняга мора. Ля сіняга мора ляжыць белы камень, на тым белым камені сядзіць кала-каліца, яна не ўмее не чытаць, не пісаць, толькі ўмее ўсім гадам жалы замаўляць, усім тром, дзівяцём. Ні камар укусіў, ні муха не зазвінела. Уцякайце, гады, заносце з сабою яды ў глыбокія норы і ў сінія моры, каб хто не хадзіў, ад вас крыўды не меў. Тады і вам жыцця будзе. Калі ж парушыце слова, то прыйдзе вас караць Гасподзь з высокага неба, з калючым мячом, з сякераю, і тады нікога ён не пашкадуе, нікому жыцця не дасць. Амінь.

194. Ад змяі

Гаварыць тройчы днём да захаду сонца, а ноччу да ўсходу:

– Госпадзі Божа, благаславі. Госпадзі Божа, памажы. Госпаду Богу памалюся і Прачыстай Матцы пакланюся. Прачыстая Маць прыступае і ад гадаў помачы давая. Прашу вас, змеі, прашу вас, гады, і цябе, вуж, добры муж, вуж Сакадык, і змяю саму Саламу, і змяю Саўру, і змяю Салапею, і змяю Шкарупею. І слуг, сваіх падруг сунімай і жалы замаўляй, і ў раба Божага вопуху не пускай, і жыл не трудзі, і крыві не гнаі, і сэрца не тамі. І прашу ж я вас. Калі ж вы маеі просьбы не паслухаеце, пашлець Гасподзь на вас грамавую тучу, камянны бой. Ён вас нідзе не аставя: ні ў яме, ні ў пячорах, ні ў дрэві, ні пад дрэвам, ні ў камяні, ні пад камянем. Ён вас камянем паб’ець на грэцкія крупы, драбней чорнага маку.

195. Ад змяінага ўкуса

Трэба тую змяю, як у тую мінуту ты яе ўбіў, дай раскалупіць ды яе кроўю намазаў – ні опухолі не будзе, ні ўкуса ніякога, нічаго. Потым гаворыш:

– У гаі, на паляні стаіць крваць. На крваці ляжыце пуховая падушка. На падушцы ляжыць гадзюка. Ляжыць гадзюка да свой яд іспускае. Устань, гадзюка, забяры свой яд, то як не будзеш забіраць, дак будэм цябе ўбіваць і агнём ізжыгаць. Ідзі, змяя, на чыстыя воды, на сухія лозы. Там тады ўціхана і ўлягана і мяккі ўдыхана. Не чапай і не ўкусай і не ачынайся.

196. Пры ўкусе змяі

Еслі казу ці карову ўкусіла змяя, робяць так: да захода сонца ўзяць на дварэ любы серы каменьчык і пацерці ў хлеве ім то места, дзе ўкусіла змяя, пры гэтым кажучы:

– Устану рана, пайду ва хлеў, с хлева – на ўліцу, з уліцы – у чыстае поле. У чыстом поле ляжыць камень булыжны, на етом камне ляжыць гад і гадзіна. Бяру тры пруты – дзержавыя, алавяныя, медныя. Змяіная матка, заганыя сваіх дзетак на высокія горы, у вузкія норы, сонца – за лес, опухаль – у землю.

197. Ад укусу гадзюкі

Узыйду я на мора, зірну я на гору. Стаіць куст на прытыцы, а ў тым кусце – гняздо, у гняздзе – тры змяі: адна – Шкурапіна, другая – Умляліна, трэцяя – Сем’яніна. Просяць сваіх прыслугаў адной межавой, другой вадзяной, трэцяй сержавой: да русай касці яду не дапускаць і вопуху палягаць.

198. Ад ваўка

Госпаду Богу памалюся. Памажы, Госпадзі, загаварыць ваўкоў. Ваўка-харка, ваўчыцу-харчыцу, ваўчанят-харчанят жалезным тынам ад неба да зямлі.

199. Ад ваўкоў

Воўк і ваўчыца, і ваўчаняты, вашы ногі павыламаты, вашы зубы пазамыкаты залатымі замкамі, жалезнымі ключамі. А ты, цар гасподні, Ігнаці Дабрахочы, спасі маю скаціну, і дзе мая скаціна ходзіць, у полі купінаю, а ў лесі кустом, а ў лузі калодаю.

Тры разы прагаварыць ля варот перад жывёлай, калі першы раз на пашу выганяеш.

200. Ад ваўка

Першым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Святой Мацеры Божай прыкланюся. Ёсць у свеце многа царыкаў, а мне тры трэба: першы царык – ясны месяц на небе, другі царык – воўк у калодзе, трэці царык – мядзведзь. Як мне з імі не схадзіцца, з імі за адзін стол не садзіцца, не піць, не гуляць, не бяседаваць, так рабужверу з маёй скацінкай, з бурай шарсцінкай, не схадзіцца, не вадзіцца, не стракацца. Я сваю скаціну загаворваю дзвёмі зарамі – раннай і вячэрняй, застанаўляю, цёмнай ноччу пасцель усцілаю, дробнымі зорамі абсяваю, ясным месяцам пакрываю, чорнай рызай вочы засцілаю, застанаўляю і замыкаю зубы, губы, ногці залатымі замкамі, сярэбранымі ключамі. Я ж тыя ключы вынімаю і на сіне мора кідаю. Маёй скаціне, бурай шарсціне, чур ад пары да пары, да слухнага часу.

201. Ад шалёнай сабакі

На моры, на акіяні, на востраве Буяні стаіць дом. У тым доме стаіць старыца і дзержыць ана жала. Ты, старыца, вазьмі сваё жала і прыйдзі к рабу Божаму (імя), вынь у раба Божага (імя) жала смертныя! Загаварываю раны калючыя на руках, на нагах, на галаве, ва лбу, на затылкі, на брывях і на падбародкі. Будзьця ва веці вякоў на сабакі чорнай, серый, красны, сядой, рыжый, белый, сядзіця і ва век не схадзіця!

Шэпчуць над вухам ці над хлебам тройча, тады хлеб на тры частачкі разразаюць і тры зары трэба есці яго.

202. Ад шалу

Устану я рана-ранюсенька, умыюсь бела-бяленька, узыду на крутую гару, зірну пад ясную зару – там стаіць дзедзька-лябедзька, унімай свайго сабаку-кусаку, круцяку і верцяку. Укусіў ён раба Божага, вынімай шал з касьцей, з машчэй, з чорных печаней, з сініх

жыл, з гаручыя крыві і буйныя галавы, штоб у раба Божага касьці ня ламіла, гаручыя крыві ня марыла, ясных вачэй ня круціла.

203. Ад бешанага сабакі

Ну, от шчоб сабака не кусаўся, дак вот ідзёш, а сабака кінецца на цябе, дак нада казаць так:

– Сабака рабая, радзілась сляпая, у бані не мылась, у папа не хрысцілась. Не бачыла людзей, не бач і мяне.

І тры разы нада так праказаць. І век сабака не ўкусе.

204. Ад бешанай сабакі

Перахрысціцца і казаць:

– Госпадзі Божа, благаславі, Прэсвятая Маць Багародзіца, помачы дай. У чыстым полі на Сіяньскай гары стаіць дуб. Пад тым дубам сядзіць старушка старанькая, кладзець аганёк сіненькі, пякець сала і пускаець духі на ўсе сухія цёмныя лясы. Унімай, бабка, сваіх ярых шалёных сабак ад ярага зуба, жаркага агня, дай помачы рабе Божай (імя). Не дасі помачы, то я пайду к Міхайлу-суддзе праведнаму, то будзець цябе судзіць, зялезным прущем мяса тваё рубіць. Ета ж не я гавару – гаварыць сам Гасподзь Бог, Ісус Хрыстос і Прэсвятая Маць Багародзіца, а я раб-чалавек прашу помачы.

ЛЕКАВЫЯ ЗАМОВЫ

205. Ад крывацёку

Ішла Святая Прачыстая Матка Хрыстова гарою, нясла вадугу. Дуга разагніся –вада залліся. Дуга разагнулася, вада разлілася, а ў раба Божага (імя) кроў сунялася, печанай запяклася.

206. * * *

Із-пад яснае зары, із-пад белае гары цякло тры ракі: рака малочная, вадзяная і крывяная. Я малочную разап’ю, вадзяную разалью, а крывяную астанаўлю. Прысвятая Маць Багародзіца на прасліцу прала, нітку атарвала, кроў завязала.

207. Сунімаць кроў

Ішлі тры чалавека чэраз тры рэкі. Капалі лозу, сеялі рожу. Рожа не ўзашла, (імя) кроў не пашла. Памалюся Госпаду Богу. Рожа не прынялась, (імя) кроў унялась (9 раз).

208. Ад крывацэння

Першым разам гасподнім часам Госпаду Богу памолімся, святому дзянёчку паклонімся. Плылі калекі цераз тры рэкі, пасеялі рож, а рож не ўзышла, кроў не пашла, конь стар, кроў стань, конь гнед, крыві нет.

209. Ад крывацёку

Добрым часам, лепшым разам, я – словам, а Гасподзь Бог – з помашчу. Ішоў Ісус Хрыстос цёмнымі лугамі, крутымі берагамі, масціў маста з тонкага трысця: з калінавага, з малінавага. Мост, разламіся, Дунай, разалліся, кроў, уніміся. Госпадзі, памажы, Госпадзі, памажы, Госпадзі, памажы.

210. Каб супыніць кроў

На моры, на акіяне, на востраве Бур’яне там ляжаў белы гаручы камень. На том камне сядзела дзявіца-масцярыца, дзяржала іглу булатную, зашывала рану крывавую. Эх, ты, була, проч адстань, парэзаная кроў, цеч перастань.

211. Ад крывацёку

На моры, на акіяне, на востраве Буяне ляжыць гарачы камень Алатыр. На тым камяні сядзіць чырвона дзявіца, швачка-масцярыца, трымае іголку булатную, удзявае нітку мяльковую,

руду жоўтую замывае, раны крываваы замывае. Загаварываю я раба (імя) ад заразы. Булаты, згінь, атстань, а ты, кроў, цячы перастань.

Шэпчуць вечарам і раніцай тройча.

212. Замова ад крывацячэнне

Плылі 3 рэчкі: малочная, вадзяная і крываваая. Малочная – працячы, вадзяная – працячы! А кроў гарачая, астанавіся і запячыся. Другім разам, гасподнім часам. Плыла рака морам, было ў той рэчкі 3 жылкі: вадзяная, малочная ды крываваая. Малочная – працячы, вадзяная – працячы! Крываваая ж астанавіся і запячыся! Трэцім разам, гасподнім часам. Плыло 3 рэчкі: малочная, вадзяная і крываваая. Вадзяная і малочная – працячыце! А кроў гарачая, спыніся, запячыся! Амінь.

213. Ад крывацячэння

Первым разам, Гасподнім часам, Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Маць Прачыстая хадзіла па полю чыстаму. Убірала камень-явень, стаў кроў, як камень. *(Тры разы).*

214. Ад крывацёку

Із-пад ясная зары, із-пад белая гары цякло тры ракі. Рака малочная, вадзяная і кравяная. Я малочную разапью, вадзяную разаллю, а кравяную астанаўлю.

215. Ад крывацёку

Ні пячэ, ні цячэ, ні свярбіць, ні баліць. Амінь.

216. Сунімаць кроў

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прічыстай Маме пакланюся. Маць Прічыстая, стань мне на помашч. Шла Маць Прічыстая па крутой гарэ, па зялёнай траве, траву таптала, расу збівала. Нясла з сабою залатую голачку, шаўковую нітачку рабы Божай (імя) рану зашываць, кроў сунімаць. Я – словам, Бог – з помашчу.

217. Ад крывацёку

Два браты камень сякуць, дзве сястры ў вокны глядзяць, дзве свякровы ў варотах стаяць. Ты, свёкар, варожыш, а ты, кроў, уйміся, ты, брат, смірыся, а ты, кроў, запрыся. Брат бяжыць, сястра крычыць, свёкар варчыць. Будзь, маё слова, крепка на ўціханне крыві ў раба божыя на сей час, на сію мінуту.

218. * * *

Несла ваду цераз калоду, вада разлілася, у Пашы кроў запяклася. Амін.

219. Ад крывацёку

З-пад дуба караністага цякла Юрдань-рака, там ішоў Ісус Хрыстос і святы Ілля. Водзеныя ключы закрывалісь, Юрдань-рэчка становілася. Закрыйцеся, жылы кровавыя, стань, не цячы, кроў чырвоная.

Гаварыць адзін на адзін з бальным чалавекам, пры гэтым ён тожа доўжан красціцца. Усю замову сказаць да заходу сонца. Чалавек павінен прыйсці 3 раз да мяне.

220. * * *

Ішоў пан Езус праз Юрдань, рака стала, і кроў стань!

Рабіць усё тое ж, што і ў першай замове ад крывацёку.

221. Кроў замаўляць

Першым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай Маці пакланюся. Госпадзі, благаславі кроў загаварыць ад нажа вострага, ад нажа буланага. На моры, на акіяне, на востраве Буяне стаіць там дамавіна, на той дамавіне сядзіць красная дзевіца, трымае ў руках шаўковыя ніткі, зашывае крываваыя раны. Воран мне брат, а ты, кроў, не капь. Ехалі тры калечкі чэраз быстрыя рэчкі. Секлі, рубалі, кроў замаўлялі, вішанькай засыпалі. Вішанька не ўзашла, кроў не пайшла. Ішоў Ісус Хрыстос чэраз яры мост, нёс на плячэ мячэ і парубаў сабе плячэ. Начаў шаптаць-гаварыць, каб кроў не ішла і рана зажыла.

222. Ад урока

Первым разам, Божым прыказам, Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Пацеры пакланюся. Прачыста Маць прыступала, (імя) помашч ад урока давала. Вадзіца-красная дзевіца, божая памошніца, бяжыш па мхах, па балотах, па шчырых барах, па жоўтых пясках. Ты змываеш камень, крэмень, крутыя берагі, жоўтыя пяскі, ізмый із (імя) урокі, парокі падуманыя, пагаданыя, пагляданыя, пісьменныя, прыгаворныя, зашчытныя, засценныя, дзявочае, жаночае, мужчынскае, хлопоцкае, панскае, цыганскае. Ізмый із (імя) жыл і паджыл, з касцей з усіх сіл, з усіх жыл, з усіх пажыл, з румянага ліца, з ружовага серца, з 40 суставаў, з буйнай галавы, з яркіх ачэй, з воласа, з галавы. Стань, Божая Мацер, на помашч, ангелы, на радасць. Госпадзі, палюбі мой дух.

223. Ад уроку

Дванаццаць урокаў, дванаццаць рокаў, дванаццаць прыстрэкаў, дванаццаць прыгавораў. У полі стаіць дуб, пад тым дубам гадзюка шкакоча, рагоча, траву з'ядае, з (імя) урокі знімае – душаны, пагаданы, пацешны, пасмешны, умоўны, прыгаворны, жанокі, хлапоцкі, панскі, цыганскі, каціны, машыны, сабачы. Урок і спуд, тут табе не хадзіць, сэрца не знабіць. Уладзі на мха, на балота, дзе пташкі не шчабечуць, сабакі – не брэшуць. Там табе піць-гуляць, ніцыя лозы ламаць, у чалавека не стаяць (ці ў жанчыны) і косці пары ні ламаць. Ідзі на мха, на балота, там табе піць-гуляць. Я з словам, а Бог з помаччу. Не я гавару – Гасподзь, не мая сіла-гасподня, не мой дух, а гасподні.

224. Ад уроку

Як на моры-акіяне, на востраве Буяне стаіць дуб, а на тым дубе тры какаты. Пад тым дубам сядзяць тры дзявіцы, а то не дзявіцы, а родныя сястрыцы. Адна шыла, другая вышывала, а трэцяя ўрокі і ўлёкі, і спугі-палохі выгаварывала.

225. Ад уроку

Госпаду Богу памалюся, Святой Маці Прачыстай пакланюся. Вячэрнія зоры-зараніцы, божыя памашніцы, памажыце (імя). Госпада Бога прасіла. Тут жа табе не стаяць, крыві не разліваць, касцей не ламаць. Сіня мора, ля сіня мора стаяў дуб на сорок какатоў, на дванаццаць варатоў. Пад тым дубам сядзела красная дзявічка. Яна сядзела, кніжку чытала, яна к сабе (імя) падзывала, яна з яе (яго) усе балезні знімала, на бягучую ваду пускала, давала ў вочкі светласць, а ў ножкі – крэпасць. Я – словам, Бог – помаччу.

226. Ад зглаза

Ішоў Бог, шоў Ісус Хрыстос па сінім моры, па лукомуру. На сінім моры, на лукоморы стаіць кузня. У той кузні кавалі куюць, гарачае жалеза расплаўлялі, голымі рукамі бралі. У сінее мора, у воду кідалі. У раба Божага (імя) урок, улёк, прыгавор зымалі.

227. Ад уроку

Шла Маці Прачыстая проціў службы, проціў утранней. Па калінавым масту. Залатой трасцяной папіраючы. Сустрэкае яна трох апосталаў Пятра, Паўла, Аляксея: «Куды, Мамка Божая, ідзешь»? – «Іду к рабе Божай (імя) урок сымаць – сустрэчны, пасмешны, падзіўны, падумны, жанокі, парабокі. Урок сымаю і

урочны, і ўмечны, і жанасны, і радасны. Із ярых воч, чорных броў, з румян ліца, рацівага сэрца, з касцей, машчэй, з усіх жылачых і жажылачак.»

228. Ад уроку

Госпаду Богу памалюся, усім Святым пакланюся. Зара-зарнічка, Божая памашнічка, прыступіце, памагіце, благаславіце ўрокі шэптаці із касцей, із масцей, із яркіх ачэй, із беллага цела, із шчырага сэрца, із русых кос, з касцей, з полукасцей, із жыл, спажыл старых, з дзядкоў. Дзевачкі-парубачкі, жэнскі, маладзецкі, дзеўчых, бабіных, бацьковых, маткіных, калючых, палючых, балючых, сільных, прыморных прымоўных, прытворных. Помач ад Госпада Бога, ад Прачыстай Мацеры, духам падыхнула... (назва ракі), помачы давала, сам Ісус Хрыстос і Іван Крэсціцель, і святы Спас. Бог з помаччу, а я з духам. Амінь.

Пасля чытаць 3 разы «Отчэ наш...».

229. Ад уроку іспужняга

Вячэрняя зара-зарнічка, гасподняя памашнічка, памажы мне, Божа, выгаварываць урок урошны і спужнік перапалошны, выдраны земляны із серых очэк, я ўмаўляю, адсылаю на махі, на балоты, на ніцыя лозы. Ішоў Ісус Хрыстос цераз Калінаў мост, сустракае яго Мацер Божая. Ево спрашае дзеўка-дзевіца, русая красавіца: «Куда ж ты ідзеш?» – «Я іду да Валі (імя) раждзёнай, хрышчонай». Урок урошны і спужнік перапалашны, ты датуль боль хадзіла і жылкі сушыла і цела чэрніла, пакуль майго духа не чула. Владычыца царыца, прэчасная дзевіца, ўсяму свету памашніца. Ты цыкала-працыкала, крутыя беражочкі ачышчала, ачысці ты, Госпадзі, ... (імя) іспугі-перапалохі із сухіх касцей, сухіх бедрэў і шчырага сэрца, з белых глазак, русых косачык, з верных вочачык, і агнём не палі, і холадам не халадзі, і пухліні ніякой не гані, ні маім духам, а святым духам. Амінь.

230. Ад уроку

Первым разам, добрым часам, вячэрняя зарыцы, божжая памашніца, памажы ты мне угаварыць, угаманіць раба божжая Анюці ўрокі, прыгаворы, прыдумы, прымхі, прыўцехі, дзявоцкіе з-пад касы, хлапоцкія з-пад шапкі, бабскія, з-пад чэпца, мужчынскія з-пад шапкі, хто цібе вараціў, соль ім у вочы. Ні я цібе лячыў, хто міне вучыў, той Анюту палячыў, ні маімі славамі, а гасподнімі думаі. Прылюбі мой дух.

231. Ад нагавору

За ўпаход Госпаду Богу памолімся, Прачыстай Мацеры паклонімся. На Ардане-рэке сам Гасподзь купавея. Прыходзя к нему Пётр і Павел: «Госпадзі, што ля твайго двара?» – «Ля майго двара агневая рака, каменная гара, тросью аграждзена, гасподней печачыю прыложэна. Хто ету печачь наруша, тот пусць нема і недвіжыма стаіць. Святы Міхаіл Архангел, вазьмі залатыя ключы, стальныя замкі, сабяры ўсіх чарадзей, чарадзеініц, блуднікаў і блудніц, ненавідзяшчых, злюшчых, абідзяшчых, воўка бягучага, гада паўзучага. Пастаў іх перад сабой на каленях, замкні ім глаза, зубы і губы, штоб яны нема і недвіжыма стаялі і рабу Божжую... (імя) ненялі. Святы Міхаіл Архангел, спасі, сахрани і памілуй. Амінь».

232. Ад уроку і ўлёку

Первым разочкам добрым часочкам прашу я Госпада Бога і Святую Мацер Божую; зорачкі-зарнічкі, божыя памашнічкі, памажыця выгаварываць урок, урошніцу і ўлёк, улёшніцу з касцей, з масцей, па касцях не хадзіць, гаручыя крыві не цяміць і ссылаю вас на ніцыя лозы. Там вам гуляць і буляць, і ў раба Божага... (імя) не бываць (*плюваць на левы бок 3 разы*). Бог з помаччу, я з духам. Амінь.

233. Ад уроку

Ішла Маць Божая Прачыстая па калінавым масту, вяла Ісуса Хрыста за правую руку, маснічка праламілася – ад рабы Божай, ад Тані, усё ліха адвалілася. Хто ўрок, таму скула ў бок. Перад рабой Божай, перад Таней, сам Ісус Хрыстос, сама Маць Багародзіца Прачыстая.

234. Урок у дзяцей ілі взрослых

Госпаду Богу памолімся, Святой Прачыстай паклонімся. Мікола Чудатворац, вялікі ўгоднік, памагаеш усяму міру, памажы і (імя) урок выгаварыць. Ад чаго табе стала, ад таго і пакідай. То ль з вады, то ль з еды, то ль з натугі, то ль з прытугі ілі тебе з глаз, то ль табё з улену, то ль з уроку, то ль з прыгавора. Есць урок дзявоцкі, мускі, парабоцкі, вдовін, сіроцкі, мацярынскі, атцоўскі, папоўскі, жыдоўскі.

235. Ад прыстрэку (ад уроку)

Госпаду памалюся, святой Мамцы пакланюся, стань, Госпадзі, у помашчы. Прачыстая Маці памагала, Госпадзі, памажы і нам

прыстрэкі ўгавараць. На моры, на лукаморы, стаяў дуб, на тым дубе – 12 какатоў, на тых какатах – 12 братоў. Хто гэтых братоў мае, той ету душу мае, а хто гэтых братоў не мае, той етых душ не мае. Хто на тым свеце землю сажрэ, камяні сабярэ, ваду салье, раб Божы ету душу мае. Еслі зямлі не сажрэ, ваду не салье, рабы етай души не мае. Я сонцам абсвятлюся, месяцам абгаражуся, звыздамі абпылюся, на Асіянскую гару закачуся, нікога не баюся. Хто ету гару праб’е, той ету душу мае, хто ету гару не праб’е, той етай души не мае ні схода, ні маладзіком, ні на век вяком.

236. Ад прыстрэку і ўроку

Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Божай Мамцы пакланюся. Прачыста Божа Мамка, стань прыстрэкі ўгавараць. За гарамі, за марамі там ліпаў корч стаіць, а ў карчы змяя сядзіць да семера дзяцей дзяржыць. Яны ссуць высысаюць, прыстрэкі, урокі ўгавараюць з кашчэй, з машчэй, з карых вачэй. Маруся на чарот, на балота адсылае ад свайго белага ліца.

237. Калі наслалі ўрок

Калі табе наслалі ўрок і ты знайшла кучку солі ці пяску там, дзе не павінны аны быць (пад ложкам, каля дзвярэй, пад коўрыкам), не трэба гэта браць рукамі, ні вымятаць, а спачатку нада сказаць такія словы:

– Сільным-сільна цвярдэня зямля. Адгаворваю я не адна. Адгаворвае са мной раць святая. Міхаіл архангел, Гаврыіл архангел, Мікола Цудатворец і 12 свят святых памочнікаў маіх. Зямля к зямле, а прітка да міне. У імя Айца і Сына, і Святага Духу. Амінь.

Так адчиталі зямлю. Затым зямлю нада змесці ў такое месца, дзе табе не патрабуецца пераходзіць. Лепш, калі ета зробіць такі чалавек, што не носіць твае імя. Пасля таго, як зямлю вынясуць, нада на вадку нашаптаць, а потым ёю ўмыцца. На вадку шэпчуць такую малітву:

– Загаварваю я сябе ад беса і палубеса, ад яго дзялоў і паўдзялоў, ад наноснай і прывознай, ад дзяннай і палудзяннай, ад начной і палуначной. Гаспод са мной. Слова свае замыкаю, абярэгам аберагаю. Амінь.

Потым трэба выцягнуць падолам ці рукавом рубашкі. Каб болей не падкладвалі такі бруд з урокам, дак ля дзвярэй нада пакласці нагавораны асінавы пруцік. На прут словы кажуць такія:

– Ідзе не каваль, не жнец, а касец. Хто падклад да міне носіць, таго касец косіць. Амінь.

238. Ад дурных вачэй

І дочцы сваёй, і табе скажу адну з глаўных малітваў, што зберагае ад дурных вачэй, дапаможа ў кожнай новай справе. Нада етыя слава нашатаць на малако і ўмыцца і абмыць цела на поўню – поўную луну:

– Госпадзі, Божа мой, я стаю перад табой. Ангел мой храніцель, ад злых сярдзец збавіцель, спасі мяне, зашчыці мяне. Як любячая матка не хоча да часу дзіця ад грудзей адымаці, так каб ніхто, ніколі, ні ў якія ўрэмяка не ўзяў, не забраў маёй удачы. Умнож, Госпадзі, мае вязенне, пашлі, Госпадзі, ад ворагаў збаўленне. Ангел мой, прэбудзь са мной. Храні мае шчасце і ўдачу. У імя Айца і Сына і Святога Духа. Амінь.

239. Ад урокаў

Первым разам, добрым часам Госпаду Богу памалюся, святой Пречыстай Мацеры пакланюся. Як на моры, на лукамор’і сідзят тры дзевіцы: адна ш’ёт, другая вышывае, а трэця ўрокі выгаварывае: смешныя, уцешныя, дзевочкія, хварабочкія, дзедавы, бабіны, бацькавы, маткіны, а рабе Божай (імя) спакой даць. Тут вам не стаяць, цела не муціць, сэрца не знабіць, крыві не сушыць, касцей не ламіць. Цур яе памілуй, а хто ўроче кроўю очы запече. Гасподзь з помаччу, а я з духам. Амінь.

240. Ад суроку

На сінім морушку, на белым камушку сядзелі тры бабулькі, шылі, вышывалі і ад суроцы помачы давалі (*сказаць 3 разы*).

241. Ад уроку

Першым разам, Божым часам госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Прыдзі ж ты ка мне, Мацер Божая, на помашч. Скарбяшчая, збаўляшчая (імя) урокі выгаварываць хлапоцкія, дзявоцкія, стараюцкія, дзянныя, палудзенныя, часавыя, получасавыя, мінутныя, полумінутныя. Шла Маць Прачыстая па полю чыстаму, (імя) урокі выгаварывала, цемпературу паніжала, боль прэкрашчала, пішчы пасабляла, сон накладала, усю маю хваробачку на сухі лес адпраўляла. Здароў табе, рака Лена, прыйшла я ў вадзіначку па калена, вадзічаккі набіраці, (імя) урокі выгаварваці, цемпературу паніжаць, сон накладаць, усю маю хваробачку на сухі лес адпраўляць.

242. От уроков

Стану я, раба божия Антонина, благословясь, пойду, перекрестясь, из дверей в двери, из ворот в ворота, в чистое поле на океане -море. На океане море есть, остров. На этом острове матушка соборовская церковь. Среди этой матушки соборовской церкви стоит престол, за этим престолом сидит матушка Пресвятая Богородица. Подойду я к ней ближе, поклонюся понижее, попрошу божьей милости: скинь, сними страсти переполохи, уроки, худобище, оскорбище с белого лица, с ретивого сердца, лёгких, печени, с ясных очей, с чёрных бровей. От бабы самокрутки, от двое зубов, от одноглазов и разноглазов. Аминь, аминь, аминь.

243. Ад урокаў

Во імя Отца і Сына і Святого Духа. Амін (2 р.). Первым разам Божым часам Господу Богу помолюся, всім святым поклонюся. Святая пяцянка дзевіца, святая мучаніца, памагала Ісусу Хрысту і Мацеры Божай памажы і рабу Божаму (імя) урокі гаварыць, выгаварываць калюшчія, гарушчія, балюшчія. Я ж вас, урокі, гавару, выгавараю па касцях не хадзіць, касцей не ламіць, цела не пушыць, сэрца не знобіць. Став благослов, благословіўся, пайшов у чыста поле, в чыстым полі стоіць цэрков, в той цэркві стоіць прістол, за тым прістолом сядзяць Мацерь Бож'я, святой рызой уціраюся з раба божого (імя) урокі зганяе, з буйной головы, з красной крыві, з румянога ліца, з шчырога (2 р.). Прынімі, Господзі, не мою молітву сэрца по всіх суставах. Амін (3 р.). Дай, Господзі, мацерь господня час добры так господнюю (2 р.). Ранняя зорка ўтухае і вячэрняя зорка ўтухае, у рабы божой (імя) болька ўтухае. Скачы здоровая, скачы здоровая, сохрани і помилуй от усякого гора, от усякіх нападзеній, от усякіх болезней.

Трэба крысціцца.

244. Ад порчы

Порча, порча, выйдзі ад корча, ад рабы Божай (імя). (*Плюнуць на левую старану 3 разы, паказаць кукіш*). Тут табе не бываць, красну кроў непіць, косці не тачыць, мяса не есць. Тут табе не месца, тут табе цесна. В горле не хрыпець, в горле не сапець, паясніцу не шчыкаць, не бурчаць, галовушку не сакрушаць. Ухадзі, ухадзі, вон, вон ад мяне на апушку, на круты бераг, дзе званы не звоняць, гусі не гагочуць, павень не спявае от раждзенія да крышчэння. Амін, амін.

245. Ад суроку

Па Сіянскай гарэ Маці Божая хадзіла, Ісуса Хрыста за руку

вадзіла, пра памерлых гаварыла. Дасада, дасада, згінь, прападзі, у раба Божага (імя) сэрца не тамі. Я са славамі, Гасподзь у помашч.

246. Ад уроку

Калі топіш печ, то вазьмі перад печчу, перад агнём у 3 пальцы солі. Абвядзі кругом галавы сваёй, а ў пячы ў гэтае ўрэмя агонь гарыць. Абводзь і кажы:

– Пячы пячам, ліхім вачам, пячы пячам, ліхім вачам, пячы пячам, ліхім вачам.

І тую соль у печ укінь.

247. Ад уроку

Госпаду Богу памалюся, прачыстай Матцы пакланюся. Дзевяць скокаў, дзевяць урокаў, дзевяць накідных, дзевяць прымоўных, дзевяць прыгавонных. На сінім моры кажухі знімаю, злога духа набіваю і выганяю з касцей, з машчэй, з ясных вачэй, з жывата, з сэрца, з рук, з ног, з плячэй, з лячыння. Госпадзі, ісцалі раба божыя (імя) ад злых вачэй.

Чытаецца 3 разы.

248. Ад порчы

Не я лячу, не я загаварываю, а Божыя Матушка. Яна лечыць, умывае, загаварывае. Госпада Бога на помашч прызывае з Ангеламі, з Архангеламі, з небеснымі сіламі, з Гасподней зарёй, з вячэрней звяздой. Выйдзь, нячысты дух із раба божыя (імя) із галавы, із рук, із жывата, із печені, із зелені, із желудка, із селезёнки, із маткі, із яечнікаў, із мачаврга пузыра, із усяго арганізма.

249. Ад суроку

Ранней зарею, доброю порою Господу Богу помолюся, Матери Божьей поклонюся. Стань на пользу, стань на помощь, болящей (имя) на радку уговариваю камяную, ветраную, наносную, насланую. Пречистая, примолитвенная, при святых учениках, при святой Дарии. Иисус Христос на муку создавался, муки принимал и кровь проливал. Да воскреснет Бог, да распячати весь, грешники да погибнут, а праведницы вознесемся. Аминь.

Повторяется три раза.

250. Ад прыстрэкаў

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Мацеры Гасподняй пакланюся, всем праснічкам, божым памошнічкам. Прыступіце, памажыце. До помози: до рожденного, до хрышчоного

раба Божага (імя) прыстрэкі шаптаць-угаворваць. Прыстрычныя, урочныя, худочныя, падуманыя, пагаданыя, мужыцкія, жаночкія, дзявоцкія, парабоцкія. Тут вам не стаяць, жоўтых касцей-машчэй не ламаць, краснай крыві не ташніць, румянага цела не асушаць. Ідзіце вы за цёмныя лясы, за быстрыя рэкі, на жоўтыя пяскі, на чорнае балота. Там вам стаяць, гуляць і песні спяваць, а ў раба Божага (імя) ніколі не бываць.

251. Ад урокаў

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Мацеры Гасподняй пакланюся. Стань Госпадзі на помощь, ангелы на радасць. Первым разам, добрым часам, вячэрняй парой, ранняй зарой. выпытваю, выгаворваю рабу Божаму (імя) урокі: балючыя, калючыя, гаручыя, вадзяныя, ветраныя, прымоўныя, адмоўныя, пагаданыя, пацешныя, пасмешныя. Тут табе не стаяць, рабу Божаму (імя) жоўтыя косці не ламаць, белага цела не асушаць. Амінь.

252. Ад зглазу

На працягу трох гадзін вытрымаць у вадзе тры сцяблінкі крапівы, потым гэтую ваду тры разы зліць праз рэшата і памачыўшы ў ёй рукі, тры разы абцёрці імі дзіця, далонямі вонкі, у накірунку ад макушкі да ног, пасля кожнага раза абтрасаючы рукі і гаварыць:

– Адкуль прыйшло, туды і пайшло, адкуль з’явілася, туды і правалілася.

253. Ад уроку

Первым разам, гасподнім часам, Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Ішоў Бог Ісус Хрыстос чэраз залаты мост. Масціца праламілася, у рабы Божай Мае ўрокі адваліліся. Бог – з помаччу, я – з словам. Амінь.

254. Ад урокаў

Памалюся Госпаду Богу і папрашу Госпада Бога святога панядзелачка, шчаслівага дзянёчка, добрага часочка. Ранняя зарніца, божая памачніца, памагаеш ты Богу, памажы і мне ўгаварыць урок. Угавараю я ўрокі з вакна да ў дзверы, з дзвярэй да ў сені з сяней дымам, а з варот пылам. Ідзіце, урокі, у чыстае поле, у чыстым полі стаяць жорна, што ўрокі пажорлі бацькоў і мачых, мужчынскій і бабскій, удовій і ўдаўца, хлапецкій, і дзявоцкій, і прыдушны, і прыгаворны, і вясёлы паспешны. Прашу я Госпада Бога ка мне

прыступіць, мой дух палюбіць, урокі выгаварыць з белай косці, сініх жыл, з гарачай крыві, з крамянага цела. Зоры-зарачніцы, божыя памошніцы, памажы, Божа, младзенцу, другім разам цяпер ад тых пор і мой прыгавор і ныве, прысны, і ва веці вякоў. Амінь.

255. Супраць урокаў у дзіця

Калі нехта замеціць, што дзіця красівае або здаровае, словамі пахваліць, тады маці, каб не ўзялі дзіця ўрокі, аблівае тры разы яму твар і кожны раз сплёўвае на зямлю. Тое ж дзелаць з дзіцём у бані.

256. ***

*Нагаворваюць ваду, у якую апускаюць тры бярозавых вуглі:
Божы, урошлівы, пратошны:*

– Матушка вада, абмываеш ты круты берага, жолты ляса, белы гаруч-камень сваёю быстрынай і залатой струёй! Не абмый-ка ты свае круты красны берага, жолты пяскі і бел гаруч-камень. Абмый-ка ты раба Божага дзіця (імя), усе хаткі і прыткі, урокі і прызоры, скорбі і хваробы, шчыпоты і ламоты, злу худобу! Прынесі-ка ты, матушка быстра рака, сваёй быстрыной, залатой струёй в чісто поле, зімняе море, за тапучыя гразі, за зыбучыя балоты, за асінавы лес, за асінавы тык! Будзьце, маі словы, крэпкі ды легкі, у дагаворы сперадзі, і ў дагаворы ўзадзі. Ключ – у мора, язык – у рот!

257. Ад урока

З чаго ты схадзіўся? Ці з вады, ці з яды, ці з прыгавору? Датуль ты хадзіў, датуль ты брадзіў, пакуль я к табе прыступіла. Тут табе не стаяці, касцей не ламаці, сэрца не тушыць. Я к табе прыступіла з гасподнімі славамі, са святымі духамі. Я – са словам, Гасподняя Маць – з прыбыллю.

258. Каб добра знаць урокі

Пад Вербніцаю стаялі две маладзіцы, ні пілі, ні елі, урокі гаварылі ад серых ачэй, ад белых ачэй, ад страхавых, ад лякавых, ад жэнскіх, ад дзевоцкіх, ад парабкоцкіх, ад страхавых, ад лякавых, ад падумей, ад вады, ад яды ўрокі, на сарокі, на высокі лес ідзіце і зайдзіце.

259. Ад падвею

На сінім моры віхрава матка гуляла. Парадзіла па той бок віхрава мора 12 сыноў. Пасылала на еты бок сіняга мора, штоб яны пілі, гулялі і там раба Божага (імя) падбівалі. На моры-акіяне,

востраве Буяне стаіць дуб па 12 каранёў, па 12 какатоў, на тых какатах па 12 гняздоў, у тых гнёздах па 12 віхроў. Адзін віхр старшы. Сярод поля стаіць кусток, у вышыну лісток. Буду я цябе цяці, будзеш ты дагары сцаць і буду я цябе трыма дубцамі высякаць і з сярэдзіны жывата (імя) злога духа выганяць. Угавараю, умаўляю па 3 гады, за 3 гары, за мхі, балоты, за ніцыя лозы, за крутыя горы. Там табе піць і гуляць, і ўцяшацца, у (імя) не стаяць. Патуль ты хадзіў, косці ламіў, гарачку паліў, і пакуль я прыступіла і з словам, Бог з помаччу. Прымі мой ціхі дух.

260. Ад уроку

Выходзячы з хаты, зрабіць рукі замком (пальцы ў пальцы) і прамовіць: «Ні камень, ні ярык, ні я, і ні аглазіна мая».

261. Ад сглазу

Ад чорнага глаза, серага глаза, ад радасці, ад нянавісці, спасі, Госпадзі, крэшчоную ці паражоную рабу (імя). Амінь, амінь, амінь.

Чытаць тры разы Пасля кожнага раза сплёвываць чераз левае плячо тры разы. Нагаворваць на ваду і гэтай вадой умываць чалавека.

262. Ад уроку

Первым разам, Божым часам. Госпаду Богу памалюся, Прачыстай матары пакланюся. Прачыста маць, стань на помач, угавары (імя) урокі. На моры, на Сімянскай гары стаіць хатка, а ў той хатцы бабка, каса яркая, яна нічога не робіць, а ад уроку замаўляе, чорным шоўкам не вышывае, а ад уроку замаўляе.

263. Ад дзіцячай порчы

Памолюся ўсім светым, паклонюся ўсім светым. Папрошу ў іх, каб гэты венічок не покутваў, так як і ты, раб божій (імя) не хворэў, не мучіўся, ніякой порчы не відаў. Быў бы здароў і доўга жыў. Світ дух. Амін. Світ дух. Амін. Світ дух. Амін.

Замова прамаўляецца днём з транаццаці да пятнаццаці гадзін. Перад пачаткам замовы жанчына вядзе дзіця ў лазню. Бярэ з сабою свечку. У лазні пачынае парыць дзіця венічкам. Потым абцірае яго новай сарочкай і, выходзячы з лазні, паліць гэту сарочку. Свечка на працягу дзеяння стаіць на стале запаленая. Перад самым пачаткам замовы трэба венічак патрымаць у любой руцэ, удараць ім аб паталок лазні абрубленым канцом, і вымаўляць замовы. Вымаўляюцца замовы тры разы.

264. Сняціе порчі с самого себя

В полноч надо поставіць сковородку на огонь. Бросіць в неё левой рукой трі кулака солі і наблюдаць дзве мінуты как она будзет жаріцца на сільном огне. Прі этом гаворіць:

– Вас я вас накормлю, я вас напою. Покажыце, раскажыце, кем, за што і кагда рабу Божаю (імя) зло подзелано ні зверам, ні рыбай, ні пціцай, а человеком. Покажыце, раскажыце, какім.

Если соль будзе сільна трешчаць, почернеет, выйдзіце на ўліцу, отсчтайце справа от себя 21 звезду і скажыце:

– Царіцы-звездзіцы, отдайце, верніце то зло, што мне прінеслі ні рыбой, ні пціцей, а человеком. Верніце ему. Я прошчаю ему.

После этого целы дзень з дому нічога не выносіце, нічога не давайце в долг.

265. Ад всех чар

Заговаріваць тры раза:

– Святы Ніколай, ты разрушаеш горы, разрушаеш камні. Разрушы горе, колдоўство, чародзейство, завісьць, ненавісьць, здзелкі, зглаз от плохой мінуты рабу божую (імя) не на час, не на два, а навсегда. Амінъ.

266. Урокі

Господу Богу помолюся, Прочістой Божэй Мацер поклонюся. Прочіста божа Маці, прідзі, поможы нашай (імя) урокі ўговораці. Першым разом, лепшым часом (імя) урокі ўговораці мужчынскіе, жаночіе, хлопочіе, дзевочіе. Іхні ўрокі ілі ўборкі.

267. Ад суроку (зглазу)

Госпаду Богу памалюсь, святой Прачысце пакланюсь, Прыступі, памагі (імя) хрышчоному, свяшчоному падзівак заговорваць. На старым полі стаяла сасна, пад сасной сядзелі тры пані: першая – каліна, другая – маліна, Трэцяя прасціна, катора Госпада Бога прасіла, шаўковымі ніткамі вышывала, хрышчоному, свяшчоному падзівак угаварала.

268. Ад уроку

Первым разам, Гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Ранняя зорачка, стань на помашч. Ты, вадзіца-царыца, цякла ты з-пад ніцых лоз, вымывала каменне, краменне, і жоўтыя пяскі. Адмый ты ў нашай (імя) урокі, (або ў гэтай скацінкі, прыгаворы чарналысай шарсцінкі). Падумныя, пагадныя, мужчынскія і бабскія, дзявочыя, хлапочыя, дзянныя,

полудзянныя, вячэрнія і раннія. Госпадзі, любіш меня, любі і мой дух. Ва імя атца і сына, і Святога Духа. Амінь.

Замова нагаварваецца на ваду, потым вадой памачыць рукі, ногі, шыю.

269. Ад порчы

Калі ідзеш набіраць ваду, нада гаварыць так:

– Здрастуй, паважаная вада Таццяна, паважаная зямля Ульяна, а ключ Іван. Дайце мне вады ад усялякай бяды. Амінь.

270. Ад зглазу

Ва імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь. Чыстая кроў і нябесная. Спасі, сахрани раба Божага (імя) ад усякага зглазу, ад худога ачсу, ад жаночага, ад мужчынскага, ад дзіцячага, ад радаснага, ад ненавіснага, ад нагаворнага, ад перагаворнага. Не я выгаварываю, а Прасвятая Багародзіца.

271. Ад уроку

Соль-саляніца, памачніца, на моры расла, на моры пералівалася, смывала с себя жоўтыя пескі, крутыя бережкі, смывала, раба Божага (імя) урокі выгаварывала, высылай вас у густыя лясы, на сухія сукі, на гнілыя калоды.

272. Зляк (іспуг)

Госпаду Богу памалюся, Мацеры Святой Прачыстай пакланюся. Святая Прачыстая, памагі зляк лячыць. Ішоў Ісус Хрыстос мастом, апіраўся залатым шастом. Мост сагнуўся, у (імя) зляк злякнуўся. Пайшоў зляк на чыстае поле, рассыпаўся на дробны мак. Як я цябе не знала – не ўгаворала, як я цябе знаю – угавораю, угавораю і на сіняе мора адпраўляю. На сінім моры красны дзевіцы гуляюць, раба Божага (імя) зляк угавараюць. Вынясь цябе, Госпадзі, з касцей, з мажжэй, з беллага ліца, занясі цябе, Госпадзі, на мхі, на балоты. Я – словам, а Бог – з помашчу.

273. Ад спугу

Вот калі дзеткі малыя іспугаюца і тады па бабках хадзілі. Ну вот прыношуюць малога гэтага і бабка леча:

– Первым разам, гасподнім часам, раннімі дарамі, гасподнімі славамі. Ад зоркі да ранічкі Гасподь мне памашнічкі. Прыступіце, памажыце (ужо таму дзіцёнку як завуць) гаворой: пужання, ікання, страшлівай, пуглівай, стукавае, грукавае, ветраное, вадзяное, агняное, машынае, з пальцаў, з сустайцаў, з вумнай галоўкі, з русых

кос, з румянага ліца, шчырага серца. Дай, Господь Бог, васкасенейка, помашч, памяшэнне. Маць Прачыста нараджала, помачы давала, Маць Прачыста з рукамі, а я з духам. Крэпка вада, крэпка зямля, крапчэй госпада Бога нема нікога.

274. Ад спугу

Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай пакланюся. Зоры-зарніцы, божыя памошніцы, памажыце рабе Божай (імя) спуг выгаварываць, жэнскі, мужскі, хлапцоўскі, дзявоцкі, парабацкі, дзяціны, каціны, парасячы, сабачы, кароўі, гусіны, штоб ён жывата не ташніў, сэрца не знабіў. Не я знаю, сам Гасподзь зная і мне памагая. Я словам с духам, а Гасподзь Бог с помаччу.

Чытаць 3 разы.

275. Ад іспуга

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Матцы пакланюся. Ехала Маць Прачыстая з Кіева на вараном кані, жалезным прутам паганяла, у (імя) пожанна, ліханкі, патайнік выбірала. Ёй памагалі ўсе святыя, нябесны ангелы. Ідзіце сухоты, ламоты, пужання на сінее мора, на топкія балоты. Там вам гуляць і блукаць у работы Божага (імя) не бываць. Не я знаю, Гасподзь знаець і нам памагаець. І як з духам, а Бог з помашчу.

276. Ад іспугу

Спужанья, здраганья, уліканья. На морэ, на рака-морэ стаяла хатка, у той хатцы сядзела тры сястрыцы, адна шыла, другая вышывала, а трэцяя раба божая спуг угаварыла з касцей, з масцей, із жыл-спажыл, з буйныя голавы, з румянага ліца, з чорных вочак, з русых косак, па касці не хадзіць, касцей не ламіць, жывата не сушыць, сэрца не знабіць, на сон-драмоту, на смашнюю яду. Прылюбі мой дух. Ні я цібе лячыў, хто міне вучыў, не маімі славамі, господнімі думамі, я з словам, дух святы з помаччу. Прылюбі мой дух.

277. Ад іспугу

Як спужаюць, узяць трыма пальцамі шчапотку солі, абвесці на ліцу 3 разы, кінуць на агонь і казаць:

– Колькі етай солі гарэць, столькі мне балець.

278. Ад спугу

Першым разам, добрым часам, я са словам, Бог з дапамогай. Госпадзі Божа, памажы. Ехаў Божачка па ляслчку на сівым конечку, у залатым вазочку. Конечак спатыкнуўся, вазочак перавярнуўся, каб з нашае Тані зпуг адварнуўся.

279. Зляк

Пушчу зляк у акошка сідзець і праўдачкі пытаць. Чаго ты, зляк, усяхадзіўся? Ці ат піценія, ці ат едзенія, ці ат вады, ці ат хады. Я цябе, зляк, выгаварываю з касцей, з чорных вачэй, з румянага цельца. Датуль ты хадзіў, гуляў, костачкі ламаў, пака я к табе ні прыступілася ціхімі паходамі, нізкімі паклонамі. Я – са славамі, Бог – з помашчу. Сначы здарова.

280. Іспуг

Не сама с сабой, а Гасподзь са мной, і Прачыстая Мацер Божая памагала, усея святых сазывала, і я с німі прыступала і выгаварвала. Ты, спуг, вострэцілся в саду, в лесу, гародзе, на отчым парозе. Іспуг атцоўскі, мацярынскі, хлапоцкі, муской, парабкоцкі, жэнскі, агнявы, вадзяны, курыны, каціны, уціны, сабачы, снованы, аткаці ад раба божыя (імя), выйдзі з касцей, машчэй, ясных ачэй, са шчырага серца, бела цельца. По касці тебе не хадзіць, касцей не ламаць, живот не сушыць, серца не таміць. Выйдзі і з раба божыя (імя) лёгкім духам, рассыпся горным макам, атайдзі на мхі, балоты. Там тебе есць і піць, і гуляць, а ў целе раба божыя (імя) большэ не бываць. Я – словам, а Бог – з помашчу (3 разы). Амінь.

281. * * *

В вадзе, в едзе, в гульне, в смехе, в страхе надзіўныя, насыпныя ідзіце ж вы, урокі, улёкі (імя) па палі. Там вам піценье, едзенье, (імя) васпамажэнье. Ідзіце ж вы, урокі, улёкі, на крутыя горы, на нізкія лозы, а (імя) в целе не стаяць, касцей не ламаць, гарючых слёз не разліваць і в сне не стаяць. Я не памагу, пусць Бог паможа. Я – са словам, Бог – з помашчу. Як дух мой лёгак, штоб так (імя) памаглось лёгка.

282. Ад іспуга

Первым разам, добрым часам, добраю парой, утрэннею (вечэрнею) зарою Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Зорі, вы, зараніцы, божыя памочніцы, памагаеце вы всему свету, памагіце і мне выгаварываць іспуг у раба Божага (імя).

Ішоў Ляк на Ярдань-раку калінавым, малінавым, рабінавым мастом. Сашоў Ляк на Ярдань-раку, перашоў крутую гару, там сідзел сам Ісус Хрыстос са сваімі ўгоднікамі, сабіралі ляк, і забралі ляк ад рабы Божай (імя), і рассыпалі ляк па ніцых лозах, па махавых балотах, па драмучых лясах. Гдзе скацінка не ходзіт, травкі не з'едае, там вам іці гуляць, а добрыя мыслі і спакой рабе Божай (імя) даць. Тут вам не стаяць, цела не муціць, сэрца не знабіць, крыві не сушыць, касцей не ламіць, а рабе Божай (імя) спакой даць. Гасподзь з помаччу, а я з духам. Амінь (3 р.).

283. ***

Стрэхі мае, стрэхі, ня дзяржацца на вас воды не снежавыя, не даждзавыя, не дзяржэць вы і рабу божую (ці Лену, ці Валю) ні ўрокі, ні прымаўкі, ні дзівоцкія, ні парабоцкія, ні мужскія, ні жаночыя, ні цыганскія, прыдумныя, прыгаворныя, прывстречныя, прыспечныя, ні схода, ні маладзіка, ні пад поўна, тут табе ні стаяці, сэрца не таміць, крыві не разліваць.

Тры разы прачытаць.

284. Ад ляку

Первым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Святой Прачысце пакланюся. Устаньце ўсе святыя на помач (імя) ляк выгаварыць. Добрай парой, вячэрняй зарніцай, божай памашніцай, прыступі, памажы рабе Божай (імя) ляк гаварыць: урошны, папоўскі, жыдоўскі, жаласны, ветраны, салодкі. Тут табе не стаяць, сэрца не знабіць, касцей не ламаць. Сядзь ты на месца, на залатое крэсла. Цябе маці нарадзіла, баба перабабіла, кума перахрысціла, на гэты свет пусціла. Я з словам, а Бог з помаччу.

285. Ад іспугу

Первым разам, добрым часам Госпаду Богу памалюся, Мацеры Прачыстай пакланюся. Стань ты, Госпадзі, на помач, Прачыстая на радасць усім святым апосталамі. Выгаварываю младзенцу ад пужання, ад лякання, ад перапугаў, ад белага ліца, ад шчырага сэрца, жывата. Выйдзі, пужанне, з касцей, з машчэй, з усіх жыл і спажыл. Ідзі, пужанне, на махі, на балаты, на жоўтыя пяскі, там табе піць і гуляць, пабаляваць, а младзенцу помачы даць. Зоры мае, зараніцы, паўночныя дзявіцы, Гасподняе слова, прылюбі мой дух. (*Плюнуць 3 разы*). Другім разам, добрым часам. Трэцім разам, добрым часам.

286. * * *

Госпада Бога прашу маю Танечку ад злёку лячыць. Ляцела пудзішча цераз папялішча на чорную галку, на белае балота. Масцішча правалілась, пудзішча загубілась. Госпадзі, памажы!

287. Ад спуду

Во імя Отца і Сына і Святого Духа. Амін. Первым разам бож'ім часом Господу Богу помолюся, всім святым поклонюся. Святы Іван благослов, прідзі, поможы рабу божому (імя) іспуг і ляк гаворіць, выговаріваць колюшчі, болюшчі, горушчі. Я ж цебя, ляк, говору, выговаріваю по косцях не ходзіць, косцей не ламаць, цела не пушыць, серца не знобіць. Я цебя, ляк, ісылаю на сіняе мора, на сінім моры дзевкі гуляюць, сталы засцілаюць, кубкі наліваюць. Там цебя, ляк, ожыдаюць, там себе піць і гуляць, в рабе божым (імя) не бываць.

288. Ад спугу

Первым разам, добрым часам Госпаду Богу памалюся, усіх святых папрашу спуг гаварыць мужчынскі, жаночы, хлапоцкі, дзявочы, дзедаў, бабін, сабачы, каціны, каровскі, конскі. З чаго ты падняўся, я цябе выгаварую із вачэй і касцей, штоб ты не скакаў, касцей не ламаў, цела не пушыў, ад сну не адбіваў. Ідзі ты на сінія балата, на сухія лясы, штоб сам Гасподзь чераз калінавы мост праламаўся, Гасподзь вярнуўся, рабе Божай (імя) усе сухоты, ламоты мінуліся. Я словам, Бог з помаччу. Дай, Бог, помач (3 разы).

289. Калі рэбёнак спужаецца

Если маленькі рэбёнак спужаецца чэво-та, есць такая малітва:

– Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся. Святой Прачыстай Мацеры пакланюся. Памажыце рабу Божаю (там імя) курыны, гусіны, мышыны, свініны, авечы, чалавечы... Тую сарочку сніму, пад камень падлажу... к жывату не хадзіць, сэрца не ташніць. Богу гавару, угаварваю, не сваімі дзелямі, а божымі малітвамі.

Гаварыць так тры разы. Рубашачку сняць, в каторай он спужался, навесіць яе на двер нанач і ўсё прайдзет. Вадзічку нагаварыць, папаіць вадзічкай, суставы напраціраць той вадзічкай.

290. Ад ляку

За пояс затыкаюць нож ці ложку, тады бяруць у правую руку

соль, і з солькай мыюць таго, каго хочуць пазбавіць ляку, прыгаворвая:

– Першым разам, Божым часам, Госпаду памалюся, Святой Мацеры пакланюся. Ляк, лячок, красны панічок, я ж цябе ня знала, я ж цябе не выгаварвала? Стал знаць, стала выгаварваць, стала ссылаць на балоты, на нізкі лозы, на белы бярозы, там табе гулянне, там табе буянне, бацькін ляк, маткін ляк, ляк сабаччы, ляк парасяччы, я ж цябе выгаворваю з костачак, з сустаўчыкаў, з буйнай галовачкі, з шчырага сэрца, з краснай крыві. Штоб на косці не хадзіў, косці не ламаў, сэрца не знабіў, у галаве болі не тварыў, дзянёк работаць, а ночаньку спаць. Прымі мой дух, ціхенькі, лёгенькі. Амінь.

Дунуць 3 разы. Соль кінуць у печ і спаліць. Чытаць замову ўтрам і нанач 3 дні.

291. Ад іспуга

Першым разам, Божым часам, Госпаду Богу памалюся, Святой Мацеры Прачыстай пакланюся. У нядзелечку рана параненьку сонейка ўсходзя, расіца ападае, на лякі асядае. Тут вам, лякі, не хадзіць, краснага мяса не здабыць. Божую Мацер на помач прызываю. Божа Мацер малітву чытала, раба(у) божага(ю) (імя) лякі выгаварывала, дзедавы, бабіны, маткіны, бацькавы, і дзявоцкі, і парабоцкія, і сабачыя, і кацячыя, і курыныя, і гусіныя, і падманныя, і пагадныя, і смешныя, і пацешныя, і балючыя, і калючыя. І выгаварываю 12 лякаў і 12 пералякаў, і 12 дзецінцаў, і 12 радзімцаў; і з касцей, і з машчэй, і з яркіх вачэй, з румянага ліца, з гарачай крыві, з 77 жылак, з 40 суставаў. І тут вам, лякі, не хадзіць, краснага мяса не сушыць, сэрца не знабіць, жывата не пушыць, галоўку не паліць, крыві не піць. Ізганяю вас на ляса, на балоты, на ніцыя лозы. Там будзеце ў гразі качацца, халоднай вадой аблівацца, рабе помач даваць. Сам Гасподзь у помач, а я з духамі.

292. Ад ляку

За пояс затыкаюць нож ці ложку, тады бяруць у правую руку соль, і з солькай мыюць таго, каго хочуць пазбавіць ляку, прыгаворвая:

– Першым разам, Божым часам Госпаду памалюся, Святой Мацеры пакланюся. Ляк, лячок, красны панічок, я ж цябе ня знала, я ж цябе не выгаварвала. Стала знаць, стала выгаварваць, стала ссылаць на балоты, на нізкі лозы, на белы бярозы. Там табе гулянне, там табе буянне. Бацькін ляк, маткін ляк, ляк сабаччы, ляк парасяччы, я ж цябе выгаворваю з костачак, з сустаўчыкаў, з буйнай

галавачкі, з шчырага сэрца, з краснай крыві. Штоб на косці не хадзіў, косці не ламаў, сэрца не знабіў, у галаве болі не тварыў, дзянёк работаць, а ночаньку спаць. прымі мой дух, ціхенькі, лёгенькі. Амінь.

Дунуць 3 разы. Соль кінуць у печ і спаліць. Чытаць замову ўтрам і нанач 3 дні.

293. От ляку

Первым разам. Добрым часам, Госпаду Богу памалюся, усем святым пакланюся. Усе святыя – Антонія, Федосія, все чудотворцы Кіеўскіе, Печерскіе, станьце а помочь. Говорю, выговаріваю ляк і іспуг (імя), чтобы касцей не ламіла, цела не знабіла. Говорю, вымаўляю і высылаю на крутые горы, на буйные ветры. Сідят 3 дзявіцы, ані не ўмеют не шіць, не вышываць, только ляк і іспуг с раба Божьего выговаріваць. Выговаріваю і высылаю на крутые горы, на нізкія лозы, із счірага серца, румянага ліца, русых валос, на помочь от Господа Бога. Амінь.

294. Ад пазіўка (пуду)

Ішоў ляк чэраз мост, нёс ляк жалезны мост. Ляк, ляк, кінь жалезны мост, вазьмі пуд, нясі на крутыя горы, на сухія лозы, дзе месяц не свеціць, сонца не ўзыходзіць, курыны голас не зводзіць.

295. Ад перапалоху

У полі каліна, пад калінай дзяўчына, не ўмее не шыць, не прасць, только перэпалох адганяць. Ляціця, перэпалохі, на белыя сарокі начныя, сабачыя, кашэчыя, каровія, валовія, дневнешнія, ранешнія, палудзённыя, вячэрнія, мужыцкія, бабескія, ад агня, ад вады, ад белаго ліца, з краснай краві, з жоўтай касці, із печані, із лёгкіх.

В тры пальцы солі обнесці тры раза возле ліца больного і чытаць этот заговор, і соль высыпаць за парог цераз плячо.

296. Ад іспуду

Сонейка заходзіць, сам Гасподзь прыходзіць, Святыя ангелы, памагайце, целу здароўя надавайце, спаці, гуляці давайце.

297. Ад спугу, уроку

Госпаду Богу памалюся, Мацеры Прачыстай Гасподняй пакланюся. Першым разам, Гасподнім часам, ранняя зароя, добрай пароя. У чыстым полі там стаялі 3 каморы. У тых каморах па 3 краваці. На тых кравацях па 3 дзяўчыны. Яны не шыюць, не

прадуць, пяскі перасыпаюць, воды пераліваюць, злёкі, урокі, нязбыткі ўгавараюць з буйнай галавы, з беллага цела, з ружовага мяса, з сініх жыл. Тут табе не бываць, косці не ламаць, цела не пушыць, сініх жыл не сушыць, рацівага сэрца не таміць. Ляціце вы на ніцыя лозы. Там столікі засціланыя, стаканчыкі наліваныя. Там п'юць і гуляюць, там вас ажыдаюць, там вам і піць, і гуляць. Я з духам, словам, а Гасподзь на помач.

298. Ад спужання малога дзіцяці

Наліць стакан вады. Потым станем хрысціць дзіця і прыгаварываць:

– Худая дума, ідзі на вецер (тры рабы). Божай (імя) з ручак, з ножак, з буйнай галовушкі – ідзі на вецер, з усяго стана чалавечага – ідзі на вецер, (з рабы Божай).

Пачытаць тры разы і даць глаток вады.

299. Ад спужання

Первым разочкам, божым часочкам. Я і словам, а Бог і з помаччу. Прачыстая маць, прыступі на помач. Край бачнай (імя) спужання гаварыць, злякання, здрагання. Па касці не хадзіць, белай касці не ламіць, галавы не знабіць, дай Бог час добры, палюбі дух мой, а рабе (імя) ніколі не атрыгайся і сам Госпадзі, на сон і на дрымоту. Амінь.

300. Ад іспугу

Первым разам, гасподнім часам. Госпаду Богу памалюся, Прачыстай матары пакланюся. Прасвятая маці, стань на помач. Угаворваю іспугі птушыныя, мышыныя, каціныя, цялячыя, парасячыя свінныя, убійныя, ветраныя, маткіны, бацькіны, дзедавы, бабіны, дзявочыя, хлапочыя. Угаворваю, умаляю іспуг з жыл, потым касцей-насцей, з краснай крыві, чыстага сэрца, з рук, ног. Угаворваю, умаляю і рабу Божаму (імя) на помач даю. Госпадзі, палюбі мой ціхенькі, лёгенькі душок. Стань на помач.

301. Ад спуду

Як дзіця спужаецца, дак лечаць:

– Госпаду памалюся, святой Прачыстай пакланюся. Святая Прачыстая, прыстань, памажы. Ішлі 2 перапалохі, дай праз 2 дарогі. Выганяю з Іванавай сярэдзіны. Перапалох, перапалох, я цябе знаю, цябе ўгавараю. Тут табе не бываць, касцей не ламаць, жыл не

ссушыць, крыві не паліць. Ідзі ўжэ на высокія горы, на раз'ездныя дарогі. Там табе спанне, там табе гулянне. Амінь.

302. Іспуг

Прагаворваць нада пасля абеду:

– Господу Богу помалюся, Прочістой Божэй Мацер поклонюся. Прочіста божа Маці, прідзі, поможы спуг уговораці. Первым разам, першым часом (імя) спуг шэптаці. Молодзічок молодой, твой рожок золотой. Ці ты вымершы быў, ці пужаюцца цябе, не пытаюцца, ці боліць живоцік у цябе. Не боліць, хай у (імя) не боліць.

Дапамагла: Бандарэнка Э.В., Шабуні З.В. і інш.

303. * * *

У чыстом полі стаіць дуб, на дубе сядзіць голуб без крыл, без мяса і без ног, голуб упаў – спуг прапаў.

304. Ад іспугу

Первым разам, Гасподнім часам Госпаду Богу помалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся, і ўсім святым апосталам. Хто цябе радзіў, той цябе адхадзіў. Маць цябе радзіла, маць цябе адхадзіла. Не маць, дык пупарэзная баба. Госпадзі, я веру тебе, памажы, Госпадзі. Ва імя Атца і Сына і Святога Духа. Амінь.

305. Ад спуду

Госпадзі Божа, блаславі (імя), ізбаў её ад іспугаў, влёков, нервов і ўсех нядобрых балезняў. Маць Прачыстая, благаславі (імя) і памагі збавіць ад усякіх іспугаў, влёков, нервов і ўсех нядобрых балезняў, і я, раба Божая, выгаварываю. Ат рабы Божай (імя) усе іспугі, влёкі, нервы і другіе нядобрыя балезні калючыя, балючыя, ламучыя, знабучыя, ветравыя, віхравыя, рабячыя, дзявочыя, даночыя, мужскія не сам сабою выгаварываю, а Госпадам Богам і мацер'ю Гасподнею. Сама Маць Прачыстая ат (імя) усе іспугі, влёкі, нервы і другіе нядобрыя балезні выгаварывала із касцей, із машчэй, із гарачай крыві, із буйнай галавы, із белай грудзі, сваіх жыл і суставаў, і ад усяго цела её. Прашу ў Госпада Бога Ісуса Хрыста і мацеры Гасподней для (імя) харошага здароўя на векі вечныя. Амінь.

306. Цемянны зуб

Зялёны дуб, зялёны дуб, вазьмі цемяннога зуба прыбуйнага, прымуrowанага, палуночнага, штоб не ачынаўся, не памінаўся ні васходам, ні поўднем, ні маладзіком (3 р.).

307. Цемяннік

Госпаду Богу памалюся, Божай Мацеры пакланюся. На вужы еду, гадзюкаю паганяю, у раба Божлага (імя) цемяннік убіваю. Цемяннік, цемяннішча, ідзі на сухое дубішча. Я – словам, а Бог – з помашчу.

308. Цеменік

Первым разам, Божым часам, добраю парою, вечернаю (утрeнею) зарою Госпаду Богу памалюся, Пречыстай мацеры пакланюся. Пречыстую Мацер сібе на помач прызываю рабу Божаму (імя). Цеменік цеменной, зуб цемной посмешной і поспешной предуманный, падуманы і прігавопены, гадавой, полугадавой, месячны, полумесячны, тыднёвой, полутыднёвой, днёвой, полуднёвой, начной і полуночны, часавой і получасовый, мінутны і полумінутны, тут тебе не быць, касці не ламіць, сэрца не знабіць. Выйдзі, ты, з рыжага мяса, гарачай краві. Ссылаю я цябе на маха, балота, на ніцыя лозы. Там цябе будзіт піценьне і едзенне. Я з духам, а Гасподзь з помаччу. Амінь.

309. Ад зубоў

Маладзік малады, твой рог залаты ці быў ты на тым свеце? Ці бачыў дзеда (чым зваць), ці ў яго зубы ж баляць, не баляць, штоб у рабы Божай (імя) зубы не балелі ні сходам, ні маладніком, ні ў поўная.

310. Калі зубы баляць

Толькі настане маладзік, і первы раз убачыш яго вот загаварвалі:

- Маладзік маладой, у цябе рог залатой.
- Ты быў на тым свеце?
- Быў
- Ці бачыў каго-небудзь мёртвых, ну, ужо са свайго радства. Ці бачыў там ужо Івана, ці Аніса.
- Не.
- Баляць у іх зубы.
- Не.
- Каб так раба божая ў матулі не балелі, ці ў Ганны, ці ў Мар'і.

311. Ад зубнога болю

Ох, вы зубы, зубы! Перастаньце ж вы балеці, будзьце ж вы як пань ў карэце. А калі не перастаніце балеці, то будзем вас пасацямі цягнуці ды рваці. Ідзі ж ты, хвароба, у шырокае поле, у цёмны лес ці ў топкае балота, бо ты нам не трэба, бо прыйшла ты ад чорта. Амінь.

312. Ад зубнога болю

Здраў месяц малады на небе, цар на земле, мядзведзь ў лесу, камень ў моры, кагда эці цары сайдуцца ўмесці, тагда ў рабы божжай... (імя) не будуць зубы балець, ва імя Атца і Сына і Святага Духа і нынi і прысна вавекі векоў. Амінь.

Потым трэба чытаць больш аднаго разу «Отчэ наш...».

Отчэ наш, іжэ есі на небесі. Да свяціцца імя тваё, да прыдзёт царствіе тваё, да будзет воля твая, яко на небесі і на землі – хлеб наш насущный, дай нам днесь і астав нам далгі нашы, якожэ і мы астаўляем должніком нашым, і не ведзі нас во іскушэніе, но ізбав нас ат лукавага, яко тваё есць царство, і сіла, і слава ва веці векоў. Амінь.

313. Ад зубнога болю

Маладзік малады, твой розум залаты. Як табе век на зямлі не бываць, так век хай мае зубы не баляць.

314. От зубной боли на звёзды

Звёзды на небе, рыбы в воде, мертвец в гробу. Когда мертвец из гроба встанет, тогда заболит зуб у раба божьего (имя).

315. Ад зубной болі

Святой асвешчены мученік Анціп, памалісь за мяня Госпаду Ісусу, да Гасподзь, ісцэлі маі зубы ад балезні. Цебя блгадарыць моліцца за нас (*прагаварыць 3 р. «Отчэ наш»*). Мядзведзь в поле, мядзведзь в лесу, камень в море і в реке, пусць рабе Божай зубы не балят. Амінь.

316. Ад зубнога болю

- Маладзік, маладзік, дзе ты ўчора быў?
- На тым свеце.
- А што ты бачыў?
- Гроб.
- А ў гробі што?
- Раба Божага цела мэртвае.

- Ці баляць у таго раба Божага зубы?
- Не, не баляць.
- Каб жа і ў гэтага раба Божага не балелі.

Нагаворваюць соль, якую кладуць на акно, каб на яе свяціў месяц, а потым кладуць на хворы зуб.

317. Каб зубы не балелі

– Маладзік малады, у цябе рог залаты. Ходзіш ты па белаю свету? – Хажу! – Бываеш у маіх дзядоў, прадзедаў? – Бываю! – Баляць у іх зубы? – Не, не баляць. – Хай жа і ў мяне, рабы божай, (імя) тожа не баляць. Амін, Амін, Амін.

Гавораць 3 разы на маладую луну (маладзік).

318. Ад зубнога болю

Во імя Отца і Сына і Святого Духа. Амін. Первым разам божым часом Господу Богу помолімся, всем святым поклонюся. Святы Іван благослов, прідзі, поможы рабе Божай (імя) зубы гаворіць, выговаріць колюшчые, болюшчые, горушчые. Я ж вас, зубы, гавору, выговаріваю по косцях не ходзіць, косцей не ламаць, дзёсны не пушыць, не сушыць, красноту не гнаць. Молодзік малады, у тебе рог золоты, по всему свету ходзіш? – Хожу. – Быв ты на том свеці? – Быв. – Бачыв Ісуса Хрыста? – Бачыв. – Баляць у его зубы? – Не. – Штоб так у раба Божого не болелі. Амін (3 р.).

319. Ад зубоў

- Маладзік маладой, у цябе рог залатой,
 - Быў ты на том свеце?
 - Быў.
 - Бачыў ты мёртвых?
 - Бачыў.
 - У іх зубы не баляць?
 - Не баляць.
 - Няхай жа і ў мяне не баляць.
- Маладзік залатой, у цябе рог залатой,
Ты кругом свету ходзіш і мне пару не находзіш.

320. Ад зубнога болю

Спачатку трэба тры разы пахрысціцца. Потым трэба сказаць:

– Первым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святым прачыстым пакланюся. Прыступіце, памажыце (назваць імя). Выйдзі, боль-агонь, з буйнай галавы, з чырвонай крыві, з

уласнага мозгу. Ідзі туда, дзе дзеўкі не спяваюць, сабакі не лаюць, пеўняў голас не даходзіць. Там вам уціханае, уляганае і мяккі ўдыханае. Уцяхайся, улягайся і на мак рассыпайся.

321. Ад зубнога болю

Эта, ек толькі настане маладзічок, от як выйдзеш, а ён адсюля ўзыходзя і відзен увесь, дык ты стань к яму і гавары:

- Маладзік малады, у цябе рог залаты. Буў на тым свеце?
 - Буў.
 - Бачыў маю бабу (імя)?
 - Бачыў.
 - У яе зубы не баляць?
 - Не баляць.
 - Няхай і ў мяне раба (ы) божага (імя) не баляць.
- От 3 разы так пракажы і 3 разы перахрысціся.*

322. Против зубной боли

Господи, Иисусе Христе, Сыне Божий, помилуй нас! Господня Храмина, тебе не гарываць, у раба Божия (имя) зубам не болейт от ночи до веку, во веки, аминь.

Этот заговор нужно проговорить трижды. Которая изба на другое место переставлена, приди и отковырь щепочку, и положи на больной зуб. Как раз проговоришь, избе поклонись.

323. Замова ад зубнога болю

Ой жа вы зубы мае, зубанькі! Чаго ж гэта вы не бялюсенькія, а рудыя? Няўжо, што кепска жавалі, што хваробы дасталі? Не баліце, будзеце, як пан той у гарэце. Калі ж не перастанеце балеці, то будзем жа жалезам вас глядзеці. Ідзіце ж хваробы ў шырокае поле, у сухія лясы, у мокрыя балоты. Хвароб такіх нам не трэба, бо яны прыйшлі ад чорта, а не з неба! Амінь.

324. Ад зубной болі

- Маладзік, ясеню,
- Дзе ты быў?
- На небі.
- Што ты бачыў?
- Мёртвых.
- Што яны робяць?
- Панямелі і ляжаць.
- Няхай мае зубы
- Панямеюць і не баляць.

325. Ад зубнога болю

Ад зубнога болю гаварылі, як узойдзе маладзік:

– Маладзік ты малады, у цябе зубы не баляць, хай і ў мяне не баляць.

326. От зубной боли

Трижды крестятся и трижды произносят:

– Шука в воде, червь в дупле, а месяц на небе. Когда они вместе сойдутся поговорить, тогда у раба божьего (имя) будут зубы болеть. Аминь, аминь, аминь.

327. Ад зубнога болю

– Маладзей за маладога,
Ці бувай ты ў старога?
– Узнаць ці бачыў ён мяртвога.
– Ці ж паспеў ты запытаць,
Як у мяртвых, зубы баляць?
Як у іх зубы не баляць,
То і ў мяне хай не баляць.

328. Ад зубнога болю

Калі ў маленькага дзіцяці пачынаў расці першы зубок, трэба маці тры разы рукой стукнуць дзіця, сказаўшы пры гэтым:

– Як ты не знаеш, за што цябе б'юць, каб не знаў, як зубы растуць.

329. Ад зубной болі

На рацэ, на моры (3 р.), на моры, на акіяне (3 р.) стаіць стульчык, на гэтым стульчыку сядзіць прэсвятая Багародзіца. Яна загаварвае зубы. Зуб, зуб, не балі, зубную боль удалі.

Паўтарыць 3 разы.

330. Ад зуба і галавы

– Месяц булат, у цябе ёсць брат Ігнат? Не баляць у Ігната зубы?

– Не баляць.

– Не баліць буйна галовушка?

– Не баліць.

– Дык пусць і ў мяне не баляць белыя зубкі, не баліць буйна галовушка.

Чытаць тры разы, пляваць праз левае плячо.

331. Ад зубоў

Нагаворваць на ваду і выпіць:

– Чатыры сястрыцы, Захарый да Макарый, сястра Дар’я да Мар’я, да сястра Ульяна самі гаварылі, каб у раба Божага (імя) шчокі не пухлі, зубы не балелі. Маім славам ключ і замок, ключ у ваду, а замок угару. Госпаду Богу памалюся і к рабу Божаму прыступлюся (*вазьмісь за падаконнік*). Дуб дубішча, вазьмі (імя) зубішчы. Старыя дубочки, вазьміце даровыя зубочки ўрочныя, прыгаворныя, часінныя, гадзінныя, падзіўныя, пацешныя, насмешныя. Па касцям не хадзіце і суставы не ламіце, ідзіце к сінему мору, там дзевіцы гуляюць і сталы засцілаюць, і зубішчы ў гасці ажыдаюць. Там вам разыграцца і к рабе Божай (імя) ні разу не паяўляцца.

332. Ад зубоў

Маладзік малады, у цябе рог залаты, у моры купаўся, мнэ паказаўся. Путаўся малады ў старога:

- Ці ты быў на тым свеце, ці бачыў мёртвага чалавека?
- Бачыў.
- Што ён там робіць?
- Ціха лежыць.
- Ці не боліце ў яго косці?
- Не боліце, ціхо ляжаці.
- Как бы у Насці крешчэной, рождзёной зубы не болелі, не шчымелі, ціха сядзелі. Амін.

333. Ад зубоў на маладзік

Маладзік малады, у цябе рог залаты. Ты на моры катаўся, з мёртвымі ўстрачаўся. У мёртвых зубы не баляць. Няхай у мяне (імя) таксама зубы не баляць. Амін.

334. Пры цяжкіх родах

Гэты заговор трэба перапісаць на лісток бумагі і палажыць пад падушку рожаніцы:

– Дзверы прахадныя атверзашася, сірэч нябесныя, і ты, атрочыца, ізьдзі, заве Хрыстос, Гасподзь Бог наш. Амін.

335. * * *

Прыгатаваць цеста, памешваць яго і гаварыць:

– Я цябе, квашанка, твару не доўга, цеста выходзіць і падымаецца сора, так рабе Божай (імя) мучыцца не доўга, часок мінутны, а скарэй цем пача, мучэнне легча. Амінь.

336. На багапалучныя роды

Пад цёмнымі сводамі, цёплымі водамі чалнок качаецца. Каму плысці ў чалнаке – не намі рашаецца. Каго пашле Багародзіца, той у рабы Божай (імя) і народзіцца. Памалю Багародзіцу зжаліцца, у добры час няхай дзіця явіцца і ва здравіі маць застанецца. Амінь.

Чытаць заговор нада ў комнаце рожаніцы, куды ніхто не зайдзе, седзячы пры етым на табурэце. Кругом паставіць і запаліць нячотнае калічства свечак.

337. К родам

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Божай Мацеры пакланюся. Ішоў Ісус Хрыстос чараз залаты мост. Маці Божая сына радзіла не стагнаўшы, не балеўшы, ніхто яе не слыхаўшы. Госпаду Богу памалюся. Ішла Божая Маці па залатых пясках, па залатых мастах. Сустракае яе Ісус Хрыстос. Куды ідзеш, Божая Маць. Іду рабе Божай (імя) замке адкрываць, вароты адпіраць, младзенца выпускаць.

338. Пры родах

Госпаду Богу памалюся, Святой Мацеры Прачыстай пакланюся. Мацер Прачыста, стань на прэстол, прыступі, памажы живот угаварыць. Ішоў Ісус Хрыстос гарамі, далінамі, нёс залатыя ключы. Атамкніцеся, нутраныя замкі, распахніцеся, горы, даліны, разайдзіцеся, сустаўчыкі, і выпусціце жывую душу на этак свет. Бог з помашчу.

339. Ад родаў

У цэркві, ў саборы сядзела Маць Прачыстая на прыстоле, дзіржала трыдзевіць ключэй на прыполе, к етай рабе божай... падступала, царскія вароты адкрывала і з младзенцам разлучала. Бог з помашчу, я з духам. Амінь.

340. Для цяжарнай жанчыны

Шоў Ісус Хрыстос з нябёс, ключык нёс, уцяраў. За нім Мацер Божая ішла, ключык знайшла, рабе Божай (імя) роды адамкнула. Ключык на месца, а дзіцятка з месца...

341. Замова цяжарнай жанчыне

Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся ўсімі сіламі нябеснымі.

342. Чтобы ражаць легчэ

Ангелы впереди, а я позади. Матерь Божья у стола ожидала меня. Как Иисуса Христа сняли с креста, так меня сняли со стола.

343. На здароўе маці пасля родаў

Багародзіца Дзева, радуйся! Благадатная Марыя, Гасподзь з табой. Благаславенна ты ў жонах і благаславен полд чрэва твайго, як Спаса радзіла ўсіх жуш нашых. Маці Прысвятая Багародзіца, Дзева прыкрасная Марыя, прашу я цябе, раба твайго (твая) (імя). Як ты сына свайго радзіла Ісуса Хрыста, так перарадзі мяне, рабу Божую (імя), вастанаві маю кроў і жылы, і суставы, і косці мае. Штоб як у малога рабёнка храшчы вастанавіліся, так і лік у рабы Божай (імя) вастанавіліся і вазрадзіліся з раждзеннем маім. Амінь.

Загаварывалі па 3 разы 3 дні падрад.

344. На захаванне плода

Першым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай Маці пакланюся. Святая Прачыстая Маці, памажы (імя) плод захаваць. Ішоў сам Гасподзь Ісус Хрыстос, веў за сабою трох святых і трох апосталаў. Узыходзяць яны на Сіянскую гару, просяць яны Госпада Бога помачы рабе Божай (імя). Закаціся ж ты, закаціся, Сіянская гара, яшчэ ж табе, раба Божая (імя), ражаць не пара. Да ці рыбачка, ці вакунец выдзяржыш ты, пака выйдзя твой раганец. Без майго ведама, без майго чысла. А ты, (дзень, у які ражаць) – мамачка, ты свет снавала, жываточкі сунімала, а ты, Прачыстая Маці Багародзіца, сама ты ражала і нам помашчы давала, царскія вароты адчыняла і зачыняла. На моры, на акіяне расло дрэва-купарос, і з камля, і з верха галлём апусціўся. На сінім моры ляжыць з сіняй медзі камень. Як гэтаму каменю наверх не ўсплываці, так і рабе Божай (імя) младзенца не звяргаці. Я гавару, выгаваруваю, на помашч Госпада Бога прызываю. Прыступі, Госпадзі, памажы. Амінь.

Чытаць 3 разы.

345. На добрыя роды

Першым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай Маці пакланюся. Ішоў Гасподзь Бог Ісус

Хрыстос з нябёс, і за ім Прачыстая Маці ішла, у правай руцэ залатыя ключы нясла. Сустракае Гасподзь Бог Ісус Хрыстос і з нябёс. – Куды ты, Маці Прачыстая, ідзеш? – Іду я парадзіху (імя) адведаці і младзенца з жывата выпускаці. Ці ж ты младзенец, ці младзенка, пара табе з жывата выхадзіці, парадзіцы кроў разліці. Прашу я цябе, Маць Прачыстая, к сабе на помашч сваёй правай рукой. Залатыя ключыкі, адамкніцеся, вы, царскія вароты, атварыцеся. А ты, ангел, не ляжы, ножкамі папіхайся, даверху дабірайся.

346. Парадзіха сама сабе:

Першым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай Маці пакланюся. Божая Маці, прыдзі мяне ратаваці. Маё цела распрастаці, мае жылкі выпраўляці.

347. Начніца

Першым разам, Гасподнім расказам, Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай пакланюся. Прыступіце, памажыце (імя) начніцы ўгаварыць. Куры-кураніцы, вазьміце (імя) начніцы падуманыя, пагаданыя, падзіўныя, пасмешныя, сасланыя. У Васеянскай гарэ, у шолкавай траве, там беззаконнае, дзіця раждзённае. Няхай яно крычыць, не ўгавае, а (імя) няхай спіць і прыбывае.

348. Дзецкія начніцы

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюсь, Святой Мацеры Прачыстай пакланюсь. Нікола Чудатворац, вялікі ўгоднік, памагаеш ты всему міру, памажы і мне, раба божы (імя), начніцы выгаварыць, начніцы палуночныя, начныя, днеўныя, утраннія. Ідзіце вы, начніцы, на нізкія лозы, на крутыя горы. Там вам стаяць і буяць, а дзіцяці сон пасылаць, Куры спалі, сон пасылалі (3 разы). Куры-сястрыцы, вазьміце начніцы. Я – са словам, Бог – з помашчу. Як дух мой лёгкок, штоб так рабе Божай (імя) лёгка стала.

349. Ад начніц

Ночы-начніцы, месячковыя сястрыцы, вам па небу плясаць, а майму младзенцу спаць і гуляць і цела прыбаўляць. (3 разы).

350. Ад крыкс

Стаіць бяроза, як лебяднік у цябе дачка, а ў мяне сын, майму сыну спаць і цела прыбаўляць, а тваёй дачке крыксы і плаксы.

351. Ад крыксаў

Первым разам, гасподнім часам госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Крыксіцы, плаксіцы, начніцы, усе тры родныя сястрыцы. Як сухому дубу не развівацца, не раскідацца, так майму дзіцёнку спаць не насыпацца. Ты, месячка, белы круль, у цібе сын, а ў міне дачка. Ніхай твой сын крычыць, увесь лес сабірае, а мая дачка спіць ды гуляе і ў сне прыбывае. Вазьмі неспакой і дай спакой. Я – з словам, Бог – з помаччу. Амінь.

352. Крыксы

Першым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай Маці пакланюся. Зоры-зараніцы, родныя сястрыцы, вазьміце (імя) крыксы, плаксы, па далах, па далінах панясіце, у калыску сну прынясіце, штоб спала, гуляла, у сне прыбывала. Штоб прыспаць яго, прыгуляць, пры здароўі стаць. А тыя, каторыя паслалі, штоб яны крычалі, вішчалі, а маё дзіця штоб прыспалі. Выгаварываю крыксы, плаксы, начніцы дзённыя, полудзённыя, начныя, полуночныя, урочныя, прыгаворныя, нагаданыя, мужчынскія, жаночыя, дзявочыя, парабочыя. Куры крычаць, куры крычаць, а табе рабе Божай (імя) вяляць спаць і маўчаць. Бога прашу, на помач прыстпі, памажы.

353. Ад крыку навароджанага

Прешым разам, добрым часам, Госпаду Богу памалюся, Мамцы Прачыстай пакланюся. Мацер Божая святая, стань мне на помач, рабу Божаму (імя) крыкі выганяць, выгаварываць. Зара-зараніца, красная дзявіца, вазьміце крыксы-начніцы і бацькавы, і матчыны, і дзявоцкія, і хлапоцкія, і жаласныя. І карысныя, і ўцешныя. І пасмешныя, і светавыя, і заравыя. Вам, зорачкі, на стаянне, а рабу Божаму (імя) младзенцу – на здароўе. Вам, зорачкі, свяціць, а рабу Божаму (імя) младзенцу паспаць.

354. Каб дзіцятка спала добра

Раннімі дарамі, гасподнімі славамі ад зоркі-заранічкі Гасподзь мне памашнічкі. Прыступіце, памагіце. *(Гаворылі: у цябе дачка, а ў мяне сын. А як ужо дзеўку, дык тады гавораць: «У цябе дачка, а ў мяне сын – вазьмі майго сына. Ну тады і мне гавораць»)*. Крыкні, плакні за рэчкай, дзённыя, палудзёныя, начныя, паўночныя, часавыя, мінутныя, падушныя, паглядныя, пагаворныя, маладзяковыя з вадоў, з вятроў. Кулі чорныя, квуля вабыя,

паўкрасныя, паўмахнатыя, кулі зубастае, кулі паклатае, кулі-тулі наце вам хлеб-соль, а дайце яму сон (малому гэтаму).

355. Дзіцячае

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай пакланюся, усім божым угоднікам, прыпадобнікам. Божыя ўгоднікі, прыступіцеся, памажыце Божую Маць на помашч пазваць. Божая Маць, я, раба божая, прыступам пераход угаварала, на сіняе мора адсылала, На сінім моры стаіць дуб, пад дубам сядзяць дзевіцы-красавіцы. Яны ўсе тры сястрыцы. Яны не ткуць, не прадуць, не вышываюць, толькі раба Божага (імя) пераход угавораюць, падушкі падбіваюць, спаць укладаюць. Спі, пераход, не прачынайся, не ачынайся ні старыком, ні маладзіком, ні ўсякім урэмям. Бог з помашчу.

356. Ад пераходу

Першым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся, Прачыста Маць прыступала, ад пераходу (імя) помашч давала. Угавораю пераход з касцей, з мажжэй, з рэцівага серца, з буйнай галавы, з яркіх ачэй. Прашу Варвару-мучаніцу, Яўдакію, Нябутніка, ідзі, Нябутнік, на крутыя берагі, на жоўтыя пяскі, на ніцыя лозы, на халодныя воды. Там тваё гулянне і ўспяванне. А ў (імя) не бывай, касцей не ламай, галоўкі не крышы, цела не сушы. Ідзі на цёмныя лясы, на сухія вярхі. Не я ўгавораю, а Божая Маць угаворае. Стань, Божая Маць, на помашч, а ангелы на радасць. Госпадзі, палюбі мой дух.

357. Знос для дзіця

Прочістая Божая Маці около прастола стояла, (імя) знос уговарала. Знос, знос, чого на (імя) нападаеш? Ці не такі свет, ці не такі цвет, ці не така зямля, ці не така вода, ці не адзінаковыя людзі на свеці? Такі свет, такі цвет, така зямля, така вода і адзінаковыя людзі на свеці.

358. Ад бессонніцы

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Куры-курэніцы, вазьміце ад раба Божага (імя) начніцы: серыя, белыя, рабыя, несіце на чорныя балота, гдзе сабакі не брэшуць, гдзе марскія каты не крычат, а рабе Божай (імя) спакой даць. Амінь.

359. ***

Вечерняя зара-зараніца, рабу Божаму памочніца, сама Мацер і царыца. Свецел месяц ясны і звёзды, вазьміце ў раба Божага (імя) бессоніцу. Прыду хоць срэдзі ночы, хоць дзевіцэй Мацер'ю царыцаю, слажы крыксы, карады і бессоніцу, дай ей спасаву руку Багародзіцу і ангела, сахрани душу, скрэпі сэрца, а бессоніца адступіць ад ёй. Амінь.

360. Ад дзяцінца

Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся, памагі мне, Гасподзь, на море, на лугах. В море лежал камень, на нём сідзела Мацерь Божая. Ана сідзела, грусныя песні пела. Прышол к ней сын божый Ісус Хрыстос: «Маць, мая маць, канчай грусныя песні пець, ідзі к рабе Божай (імя) патайнік тушыць, патайнік-безабіднік, сухотнік крыклівы, ужасны, натурлівы, ідзі на маха, на балота, на ніцыя лозы, гдзе людзі не ходзят, сабакі не воят, петухі не поют, вовкі не воют. Там вам краваць цесовая, падушкі целёвыя, там вам качацца, валяцца, рабе Божай (імя) век не атрывацца. Мой дух, Гасподні помашч. Амінь.

361. Штобы рабёнак не крычаў

Ложась рабёнка ў падол плацця, ідуць хз ім пад курыны насест і моляцца ўвечары на Захад, а ўраніцу на Усход, кажучы:

– Зара Дар'я, зара Мар'я, зара Кацярына, зара Марэм'яна, зара Воінска, зара Крікса, вазьміце свой крік. Крік, крік, подзі на акіян-мора. На моры, на акіяне, на острове на Буяне, там людзі не ходзяць, пціцы не лятаюць. Амінь кріку, амінь, амінь.

362. Ад бяссонніцы ў дзіця

Узяць дзіця, глядзець на месца заходжання сонца:

– Ты, бяссоніца, не гудзі, маё дзіця не будзі. Хочаш блудзіцца, ідзі к саве-пціцэ, к салаўю-соловушке. З імі гуляй, гульні гуляй, сон младзенцу не пароч, праганю цябе проч. Амінь.

363. Ад балезні дзяцей

Первым разам, гасподнім часам госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Ішоў страціжжа Міхаіл, нёс тры ангельскія кніжкі. Адна – ад болі, другая – ад дзерзасці, трэцяя – ад нязбытніка. Сустракае сам Гасподзь: «Куда ты ідзеш, страціжжа Міхаіл? – Іду к рабе Божай (імя) нязбытнік лячыць. Будзем яго вадой заліваць, багром забіваць. Цібе, Госпадзі, на помач зваць. Госпадзі, прыступіся к нам, на помач зваць. Госпадзі, памажы. Госпадзі, Ісусам Хрыстом, Міхаіла залатым крыстом. Госпадзі, на

душэ і на целі, і на дзевіч'і. Я – са словам, а Гасподзь Бог – з помаччу. Амінь.

364. Ад заіканія (для дзіцяці)

Чітаць нада на ўбываюшчай луне. Еслі лечіць масцер, надо, штоб отчество его не совпадало с отчеством больного. Еслі самого сябе лечіць, то ўсе зеркала у доме должны быць повёрнуты на восток. Лечіць в среду. Даюць дзіцяці піць цёпное молоко ложкамі. На каждую ложку чітаецца заговор:

– Собака лежала, кошка прібежала і всё слізала. Ты, сабака, не скулі, а ты, кошка забері, а ты (імя) чісто гаворі. Амінь, амінь, амінь.

365. Звіх

На агародзе ігруша, пад ігрушай тры дзявіцы, тры сястрыцы: адна русява, другая чарнява, а трэця не ўмее ні ткаць, ні прасці, а толькі звіх угавораць. Угавораю з касцей, з мажжэй, з румянага ліца. Занясі цябе, Госпадзі, на мхі, на балоты. Не ачынайся, не спамінайся ні схадніком, ні маладзіком, ні старыком. Я – словам, а Бог – з помашчу. Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся, Падуманныя, пагаданныя, дзявочыя, жаночыя, мужчынскія, хлапоцкія. Жаноцкія ў чапцэ, дзявоцкія ў касе, у шапцы хлапоцкія, у картузе мужчынскія. Жыла да жылы, сустаў да сустава, Гасподзь, на места пастаў. Ідзіце на мхі, на балоты, на ніцыя лозы. Там сталы засціланыя, кубкі наліваныя. Там п'юць і гуляюць, вас дажыдаюць. Я – з добрым духам, Бог – з помашчу (3 р.).

366. Ад звіху

Першым разам гасподнім часам Гаспаду Богу памолімся, святому дзянёчку паклонімся. Стаіць гара, на той горцы стаіць цэрква, у той цэркві два дзякі, два папы, не ўмеюць ні чытаць, ні пісаць, толькі звіхі адымаць.

3 разы паўтараць ад «Стаіць горка...».

367. Вывіх

Вывіх, вывіх, не будзь ліх (3 разы). Прашу, упрашываю, выхадзі з румянага мяса, жолтай косці. Станет Маць Прачыстая на помашч. Я не памагу, сам Гасподзь паможа. Я – са словам, Бог – з помашчу. Як дух мой лёгак, штоб так (імя) стала лёгка.

368. * * *

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюсь, Святой Мацеры Прачыстай пакланюсь. Святые светцы, вы памашнікі, памагаеце всяму міру, памажыце і мне, раба Божа (імя) вывіх выгаварыць. Ехал Гасподзь Бог на вараным кане по залатом масту. Мосцік абурылся, ножка вывіхнулася. Удар – падскачыл жар. Касці не ламі, гарачай крыві не разлівай. Мацер Прачыстая стаяла, косці ўстанаўляла, да помашч (імя) давала. На сінім морэ белы камень лежыць, на том камне тры сястрыцы сядзіць. Ані не ш’ют, не вышываюць, толькі вывіх выгаварываюць.

369. Удар

Удар словам разганяю, касці і суставы на места ўпраўляю, кроў кіпучаю ўнімаю, Госпада Бога на помашч прызываю. Шол Гасподзь Бог чэраз каменны мост, на залатую тросцінку апірался, шолкавым платком уцірался, раба божай (імя) помашч даваць сабірался. Вся боль твая, раба божа (імя), сквозь тот мост правалілася, костачкі, сустаўчыкі на места ўстанавілісь, кроў гарачая па жылам сцялілася. Амінь! (3 разы).

370. Ад удару

Госпаду Богу памалюся, святой Прачысце пакланюся. Святая Прачыста Божа маці прыступі к майму дзіцяці ўдару ўгавараці. Удару-ўдару, слаўны гаспадару, ад бою ні да бою не жыць мне з табою, я цябе пасылаю, куды сам не знаю.

371. Ад удару, звіху, расцяжэння

Першым разам, добрым часам прашу Госпада Бога і Духа Святога. Ішоў Хрыстос чэраз калінавы мост з двума апосталамі. Мост зламаўся, рабы Божай (імя) удар балець суняўся. Ты, удар, перастаць, балець не стань, па касці не хадзі, касці не ламі, сініх жыл не сушы, рыжага мяса не крышы, костачка да костачкі, сустаў на сустаў, штоб балець перастаў. Я – словам, а Гасподзь Бог – з помашчу.

372. Ад ізвіха

Ехал Бог Ісус Хрыстос на сядом кане, па крутой гарэ, па зелёным масту. Конь спатыкнуўся – ізвіх ізвіхнуўся. Ізвіхава маць хадзіла па полю, ізвіха шукала, удар шаптала: «Ізвішку, мой сынку, памагі етаму (імя) косць на косць, мозг на мозг паставіць, памагі рабе Божай (імя) косці-мошчы ўставіць». Бог с помашчу, а я з духам. Амінь.

373. Ад удара

Пресвятая Мацер Божая, скарбяшчая, памагі мне ў раба Божага (імя) удар выгаварываць. Первым разам, добрым часам, раннюю парою, утреннею (вечернею) зарою Госпаду Богу памалюся, Святой Пречыстай Мацеры пакланюся. Ішоў сам Гасподзь Сававох па чыстаму полю, устрэціў трох Пятніц: «Пятніцы, рабы Божыя, куда вы ідзёце?» «Мы ідзём рабу Божаю (імя) выгаварываць удар». Другая гаворыць: «Я опухаль зганяю». Трэцяя гаворыць: «Я кроў разганяю і боль унімаю». Не маімі славамі – божымі дзеламаі, не маім хукам – божым духам. Госпадзі, памагі. Амінь.

374. Ад удара

Удар, удар, як ты стаяў, белыя косці ламаў, сінія жылы сушыў, рыжае мяса пушыў, як я цябе не знала, не ўмаўляла, а цяпер стала знаць, стала ўмаўляць, а цяпер рабы Божай (там Тані, Вані ці якая-нібудзь) ты і стань белы косці не ламаць, сіні жылы не сушыць, рыжага мяса не пушыць, і дай Бог усё будзе.

Тры разы пашаптаць і не будзе балець.

375. Ад удару

Першым разам, Божым часам памаліліся Госпаду Богу, усім угоднікам божым: кіеўскім, пячэрскім, цару Давыду. У чыстым полі стоіць ігруша. Пад той ігрушай стоіць тры дзевіцы, тры сестрыцы. Дзве дзевіцы ні на што не ўдалісь, толькі ўдалісь хату тапіць, вадзі насіць. Варвара мучыніца, Хрыстава вазлюбленіца, ні на што не ўдалася, толькі ўдалася ў (імя) удар выгаварываць калючы, магучы, пацягучы, чысты, пасмешны, ветраны, падулы з касцей, з масцей, з румянага ліца, з гарачага серца. Тут табе не хадзіць, серцэ не знабіць, гарачага серца не сушыць. Із буйнай галавы, із гарачай крыві і ссылаем на саланкі, на балоты, на іншыя лозы. Тут табе піцяннё, тут табе гулянне. Дай, Госпадзі, (імя) на помашч. Хадзі здарова.

376. От ушибов и суставов

Спаситель Иисус Христос и помощница Мать Пресвятая Богородица, спаситель Николай угодник, рабы божьей Антонины кости клади, суставы составляй, ламоту удоляй, жилы вытягивай, кровь разгоняй по костям, по мозгам, по русым волосам. Аминь (3 р.).

377. Удар

Еслі он (рэбёнак – С.В.) баловался, ударыл ручку ці ножку – удар, есць малітва тожэ:

– Звіхава маці па полі ходзіць, усіх у звiх уводзіць, усім, каму звiх... устаці, рабу Божаму (імя) помач найці. Маці, мая маці, я не буду вставаці, я буду і так помач даваці... божая помач.

Там амінь сказаць. Тожэ тры раза павтарыць.

378. Ад удару

Первым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святым прачыстым пакланюся. Прыступіце, памажыце (назваць імя). Удару гавараць: я буду, Госпадзі, угавараць, а ты, Госпадзі, помаж даваць. Выйдзі, боль-агонь, з калена (ці з чаго яшчэ). Ідзіце туды, дзе пеўняў голас не даходзіць, дзе дзеўкі не спяваюць, сабакі не лаюць. Там вам уціханае, уляганае і выйдзі боль-агонь, штоб больш не варочаўся ка мне.

379. Ад удару

Першым разам, добрым часам загаварываю раба Божага (імя). У полі стаіць святліца. У той святліцы тры сястрыцы. Адна тонка прала, другая громка пісала, трэцяя бела бяліла і ўдар гаварыла. Удар Купрыян, удар ударыўся, хвалі Бога, што не ўдаўніўся, стралы не ўстраляй, жылак не пацягай. Госпадзі, памажы, у жоўтым пяску на сушы. Прымі, Госпадзі, мой дух лёгенькі. Амінь.

Чытаецца тры разы.

380. Ад удару і звiху

Ехаў Юрый па Сіянскай гарэ на сваім кане. Конь спаткнуўся, меч саскальзнуўся, Васілю звiх мінуўся, сустаў на сустаў саткнуўся. Ехаў Юрый залатым мастом, залатым замком замкнуўся, а рабу Божаму Васілю Ізвiх мінуўся, і ўдар мінуўся. Гасподзь Бог са словам і помаччу.

381. Ад звiху

Госпаду Богу памалюся, Святому Міколу пакланюся. Святы Мікола, божы ўгоднік, памошнік, заступі да помачі: до рождэнога, до хрышчонога рабы божага (імя) звiх шаптаць, угаворваць. Ехаў Мікола на сівым кане, на залатым сядле цераз сіняе мора, а я звiх шапчу, угаворваю (пацянуць рукі, ці ногі), од Бога помачі жадаю (пацянуць і расцярэць). Сустаў суставу не працівіцесь, на сваіх местах станавіцесь. Жыла жыле не працівіцесь, на сваіх местах станавіцесь. Косць косці не працівіцесь, на сваіх местах станавіцесь. За словам Гасподнім, з помашчу святых духаў. Амінь.

382. Ад удару

Із чыстага поля, із сіняга мора, із-пад цёмных лясоў ідуць тры хмары. Адна даждевая, другая грамавая, трэцяя ўдары разганяе. Разгані, Госпадзі, удар з белаі косці, з сініх жыл. Другім разам (3 разы).

383. Ад звiха

Баба Марына па полю хадзіла, косці збірала, суставы к суставу прыкладала рабе (імя) звiх вымаўляла. А ты, звiх, не будзь век ліх ні сходам, ні маладзіком, ні крайнімі днямі, каб не атрыгалася.

384. Ад удару

Буду Госпада Бога прасіць рабе (імя) удар ветраны, вадзяны загаварыць. Удар, удар, добры гаспадар, ідзі ў чыста поле. Там коні шаўковую траву ядзяць, крынічную вадку піюць, з (імя) цела ўдар зганяюць. Бог – з помаччу, я – з словам. Амінь.

385. Ад удару

Ішла Мацер Божая сялом, несла пілу з тапаром ні піліць, ні рубіць, а (імя) удару лячыць.

386. Ад звiху

Первым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Звiх лячыць. Звiх, звiх, звiхавая маці па полю хадзіла, свайго сына будзіла. Сынка мой, сынка, прабудзіся. Мосцік паламаўся, а звiх раба Божага (імя) ўваліўся. Каторыя словы не знаю, Прачыстую Мацер прызываю. Не сама сабой, Бог са мною. Не сваімі думамі, гасподнімі словамі. Госпадзі, стань на помач, прыступіся і памажы. Амінь.

387. Ад звiху

Госпаду Богу памалюсь, святой Прачысце пакланюсь, прыступі, памагі хрышчоному, свяшчоному звiх загаворваць. У полі груша стаяла, пад грушай 3 пані сядзела: першая – чытала, другая – пісала, трэцяя – звiх ударам угаварала, костачку да костачкі перабірала, да местачка сустаўкі перапраўляла.

388. Ад жывата

Первым разам, лучшым часам, Госпаду Богу памалюся, залатніку пакланюся, Залатнік-пан, стань на сваём месцы ў залатым крэсле. Сіняе мора раскалыхалась, залатнік-пан расхадзіўся. Сіняе мора, суніміся, залатнік-пан, кругом пупа (імя) абніміся. Залатнік,

стань на сваім месцы, у залатым крэсле, гдзе бабы бабілі, гдзе кумы кумілі. Не я ўгаварваю. Стань, Божая Мацер, на помашч, ангелы на радасць. Госпадзі, палюбі мой дух і памажы.

389. Ад жывата

Быў цар, у него было 12 жонак, 12 імёнаў, да всех паел. Красна дзевіца па садочку гуляла, красну травку сабірала да живоцік (імя) націрала. Із 12 – 11, із 11 – 10, із 10 – 9, із 9 – 8, із 8 – 7, із 7 – 6, із 6 – 5, із 5 – 4, із 4 – 3, із 3 – 2, із 2 – 1. Я не памагу, пусць Бог паможа. Я – са словам, Бог – з помашчу. Як дух мой лёгка, штоб так (імя) памаглося.

390. Ад грызі

Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай пакланюся. Зоры-зарніцы, божыя памошніцы, памагіце рабе Божай (імя) грызь выгаварываць. Земля-земляніца, а ты ляжыш уміраюшчая, як з таго свету мертвецу не ўставаць, сонца не відаць, зямлі не таптаць і расы не абіваць, як гваздзю на корні не стаяць, голлем не шумець, лісцем не зелянець, так табе, рабе Божай (імя) грызь не імець. Штобы ты грызь не гуляла, не буяла, на месце стаяла. Стань на месечка на залатое крылечка. Госпада Бога упрашая, умаляю стань Гасподзь сам на помашч і прымі мой дух.

Апошні сказ паўтараць 3 разы.

391. * * *

К шаптухам нясуць. Шаптухі лечаць, выгаварваюць. Дык гаварат:

– Тут табе не места. *(Ну вот грыжу, напрымер, выгаварвалі).* А ідзі-ка ты на сіня мора, там табе купкі пазасціланыя *(а што такое купкі, я не знаю)*, сталы панакрываны, кубкі паналіваны. Там табе буяці-гуляці, дзікі камень раздражаці *(там ужо імя называе)*, Ванькі ці Івану спакой даваці. Штоб ты тут касцей не ламіла.

Яна жа ні разу не біла, гавора: “Нільзя, я ж лячу.” Яна ўжо не біла ні разу. Яна спакойна сама сібя вяла.

392. Ад грыжы

На гарэ на ангельскай сідзелі тры панны: адна шолкам шыта, другая золатам крыта, а трэцяя ў раба Божага (імя) грыжу гаварыла. За гарой ангельскай ёсць мора-акіян, на тым моры стаіць дуб зелёны, у тым дубе дупло, у дупле гнездо, у гнездзе яйцо, у яйце заяц, што грызе, выгрызая. Не грызі, заяц, раба Божага (імя), а грызі кару асінаваю. Амінь.

393. Ад грыжы

Дуб на моры, месяц на небе, а ў месяца 2 браты ўмесце не сыходзяцца. Каб эта грыжа разышлась, разьмелась па бабіне, па гарошыне, каб яе ветрам здула, каб у гэтай (імя) грыжы не было.

Загаварывалі ваду, якую піў хворы чалавек.

394. Ад грыжы

Грызь-грызніца, ідзі на кладбішча, там цябе чакаюць, там выпіваюць, мёдам, сахарам закусваюць, цябе, грызь, ажыдаюць. Каб ні сходам, ні маладзіком, ні крайнім днём не атрыгалася.

395. Ад грыжы

Как табе не расці, на карні не стаяць, карня не распускаць, галля не развіваць, так у раба Божага (імя) грыжы не бываць ні с уроку, ні с прыгавору. Выгаварываю падумную, учора я не вячэрала, сёння не абедала, всё маць прачыстую, Госпадзі Ісуса Хрыста грыжу калючую, балючую выгаварывала.

396. Ад пупочнай грыжы

Абхваціць рукамі вакол пупка:

– Бабка-грызуння, шла не па вадзе, па дарозе, не па балоту, не па снегу беламу, не па маладзёнцу целу, а шла б ты па змяіным тропкам, па мышыным норкам. Ідзі з раба, з майго галубка, з парадзільнага пупка. Ва імя Атца і Сына і Святога Духа. Амінь.

397. Ад залатніка

Першым разам добрым часам Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай пакланюся. Залатнічок, залатнічок шоўкавы бачок, цябе маці ражала, табе месечка давала. Каб ты на месце стаяў, у бакі не штырхаў. Госпадзі Божа мой памажы на места стаць.

Пасля нада чытаць яшчэ 2 разы гэту замову, толькі ў пачатку нада гаварыць: другім разам добрым часам і трэцім разам добрым часам.

398. Ад залатніка

Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Залаты залатнік, ідзі на сваё месца, сядзь на крэсла, будуць мёдам паіць і пірагамі карміць. Ідзі на сваё месца, сядзь на крэсла, тут табе не быць, у рабы божыя косці не ламіць, крыві не сушыць і сэрца не знабіць.

Тройча пераказаць і перакрываваць пуп.

399. Ад залатніка

Первым разам, Гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Маладзік малады, ці з-пад віўку, ці з вады, ці з яды, ці з скокаў, ці з танцаў? Маладзік малады, залатнік залаты, ідзі на сваё старое мясцечка, залатое крэслечка. Хай Бог дае на помач. Злюбі мой дух. Амінь.

400. Рожа

Первым разам, Божым часам, Госпаду Богу памалюся, Мацеры Прачыстай пакланюся. Маць Прачыста прыступала, ад рожы (імя) помашч давала. Угавораю (імя) рожу ражавіцу, красну-красавіцу, муру-муравіцу, сінюю-сініцу. Угавораю з рэцівога серца, з яркіх ачэй, з буйнай галавы. Сілаю рожу-ражавіцу, красну-красавіцу, сіню-сініцу ссылаю на чорнае поле. На чорным полі расцілайся і расцвітайся, а ў (імя) не бывай, касцей не ламай, галоўкі не крышы, цела не ламі. Я – словам, а Бог – з помашчу. Госпадзі, палюбі мой дух.

401. Ад рожы

Малюся Госпаду Богу, прашу Маць Прачыстую, Бог з помаччу, а я з духам.

Патом нада выпальваць рожу. Браць красны платок, запаліць вату.

402. Ад рожы

Первым разам, добрым часам, добраю парою, вечернаю (утренію) зарою Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Кіеўскім, Печэрскім сілам небесным вымаўляю, выгаварую скулу-скулішчу, балячку-балячышчу і рожу прымоўную, прыгаворную, прыдуманую, прыгаданую, верхавую, ветраную. Ідзі, скула-скулішча, балячка-балячышча і рожа на крутыя горы, на ніцыя лозы, не будзь у рабы Божай (імя). Тут табе не стаяць, жоўтых касцей не ламаць, із ліца краскі не іменяць. Там цібе, рожа, будзет гулянне і вечнае векаванне. Ішло тры пана із купання на ету боль паспешалі. Ні маімі славамі – божымі дзеламаі, не маім хукам – божым духам. Госпадзі, памагі.

403. Ад рожы

Ішоў Сус Хрыстос лесам, сама Прачыста Маці дарогаю, стрэліся яны з скулой-рожай. Вяртайся назад, рожа. Ідзі на ляса, ідзі на луга, ідзі ў бара, ідзі на ржы, ідзі на азёра, ідзі на мара. Там табе гуляць, а ў этага чалавека скулы-рожы не буваць, не шумець, не балець, не гарэць, не ўпамінацца.

Трэба на балячку пакласьці чырвоную анучку з трыма пасмачкамі кужалю. Кужаль запальваюць пад апошнія словы і дзьмухаюць на балячку.

404. Ад рожы

Рожа-ражавіца, красна дзявіца, Ганна-панна не ўмела ні ткаць, ні прасці, толькі ўмела скулу і рожу вымаўляці. З чаго ты схадзілася? Ці ты з вады, ці ты з яды, ці ты з гавору. Датуль ты хадзіла, датуль ты брадзіла, пакуль я к табе прыступіла. З гасподнімі славамі, са святымі духамі, часам добрым, духам лёгкім.

405. Ад рожы

Чытаць тры дні раніцай і ўвечары:

– Рожа, ты рожа, раждественская рожа. Я цябе, рожа, замарочу, агнём сажгу, соллю засыплю, сукном затру.

Памахаць краснай трапкай вакол рожы тры разы. Чытаць тры разы.

406. От рожы

Первым разам, божьим часом Господу Богу помолюся, Причистой Матери помалюся. Мать Причистая, стань мне на помощь. Добрый вечер, рожа красная, цымяная, жовтая, белая. Что ж ты, рожа, стала на воротах, встрела не на дверях. Я же тебя, рожа, прошу и выговарую и ссылаю тебя, рожа, на крутые горы, на густые лозы. Дасюль ты, рожа, ходила, бушевала, кости ломала. Я тебя прошу, рожа, и выговарую. Я – словом, Бог – с помощью.

407. Скула

Первым разам, лучшим часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Прачыста Маць прыступала, ад скулы (імя) помашч давала. На моры, на лукаморы стаіць гара, на той гары іва, у той іве гняздо, у тым гняздзе скула-залатуха сунімае сваіх 12 сясцёр. Не будзеш ты сунімаць святому Міхаілу, умаляць і ўпрашываць нізкім серцам. Пакойны святы Міхаіл, дванаццаць скул разбівайце, (імя) помашч давайце. Не я ўгавораю, а Божая Маць на помашч, ангелы на радасць. Госпадзі, палюбі мой дух.

408. Ад скулы

Гасподня Божая Маць-заступніца, памажы мне, Госпадзі, раба божжаму Івану загаварыць скулу. Скула – карытніца, панетніца, рожа, крупчатка, вадзяная, ветраная, прыдумная, прысмешная, кіпучая, гаручая, каўтунніца, абдुльніца. Ідзіце, мае скулы, на сінія мора, на сухія ляса, там будзіце піць і гуляць і скулы свае замаўляць, я вас, мае скулы, загаварыю і вышэптую: і з жыл, і з паджыл, і з краснай крыві, і з матушкі і трыбушінай. Штоб Івана не сушылі і сэрца не спалілі. І сунімаецца ваятва. Сунішча скула.

409. Ад скулы

Первым разам, гасподнім часам, раннімі дарамі, гасподнімі славамі ад зоркі да ранічкі Гасподь мне памашнічкі. Прыступіце, памагіце гаварваць скулу. Скула красная, скула жоўтая, скула чорная, скула сіняя, скула стражнявая, скула гнявая, скула калючая, скула балючая, скула цвярбучая, скула пухлючая, скула врошная, скула пацешная, скула пасмешная, скула пагаворная, скула маладзякова, скула стадова, скулавіца, скуларода, скула жаба, скула падкарэтніца, ідзі ты, скула, пад танок, на сонейка на вятрок, там ты, скула, там ты лісцем раскідайся, краскамі расцілайся (а ўжо каго лечыш) век не трыгайся. Ідзі, скула, на сіне море на нітыя ногі, там дзевачкі гуляюць, столікі засцілаюць, кубачкі наліваюць і цябе туды, скулу, зажадаюць.

410. Ад скулы

Першым разам, добрым часам Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай пакланюся. Скула, скула-скуліца, красная дзявіца, прыстрэчная, прысметная, прыробная, прыгаворная, тут табе нне стаяць, касцей не ламаць румяна ліца не паліць, крыві не бунтаваць. Ісці ў ніцыя лозы, у цёмныя лясы, у пінскія балоты. Там табе сталы засціланыя, кубкі наліваныя, піцenne, ядзenne, гуляenne. Я з словамі – Гасподзь Бог з помаччу. О, Госпадзі, прылюбі мой дух.

411. Ад скулы

Госпаду Богу памалюся, Святой Маці Прачыстай пакланюся. Вячэрнія зоры-зараніцы, божыя памашніцы памажыце (імя) скулу гаварыла, Госпада Бога на помач прасіла: тут жа табе не стаяць, касцей не ламаць, крыві не разліваць, у кашчэй, машчэй, у буйнай галавы, гаручай крыві, салодкага мозгу; і думаная, і пагаданая, і ўрочная, і прыстрэчная, прымоўная, прыгаворная. Скула-скулавіца, рожа-рожавіца, красна-краснавіца, жоўта-жоўтавіца, пухная-пухнавіца, пацешная і пасмешная. Я ж цябе выгаварую і ссылаю на

мха, на балата, дзе пташкі не шчабечуць, сабакі не брэшуць. Там вам піці, гуляці, буйну лозу ламаці, а (імя) здароўя даваці.

412. Ад скулы

Упрашаю я Госпада Бога, духа святога скулу ўгаварываць. Скула-скуліца, красная дзевіца, ўсяму свету памашніца, вас 12 скул, па касцям вам не хадзіць, касцей не ламіць, адсылаю я вас на ніцыя лозы, на шолкавыя травы. Тут вам ні хадзіць, касцей ні ламіць, жывата, сэрца не знабіць. Стань жа на месці дзявоцкі, хлапоцкі, парабоцкі і пеўшая, і святая. Як жа вам ні хадзіць, мае галовачкі не знабіць, стань ты на месці, як Ісус Хрыстос на крэсці. Косці касцямі, жылы жыламі, век дыці ек лячыся, на месцы знаці станавіся.

413. Ад скулы

Узяць непачатую буханку хлеба чорнага, зрэзаць гарбушку, вышчыпаць мякіш, зрабіць шарык дыяметрам 3-4 см і катаць яго па костачцы, чытаць:

– Скула-скуліца, красная дзевіца. Тет табе не стаяць, касцей не ламаць я цібе выгаварываю з касцей, з масцей, з буйной головы, з белага мозга, серага воласа, з карых глаз, з белага ліца, з розавай крыві, з сініх жыл. Ідзі, скула-скуліца, красная дзевіца. Ідзі на густыя лозы, на тонкія балоты, на высокія горы, дзе сонца не выходзе, луна не заходзе, пціцы не летаюць, сабакі не брэшуць. Там табе жыць-піраваць, сваіх дзетак дагладаць, расціць. Я – словам, а Гасподзь – дзелам. Не сама памагаю, сам Гасподзь памагаў рабе... (імя) усю гадасць выганяць.

Чытаць нада пры убываюшчай луне, 3 разы сплёўваючы чэраз левае плячо. Шарык аддаць сабаку, штоб ён яго з'еў.

414. Ад скулы

Первым разам, добрым часам памажы ты мне угаварыць, угаманіць Анюці скулу, скулу чорную, скулу сінюю, скулу зямную, урошнюю, прагаворную, прыдумную, прысмяшную. Скула-скуліца, ідзі ты пад тынок, саві сабе вянок, там табе канчацца, маляцца, к Анюці не давідацца ні сходамі, ні маладзіком, ні навікі векоў. Прылюбі мой дух. Ні я цібе лячыў, хто міне вучыў, той Аняты скулу палячыў ні маімі славамі, а гасподнімі думамі. Прылюбі мой дух.

415. Ад скулы

Кол-калавіца, скула-скулавіца, жэлта-жэлтавіца, бела-белавіца, чэрна-чэрнавіца. Скула прыдуманая, скула прыгадана,

скула вадзяная, скула прыстрэчная, ідзі ты на мох, на болота, там сталы стаяць віном паналіваты. Ні валяйся, ні качайся, рабу божую не чапай, па косці не хадзі, косці не ламі, па крові не хадзі, крові не заражай, цела не пуші, галаву не тамі. Кол-калавіца, я – са славамі, Гасподзь Бог – з помашчу.

416. Скула

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюсь, Святой Мацеры Прачыстай пакланюсь. Нікола Чудатворац, вялікі ўгоднік, памагаеш ты всему міру, памажы і мне, раба божы (імя), скулу выгаварыць. Шла Маць Прачыстая проці утранней, абедней і вячэрняй зары с кнігай «Евангеллей» і гаварыць: «Скула-скуланіца, жэлта-жэлтаніца, как магу выпісаць і вычытаць тебе с касцей, с машчэй, с буйнай галавы, с ясных ачэй, с чуткіх ушэй. Вас жа дзьвенаццаць скул: скула-муравіца, жэлта-жэлтаніца, чорная, ніцая, красная, падзіўная, наносная, прігаворашная, ветраная і вадзяная. Тут тебе не стаяць, касцей не ламаць, па целу не хадзіць, раба божай (імя) серца не знабіць, галовачкі не таміць. Я – са словам, Бог – з помашчу. Як мой лёгенькі дух, штоб так памаглось (імя). Всіх святых сазывала раба божа (імя), помашч давала.

417. Ад скулы

Ты, зара-зараніца, ты раса-расіца, ранняя і вячэрняя. Ты скулішча-асудзішча, ты, скула белая, ты, скула, ты, скула чорная, ты, скула сіняя, ты скула жоўтая, ты скула завісная, ты, скула радасная, я цябе высылаю з касцей, з машчэй, з ясных вочак, з буйнай галавы і сэрца, з усіх жыл і паўсустаў, каб раб Іван хварэць перастаў. Ты ідзі, скула, на сіняе мора. А на тым моры ляжыць белы камень, на белым камні дзявіца сядзіць. Яна не шые, яна не мые, яна не тчэ і не прадзе, толькі рабу Івану помашч ад паганых скул дае.

418. Ад скулы

Выгаварую я етую балезню скулу, і прыдумную, і прыдзіўную, і прыгаворную, і жаноцкую, і дзявоцкую, і хлапецкую, і мужчыньскую, і ўцешную, і пасмешную. Скула-скуліца, пракрасная дзявіца, не тутака табе гуляць, і не тутака табе буяць, і раба Божага не чапаць. Ёсць на Сіянскім моры, на лукамор'і стаіць дуб, пад тым дубам цясовая кравць, на той кравці пракрасная дзявіца. Вот тамака цябе гуляць, буяць і раба Божага не чапаць.

Замова на вадзе: піць 7 дзён на зары ранішняй і вячэрняй.

419. Ад скулы

Во імя Отца і Сына і Святого Духа. Амін. Первым разам божым часом Госпаду Богу помолюся, всім святым поклонюся. Святы Іван-благослов, прідзі, поможы рабу Божаю (імя) скулу гаворыць, выговарываць колюшчую, боляшчую, горушчую. Скула-скуліца, красная красавіца, сіняя сінявіца, пухліца-муравіца, ці ты сходовая, ці ты молодзіковая? З чаго ты поднялася? Ці з подымку, ці з под ..., ці суроку, ці з прыгавору? Я ж цебя, скула, ссылаю на сіняе мора, на сінім моры дзевкі гуляюць, кубкі наліваюць, куму дажыдаюць. Там табе піць і гуляць, в рабе божым (імя) не бываць. Амін.

420. Ад скулы

Первым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святым прачыстым пакланюся. Прыступіце да Мані, раджонай, крэшчонай. *Скуле гавараць*: «Скула-скуланіца, прыстрэчніца-прычасніца, дапітана-заедзена, кары вочы, сіры вочы, вочы дзявочы-жаночы. Із думак і з-пад гледу выйдзі ў чыста поле, дзе сабакі не лаюць, дзеўкі не спяваюць, пеўняў голас не даходзіць. Там уцяхайцесь, улягайцесь ды на мак рассыпайцесь».

421. Ад скулы і рожы

Першым разам, Божым часам, Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Маці пакланюся. Усім чачэрскім і пячэрскім: прыступіце, памажыце скулу-рожу выгаварываць: вронную, прыгавронную, надуманую, нагаданую, пацешную, пасмешную, скулавіцу, муравіцу, кашчавіцу, залатавіцу; калючую, балючую, красную-краснючу, сінюю-сінючу, белую-бялючу, жоўтую-жаўтуху. Выгаварываю, вымаліваю з косцей, з мошчаў, з румянага ліца, са шчырага сэрца і зсылаю на ляса, на балота. Там табе гульць і буяць, жоўтыя пяскі разбіваць, рабе Божай (імя) галовачку не таміць, сэрца не злабіць. Там сталы засцілаюць, скулу-рожу адсядаюць. Амін.

422. Ад скулы

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай Мацеры Гасподняй пакланюся, всем праснічкам, божым памошнічкам. Прыступіце, памажыце. До помоді: до рожденого, до хрышчоного раба Божага (імя) скулу шаптаць-угаворваць. Скула-скуліца, скула-чаравніца, скула-красная дзявіца. Я цябе замаўляю, угаворваю. Із жоўтых дзясніц, краснай крыві, з белага цела, з румянага ліца, з галавы, з вушэй, з глаз я цябе замаўляю, угаворваю, на сіня мора адсылаю. На сінім моры-акіяне, на востраве Буяне стаяць тры

сястры, тры Мар'яны.

423. Ад скулы

Первым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Скула-скуліца, красная дзявіца. Сэрца не трывожыць, галавы не забоціць. Выйдзі на чыстае поле, там кубачкі наліваныя, столікі засціланыя. Там табе піць, гуляць і ў маці не бываць. Я – з словам, Бог – з помаччу. Амінь.

424. Ад скулы

Ля дарогі стаяла бяроза. На той бярозе стаяла 12 кокатаў. На тых кокатах 12 салаўёў. Яны пяюць і спяваюць, і з рабы Божай (імя) скулу выгаварваюць. Урошную, прыстрэшную, калючую, балючую, рассыпную, залатушную. Угаварваю я скулу з рабы Божай (імя), з буйнай галавы, з румянага ліца, з шчырага сэрца, з белай касці, з светлых жыл, з яркіх вачэй, угаварваю я скулу з рабы Божай (імя) па касцях не хадзіць, і касцей не ламіць, і дух мой злюбіць.

425. Ад скулы

Первым разочкам, божым часочкам, Прачыстая маць, памагі скулу ўгаварваць. Чаго ўсхадзілася ад ветру, з натугі, з прадуму, з прывіду, з прыгавору. Там за сінім морам конюхі коней пасуць, хай скулу туды забяруць. Амінь.

426. Ад скулы

Первым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Скула-скуліца, красная дзявіца, я ж цябе прашу, угаварваю, штоб у рабы Божай (імя) ні калола, ні парола, ні свярбела, опухалі не давала, краснаты не давала. Скула-скуліца, скула-красная дзявіца, я ж цябе ўгаварую, у далёкія сцёпі пасылаю, на жоўтыя пяскі. Там табе рассыпацца драбней маку. Я – з словам, Бог – з помаччу. Амінь.

427. Ад скулы

Первым разам, Гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Ранняя зорачка, стань на помашч. Выгаварваю скулу калючую, балючую, умоўную, прыгаворную, авеччую, чалавеччую. Вам жа, скулачкі, не хадзіць, сэрца (імя) не таміць. Вызываю я вас на ніцця лозы, там столікі засціланыя, там п'юць і гуляюць, і вас ажыдаюць. Госпадзі, любіш меня, любі мой дух. Ва імя Атца і Сына і Святога Духа. Амінь.

Гэта замова нагаварваецца на ваду, пасля таго як памачылі ёю скулу, а таксама суставы на руках, нагах яе выліваюць у вушняк (вугал, дзе адкрываюцца дзверы).

428. Ад скулы

Госпаду Богу памалюся, Святой Мацеры пакланюся скулу (імя) угавараці. Скула-скулуха, красная краснуха, жоўтая жаўтуха, сіняя сінюха, чорная чарнуха, скула завушыца, скула залатуха. Я цябе знаю, я цябе зсылаю, я цябе ўгаварваю. Не я цябе зсылаю, не я цябе ўгаварваю, а зсылае цябе, угаварвае Божая Мацер. Амінь.

429. Ад скулы

Ты, зара-зарніца, ты, раса-расіца, ранняя і вячэрняя. Ты, скула-асудзішча, ты, скула белая, ты, скула жоўтая, ты, скула завісная, ты, скула радасная, ты, скула ўрошная, ты, скула-грудзішча, ты, скула-залатуха. Якой бы ты ні была. Я, раб Божы, цябе ўпрашваю. Я цібе высылаю з касці, з усіх жыл, з усіх паўсуставаў, каб раб Божы (імя) балець перастаў. Ты ступай, скула, не сінее мора. На сінім моры ляжыць белы камень, на белым камні сядзіць белая дзявіца. Яна не шыя, не мыя, не тчэ, не прадзе, толькі рабу Божаму помач ад скулы дае. Мы ж просім, красная дзявіца, сама чыстая вадзіца, ты ішла з марскога ключа, з зямнога нутра, ты размывала жоўтыя пяскі, ты падмывала крутыя беражкі. Змый з раба Божага (імя) скулу ўгрумаю і ўсю балесць.

430. Ад парушынні ў воку

Ішоў Ісус Хрыстос цераз калінавы масток, нёс сухое трасце. Трасцінка зламілася, і парушынка з вока выкацілася.

431. Ад парушынкi ў воку

Узяць двума пальцамі за века і падзёргаць, кажучы:

– Ваўчок, ваўчок, вымі парушынку, ідзі ў лясок, закапай у пясок.

432. Ад хваробы вачэй

Госпадзі Божа, памажы да прыступі ў раба Божага (імя) бяльмо шаптаці. У нядзельку раненька сонейка не ўсходзіць. Сам Гасподзь Бог па небу ходзіць, за сабою 3 кролікі водзіць: на сінім паязджае, белым паганяе, красным харошым да з вачэй бяльмо зганяе. Амінь! Другім разочкам, лепшым часочкам, скарэйшым, памачнейшым...

Сказаць гэтае і тройча плюнуць праз тое плячо, якое і вока баліць.

433. Ад ячменя

Даць ячменю тры кукішы, тры разы прыгаворваючы такія словы:

– Ячмень, ячмень, на табе кукіш, за кукіш кабылку купіш, кабылка здохне – ячмень ссохне.

434. От глаз

Вода, водица, струя, струица, возьми у рабы божьей очи красные, отдай ей ясные. Аминь, аминь, аминь.

435. Ад ячменю

Як толькі паяўляецца красната на глазу, безымянным пальцам водзяць вакол глаз 3 разы, справа налева. Калі на левым глазу ячмень, то пальцам правай рукі трэба вадзіць, а калі ячмень на правым глазу, то наадварот. Пры гэтым гавораць такія словы:

– Штоб не была ў цябе імя, як у гэтага пальца.

Потым безымянным пальцам перакрысціць ячмень 3 разы і напляваць праз левае плячо. Замову чытаць 3 разы.

436. Ад ячменя на глазах

Нажымалі пальцам на ячмень, вадзілі па часавой стрэлцы і загаварывалі:

– Ва імя Айца (плявалі ў стору) і Сына (плявалі ў стору) і Святога Духа (плявалі ў стору). Аминь.

Затым нахадзілі сучок на дзвярах досцы ці паліцы і паўтаралі ўсё на сучку.

– Ячмень, ячмень, на табе кукіш, за кукіш кабылу купіш. Кабыла здохне, ячмень засохне. Аминь.

437. Ад ячменю

Як толькі паяўляецца красната на глазу, безымянным пальцам водзяць вакол глаз 3 разы, справа налева. Калі на левым глазу ячмень, то пальцам правай рукі трэба вадзіць, а калі ячмень на правым глазу, то наадварот. Пры гэтым гавораць такія словы:

– Штоб не была ў цябе імя, як у гэтага пальца.

Потым безымянным пальцам перакрысціць ячмень 3 разы і напляваць праз левае плячо. Замову чытаць 3 разы.

438. От алкоголизма

В ближайший после полнолуния четверг купите свежую незамороженную рыбу и буханку мягкого ржаного хлеба. Придя домой, выпотрошите рыбу. Обмакнув в рыбью кровь

указательный палец правой руки, начертите три креста на подкладке верхней одежды, которую чаще всего носит тот, на кого направлен обряд. Перед нанесением каждого креста произносите:

– Именем Святого Вонифатия дух хмельной я изгоняю из тебя. Аминь.

Хлеб разрежьте на две половинки. Из одной половины выньте мякиш, положите туда выпотрошенные внутренности и заткните мякишем. Крест-накрест перевяжите эту половину буханки шерстяной ниткой и заверните в бумагу. Отнесите свёрток на мост, под которым протекает небольшая река. Проследите, чтобы поблизости не было никого. Пройдя по мосту до середины реки, остановитесь и возьмите свёрток в правую руку. Три раза отчётливо и громко прочитайте заговор:

– Хмель и вино, отступись от раба божьего (имя). Выйди на чистую воду, на быструю реку, на буйный ветер. Речная гладь, ржаная плоть, рыба кровь, избавьте раба божьего (имя) от хмельной напасти. Во имя Отца Сына и Святого духа. Аминь.

Теперь разверните бумагу, бросьте хлеб в воду и уходите, не оглядываясь. Дома приготовьте рыбу и подайте её вместе с оставшимся ржаным хлебом человеку, которого хотите излечить.

439. Ад запою

Пі, раб Божы (імя), гарэлку, не напівайся, Госпада Бога Ісуса Хрыста не забывайся. Ісус Хрыстос з неба нарадзіўся, сам не выпіваў, і нам не даваў. Шоў Ісус Хрыстос дарогай длінай і нёс тры свечкі: стрыжэнскую, благавешчанскую і спасаўскую. Як гэтым свечкам не загарацца, так рабу Божаму (імя) гарэлкай не напівацца. Штоб рабу Божаму (імя) гарэлка была горака, як бальному колка. Вадою халоднаю раб Божы (імя) умывайся, з няшчасцем распрашчайся. Амінь

Загаварывалі на ваду ўтрам, давалі бальному піць і акатывалі да пояса.

440. Ад серца

Прачытаць малітву «Отчэ наш», 3 разы перакрысціцца і загавараць:

– Едзе мёртвы ў поле і рэчы яму: «Далеча лі, дружа, едзеш?» – «Еду за мора, за красныя дзевіцы, на бумажныя пярыны. Не шчыпле, ні а чым не таскуе, так бы ў рабы Божай (імя) серца не балела, не шчыпала, ні а чым не тужыла. Сколь скоро сіе слова

ізмєніцца, столькі сора і борзда ў рабы Божай (імя) сярдзечная таска, балезнь ізлечыцца. Ва імя вякоў. Амінь».

441. Ад ангiны

На гары Альхіманскай стаіць дуб наліўчаты, пад тым дубам сышлісь браты: заяц з поля, месяц з неба, шчука з мора. Сышлісь і пакушалі ад прашчонай, параждзёнай рабы Божай (імя) ангiну, боль разрушылі, Тут табе не быць, тут табе не стаяць. Пайдзі выйдзі на сухі сук. Не я прашу сама, а Маць Божая са святымі ангеламі. Выйдзі, боль, ад рабы Божай (імя) із спіны, із жывата, із пальчыкаў, із сустаўчыкаў, із нагаткоў, із кагаткоў, із усіх мазгавых абалочак. Ва імя Атца, Сына і Святага Духа. Амінь.

442. Ад жабы

Госпаду Богу памалюся, Святой Прачыстай пакланюся. Памажы мне, Госпадзі. Жаба-жабіца красная дзевіца не быць жабе ў рабы Божай (імя) цела не з'ядаць і косці не сушыць. Быць табе на ніцых лозах, пагражаць, вадзіцца і запеваць.

Пасля гэтага нада пакласці палатняную трапку на тое месца, дзе опухаль, самой прыблізна пагрызці па трапцы і напляваць 3 разы.

443. Ад жабы ў горле

У горадзе Іерусаліме, на раке Іардане стоіць дрэва кіпарыс, на тым дрэвае пціца орёл сідзіт, когцямі і клювам, і пад шчакамі, і пад жабрамі ў раба божы жабу. Во імя Отца і Сына і Святога Духу. Амінь.

444. На сон

Глядзяць на дрэва, дзержаць дзіцёнка і казаць:

— А ты сад, гаспадзін, у цябе доч, а ў мене сын. Табе доўга стаяць, а майму сыну крэпка спаць.

445. Як лажыцца спаць

Падходзіш і к койцы:

— Лажуся спаць, круга мае хаты зелены тыні. Спаць лажуся, нікога не баюся, ангелы ў вакнах, Ісус Хрыстос у галавах, Мацер Бож'я ва ўсём светлам доме ад верхняга браўна, да ніжняга браўна. Спасі мяне, Гасподзь Бог, ад звера, ад врага і ад плахога духу. Амінь.

446. * * *

Ё людзі, каторыя ва сне крычаць, а раніцай і не помняць, што крычалі ва сне. Такім людзям тры дні надрад даюць перад сном нагаворанай вады. Нагаварываць вучыла калісьці мая бабуля маю маму, а пасля і я запомніла, як нада нагаварываць ваду. Бяруць у дзве рукі па стакану і пераліваюць ваду з аднаго ў другі. Разам чытаюць наговор:

– Сон, спакой, сайдзі на раба (кажаш імя чалавека, хто крычыць ноччу), хай душа яго ні страдае. Сон, спакой, сайдзі на раба (і зноў імя кажаш). Амінь.

І нада, штоб чалавек, каторы выпіў етай вады, лёг спаць і ні з кім не гаварыў да самай раніцы.

447. От бессонницы

Если отделить одним ударом голову жабы, то у нее бывает один глаз открытый, другой закрытый. Голову эту надо высушить. Тот глаз, который открыт, должен носить страдающий сонливостью, а закрытый – страдающий бессонницей.

448. * * *

Ложуся спаці, прыдзі, Прачыста Маці, моё грешно цела аберегаці з вечара да паўночы, з паўночы да света і да канца века.

449. Ад лішая

Лішай, свінням мяшай. Лішай, дабранач, ідзі да свіней нанач.

Неабходна ўзяць на мязінец з вакна поту і на захадзе сонца пацерці ім месца, дзе выступіў лішай, сказаць гэтыя радкі.

450. Ад лішая

Лішаю, лішаю, я цябе рашаю. Я цябе рашаю, як свінням мяшаю. (*паўтараць тры разы*).

451. Ад лішая

Іду я ў гумно, бяру палову і прыгаворваю: лішай, лішай, ідзі свінням залішай, а рабе Божай (імя) ні мішай, і выхадзі з іе касцей, з машчэй, з ясных вачэй і гаручай крыві, з белага цела. І корні свае ні распускай. Іздымала цібе Мацер Божжа сваім духам, і ссылала цібе на мхі, на балоты, на дзікія лозы. Там яны гуляюць, сталы засцілаюць і ўсіх лішаёў дажыдаюць: і красных, і белых, і лупліных, і калючых, і балючых, і паглядных, і падзіўных, і прастудных, і нерўных, і вадзяных, і знаюшчых, і ні знаюшчых. Цур табе хрышчонага, паражонага. Амінь.

Калі лечым утрам, гаворым: «Добры вечар табе, лішай». А калі вечарам, то: «Добры дзень табе, лішай».

452. Ад ліхаманкі

Па первым вяснянка, а другая – лядзянка, а трэцяя – лістападніца, а чацвёртая – касцяніца, пятая – квактухка, шостая – начніца, сёмая – смутніца! Аткацісь, адвалісь, ад грудзёў і ад бела цела, ад буйнай галавы! Ты дзеўкай не шляйся, на мяне не зірайся, я ў хаце ляжу, на вугаль гляджу. Как вуглю згарэць, так табе ў катле кіпець. Бягі, ня зірайся, назад не вяртайся, ступай у пні, у калоды, у гнілое балоты, тамака табе жыць, са мхоў ваду піць. Амінь.

Замаўляць можна яшчэ і па-другому: трэба напісаць словы на верхняй скарынцы хлеба і даваць на ранішняй зары. Словы: «Ва імя Айца і Сына і Святога Духа. Амінь. У начале бе слова, і слова бе к Богу, і Бог бе слова».

453. Ад хінцюхі

Первая – вяснянка, а другая – лядзянка, а трэцяя – лістападніца, а чацвёртая – касцяніца, а пятая – квактуха, а шостая – начніца, а сёмая – смутніца-трасуха, адкаціся, адваліся ад грудзей і ад белага цела, ад буйнай галавы. Ты дзеўкай не шляйся, на мяне не зазірайся. Я ў хаце ляжу, на вугаль гляжу. Як вугалю згарэць, так табе ў катле кіпець. Бяжы, не азірайся, назад не вяртайся. Ступай у пні, у калоды, у гнілое балота. Там табе жыць, са мхоў ваду піць. Амінь.

454. Чтобь голова не болела

Нужно, когда расчесываешь волосы и на гребешке остаются волосинки, снять их и в печь бросить со словами:

– Сколько волосу гореть, столько и голове болеть.

455. Ад галавы

Ехав сам Гасподзь Ісус Хрыстос на белом кане. Сарвал три розы: адну засохшую, другую загарелую, третью завялую. Куды едеш? Еду памагаць рабе Божай (імя), снімаць с ней цяжкую балезнь из рук, из ног, из жыл, из паджылак, из падхребетнай касці, из балобной галавы, из рацівага серца. Амінь. А маць пріступала і пользу давала. Амінь

456. Ад галаўных болей

Начёсанные з галавы валасы палажыць у сасуд з вадою. Знайсці вярбу і пад вербную нядзелю паліць дзераўцэ этой вадою промолвіў:

– Ідзі ў зямлю, вада, вмесце з маёй галаўной боллю.

457. Ад галавы

Высок месяц на небе, дома мядзведзь у лесе, глыбок камень у вадзе, як етым тром асобам вместа не сыходзіцца, за цесовы стол не садзіцца, мед віна не піць, так раба Божага (імя) галовачцы не разбалецца і болі не пусціць.

458. Ад болі ў спіне

Кагда баліць спіна, стань у куток і гавары:

– Касячок, касячок, штоб цябе негнула, а рабе (імя) спіну негнуць. Скарбяшчая божая Мацер, спасі, сахрани сваёй нацельнай рызай ад усіх скорбай і балезні рабу божаю (імя). Госпадзі, памілуй ёй добрага здароўя, Госпадзі памілуй.

459. Ад прастрэлу

Гасподня благадаць, явісь, балезнь раба (імя) не каснісь. Ні агнявіца, ні шчыкаціца, ні ламоціца, ні знабіца, ні лахарадзіца, ні Мар'іна, ні Вар'іна, ні іспуг, ні ўрок, не напасць, не ўпасць, не прапасць, не длаці і не забраці, ад слова злога, ад свайго, чужога.

460. Ад прыстрэту

Выгоню я, раб Божы, з рабіцы Божай такі-то нечыстага духу іменем Господне, Духом Святы, крастом жыватварашчым, травой лютай, молітвамі святых, посылаю адскога князя, выведзі із сей рабіцы такі-то свайго нечыстага духу і дай зноў старому гаспадару, прыбярэ зноў на свае рукі, пашлі яго ў марскую глуп, заключі яго на вякі ў марской глыбі трыма замкамі булатнымі, а ты, нечысты дух, не стані рабінамі целесамі ў праўдзе.

461. Каб ногі не балелі

Ангелы святых, ангелы чыстых. Укройце ногі рэзвыя рабы (імя), каб не нylі, не балелі, і каб суставы не скрыпелі. Амінь.

462. Ад вогніку

Першым разам, добрым часам, Госпаду Богу памалюся, Святой Прычыстай Мацеры пакланюся. Адкідаю вогнік агняны, балючы на агонь, вадзяны на ваду, росны на расу, і калючы, і свярбучы, штоб у раба божыя (імя) аогніка не бывало.

Чытаецца 3 разы.

463. Ад вогніка

Первым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся.

Узяць скавараду, у яе пакласці жару первага з печы і гаварыць:

– Вогнік-вогнішча, ідзі на сухое папялішча. Калода пагнівае, і вогнішча пагібае. Я – з словам, Бог – з помаччу. Амінь.

464. Ад вогніка

Як печ затопіцца, пакласці тры бярозавыя палачкі, каб загарэліся і згарэлі. Узяць скавараду, наліць вады, у ваду палажыць вугалькі, каб вада як бы закіпела. Узяць вугалькі і вадзіць кругом балячак і гаварыць:

– Цяплішча-цяплішча, вазьмі ў рабы Божай (імя) вагнішча. Агонь к агню, вада к вадзе. У рабы Божай (імя) вогнік прападзе.

Тады вадзічкай намазаць балячкі, а скавараду перавярнуць. Бальную адпраўляць задам у дзверы.

465. Вогнік загавараваць

Першым разам, лепшым часам, Госпаду Богу памалюся, святой Прачыстай Маці пакланюся. Прачыстая Маці, прыступі, дапамажы (імя) вогнік угавараці. Ішоў дзед гарэлы гарэлым мостам да гарэлай бабы, папрасіці масла, намазаці раны параскіданыя, парассыпаныя, штоб яны не раскідаліся, не рассыпаліся ні маладзіком, ні пад поўню, ні сходнімі днямі.

466. От храпа

Читают на воду или молоко перед сном «Отче наш», затем 3 раза заговор:

– Рыба в воде не моется, зубами не кусается, челюстью не скрипит, ночами да днями не храпит. Как рыба молчит, так и раб (иям) молчит. Во имя Отца и Сына и Святого Духа. Аминь.

Наговоренную воду выпивают.

467. Ад храпення

Перад сном на ваду ілі малако чытаюць «Отче наш», потым 3 раза заговор:

– Рыба ў вадзе не мыецца, зубамі не кусаецца, чэлюсцю не скрыпіт, начамі ды днямі не храпіць. Як рыба малчыт, так раб (імя) маўчыць. Ва імя Отца і Сына і Святага Духа. Амін.

Нагавораную воду ці малако незаметна даюць выпіць таму, хто храпіць.

468. Ад чыр'яў

Чырый-Васілій, не хадзі ты шырэй, а паскарэй схадзі, раба Божага (імя) асвабодзі. У гэтым доме не яўляйся, к белу целу не прыкасайся. Амін, амін, амін.

469. Волас уліваць

Госпаду Богу памалюся, Мацеры Прачыстай пакланюся. Святая Прачыстая, памажы волас уліваць. Волас, прашу цябе, сыйдзі ты на ячны колас. Там табе жыць і гуляць, а тут няма табе ніякага дзівавання. Ссылаю, угавараю на ніцыя лозы, на цёплыя воды. Бог з помашчу.

470. Ад чыркi

А перад гэтым загаварам нада ўзяць стары сук, патам патыркаць у чыр, а патам у сук, прыгаворваючы і тыркаючы тры разы:

– Чыр-Васіль, ідзі з таго места, тут табе не места, не мясціся, ідзі к старому хазяіну ў сук, там табе места, там мясціся.

471. Каўтун

Госпаду Богу памалюся, Божай Мацеры пакланюся. Божая Маць, стань (імя) у помашч каўтун выгаварываць. Сам Бог сойдзе. Ісус Хрыстос, пусціце (імя) хорошыя валаса. Пойдзе жыта ў каласочкі, і пойдзе ўся чыстая галоўка ў валасочкі. На моры, на акіяне быў груд, на тым грудзе стаяў дуб, а пад тым дубам выбіты тачок, а на тачку стаяла краватка, на той краватцы сядзелі дзве дзявіцы. Не ткалі, не пралі, не мылі, не бялілі, а толькі маглі каўтун угаварыць. Я словам, а Бог з помашчу (3 р.).

472. Ад паднімку

Первым разам, божым указам, лепша. Гардзінкаю, лепшаю часінкаю. Ісус Хрыстос, стань у помачы, і святая Багародзіца, матка Божая, заступніца, святыя ангелы-храніцелі і святыя апосталы – ісцыліцелі. Памажы мне, Божа, Ганне паднімку ўгавараці.

473. Патайнік

Госпаду Богу памолімся, Мацеры Прачыстай паклонімся і святому Юрыю, і святым апосталам-пабедзіцелям. Берыце сваі кнуты, садзіцеся на сваіх сівых коней, паязжайце ў лес свой, выганяйце сваіх чарадзеяў і суніцу-куніцу, і двух маленькіх гарнастаев. Выганяйце ета ліха набывацельскае, дражацельнае, лекацельнае із галавы коней, із жывата агнём, із рта пламеннем. Всех я ліх буду прасіць, выпрашываць, ідзіце на сіняе мора, на сіні камень. Там вам валяцца, качацца, в рабе Божай (імя) боллю не адзвацца.

474. Ад рознага

На гор-гарах на Божых славах, на гарэ Гранку, на востраве Бранку, там уснула дзева Марыя Багамацер. А прыйшоў да яе Ісус Хрыстос: «Мамачка, мая радненькая, ці ты спіш, ці адпачываеш?» – «Сплю, мой сыночак, сплю, мой родненькі, што цябе на красце распіналі, коп’ем сэрца прабівалі, чорны венчык надзівалі». А ён кажаць: «Мамачка мая радненькая, гэта не сон быў, а праўда была». А ў нядзелю раненька ўзышло сонца ясененька, матка сына за ручку водзіць, к сінему мору прыводзіць. На сінім моры сіні камень ляжыць, на тым камяні прыстол стаіць, на тым прыстоле тры кнігі ляжыць і тры свячы гарыць, сем рам раствараны. А прыймі да мо два апосталы Пётр і Павел, ды гавораць: «Ах, Божа мой, Божа, якая табе мука». – «Не жалей маея мукі, бяры крэст у рукі ідзі па ўсякаму свету раскажвай старым і малым. Хто гэту малітву прачытаець, той у вагне не згарыць, у лесе не заблудзіць, а ў вадзе не патонець. Дай Гасподзь Бог пакаянным і Амін» (*«Дасць Гасподзь Бог вялікую радасць і амон» (варыянт канцоўкі)*).

475. Пры недамаганні

Ставілі кружку ці каструлю з вадой на агонь. Калі вада закіпала, кідалі ў яе соль і казалі:

– Як гэта вада кіпіць, так штоб у таго, хто мяне зглуздзіў, унутры кіпела.

Затым ваду вылівалі пад дрэва і адыходзілі. Жанчына вылівала ваду пад мужчынскае дрэва (дуб, клён), а мужчына – пад жаночае (ліпа, бяроза).

476. Ад хвароб

Первым разам, добрым часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Ішоў Бог чэраз луг адганяць пералог, з залатой трасцінай, шоўкавай хусцінай. Трасцінай трахне, хусцінай махне – пералогі адпадуць: урочныя, стрэчныя, падумныя, пагадныя, падарожныя, вадзяныя, земляныя.

477. Ад усяго

Першым разам, Гасподнім часам. Госпаду Богу памалюся, Мацеры Прачыстай Гасподняй пакланюся. Прачыстая Маці, хадзі ка мне на помач маліцца ад нахальнага чалавека. Спасі, Госпадзі, памілуй, мудрасці мудрыся, хітрасці хітрыся. Спасі, Госпадзі, ад звера бягучага, ад гада паўзучага, ад нахальнага чалавека, ад плахіх вачэй, ад наглай смерці, ад уроку і прыгавору, ад агня, ад патопу, ад усякага іга, дай, Госпадзі, храніцеля і пуцэвадзіцеля. Амінь.

478. Просьба о здоровье

Живые и мертвые, соль примите, мне здоровье пошлите. Аминь.

Повторять три раза перед восходом солнца, держа на ладони 2 куска хлеба, посыпанные солью.

479. Ад дзевяці напасцей

Е ешчэ адна малітва, што дня трымаецца, у дзень Дзевяці мучанікаў – 12 мая. Ён лічыцца днём ісцалення ад розных хвороб, у яго гаварылі заговорныя словы ад дзевяці напасцей. Словы такія:

– Феагнід, Руф, Анціпатр, Феасціх, Арцём, Магн, Феадот, Фаўмасій, Хвілімон, ісцаліце раба Божага (імя) ад дзевяці нядугаў, ад дзевяці напасцей, каб яго ні ламала, ні таміла, ні пякло, ні знабіла, ні трасло, ні вязала, ні сляпіла, з ног ні валіла і ў маць сыру зямлю ні звадзіла. Слова мае крэпка – крэпчэй жалеза. Ржа есці жалеза, а мае слова і ржа не есці. Закрыта мае слова на семдзесят сем замкоў, замкні запечатаны, ключы у мора-акіяне кінуты, кіт-рыбай праглочаны. Амінь.

480. Каб не ўзяў рак

Эту малітву нада чытаць на святую Фядору – 9 чэрвеня, каб ні цябе, ні родных тваех не ўзяў рак. Спачатку тры разы чытаюць малітву «Ойча наш...», а потым тры разы етыя словы:

– У цёмным лесе стаіць сасна, корні ў яе зверху, галіны ў яе знізу. Пад сасной стаіць пастух, заве свае стада ўслух. Гэй вы, змяі лясныя, балотныя і падкалодныя, спаўзаўцеся, збірайцеся. Будам пір піраваць, рак паядаць, ракам запіваць. Хто на сябе рак возме, той з-пад сасны не ўпаўзе. Слова мае крэпка, дзела мае лепка. Ключ, замок, язык. Амінь.

481. Ад чорнай балезні

Первым разам, добрым часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся, а сіла небесная памілуй раба Божлага (імя) і атцы прэпадобныя памілуйце, Госпадзі і Святы Іван-воін памілуй, Госпадзі Святы Іоан-Крэсціцель памілуй мя, Святы Іоан Предчече памілуй мя, сіла небесная і атцы прэпадобныя памілуй раба Божлага (імя), Святы Панцілеймон памілуй і Святы Панцілеймон божый угоднічэк прэпадобнічэк малітвенік, смірцельнік, памілуй мя, Святы Феадосій, памілуй раба Божлага (імя) і Святы Ілья прарок, памілуй раба Божлага (імя), і Святыя Кузьма, І Дземьян, памілуйце раба Божлага (імя), і Святы Дмітрый-пабедзіцель, памілуй раба Божлага (імя), і Святая Прэчыстая, памілуй раба Божлага (імя). І ходзіт па чыстаму полю, і сабірает воўну-бавоўну, і прыкладает ана к румянаму ліцу і к шчыраму сэрцу і гарачай краві, і к буйным касцям, штоб ліца не паліла, і сэрца не шчэміла, і жывата не знабіла. Выходзь, ты, на ногі, а з ног на землю і на ніцця лозы, на крутыя горы, гдзе сонца не зяет і вецер не веет, тут жэ вам не стаяць і не бушаваць, рабу Божаму (імя) спакой даць. Гасподзь з помаччу, а я з духам.

482. Сняць скорбі, страх і печаль

Госпадзі, Божа наш, услыш нас, маляшчых перад іконай Святою, Госпадзі, просім, сайдзі, Госпадзі, на помач рабе Божай (імя). Спасі, Госпадзі, сваім духам, снімі, Госпадзі, усе скорбі відзімыя і невідзімыя ў нервах срэсушчых, у сэрцэ жыхаюшчым. Снімі, Госпадзі, сваім духам, Святою малітваю. Сайдзі, Госпадзі, утрэнею зарою, аздраў рабу божаю (імя) малітваю прэсвятою. Амый, Госпадзі, расою чыстаю прэсвятою, снімі ўсе скорбі відзімыя і невідзімыя, аздраў яё, Госпадзі, усякіх скорбей. Святая Мацер Божая, спасі цельніца міра, сайдзі на помач, на ісцэленіе. Святая Мацер Божая, скарбяшчая, сашлі, Госпадзі, сваім духам на помач, снімі ўсе скорбі відзімыя і невідзімыя, трэсушчыя, жахаюшчыя, снімі, Госпадзі, страх з рабы Божай (імя). Святая Мацер Божая, трохручная спасалася на акіяне-моря з младзенцам Хрыстом, спасі рабу божую (імя) ад усякага гора, ад усякіх скорбей ламаючых, жахаючых, трасучых, гаручых. Госпадзі Божа, наш спасіцель навышній, сайдзі на помач, спасі, Госпадзі, сваім духам прэсвятым. Святая Мацер Божая, трудзяшчая, снімі з рабы Божай (імя) усе труднасці, усе скорбі відзімыя і невідзімыя. Госпадзі Божа наш (3 р.). Імя Гасподнее прывываем, просім Госпада в слезах, просім Госпада в мальбе, спасіцель найвышній, дух прэсвятой. Сашоў Госпадзі з крэста, паслаў Госпадзі ісцэленіе, ізбаўленіе в праведнам кресце. Акресці нас, Госпадзі, крестом праведным. Крест Гасподзен

пресвятой, снімі з рабы Божай (імя) усе скорбі відзімыя і невідзімыя. Спасі, Госпадзі, спасі, Госпадзі, і памілуй нас.

483. Абярэг

Выходзіць з варот раба божая (імя). Мацер Божая наперад плашчаніцу падсцілае, плашчаніцай накрывае, ад усіх врагоў аберагае, відзімых, нявідзімых, знаючых, нязнаючых. Сонцам асвечуся, гарамі абгаражуся ад усіх врагоў аберагуся. Я словам, Гсаподзь з помаччу.

Чытаць 3 разы, пасля кожнага раза пляваць цераз левае плячо.

484. От желтухи

Надо взять живую щуку и глядеть ей в глаза, пока она не уснет. В этот момент сказать:

– По щучьему веленью, по моему прошенью пусть моя болезнь перейдёт в тебя, ты пожелтеешь, а я выздоровлю.

485. Ад залатухі

Залатуха-залаціца, залатым абручом абдымаецца, з касцоў выбіваецца, на вадзе ачышчаецца, усе хваробы астаўляюцца.

486. Ад болю, вопухалі

Первым разам, Гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Голуб, галубчак, ляці на дубчак, сядзь на пянёчак, боль разгані, вопухаль развядзі. Гасподзь Бог з помашчу, я з малітвай. Ва імя Атца і Сына і Святога Духа.

3 разы падуць на балячку і 3 разы плюнуць на сучок.

487. * * *

Калі ў чалавека бяссонніца, то пьюць у малаке ці ў малочнай кашы мак, кладуць у галавах чартапалох і прыгаварываюць:

– Зара-зарніца, красная дзявіца! Вазьмі бессонніцу, а дай чалавеку (імя) сон і добрае здаровіе.

Гавораць гэты заговор тры разы: дзве вячэрніх і адну ўтраннюю.

Калі рабёнак у першы раз устане на ногі і пачне іх перастаўляць, то прастранства пола между яго нагамі перарубаюць крэст-накрэст тапаром ці нажом. Гэта значыць, перарэзаць тыя нявідзімыя пугі, якія связвалі ногі дзіцёнка.

Калі дзіцёнак часта крычыць, то з ім выходзяць на вуліцу тры зары і абрашчаюцца вечарам на запад, утрам – на восток і тры разы гавораць:

– Зара-зарніца, красная дзявіца! Вазьмі ат младзінца (імя) крiк,
а дай ему некрiк.

Ад iспуга дзіцёнка брызгаюць вадой, дзе быў паліты пятух.

*Мацярам нельга выліваць ваду да ўтра, калі яны iскупалі на ноч
дзіцёнка.*

*Калі ўкусіла аса ці пчала, нада смазаць укушанае месца серай
з вуха. Гэта ўспакайвае боль.*

ЛЮБОЎНЫЯ ЗАМОВЫ

488. Любоўная замова (прысушка)

Пойду я в чистое поле, есть в чистом поле белый кречет. Попрошу я белого кречета: слетал бы он в чистое поле, в синее море, к крытые горы, в темные леса, в зыбучие болота и попросил бы он окаянную силу, чтобы дала она ему помощи. Сходить ему в высокий терем и застать хоть бы среди темной ночи сонного и сел бы белый кречет на белу грудь на ретивое сердце, на горячую печень, и вложил бы рабу Божию (имя) из своих окаянных уст, чтобы он не мог без рабы Божьей (имя) ни жить, ни быть, ни пить, ни есть. Аминь.

489. Любоўная (прысушка)

Устану я рана ды выйду ў чыстае поле. У чыстым полі стаіць тры бясы: бес Савул, бес Сава, бес Калдун. Падайду я да іх, пакланюся і прамоўлю: «Бес Савул, бес Сава, бес Калдун, саслужыце мне службу. Ідзіце па гарадах, па вёсках і збярыце ўсю таску і сухоту, і знясіце тую таску, сухоту хлопцу (імя) у вочы ясны, у рацівае сэрца, у чорную печань, у гарачую кроў, каб хлопец гэты не мог ні жыць, ні быць, ні есці, ні піць ні ноччу, ні ўдзень без мяне дзеўкі (імя). Амінь.

Загаворваць хлопца ў паўналунне ў дванаццаць гадзін ночы.

490. Любоўная (прысушка)

На моры-акіяне, на востарве на Буяне там стаяў дуб, пад тым дубам сто каранёў, па тым дубе сто кашчэй, на тых кашчах сто чарцей. Дзярыце, дзярыце, чэрці, душу Івана ды ўкрадзіце яго душу ў душу Ганніну.

491. Штоб з мужыком жыла добра

Есцэ на Ражаство пачытай малітву, штоб ты з мужыком жыла добра, а ён на другіх маладзіц не аглядаўся. Табе нада скруціці паміж сабой дзве свечкі з беллага воску, падпаліці іх і прачытаці етыя словы 12 раз і добра, каб свечкі да канца згарэлі:

– Блаславі, Гасподзь, нас (сказаці імёны мужыка і жонкі) век да веку, ныня і давеку. Як етыя свечкі ярка гараці, разам воскам будуці ліцца, дык і мы (зноўку імёны мужыка і жонкі) разам каб пражылі. Яра, жарка каб любілі адзін аднога. І пакуль людзі Ражаство не будуць забываці, да тых пор нам адзін аднога не згубляці. Ва імя Отца і Сына і Святага Духа. Амінь.

(3 сшытка).

492. Калі з мужыком жывеш не заўсёды добра

Калі з мужыком жывеш не заўсёды добра, да і ў хаце ўсякае бываець, ды як мужык можа рукі распускаці, дык я нашэптваю на ваду ці на чай, а ты выпі сама, і мужыку дай выпіці. Словы я буду казаці такія:

– Маці Прасвятая Багародзіца, Мікола Цудадзейнік і сам Ісус Хрыстос, я не ваду бяру, а жыццё вяртаю. Каб такое жыццё чыстае было, як вада ў раба (імя мужчыны) з рабой (імя жонкі). Ва імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь.

(З шыйтка).

493. Каб маладым добра жылося

Калі сходзяцца толькі маладыя, дак ім бацькі даюці хлеб-соль. Каб ім добра жылося, дак да знахаркі трэба зайці, шоб яна і нашаптала словы на хлеб-соль:

– Як хлеб ды соль любяці, дык бы мужык жонку любіў. Як соль сахарам нельга замяніці, дык мужыку нельга жонцы змяніці ні з светлай, ні з чорнай, ні з тоўстай, ні з худой, ні з разумнай, ні з дурніцай, ні з любой другой рабой. Амінь. Як хлеб ды соль любяці, дык бы жонка мужыка любіла. Як соль сахарам нельга замяніці, дык жанцы нельга мужыку змяніці ні са светлым, ні з чорным, ні з тоўстым, ні з худым, ні з разумным, ні з дурным, ні з любым другім рабом. Амінь.

І хлеб еты яны пасля павінны з'есці самі да крошкі і не дзяліці ні з кім.

494. Любоўная (прысушка)

Устану я раненька, умыюся я бялянська. На моры стаіць дуб, пад тым дубам даска. Пад тою даскою ўся мая печаль і таска. Ангелы-архангелы, прылятайце, усю маю пячаль і таску забірайце, нясіце ў румянае ліцо, у карыя вочы, у русыя косы, чорныя бровы божаму рабу (імя).

Шаптаць можна на любы прадмет або на яго (хлопца). Калі шэпчаш на гарэлку ці ваду, трэба аддаць гэтае яму, або ўліць у калодзеж.

495. На добрае жыццё

Добрыя людзі, штоб за сталом селі, пілі і елі, добрыя мыслі мелі. Іванаў русы волас, разгладзісь, красна кроў, разгарысь, бела грудзь, навалісь да к дзеўцы прыгарнісь. Зыходзіць сонейка Васіллі, усходзіць мясячка Гаўрыла, штоб мы жылі, весяліліся і добра гаварылі, старыя і дзеткі малыя неслісь з вясёлаю паскаю, а

мы жылі з табою з вясёлаю ласкаю. Прыгорнемся адно к аднаму, як дзіця к грудзям, штоб было дзіва падругам і ўсём людзям. Дзед і баба старыя, хлопцы і дзеўкі маладыя, дзеткі малыя, стойце той пары ў помачы, мір вам! Хрыстос васкрэсе, узрадуецца маць. Толькі там Івану адну дзеўку браць. Хрыстос васкрэсе. Над ётай дзеўкі больш жонак няма. Яна ж цябе прывучыць, яна ж цябе прысмуціць, яна ж цябе прыўлячэ, яна ж цябе прыпячэ. А на небе свеціць месяцка і зара, штоб у Івана была жонка адна. Зоры высокія! Зоры далёкія! Памагайце людзям, памагайце і нам. Первая зорка зануда, другая – засуха, трэцяя – прываротніца, чацвёртая – прывара. Зануда, нудзі, засуха, сушы, прываротніца, прыварні, прывара, прывары. Як прывара прыверне, дык ніхто не адверне! Адам і Ева спарышы, ётай пары ніхто не парушы. Мір вам!

Гаворыцца на вяселле, каб жыццё было шчаслівым.

496. На захаванне кахання

Я святою вадою ўмываюся, золатам уціраюся, а сонейкам адзяюся, а месяцам падперажуся, а зоркамі засцягнуся – я нікога не баюся. Як сонца і месяц на ўвесь свет свеціць, так каб я была на ўвесь свет міла і любя (імя каму).

Замаўляюць 3 разы вечарам. Таксама можна замаўляць на нейкую адзежу любяга і трымаюць яе ў сябе.

497. Каб мужык жонку любіў

Каб мужык жонку сваю любіў, да другой не хадзіў, утрам, калі ўмываешся, глядзі ў зеркала і кажы словы:

– Як людзі глядзяць у зеркала, так бы мужык глядзеў на жонку, да не наглядзеўся. А мыла добра смыліцца. Так бы сора мужык палюбіў. А рубашка така на цела бела надзета, так бы мужык быў чыст.

Так чытаць 3 разы і пляваць чэраз левае плячо.

498. Любоўная прысушка

Панасі от тутта вот (падмышкай) сахару тры дні, драбочкамі, ды і ўгасці. Сама з'іш кусочак і яму дай ды і скажы:

– Як сладкі сахар, так мы с табой сладка жылі.

499. Ад мужыковых ругняў

Стану, благаслаўлюся, Госпаду пакланюся. Із дверы, у дверы. У гэтай ізбушке стаіць печка, у печкі стаіць цар Одуван. Не подымел зуб, косо не смотрел, глыпые словы не гаварыл. І ты (імя)

уймісь (3 разы).

500. На жаніха

- Лава-лава, дзе ты гуляла?
- У чыстым полі.
- Што ты там відзела?
- Брата з сястрою.
- Што яны там дзелалі?
- Грэх вытваралі.

Як брату з сястрою грэха не вытвараць, так (імя) без мяне (імя) не бываць. У цэркві свечкі гараць з маскаю, штоб (імя) галава думала аб (імя) дзень і ноч. Амінь.

Загаварывалі 3 разы на ноч.

501. * * *

Пасля вянца нявеста, калі заходзіла ў дом жаніха, прыгаварвала:

- Перва, друга, я буду трэця! Усе вон, мне адной дом!

502. Каб муж жану любіў

Как людзі глядзяць у зеркала, так бы муж глядзеў на жонку, да не мог наглядзецца; а мыла сколь борза смоецца, столь бы сора муж палюбіў; а рубашка, якая на целе была, так бы муж быў свецел.

Пасля гэтага спаліць врат рубашкі.

503. Чары для заўлячэння жаніхоў

Дзеўкі сцерагуць паяўленне маладога месяца і, убачыўшы яго, круцяцца на пяткі правай нагі, прыгаворвая:

- Млад месяц, увівай каля мяне жаніхоў, як я ўвіваюсь каля цябе.

504. Каб мужык жонку любіў

Каб мужык жонку сваю любіў, да другой не хадзіў, утрам, калі ўмываешся, глядзі ў зеркала і кажы словы:

- Як людзі глядзяць у зеркала, так бы мужык гдзязеў на жонку, да не наглядзеўся. А мыла добра смыліцца. Так бы сора мужык палюбіў. А рубашка така на цела бела надзета, так бы мужык быў чыст.

Так чытаць 3 разы і пляваць чэраз левае плячо.

505. Замова-прысушка

Лягу ж я, раб Божы, памалюся. Устану – благаслаўлюся,

памыюся расой, вытруся пеляной, пайду з дзвярэй у дзверы, з варотаў у вароты. Выйду ж я ў чыстае поле, у зялёнае мора, стану на зямлю, пагляджу ж я на ўсходнюю старану. Як краснае сонца ззяе, як прыпякае балоты з імхамі і чорныя гразі, так і ты прыбягай да мяне з прысохай, раб Божы, ка мне, рабе Божай. Вочы ў вочы, сэрца ў сэрца, мыслі ў мыслі. Спаць бы ён не засыпаў, гуляць бы не гуляў, а да мяне б прыбягаў. Амінь.

506. Штоб муж жонку любіў

Раніцай, калі ўмываешся, паглядзець у зеркала і тры разы сказаць замову, сплёвываю праз левае плячо:

– Як людзі глядзяць у зеркала, так бы муж глядзеў на жонку, да не наглядзеўся, а мыла як быстра смыецца, так бы быстра муж палюбіў, а рубашка якая белая, такі б муж быў светлы.

507. На мужа

На море, на океане, на острове Буяне стоит баня, в бане – пол, под полом – доска, под доской – тоска, кручина и печаль и 4 слогующих, и 3 слогущих, и 12 рогатых, и 9 подрогатых. Летите за тридевять земель, за тридевять морей, за три поля гудущих, несите (имя) тоску-кручину. На сердце – тоску, на голову – печаль, на руки и на доги – досаду, чтобы он (имя) не пил, не ел, не ходил, не сидел, с другими речей не имел, а по рабе божьей (имя) тосковал и горевал, и никогда не забывал. Аминь.

Заговаривали три раза на ночь.

508. * * *

Как мать быстра река Волга тече, так пески с песками спаласкиваюцца, как кусты с кустами свиваюцца, так бы раб (імя) не вадился с рабой (імя), ни в плоть, ни в любов, ни в юность, ни в ярость; как в тёмной темнице и в хлевнице есть нежить проставалоса и долгавалоса, и глаза выпучывшы, так бы раба (імя) казалась рабу (імя) проставалосай и долгавалосай, и глаза выпучыўшы: как у кошки с сабакай, у сабаки с расамахай, так бы у раба (імя) с рабой (імя) не была сагласия ни днём, ни ноччу, ни утрам, ни в полдень. Слова мае крепка.

509. Присушка

Упакой, Госпади, душу, у теле живушчую у раба тваего (імя). Бали его сердца, гари его ярая кроў, ярая плоть, легкае, печань, мазги. Мажжитесь яго кости, тамитесь яго мысли, и день, и ночь, и в глухую поўнач, и в ясны полдень, и в кажды час, и в каждую

минуту, аба мне, рабе Божай (імя). Влажы яму, Госпади, огненную искру в сердца, у лёгкия, у печань, у пот и в кров, у кости, у жылы, у мозг, у мысли, у слух, у зренья, абаняния и у асязания, у волосы, у руки, у ноги – таску и сухоту, жаласть, пячаль и заботу, и попичении або мне, рабе Божай (імя). После таво сатварыть земны паклон Жалеў бы ты, раб Божы (імя), а рабе Божай (імя), як сама а сабе. (Пакланіцца трэба). Таскавал бы ты, раб (імя) день и ночь, и в глухую поўначь, и в ясныя полдни, и в кажды час, и у каждую минуту а рабе (імя). (Пакланіцца зноў). Напусти, Госпади, на раба (імя) злую таску, невидима хай сохне ево тела, руки, ноги, мазги, кости. Пленитясь ево мысли день и ночь, и в глухую поўначь, и в кажды день, и минуту або мне вечно. Спать бы яму – не заспать бы яму миня, есть бы яму – не заесть бы яму миня, пить бы яму – не запить бы яму миня, хадзить бы яму – не захадить бы яму миня, казалась бы яму раба (імя) милей – айца и матери, милей усякага рода и племени, милей краснага сонца и милей усих частых звёзд, милей травы, милей вады, милей соли, милей дятей, милей усих зямных вешчет, милей милых падруг, милей усяго света вольнава; накажы Саздателю, благия рабе (імя) падножыю ног её (пакланіцца). Усё гэта прачытаць тры разы, а пасля ў розны час прачытаць 17 раз з паклонамi.

510. Любовные

Четыри зарницы, четыре сестрицы, первая Марья, вторая Марфа, третья Марына, четвертая Макрыда – подьте вы, сымайте таску и вяликую пичаль с гостей, с властей са кручинных, са тюрэмных людей, солдат-навабранцев, и с малых младенцев, каторыя титьку сасали и ат матерей асталися, палажите ту таску и телесную сухоту, вяликую пичаль на раба Божиёга (імя), штобы он, раб Божы (імя), без миня, рабы Божай (імя), ни мог бы он ни жыть, ни хадить, ни лежать, ни спать, все па мне, рабе Божай (імя), таскаваць. Тым словам и речам ключавыя слава – аминь, аминь, аминь.

511. * * *

Как раба Божая (імя) любить раба Божиёго (імя), так штобы и раб Божый (імя) не мог без нее ни жить, ни пить, ни есть, а любил и пачитал ее лучэй айца и матери, яснага месяца и краснага сонцайка. Атныне да века! Аминь.

512. Прысушка

Пруцік з веніка накласці ў парозе. Калі цераз яго пройдзе хлопец, убраць і патам кінуць у баню:

– Як сохне гэты прут, хай сохне па мне раб Божы (імя). Амінь.

513. * * *

Как я, рабица (имя), не могу ни быть, ни жить без своей мочи, каб раб (имя) не мог бы ни жить, ни быть без меня (имя). Будьте, мои слова, крепки и лепки. Крепче камня булатного, крепче ножа (3 раза).

514. * * *

От первого дыма, от чистого воздуха, от белых зубов, от мягких губ отнесите раба (имя) пусть он страдает, скучает о рабе (имя). И с темного леса, и с белого моря иди ко мне, я жду. (*На спички или щепки осины. Взять 9 спичек. В 12 часов ночи или 4 часа утра. 3 ночи подряд*). Дым по ветру, слова по всему свету. Раб мой, иди ко мне домой. И придешь ко мне, тоскуй по мне (3 раза).

515. Любоў закрапіць

Для гэтага патрэбна соль, і кажуць:

– Як соль у естве любяць, так бы муж жану любіў.

516. Прысушка к сабе маладца

Прыгаворваюць на піццё і даюць папіць юнаку:

– Устану я, раба Божая (імя), не благаславіся, пайду на перакростак із ізбы ў дзверы, із дзвярэй у двор, з двара ў вароты. Пайду ў поле чыстае, у сторуану падвасточную. Як на старане падвасточнай стаіць ізба, пасярэдзіні ізбы ляжыць даска, пад даскою – таска. Уж як плача таска, убіваецца, света белага дажыдаецца. Света белага і сонца краснага дажыдаецца, так і мяне, рабу божую (імя), дожыдаўся бы раб Божы (імя). Ні радавацца, ні весяліцца не мог бы без мяне. Не мог бы без мяне ні жыць, ні быць, ні есць, ні піць ні раніцаю, ні вечарком. Як рыба без вады, як дзіця-младзеньяц без мацярынскага малака, без чрэва матчынага жыць не можа, так бы і раб Божы (імя) без рабы Божай (імя) не мог бы жыць, ні быць, ні піць, ні есці ні на раніцы, ні на вячэрні, ні ў абед, ні ў полдзень, ні пры зорках, ні пры вятрах моцных, ні ўдзень пры сонцы, ні ўноч пры месяцы. Упівайся, таска, уядайся, таска, у грудзі ўпівайся, у сэрца ўядайся, ва ўвесь живот рабу Божаму (імя). Разкінься, разрадзіся па ўсім венам яго, па ўсім’ касцям яго, разайдзіся наетак, маетак і сухотая па рабе Божай (імя).

517. Каб муж не абіжаў і не біў жонку

Як цела без поту не жыве, так і раб Божы (імя) без рабы Божай (імя) не жыве. Як маці дзіця не б'е, а ходіць і беражэ, так і раб Божы (імя) усе каб мяне жалеў і бярог, жану сваю, рабу божую (імя). Амінь, амінь, амінь.

518. На прысушку жанчыны

Прыгаворваюць тры разы:

– Як раб Божы (імя) улюбіўся ў рабу божую (імя), так каб і раба божая (імя) не змагла без яго ні жыць, ні быць, ні піць, ні есць, ні спаць, ні ляжаць, ні сядзець. Каб кахала яго і пачытала яго лепш бацькі з маткай, лепш месяца беллага і краснага сонейка яснага. Век на вяку, атныне і да веку. Амінь, амінь, амінь.

519. Малітва жаны

Прыгаворваюць на парозе хаты, каб муж быў пакладзісты і добры:

– Святые отчэ Нікалай, не ідзі сёгодня (імя) дома. Прыдзеш заўтра – будзе воля твая. Амінь, амінь, амінь.

3 шыйтка.

520. Ад кручыны

Прыгаворваюць тры разы:

– Устану я, раба божа (імя), благаславіся, пайду памалюся к мору сіняму, к мору глубокаму. Як у моры тая сіням – пучына. Застанся ў пучыне, кручыне. Амінь, амінь, амінь.

521. На разжэнне сэрца дзявочага

Прыгаворваюць сем раз па сем раз:

– Устану я, раб Божы (імя), благаславіся, пайду, прэкрысцяся із ізбы дзвярамі, са двара варатамі. Пайду ў поле чыстае, на старану востточную, пагляжу і пабачу над востточную старану. Як пад стараною востточною ёсць тры печы. Стаіць печка медзяная, жалезная, кірпічная. Як разпаляцца яны ад неба да зямлі, разжыгая неба і землю, і ўсё паўсяленнай, так бы разажгло ў рабы Божай (імя) к рабу Божаму (імя) галаву і сэрца, лёгкае і печань, і кроў гарачую так, каб не можна было ей ні жыць, ні быць, ні піць, ні есць, ні спаць, ні ляжаць, усё, на ўме мяне дзяржаць. Недаказаны, загавораны, перагавораны, прістрэляны, словы мое пушча острага нажа і рысьяга кагця.

522. Прысушка мужчыны

Бяруць пруюік з мятлы, кладуць яго ў дзвярах, на парозе, як толькі мужчына пераступіць праз порог з пруюікам, хаваюць яго ў патаемнае месца, каб ніхто не бачыў, кладуць у жарка таплёнай бані на падлогу і прыгаворваюць:

– Як гэты пруюік зсохне, хай сохне па мне і раб Божы (імя).

523. Любоўная прысушка

Кажды ж месяц у табе е. і калі капаюць тыя каплі, кусочкі (месячныя). І ты вазьмі яго і ў чай ці яшчэ куды кінь. Нікагда цябе не кіне.

524. Памірыць мужа з жонкай

Как ішла Ева да Адама, так і ты, раба (імя), ідзі за рабом (імя). Каб век разам жылі, хлеб і ложка дзялілі, друг ад друга не адставалі, друг без друга спакою не зналі. Куды раба (імя), туды і раб (імя). Амінь.

525. Для прысухі хлопца

З светлага веніка бярэцца пруюік, які кладзецца на парог, коля дзвярэй, там, дзе пройдзе той, для каго назначана прысуха. Як толькі перашагнуў праз пруюік, то ён хаваецца або кладзецца ў такое месца, дзе яго ніхто не змог убачыць. Затым яго бяруць і кладуць у жарка натопляную баню на палок і прыгаворваюць:

– Как сохнет этот пруюік, пускай сохнет по мне раб Божий (імя) (3 р.).

526. На шчасце

Першым разам, лепшым часам, лепшым найскарэйшым, помочнейшым не я – Божа Маці з прэстола ўставала, рабе Божай (імя) любоў прымаўляла. Сонейка-вердзейка, вуглень на неба, паглядзі на мога міленькага. Ек ты светле, красне, міле, любе на ўвесь свет, каб так була (яю) (яму) светле, красне, міле, любе на ўвесь век. Другім разам, лепшым часам...

Паўтарыць 9 разоў.

527. Прысушка

Цераз 77 палёў, цераз 77 бароў, 77 лясоў пасылаю Міколу 77 кашоў, 77 чарвей. Вы, чэрві, бяжыце і Міколу на краваці ўдарце аб левую шчаку і ў сэрца, каб жыўшы – не забыў, каб хадзіўшы – не прахадзіў, каб спаўшы – не праспаў, каб думаўшы – не прадумаў, каб еўшы – не праеў. Як жыве рыба без вады, а мёртвы без зямлі, так каб і Мікола жыў без Марынкi.

528. Любоўная

Во имя Отца и Сына и Святога Духа. Аминь! В печи огонь горит, палит и пышет, тлит дрова. Так бы тело горело, сердце горело у рабы Божьей (имя) по рабу Божьему (имя) во весь день, по всяк час, всегда, ныне и присно, и во веки веков. Аминь!

529. * * *

Читается на подаваемое питье:

– Лягу я, раб Божий, помолюсь, встану я, благославясь; умоюсь я росой, утрюсь престольною пеленою, пойду я из дверей в двери, из ворот в ворота, выйду в чисто поле, во зеленое поморье. Стану я на сырую землю, погляжу я на восточную сторонущу, как красное солнышко воссияло, припекает мхи-болота, черные грязи. Так бы припекала, присыхала раба Божья (имя) о мне, рабе Божьей (имя), - очи в очи, сердце в сердце, мысли в мысли; спать бы она не засыпала, гулять бы она не гуляла. Аминь тому слову.

530. * * *

Наговаривается на пищу или питье, которые дают парню, или на его след:

– Стану я, раба Божья (имя), благославясь и пойду, перекрестясь, из двери в дверь, из ворот в ворота, в чистое поле, под утреннюю зарю, под красное солнце. Под частыми ярыми звездами стоит гора белокаменна, из этой горы белокаменной бегут три ключа горючие и кипучие, у этих ключей горючих и кипучих стоит истинный Христос со ангелями и с архангелями, со всей силой небесную. Всяк их убоится, устрасится. Я, раба Божья (имя), не убоюсь, не устрасюсь. Попрошу у их с трех ключей горючих, с трех ключей кипучих воды для того, чтоб у раба Божья (имя) зажечь легкую печень и горячую кровь и ретивое сердце – кипело бы, горело об рабе Божьей (имя) век по веки, отныне и до веку.

531. * * *

Наговор на рыбу и кормить мужа или жену:

– Спрашивает Павел Петра: «Где ты слышал голос осетра? Рыба не говорит, не кусается, не кричит, не взъедается». Отвечает Святой Петр: «Рыба не кричит, рыба, Павел, молчит». Так бы в семье раба (имя) в гневе не кричали, а любили и мирились на каждый год и на каждый час, и на полчаса, и на минуту, и во веки веков. Аминь.

532. * * *

Наладить мир в семье, для этого нужно на утреннюю воду говорить, этой водой умыться и подливать мужу:

– С добрым утром, вода Ульяна, земля Татьяна, дайте мне, Божьей рабе (имя), воды от семейной беды. Вода чистая, жизнь милая. Рабу Божьему (имя мужа) быть со мной, с Божьей работой (имя жены). Аминь, аминь, аминь.

533. Прысуха

У таго у беллага каменя стаіць сухое дрэва, у таго сухога дрэва стаіць сухі муж, сячэ сухое дрэва і кладзе яго на агонь. Калі скоро і крута разгарыцца, сэрца раба Божага (імя) да рабы Божай (імя) прысушыцца.

534. Любоўная прысушка

Я святою вадою ўмываюся, золатам уціраюся, а сонейкам адзяваюся, а месяцам падперажуся, зоркамі зашпілюся. Я нікога не баюся. Як сонца і месяц на весь свет свецяць, так і я каб была на ўвесь свет міла і любя.

535. Прысуха

У таго беллага каменя стаіць сухое дрэва. У таго сухога дрэва стаіць сухі муж, сячэ сухое дрэва і кладзе яго на агонь. Калі скоро і крута разгарыцца, сэрца рабы Божай (імя) да раба Божага (імя) прысушыцца.

536. Прысушка

Узяўшы ў руку яблык, ці ігрушу, ці якую іншую садавіну, трэба выйсці да сонейка раніцай ці адвячоркам у маладзікову сераду. Трэба, гледзячы на садаіну, казаць: «На востраве, на Сакалоні стаіць дуб. А на тым дубу дванаццаць кокатаў, а пад тым дубам дванаццаць галубоў. Прашу я вас і ўпрашваю. На сінім моры ляжыць камень. Пад тым камнем ляжыць дашка, а пад той дашкой ляжыць мая таска. Вазьміця той камень. Падніміця тую дашку і выньця адтуль маю таску і аддайця яе Варутунькі».

Нагавораную такім парадкам садавіну трэба перадаць хлопцу.

537. На захавання любові

Калі мужык ходзіць па другіх, узяць рубашку, ці там штаны, ці што, падраць на касічкі, змераць ад галавы да ног і тады сваю пасцель палажыць і загаварыць:

– Ехаў Бог праз чыста поле на сівым коніку. Конік прыстаў, а муж (імя) любіць стаў. Стань, Бог, на помач.

538. Прысушкі

Лягу я, раба Божая, памалюся, устану я, благаслаўлюся, памыюся я расою, вытруся я прастольнаю песняю, пайду я з дзвярэй у дзверы, з варот у вароты, выйду я ў чыстае поле, стану я на сырую зямлю, пагляжу я на ўсходнюю старану. Як краснае сонейка ззяе, прыпякае мхі і балоты, чорныя гразі, так і ты прыбягай ка мне, прысыхай, раб Божы, ка мне, рабе Божай. Вочы ў вочы, сэрца ў сэрца, мыслі ў мыслі. Спаць бы ён не засыпаў, гуляць бы ён не гуляў, а ўсё б ка мне прыбягаў. Амінь.

539. Прыварот

Первым разам, Божым часам. Госпаду Богу памалюся, Прачыстай Мацеры пакланюся. Устану я, раб Божы (імя), устану рана-раненька, умыюся бела-беленька, выйду з ановыя ва-роты, гляну на усе чатыры стараны. На восточнай старане стаіць баня, у бані – даска, пад даской – таска. Падхапісь вецер-бура, узарві даску, вазьмі таску, нясі, палажы на Сіянскую гару, штоб ад сонца не загарала і штоб раб Божы (імя) на рабу божую (імя) нікагда не забываў ні ранняй парой, ні дзённай, ні палуночнай, ні начной і ўсё думаў і гадаў і ніколі не забываў (імя), і ты, Лена – чартова матка, узарві леса-дубровы і дастань (імя) к (імя) любові. Не мой дух, гасподні.

540. На разлуку

Чорт иде вадой, волк иде гарой; аны вместе не сходяцца, думы не думают, плоду не плодят, плодовых речаў не гаворять. Так бы и рабы Божыя (такія-та) мыслей не мыслили, плоду не пладили, плодовых речей не гаварили, а ўсе бы як кошка с сабакай жили.

541. Любоў знішчыць

Трэба астудзіць у стакане вады кусок раскалённага дакрасна жалеза, затым сказаць на ваду слова так, штобы дыханне наветра касалася вады:

– Именем Адоная, да пагасне в тебе страсть падобна таму, як железа астыла у той Ваде

Сказаць 5 раз. І выпіць ваду адразу.

542. Ад разлучніцы

Зранку ўстае сонейка краснае, а як ноч – прыйдзе месячык нежны. Сонейка краснае – распрэкраснае, месячык нежны – безмяцежны. І ніколі яны не страчаюцца, абодва разам нам не кажуцца. Так міленькі мой няхай з (імя) не страчаецца, ніколі з ёю не змовіцца. Як сказала я, так і збудзецца.

Гаварыць замову трэба і паліці на агні хватаграфію саперніцы, калі хватаграфіі нямашака, трэба выразаці з бумагі хвігуру жанчыны і паліці. Мая маці яшчэ казала, што яе маці ляпіла хвігурку з цеста і паліла ў печкі.

543. Адсушка

На моры, на акіяне, на востраве Буяне стаіць стоўб. На тым стаўбе стаіць дубовая грабніца, у ёй ляжыць красна дзявіца. Кроў у яе не разгараецца, ножанькі не паднімаюцца, глаза не раскрываюцца, уста не раствараюцца, сэрца не сакрушаецца. Так бы і ў (імя) сэрца не сакрушалася, кроў не разгаралася, сама б не ўбівалася, у таску не ўдавалася. Амінь.

544. Ад любві

Первым разам, гасподнім часам Госпаду Богу памалюся, Мацеры Гасподняй пакланюся і ўсім святым угоднікам. На моры, на акіяне там ляжыць таска і бяда. Таску аб таску і прося ісці паскарэй к яму. Ляці пабыстрэй к рабу Божаму (імя) у губы, у зубы, у галубыя глаза, у рацівае сэрца. Штоб еў – не еў, піў – не піў, спаў – не спаў на яе (імя) не забыў. На моры, на акіяне ляжыць белы камень. На тым камні сядзяць сам Гасподзь, Ісус Хрыстос, Мацер Божа. У Мацеры Божай у руках ключы дзяржала, ключы атмачала, замкі замыкала. 77 замкоў падкладала ў сіне мора пад белы камень. Як этага камня ніхто не падыме, то і іхняй любві ніхто не атніме.

Гаварыць тры разы на еду, водку, віно.

545. Ад сэрца

Ва імя Айца і Сына і Святога Духа. Едзе мёртв у поле і рече ему: «Далеча, дружа, едзеш?» – «Еду за мора на красны дзевіцы, на бумажныя пярыны». Не шчыплюць, не таскуюць: тако бы ў раба Божага (імя) сэрца не балела, не шчыпала, ні аб чым не тужыла. Соль скоро сіе слова зменіцца, столь скоро і будзе (імя) сардэчна таска-хвароба злечыцца ва векі вякоў. Амінь, амінь, амінь.

546. На разлуку мужа і жаны

Расуюць крэст на бумазе, пішуць у ём замову і вешаюць бумагу к сабе на нацельны крыж:

– Чорт ідзе вадою, воўк ідзе гарою. Разам яны не сыйдуцца, разам думу яны не думуюць, разам мыслі не мысляць, разам плада не пладзяць, разам рачэй пладовых ніколі не кажуць. Так бы і рабы божыя (імя), (імя) разам мыслей не мысляць, разам пладоў не плодзяць, разам пладовых рачэй не кажуць, а ўсё як кошка да сабака жылі.

547. Ад гора-пячалі

Прыгаворваюць словы на маладзкі:

– Рака ў вадзе, ключы і камяні не таскуюць, не гаруюць, не пячаляць, так і раб Божы (імя) не таскуе і не гаруе, і не пячаліцца. Будзе слова маё крапкое і ляпкое. Амінь, амінь, амінь.

548. Ад разлукі

Прыгаворваюць словы і паляць на свечкі партрэт разлучніцы або жаночую фігуру, выразаную з бумагі:

– І ўстае на раніцы сонца красна, а як ноч прыдзе – месяц нежны, сонца краснае-разпракраснае, месяц нежны-безмяцежны. І ніяк ім умесце не сустрэцца, разам сонцу і месяцу не явіцца. Так і сужаны мой (імя) са злою разлучніцаю (імя) не сустрэніцца, ніколі хай з ёю не злюбіцца. Як кажу я, так і будзе.

549. Ад таскі

Прыгаворваюць на воду і мыюцца на раніцы, восходам сонца:

– Вада з пяску, знясі з мяне таску. З ветра прышла, на вецер пайшла, з народу прышла, на народ перайдзі. Амінь, амінь, амінь.

550. Ад задумчасці

Прыгаворваюць тры па тры разы:

– Крэст крастом крэсцяць, чалавек радзіўся, крэст вадрузіўся, а сатана звязалася, Бог праславіўся ва імя Атца і Сына і Святага Духа і ныве і прысна і ва веці вякоў. Амінь, амінь, амінь.

551. Как свадзьбу расстроіць

Шукаюць гарохавы стручок з дзевяцю гарошынамі і кладуць тайна ў воз, дзе будзець сядзець маладая, пад салому, і прыказваюць:

– Дзевяць гарошын, а дзясятая нявеста, не строньце, коні, воза.

Пасля гэтых слоў коні з места не сойдуць і парвуць збрую, і калёсы замараюць, аглоблі і з двана не выведуць, пакуль не знойдуць гарошыну.

552. Ад любові

Я, Ганна, кружу водку кругом сябе. І каго люблю, таго прычарую. Кружу водку кругом сябе, а каму буду водку даваць, каб піў і мяне любіў. Кружу водку кругом сябе, штоб так мой мілы кружыўся кругом міне, вярцеўся, ад мяне Ганны нікуды не дзеўся. Як мае ногі ходзяць, штоб так па мне хадзіў, па мне с ума сашоў, штоб ні піў, ні еў, па мне млеў. Штоб усіх дзівіц забываў, ка мне спешна прыбываў. Як мае ногі адно к адной прыкладаюцца, штоб ка мне мілы прыйшоў і с ума сыйшоў. Дзе бывае, хай не дайдае,д а мяне Ганны прыбывае. Даю водку, даю любоў.

ЗАМОВЫ САЦЫЯЛЬНАГА ЗМЕСТУ

553. Для хлопцаў, што ў армію скоро пайдуць

Ёсць абярэг і для хлопцаў, што ў армію скоро пайдуць. Эта зараз жа харашо, год пройдзе, а там ужэ і сын скоро дома. А раней дык пака даждзецца тры гады, ужэ пазней два гады здзелалі. Да страшна як было: то ў Германію забяруць, а кога – у Аўганістан, эта ўжэ позна было, сама майму хлопцу нада было ў армію іці. Добра, што дачку яшчэ гадала, дык яна сільна тужыць не давала. Дык хлопцу як у армію ісці, такая малітва:

– У высокам цераму, у панізоўскам, за ракою Волгаю стаіць красна дзевіца, стаіць, падкрашваіцца, добрым людзям пахвальваіцца, добрым дзелям красуіцца. Як у правай руцэ дзержа пулі свінцовыя, а ў левай – медныя, а ў нагах – каменныя. Ты, красна дзевіца, адбяры ружжы і турэцкія, і татарскія, і чаркескія, і нямецкія, і рускія, і ўсякія, усякіх языкоў і супастатаў. Закалаці ты сваей нябачнаю рукою ды сілаю ружжы ворагаў. Стануць лі страляць з ружжа, і пулі іхнім былі бы як не пулі, а пашлі еты пулі ў сыру зямлю, у чыста поле. А быў бы (імя) на вайне цэлы й непаранены, і конь быў бы цэлы й непаранены, а была бы адзёжа (імя) крапчэй панцыра. Замыкаю свае прыгаворныя словы замком, а ключ кідаю ў акіян-мора, пад гаруч камень Алатыр. І як мору не ссыхаці, каменя не відаці, ключа не даставаці, дак раба Божага (імя) пулям не забіваці, да майго жывата па канец вяку. Амінь.

554. Каб салдат з дабром вярнуўся і калі сам дзела зачынаеш

А каб солдат з добром дадому вярнуўся, да і калі сам дзела нейкае зачынаеш, дак каб поспех быў, то такі загавар робяці:

– Як луна кожны месяц прыбывае, як рака кожную весну прыбывае, так і ты, раб Божы (імя) з прыбыллю верніся. Ва імя Айца і Сына і Божага Духа. Амінь.

555. Калі сын уходзіць у армію

Святы Іван і Мацерь Божая! Спасі і сахрані маё чада. Мацерь Божая ў галавах, анёлы па баках. С утра да вечара, с вечара да ўтра. Амінь.

556. Адпраўляючы сына на службу

Я ў дарогу сына адпраўляла свайго і цябе пасылаю, Божа Маць,

яго будзь заступніцай, святая, на пуці яго памажы яму, у вучобі, памажы яму ў пуці, памажы яму ў трудзе, працягні святыя рукі ў бальшой яго бядзе і ад тугі і ліхадзея ў полі брані заступіся, ты сама мела сына, многа слёз ліла, і адна толькі ты поймаеш мене. І, заступінца святая, ты пачуеш маю малітву, і яго благаслові, і ў дарогі цяжкай, і ў службе, Мацер Божа, памажы. Амінь. Амінь. Амінь.

557. Замова салдата, які адпраўляецца ў армію

Благаслаўляю цябе з днём ангела. Будзь ты і врагам невідзімы, врагам непабядзімы, сахрани цябе Гасподзь днём пад сонейкам, ноччу пад месяцам, яснымі зоркамі. Будзь ты врагам невідзімы і непабядзімы.

558. На добрае вяртанне

Ой, як саколік з гнязда выляціць, дарога далёкая яго ждзе: паляціць над лясамі дрымучымі, паляціць над вострымі кручамі. Хай у дарозе яго мой абярог зашчышчае, каб горкай вадзіцы не напіцца, каб у лясу чужым не заблудзіцца, каб аб вострыя кручы не разбіцца. Хай паможа яму сонца краснае, каб была пуць-дарожка яснаю, хай паможа яму луна нежная і як маці к яму будзе бярэжная, хай памогуць яму вятры буйныя, хай не буйствуюць, толькі пасвістваюць, каб крылля яго былі вострымі, каб далёкую дарогу ўкарочвалі і к роднаму гнязду паварочвалі. Каб не стаяла гняздо апусцелае, каб не маялася сям'я асірацелая.

Услед ад'язджаючага трэба пляснуць вады і кожны вечар гаварыць замову, пакуль падарожнік не вярнецца дамоў.

559. Калі хлопец ідзе ў армію

Я в дарогу провожаю сына своего и тебе поручаю божья Мать его. Будь, заступница святая, на его пути. Помоги ему в науке и труде. Протяни святыя руки при большой беде. И от пули-лиходейки на поле брани заступи. И в дороге, жизни трудной ему помощи. Аминь.

560. Як хлопец ідзе ў армію

Сонцам асвятчуся, месяцам абгаражуся, залатымі ключамі замкнуся, зорамі асыплюся і нікого не баюся. Гасподзь меня ўстрэціць у бальшой дарозе.

561. Каб у дарозе ўсё было добра

У сённяшні час, калі богата ў каго е свае машыны, дак заговор-абярог ёсць, каб у дарозе ўсё было добра. Як купіў машыну,

дык не шкадуў грошай – пайдзі да бацькушкі, каб ён свяціў машыну. А потым бабушка хай табе паішэпча і вочы шоб злыя ўслед не глядзелі, і злодзеі шоб не пакралі. Ды і можна еты заговор, як куды едзіш, дык пачытаці прад дарогаю. А шчэ лучш, каб ён у машыне запісаны заўсёды ляжаў. Значыць, прад тым, як з двара выедзіш, спінай да варот, перадам да машыны:

– Раб Божы (імя) уставаў, благаслаўляся, пайшоў са двара, перахрысцяся, з варот на дарогу па божаму абярогу. Ачысцісь ў імя Айца і Сына, і Святага Духа ад аварый, ад агня, ад бяды, ад дурнога пуці. Два ангела-храніцеля са мной, адзін – уперадзі, а другі – за спіной. Слаўлю Айца і Сына і Святага Духа ныня і прысна, і ў веці вякоў. Амінь.

562. У дарогу

Іду я, Госпадзі, в дарогу, дай мне 3 ангела на падмогу. Адзін ангел дарогу прасцілае, другі ангел дзелаў ўпраўляе, а трэці ангел душу маю сыхраняе. Госпадзі, памагі мне, грэшніцэ, в задуманам дзеле. Амінь.

563. У дарогу

Гаварыць 3 раз, перекресцяся на ікону:

– Госпадзі, сыхрані і памілуй ад звера бегучага, ад змея ползучага, ад чалавека акаяннага, ад смерці неспадзяваннай.

564. Ідучы з дому

Іду в пуць. Ангелы мяня ждут. Сам Гасподзь праважае, мацер Божа сустрачае. Амінь, амінь, амінь

565. В дарогу

Перекресчу я ручки-ножкі, все господние дорожки. Эта дорога от Господа Бога. Раннюю перейди, позднюю не дойди. Господь Бог мне эту дорогу везде и всюду береги.

566. На добрую дарогу

Мне сцежачку ўсыпала (гэта гаворыцца перад тым, як выходзіш з дому ў дарогу) Прасвятая Багародзіца, із варот ішла, у прыполе пясок нясла. Яна тым пяском мне сцежачку ўсыпала, злыя сілы злых людзей, ворагаў маіх ад мяне адганяла. Мне здароўе і добрую славу прыхінала.

567. У дарогу

Ухожу от ворот, Мать Пречистая. Наперад залатую ризу расстилая. Святою ризаю прыкрываю и яна мяне сахраняя, залатым ключом спасаю. Господи, помилуй (3 р.). Господи, спаси (3 р.).

568. У дарогу

Выхажу я, раба Божая (імя), у дарогу. Не адна я накіроўваюся, са мною тры ангелы-архангелы. Адзін ангел-архангел у далёкі шлях праважае, другі ангел-архангел у шляху сустракае і сілы мне дабаўляе, трэці ангел-архангел шляхам маім кіруе. Усе яны на мяне глядзяць і мяне благаслаўляюць, заўсёды чакаюць, ніколі не атварачываюцца, не забываюць. Каб ногі мае не стамляліся і не спыняліся, выхажу я, раба Божая, у дарогу, не адна накіроўваюся – са мною тры ангелы-архангелы.

569. У дарогу

Мацер Божая, благаславі мяне ў пуць, а сама са моню будзь. Я ў пуці, спасіцель уперадзі. Мацер са многі, святыя апёлы за мной. Ангел насустрач, Гасподзь на пуці, а наш айцец Мікалай Чудатворац са мной будзе заўсёды уперадзі. Я ў пуць пайшла, Госпада Бога з сабой узяла. Ангелы-храніцелі ўперад забягаюць, мне пуць расчышчаюць. Спасі, Госпадзі, і памілуй рабу Божую (імя) ва векі вякоў. Амінь.

570. Перад дарогай

Кагда праводзяць дзіця з дому, пра сябе кажуць тры разы:

– Маці дачку праважала, месяцам перапаясала, а звяздою прышпуліла, а судзьбою абгарнула. Устрэнь жа, Божа, ты маё дзіця на высокім пароге, на вялікай дароге.

571. Калі едзеш у гасці

Прышоўшы ў гасці ці ў кампанію, трэба сказаць ціха пра сябе адзін раз:

– Усе стаяць куры на ўсіх платоцях куды прышла я, павіца, красная дзевіца, на мне платок беленькі, лічка міленька, рабам і рабыням, старым і малым, сяродневяковым маладцам і дзевіцам, і майму рабу, Богам сужанаму, буду я міла і хараша.

572. Ахоўная ад ворагаў

Ішоў Гасподзь цераз двенаццаць рэк, нёс Гасподзь Евангеліе і крэст, спасі міне, Госпадзі, ад злых людзей, ад лютых звярэй,

аградзі міну, Госпадзі, каменнымі сценамі, пламеннымі агнямі ад врагоў відзімых і невідзімых.

573. Калі ёсць урагі

Калі знайш, шо е ў цібе врагі, дак у любы дзень нядзелі, але цотны дзень месяца на мак нагаворваць словы, а затым высыпаюць у левы карман адзёжы:

– Сатварыў Бог неба, сатварыў Бог зямлю, упрыгожыў Бог зямлю красатой, а неба – небеснай вышынёй. Упрыгожыў і мяне, раба (імя), гаспод сілай, красатой і ад ворагаў нябеснай вышынёй. Ворагам мяне (імя) не дастаць, пад абцас і ў кулак не падмяць, языком і злосцю не ўзяць. Ёсць у міне крыж, ёсць у міне ікона, ёсць у міне святы мак. Што скажу, усе будзе менавіта так. Як цар Давід кроткі і смірны быў, дак будзь жа і ты (імя ворага) крэпкі і смірны для міне, божага раба (імя). У імя Айца і Сына і Святага Духа. Ныне і прысна і ў веці вякоў. Амінь.

(3 шытка).

574. Ад врагоў

Я сваім урагам зачыкаю зубы і губы, і злой язык. У маіх врагоў лежыт у році гнілая калода, штоб пра мяня, раба Божага (імя), не гаварылі нічога.

575. Ад врагоў

Окала каменнага двара каменная гара, агненная рака вернасці праложана. Ішоў Гасподзь тры дні з нябёс, нёс жыватварашчый крэст, акрэсціл сцёжкі-дарожкі, дзверы і акошкі. Аградзі, Госпадзі, мяне, раба Божага (імя). Хто каснецца маёго дома, цела ў грэшніка акаменеет. Бацюшка свет, аднімі ў грэшніка след матушкі. Зара адніме ў грэшніка глаза. А (імя) здароўя дасць.

576. Каб нядругі не чапалі

А етую малітву скора скажыш, як будзе Ражаство Хрыстова, каб усе нядругі твае не чапалі ні цябе, ні дзіцё тваё. Ты пазатыкай трапкамі якімі ўсе малыя дзіркі ў хаце, дзе бяравыны ляжаць ды ля вакон і дзвярэй. А на кажную дзірку ты і кажы:

– Не дзіркі затыкаю, а рты ворагам маім, каб увесь год на мяне не нападалі.

Каб было крапчэй, дак яшчэ вазьмі вяроўку і завяжы на ёй столькі вузлоў, колькі ў цябе ўражын. На етую вяроўку з паназавязанымі вузламі трэба сесці, як на Ражаство Хрыстова вячэраць будзіш. Да як садзіцца будзіш, дак і чалавеку скажы, щоб

сеў, і дзіцёнка пасадзі. Ды і прашапчы затым, дай і тры разы запар:

– Каб так мае ўрагі маўчалі, як і вузлы етыя маўчаці.

577. Ад врагов (напасцей)

І шол Гасподзь з сямі нібес, нёс Гасподзь 77 замкоў. Ад 77 языков. Замкні, Госпадзі. Усім людзям-судзям, врагам глаза, рты-пасці, штоб не была рабе Божай (імя) напасці, ключі брось в море. Амінь. Будзьце слава мае крепкі. Амінь.

578. Ад напасцей

Прасвятая Маці Багародзіца, ідзі на спаскія горы, вазьмі залатыя трубы, ізкуй варам і врагам рукі, ногі, а звірам зубы, губы і загарадзі мой дом камінай сцяной, і прікры твоім духом, святою тваею пеленою. Амінь.

579. Ад благога чалавека

Колакал на храме, ікона ў раме, крэст на мне, ключ у замку, змяя ў траве, звер у бярозе, а я – на сваім парозе. Як гэты мой парог змяя не перапаўзе, звер не перойдзе, так і блгі чалавек не прыйдзе, парога не ўбачыць. Ангел мой, устань са мной.

580. Ад злодзеяў

Госпадзі, Божа мой, ангел-храніцель са мной, закрываю я сваю гладзь, каб злодзей не мог яе ўзяць. Госпадзі, благаславі, усе дванаццаць месяцаў не падпусці ні ноччу, ні ўранні, ні днём пры ясным сонейку, усе 24 гадзіны ў суткі, усе ў часу мінуткі. Хто к майму дабру падойдзе, той з месца жывым не сойдзе.

581. Против лихого человека

Иду я по чистому полю, навстречу мне сем бесав с полудухами, все черныя, все злыя. Идите вы, духи с полудухами, к лихим людям. Держите их на привязи, чтобы я ат их был цел и невредим па пути и дороги, ва дому и лесу, в чужых и радных, ва земле и на ваде, ва абеде и на беде. Мой загавар долаг, маи слава крепки. Хто слова аправерже, ано быть ва усём найнова, па худу, па дабру, как ва преди сказана.

582. Ад злых людзей

Святы Лука, Марка і залатыя на вас рызы. Стаўце стражу на ўсіх вуглах, на ўсіх старанах. А ты, маць, Прасвятая Багародзіца, скорая памошніца, стой на жоўтым пяску, правым крылом

абаранай. Госпадзі, не дапусці ўрага ні ўзад, ні ўперад, папутай сляды яго жоўтымі пяскамі, цёмнымі лясамі, крутымі гарамі. Тады ўраг устане перада мною, як столб. Амінь, амінь, амінь.

583. Ад благога чалавека

Колакал на храме, ікона ў раме, крэст на мне, ключ у замку, змяя ў траве, звер у бярозе, а я – на сваім парозе. Як гэты мой парог змяя не перапаўзе, звер не перойдзе, так і блгі чалавек не прыйдзе, парога не ўбачыць. Ангел мой, устань са мной.

584. Ад ліхога чалавека

Пайду, благаслаўлясь, з хаты дзвярамі ў сенцы, з сенцаў у двор, з двара ў вароты, пад краснае сонейка, пад чыстае поле. У чыстым полі стаіць святая божая цэркаў. Самі царскія дзверы расчыняюцца, сам раб Божы (імя) загаваруя ад 9 калдуноў, 9 калдух. Хто на мяне ліха думае, той шчытай у лесе лясок, у моры пясок, а на небе звёзды.

585. Каб не чапала начальства

Ёсць і абярогі для работы, каб не чапала цябе начальства. Етыя словы нада на бумашцы напісаці, ці вывучыці, а як начальнік да сябе цябе пазаве, дык і прачытаці іх скоранька. А яшчэ можна дулі скруціць ды схаваць рукі ў карманы, ці за спіну схаваць і трымаць дулі скручаныя аж покуль і не выйдзеш. Словы запішы такія:

– Пайду я, раб Божы (імя) на божы свет, на шырокай вуліцы мне сустрэчнага нет. Няма ні сустрэчнага, ні папярэчнага, няма ні ліхіх, ні злых, ні плахіх, ні такіх, коі казалі бы мне, божай рабе (імя), «нет». Не загаварылі бы і не ўгаварылі бы, і не ўбядзілі бы супраць волі маёй. Божым светам асвятлюся, святой іконай бласлаўлюся, воблакам абтыкнуся, частымі зоркамі асыплюся. І як месяц з неба не адкінуці, сонейка не спракінуці, так і мяне ў маёй справе не перабіці, не зламці. Век мне на сваім стаяці. Справу сваю не выпускаці. Як хочу, так і будзе. У імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь, амінь, амінь.

586. Калі ідзеш к начальству

Пераступаючы парог, гаворыш:

– Парог ваш, а верх наш.

587. Каб не ругаліся на цябе

Іду на суд, насустрач мне гроб нясуць. Спераду мяне замок зачынен на 12 дзвярэй, на 12 замкоў. Так і ты, Госпадзі, замкні ім губы, зубы. Амінь.

Паўтарыць 3 разы.

588. Каб не крычалі на цябе

Я іду на суд, на ўстрэчу мне гроб нясуць. Уперадзе замак закрыты на 12 дзвярэй, 12 замкоў, дык закрой ім, Госпадзі, губы і зубы. Амінь, амінь, амінь.

589. * * *

Иной человек не может за себя постоять – и все шишки на него. Если такой человек под старый Новый год постарается раньше других прийти на службу и три раза прочитать этот наговор, то он исправит свое положение:

– Как у мертвых зубы не кусаются, языки не ругаются, как они в гневе не бросаются, руками на живых не машут, ногами не стучат, как они на меня не кричат, так чтобы ни один человек во веки веков и вовеки – ни старший по чину, ни младший, ни тот, кто считает, ни тот, кто в кресле сидит, пусть строго на мой лик не глядит, меня боронит. Вот, как я прочитал (а), как я все сказал (а), так и должно быть и наговор мой не переломить. Аминь, аминь, аминь.

590. Каб ніхто не абіжаў

Каб ніхто не абіжаў, трэба ў думках паўтараць такія словы:

– Рыба мая непрыкаслоўная, рабы мая маўчалівая, рота не раскрываіш, словамі не кажыш. Так і маім ворагам, так і іх вуснам не раскрывацца, славамі не кідацца, беды, гора не наносіць. Гець ты, чорна ноч, гець ты, белы дзень, гець, чырвона зара. Ворагі ззаду – першая я. Амінь.

591. Каб не заходзілі злыя людзі

Каб не заходзілі да цябе злыя людзі, да тых, каго табе відзець не хочацца, дак можна здэлаць аберег на хату. Для этага нада ручкай нажа паставіць крыжыкі на дзвярах з двух бакоў і казаць пры гэтым:

– Дух мой, прэбудзь са мной. Сваіх запускай, чужых не падпускай. Крэст стаўлю, ляплю замок. Раблю абярог на свой парог. Хазяін-дамавы, не пускай да мяне ў хату (назваць тых, хто не да спадобы). У імя Атца і Сына і Святога Духа. Амінь.

592. Каб злодзей у хату не палез

Каб злодзей у хату не палез, дак кажуць такую малітву-абарону. Луччэй казаці на маладзёк. Словы кажуць тры разы і выходзяць на порог:

– Выхожу з дзвярэй, раб Божы (імя), станаўлюся пасярод двара. Са мной Мікола Угоднік стаіць. Закрываюся-захаваюся цяжкімі засовамі. На абодвух дзвярах два ангелы стаяць. Хто едзе – праедзе, хто ідзе – прайдзе. Кругом майго двара быстра рака, крута гара, цёмны лес. Амінь, амінь, амінь.

593. Захаваці хату, двор

Ды я частком чую, што одному на скаціну сурочылі, калі на хворобу, а то дык могаць і на смерць налажыць. Калі ў вёсцы е вядзьмарка ці думаіш, што урок наклалі – дак зразу шукай знахарку, ці бабу-шаптуху. Можна хату, двор такой малітвай захаваці. Калі ў двор заходзіш, дык левай нагой ступай цэраз порог, адчыняй фортку, абаврыся аб правую верэйку (анору ля калітцы) правым плячом і прачытай малітвы, што знаіш, а лепш «Отча наш». Затым перахрысціся і скажы словы:

– Сьвяты гасудар спас і сьвяты гасудар архістратыг Міхаіл, закрой, Гасподзь, ад ліха чалавека і супастату на ўсякі час і на ўсяка ўрэмя. І ныня, і прысна, і ў вякі вякоў. Амінь.

594. Ад вароў

Выхажу з дзвярэй, раба Божая Марыя. Станаўлюся сярод двара. Са мной Нікалай Угоднік стаіць. Запрусь, затварусь затворным замком. На абоіх дзвярах ангелы сядзяць. Кто ідзе – прайдзе, кто едзе – праедзе, грабіцель ва двор зайдзёт – не дайзёт. Глаза пацямяюць, ногі адзеравянеюць, рукі акалеюць. Кругом майго двара быстрая рака. Кругом гара, цямнее лес. Амінь.

595. Ад злодзеяў

Госпадзі, Божа мой, ангел-храніцель са мной, закрываю я сваю гладзь, каб злодзей не мог яе ўзяць. Госпадзі, благаславі, усе дванаццаць месяцаў не падпусці ні ноччу, ні ўранні, ні днём пры ясным сонейку, усе 24 гадзіны ў суткі, усе ў часу мінуткі. Хто к майму дабру падойдзе, той з месца жывым не сойдзе.

596. На украдзеную вешч

Кажуць толькі, што-небудзь прападзе з вешчы, трэба чытаць замову тры разы:

– У полі чыстым стаіць сундук жалезны, а у тым сундуке ляжаць нажы булатныя. Пайдзіце вы, нажы булатныя, к зладзею

(імя), вору такому і ўсякаму, рубіце цела яго вараўское, закаліце сэрца яго чорнае, і каб ён, вор-варюга, крадзянае вярнуў, вараціў, каб не ўтаіў ён ні сіні-пораха, а выклаў бы ўсё. Будзь ты, вор, пракляты маім загаворам. Ідзі ты, вор, у зямлі прыісподнюю, за горы Саянскія, у смалу кіпучую, у залу гаручую. Будзь ты, вор, прыкалочаны к прыталоке колам асінавым, высушан сушэ травы, замарожэн хужэ льда, акрывей, ахрамей, амалей, у градзі качайся, і смерцю не сваёю памры.

597. * * *

Читатъ на закрытую сумку, а затем на открытую сумку три раза:

– Веди, звезда, вора мимо моего двора, чтобы вор меня не увидел и денег моих не увидел. Только когда медный замок станет золотым, тогда мой наговор станет пустым. Аминь. Аминь. Аминь.

598. Замова супраць кражы з хаты

Трэба казаць тры разы, сыходзячы з хаты:

– Выходжу з дзвярэй раба Божага (імя), станаўлюся упоперак двара. Са мной разам Мікола Угоднік стаіць. Запруся, затваруся ... замком. На абедзьвух дзверах два ангелы сядзяць. Хто едзе – праедзе. Хто ідзе – абыдзе. Драпежнік у хату зайдзе – не дайдзе: ногі адервянеюць, рукі акамянеюць, вочы пацямнеюць, вакол майго двара быстра рака, крута гара, цёмны лес. Амінь. Амінь. Амінь.

Драпежнікі абавязкова абыдуць гэтае замоўленае месца.

599. Ад суда

Есць в ётам доме пан дурной, как баран, я его не баюся. Лежыт в его роце гнілая калода, мохам абрасла і на меня, раба Божага (імя), не абазвалась на нічога. Вужом падвяжуся, гадзюкай падапнуся, і пана не баюся. Амінь.

600. Ад суда

На Мінскай вуліцы стаіць цэркаўка, у той цэркві прастол стаіць, за тым прастолам Божая мацер сядзіць, залатыя ключы ў прыстоле дзяржыць. Тымі ключамі замукала маім ворагам зуб за зуб, шчэлеб за шчэлеб (дзясны). Памяні, Госпадзі, цара Давыда.

Як садзішся на судзебную скамейку, еслі пад суд хто, дык трэба загаварваць.

601. Загавар на суд

Левай рукой дакрануцца да парога:

– Іду на суд. Не іду, а еду чорным валом-варкуном. Штоб маім
врагам-непрыяцелям і супастатам пазатыкала рот калам.

Плюнуць налева тры разы.

602. На суд

Іду я на суд, цяну нагу за нагою, увесь суд за мною. Не сама я
іду. На ваўку еду, гадзюкаю паганяю, усім судзям губы і зубы
замыкаю. Мая хата, мая печ, гаварыце мне вольна рэч.

603. На поспех у судзе

Станаўлюся я на суд, не на суд, а на суддзёвы грудзі. Ты не
воўк, я не авечка, дай, Бог, штоб не сказалі на мяне плахога
славечка.

Расказваў бацька мой.

604. На поспех у судзе

Парогавае палена, як табе цяжка-важка тут ляжаць, так штоб
цяжка-важка суддзям на мяне слова было сказаць. Чатыры сцяны,
пятая печ, замаўляю суддзям рэч.

Расказвала жанчына.

605. Ад суда

Сама я на суд іду, Бога Айца на плячах нясу, Мацер Божа,
сустракай сваёй чэснай пеляной, мяне пакрывавай сваім чэсным
крэстом, усіх врагоў пабівай. Як цяжка мёртваму ў гробе ўставаць і
руку падымаць, штоб так цяжка было врагам маім слова сказаць.
Ішоў Ілья прарок з неба, нёс огнены лог, разрубай карову, як карова
жадна сваім цялёнкам жадна, штоб нада мной былі вразі жадны. Як
карова сваім цялёнкам не ўладзее, штоб нада мной суд і вразі не
ўладзелі.

606. * * *

Читают во вторник. Читают в зале суда 3 разы:

– Как косяки немые, стены глухие, так и судьи будьте немые
иглухие. Как топну ногой, судьи все под столом. Аминь.

607. Ад суда

На гадзюкі еду, вужам паганяю, людзям мову замаўляю. На
праўдзі стаю, праўду гавару. Мая хата і мая печ, замаўляю суддзям
рэч. На змяі еду, вужам паганяю, усім суддзям рэч, губы, зубы і рот

залатымі замкамі замкаю. Як важка мне эта рабіць, так важка суддзям і засядацелям на мяне злобу імець. Як у полі зялёнаму дубу мёду-гарэлкі не піці, так усім суддзям, засядацелям на мене важка гаварыці.

608. Не ўдачу ў судзе

Узяць шматок саломы, палкі ці трэскі з гарэлай ці патушанай хаты і казаць:

– Госпадзі, цябе ж адстаялі ад пажара, а ты ж адстой мяне ад суда. Як салома (ці палкі) гэтыя немы, так штоб суддзі панямелі.

Да суда гэтыя рэчы накласці на парозе і пакінуць на час суда. Акрамя таго, недалёка ад парога ў столь трэба ўтыркнуць нож, пакуль ты будзеш там сядзець. Прыйдзеш ад суда, тады нож вытыркнеш.

609. На сон

Первым разочкам, божым часочкам прашу я Госпада Бога і духа святога. Вазьміця... (імя) нашніцы начныя, полуночныя, вячэрнія, урошныя, лісавыя, крыжавая, патайныя, прастудныя, урошныя, уцешныя. Адкуль вы ўзяліся: ці ў уроку, ці з прыгавору, ці сяды, ці тады, ці з чужых языкоз. Угаварываю цібе з масцей, каб жыці не лячыся, на месці станавіся.

610. На сон

Госпаду Богу памалюся, усім святым пакланюся. На небе мясечка, на полі дуб на двенаццаць какатоў, у тых какатах двенаццаць неўжытых. Первы неўжыты святы Дземід, другі Давід, трэці святы Егор. Ты, Дземід, не бачыў трыдзевяці неўжытых, не бачыў ты, Давід, трыдзевяці неўжытых, святы Егор, ты не бачыў трыдзевяці неўжытых, не бачыў стала, зваць стала выклікаць із касцей, із масцей, яркіх ачэй, із белага ліца, із чырвонай краві і русых кос, із жыл-спажыл. Адсылаю я на махі, на балоты, там сталы пазасціланы, кубкі паналіваны, там гуляць ўсе неўжыты, дажыдаюць. Бог з помаччу, а я святым духам. Амінь.

Пасля чытаць «Отчэ наш...» 3 разы.

611. Перад сном

Лажуся спаць на божую кравець. Анёлы возле мене, анёлы на мне, анёлы пада мной. Лажуся спаць, крешчуся крестом, на кресце печась: налева, направа, на 40 саженой. Ісус Хрыстос перед воротами, Мацер Божа перад вокнамі. Ісус Хрыстос до свету, Мацер Божа до веку. Амінь, амінь, амінь.

612. Ад дурнога сна

Калі сніцца дурны сон пра нячыстых сіл, трэба ўзяць жар (вуглі раскалённыя) дый высыпаць чэраз парог пад ногі. Потым толькі ісці з дому.

613. На сон

Месяц, месяц малады, у цябе рог залаты, ты ўвесь свет абыйдзі, мне пару найдзі, з кім мне век векаваць, каб ва сне павідаць. Лажусь пад панядзелак, прысніся зялёны ельнік, а ў зялёным ельніку я і любоў мая.

614. Каб прысніўся вешчы сон

У ноч з пятніцы на суботу кладуць ля галавы хлеб-соль, і задумывая жаланне, кажуць:

– Нядзеля з панядзелкам. Аўторак з сарадою. Чацвер з пятніцай. А табе, субота, дружкі няма. Вось табе хлеб-соль, а мне дай ясны сон.

615. Малітва маці аб дзіцятку

Е малітва маці аб дзіцятку, з якім здарылася нядобрае:

– Госпадзі, памажы. Госпадзі, благаславі. Прымі, Госпадзі, вёслы ад берага слёз горасці. Белае мора, чорнае мора, сушы, рассушы, сохні. Сабяры сорок дарагому майму дзіцятку пры кожнай дарозе, пры кожным шляху. Дай, Госпадзі, па ангелу ахоўніку, ад абід і гора – пазбавіцелю. Нядугі, няўзгоды, нянавісьць, нячысты дух, нячысцікі. Здымі з яго ангелам узняцenne, маім ангелам дай яму цярпення. Сатвары сваёю рукою збаўленне, з усіх сарака дарог дай вяртанне. Матанька, Маці Мары, різу сваю здымі, пакрый і ўкрый. У імя Айца і Сына і Святага Духу. Амінь.

616. Абярэг на ўнукаў

Чытаць да ўсходу, пакуль унукі спяць:

– Госпадзі, ацец нябесны, сіла твая і воля твая. Спасі, сахрани і аберагі ва ўсех пуцях, ва ўсех дарогах, ва ўсех дзялах маіх унучат.

617. На дзяцей

Госпади Иисусе Христе, будзі міласць твая на дзецях моіх (імя). Сохрани іх пад покровом твоім, покрый от всякого врага і супостата, отверзі ім уши і очі сердечные, і даруй умение і смуреніе серцам іх. Госпадзі, все мы созданы тобою, пожелай децей моіх (імя) і просвеці ім ум светом разума Евангелія твоего і наставі іх на стезю заповедей твоіх, і научі іх, Спасе, творіті волю твою, яко ты есі Бог наш. Іде, дзіцятко, до дому, не коріся нікому другому, дзержы совет

с бацькой, дзержы совет с маткой, иконе поклонись, родзіцелям покорись. Так бы ты све домой рвался, как младзенец за ціцькой гонялся. Во імя Отца и Сына и Святага Духа. Амінь.

618. Ісці малому ў школу

І на дзетак ёсць малітвы. Зараз дзеці вучыцца не хочуці, дак як ісці малому ў школу, дык на агонь у печы так кажуці:

– Як ты, вогнішча, гарыш да разгараіцца, ад майго дыху калыхаіцца, так бы гарэў на навуку і раб Божы (імя). Амінь.

619. Калі дзіця пайдзе ў школу

Калі дзіця пайдзе ў школу ды ўжэ трошкі будзе што разумеці, дык і яго навучыці, каб казаў, як саступае на парог школы:

– Ісціна ў тым, што за гэтым парогам мая моц.

620. Калі дзіцё куды ідзець

А калі дзіцё куды ідзець ці сама ты з дому ідэш на работу, дык гавары дзіцяці зваротак да ангела-храніцеля словы:

– Прыйдзі да мяне і ніколі мяне не кідай, куды б я ні пайшоў (пайшла). Амінь.

Гэтыя словы, што ты чула на радыва, таксама можна казаці, хаця я і не заўсёды веру ў тое, што кажуць на цілівізару ці на радыва. (Словы такія: «Ангел мой, ідзем са мной, ты – впередзі, я – за тобой». Кажуць тры разы).

621. Як дзіцё ляніцца

А як дзіцё ляніцца, дак бацька павінен біці яго, а матка плача, а не забірае дзіця. Калі ж пойдзе ранкам у школу, дык услед тры разы тры дні запар надо чытаці нагавор:

– Ствары трудалюбства, Гасподзь, пакажы нам міласцю тваю. Блаславі сам раба Божжага (імя). Запаведуй, Гасподзі, рабу (імя) працаваці і не лянаваціся. Как заразку працуюць істыя манахі ў святым манастыры. Ва імя Айца і Сына і Святага Духа. Амінь.

622. Каб грошы вялісь

Калі хочаш, каб у хаці грошы вялісь, дак нада на stole, за якім уся сям'я вячэрае, пад кляёнку пакласці мелкіх грошай. Нельга грошы занімаць на поўню, на схадок, у пятніцу. А калі доўг сама маеш, дык яго да Новага году трэба аддаці, бо тады будзіш занімаці ў людзей увесь наступны год. Каб у хаце грошы вяліся, дык калі будуці ў зямлю класці пакойніка, трэба кінуці ў яму грошай і прагаварыць:

– Як мяртвец, раб Божы (імя), ад гроба не адыходзіць, так і ў раба Божага (сваё імя) грошы ад сумы, ад хаты не адыйдуць. Амінь.

623. Еслі кажыцца, што плахое падумалі

Еслі табе кажыцца, што про цябе совсем плохое падумалі ці плохого пажадалі, а можа, і праклялі, дык тады ёсць другая малітва:

– Адвядзі, Госпадзі, ад мяне ўсё плахое. Слова божае – першае, а пракляцце – слова пустое. У імя Айца і Сына і Святога Духа. Ныне і прысна і ва веці вякоў. Амінь.

624. Ад людской злобы

Ступаю праваю нагою на парог, штоб мне Гасподзь Бог памог. Калдуны, чарадзеі, злыя саседзі, будзьце нямыя, губы, зубы замкніце свой злы язык на раба Божага (імя) не падніміця. Вецер буйны, ты ляціш па палям, па лугам, па лясам, па аўрагам, па балотам. Наляці на калдуна, на чарадзея, злога саседа (імя врага). Сламі яго, скруці яго на дарозе, на парозе, у пасцелі, за сталом. Што яны мне натварылі – штоб цяпер загаласілі. А мне дай Бог спор са ўсіх старон. Я ў свой дом словам, а Бог с помачу. Амінь.

625. Ад бяды

Госпадзі, ты молішся на небе, а мы, людзі, на зямле. Як пасеяны мак трудна з зямлі падняць, так трудна і раба Божага (імя) абіжаць. Як мёртвыя ног не паднімаюць, так бы і вразі на раба Божага (імя) не шлі. Як мёртвыя рук не паднімаюць, так бы і вразі на раба Божага (імя) не паднімалі рук. Святы Нікалай Угоднік, спасі раба Божага (імя) у вадзе, у агні, і на зямле. Амінь.

626. Супраць бяды

Загаварую я раба (імя) свайго палюбоўнага маладца (імя) ад мужыка-калдуна, ад ворана-крыкуна, ад бабы-калдуніхі, ад старца і старухі, ад пасхімніка і пасхімніцы. Адсылаю па лесу хадзіць, ігольнік браць па яго веры, і пака ён жыў, ніхто яго не абазарочыў, абпрызорыў. Загаворваю я раба (імя) свайго палюбоўнага маладца (імя) аб сбірежэнні в дароге крепко-накрепко, навек, на ўсю жызн. Хто з лугу ўсю траву вышчыпае з мора ўсю вадку выпіе, і взылае і той бы маё слова не правазмоч, мой загавор расторг. Хто з злых людзей яго абазарочыў і акалдуе, і іспороже, у іх бы тады з лба глаза вывараціла ў затылак, а майму палюбоўнаму маладцу (імя) пуць і дарожка, здароўе на разлуку маею.

627. * * *

Калі мужава радня вас поедам есць, частуючы іх бінамі тры разы самі сабе гаварыце:

– Памінаю вашу злосць бінамі, запіваю яе кісялём. Амінь.

628. Пад Чысты чацверг

Як очишчався Ісус Хрыстос да дня, так чишчайся ўся тварь і нечисць, все змеі-чарадзеі і ліхадзеі, завіднікі супостата адмоенг двора, ад моего семейства і ад ската. Амінь.

629. Чтобы дело ладилось

Как этот узел завязан, так бы и у моих рабов Божих (імя) дело (такое-то) скоро сошлось.

Сказать три раза. Завязать узлом нитку. Положить через порог, проговаривая. И идти.

630. Против зла

Николай, угодник Божий, помочник Божий. Ты и в поле, ты и в доме, и в пути, в дороге, на небесах и на земле: заступись и сохрани от всякого зла.

631. Вызывание желаемой osoby

Фагот, жги сердце, тело, душу, кровь, дух, разум, огнем, небом, землею, радугой, Марсом, Меркурием, Венерой, Юпитером, Фенне, Элера и во имя всех дьяволов. Фагот, завладей, жги сердце, тело, душу, кровь, дух, разум до тех пор, пока он не явится исполнять все мои желания и приказания. Иди молнией, теплом, бурей, ворочай его, чтобы он не смог спать, ни на месте стоять, не мог ничего делать, ни есть, ни речку перейти, ни верхом на лошадь сесть, ни с девушкой говорить, до тех пор, пока он не явится исполнять все мои желания и приказания.

632. На доброе жыццё

Первым разам, Божым часам Госпаду Богу памалюся, Прічыстай Маці пакланюся, Мать Прічыстая, стань мне на помашч. Ляцелі голубі через сінее мора, через чістое поле, через цёмныя лескі. Што ў тых лесках стаяла баня, в той бане лежало тры дошкі. Як тых дошак нікому не падняць, так раба Божага Івана русага воласа нікому не ўняць. Штобы ён не думаў ні аб ядзе, ні аб хадзе, толькі думаў аба мне трымцел, так, штобы аба мне трымцел. Я – словам, Бог – з помашчу.

633. На добрую жызн

Заговор надо чытаць на свадзьбе:

– Хорошыя людзі, каб за столамі селі, пілі, елі і хорошыя мыслі імелі. Іванов (імя жэніха) русый волос разгорісь, белая грудзь налісь і к невесце прігорнісь. Заходзіць солнышко Васілье, всходзіт месяц Гавріло, штоб жылі, весялілісь і хорошо гаворілі старыя, і дзеткі малыя неслісь с весёлою пасхою, а мы жылі с тобой весёлою ласкою. Прігорніся, заговор пріворожыць, так ніхто не отворожыць. Адам і Ева сошліся, і этой пары ніхто не нарушыл. Мір вам. Амінь.

634. На добрае жыццё

О, Пресвятая Богородица, небесная царица, спаси и помилуй нас, грешных рабов Твоих (имя), от напрасной клеветы, от всякой беды, напасти и внезапной смерти, помилуй в дневные часы, утренние и вечерние и во всё время сохрани нас стоящих, сидящих, на всяком пути ходящих, сноби, заступи и покрой, и заступи и покрой, и защити. Владыка Богородица, от всех врагов видимых и невидимых, от всего злого обстояния, на всяком месте и во всякое время будь нам Мати Препоблагая необратимая стена и крепкое заступление всегда и ныне, и пресно, и во веки веков. Аминь! Огради мя, Господи, силою Честного и животворящего Твоего креста, и сохрани мя от всего зла.

635. Штоб усё было добра

Прасвятая гаспожа Уладычыца, нябесная Царыца, спасі грэшную рабу тваю (імя) ад усякай бяды, напасці і ўнязапнай смерці. Саблюдзі, зашчыці і спасі мяне ад усякіх бед, відзячых і невідзячых, ад балезней, ва ўсякая ўрэмя, будзь мне мацяр'ю. Пуць-дарогу асвятці, Прасвятая Багародзіца, стань на ўсіх дарогах і пуцях, усе дарогі і пуці мне асвятці і сахрани мне жызн. Дай мне немнага здароўя. Амінь, амінь, амінь.

636. Ад людской завісці

Встречаю (імя) с хлебом, солью, пасхой. Блаславі, Господзь, і будзь с душой і лаской. Господніе сільныя твоі ўлогі, отпусціце (імя) голову, серцэ, рукі, ногі. Прошу, божая Маці, оправдаць. Кладу накладу, каб (імя) дворочек, дзе осталса молодой следочек. А я пойду ў гору, наберу желтого песку і насыплю на след врагу. Амінь.

Дапамагла вельмі многім.

637. На ўміратварэнне

Владыка чалавека любічэ – цару вякоў і падацелю благіх, разбурыўшы ўражды срэдасцення і мір падаўшы роду чалавечаму. Даруй і ныве мір рабам тваім (імёны). Укарані ў іх страх твой і друг на друга любоў уцвердзі, упасі ўсякія распры, спалі ўсе разнаглассі, саблазны. Яко ты есі мір наш і табе славу пасылаем. Айцу і Сыну і Святому Духу і ныве і прысно ва веці вякоў. Амінь, амінь, амінь.

638. Калі нешта табе падкінулі

Еслі, хто етае табе што падкінуў, ета нада несці на рэку, на бягучую воду. А хоць нясі на ростані ў дванаццаць часоў ночы да спалі там на растаньках. Каго ні стрэціш, маўчы, дажа еслі ён скажа табе: «Здароў!» Но то, што яно здзелана, нікагда не гарыць. Тады на рэку, шыбануць на рэку:

– Што ты дзелала мне, штоб была і табе.

639. Ад нападзі

Маня га, падляж і к табе нуда, штоб ты сабе вешалку найшла, от мяне атышла (3 р.). Леня га, падляэ і к табе нуда, штоб ты сабе вешалку нашоў, ад мяне отошол (3 р.).

640. Жывая малітва-спасіцельніца

Сонцам мяне асвяці, месяцам аградзі, святым духам асвяці. Я веру Ісусу Хрысту-хрысціцелю, вялікаму пабядзіцелю. Пабядзі, Госпадзі, усю маю балець. Госпадзі ўперэдзі, а я пазадзі. Прасці мне, Госпадзі, і дай здароўя. Спасі мяне, Госпадзі, і ў полі, і ў дарозе, і ў доме, і на рабоце, і на чужой старане. Спасі мяне, Госпадзі, ад вялікай бяды, ад усякага гора.

ПАКАЗАЛЬНІК ІНФАРМАТАРАЎ

Абросімава Таісія Васільеўна, 1926 г.н., в.Роўкавічы
Чачэрскага раёна – 163, 164

Агароднік Ганна Мікалаеўна, 1930 г.н., в. Радуша Жлобінскага
раёна – 213

Атрошчанка Вольга Нікіцішна, 1928 г.н., в. Пабядзіцель
Лоеўскага раёна – 56

Афанасенка Матрона Юр'еўна, 1931 г.н., в. Пярэдзелка
Лоеўскага раёна – 45

Бадзілоўская Ганна Піліпаўна, 1926 г.н., г.п. Стрэшын
Жлобінскага раёна – 351, 363, 386, 426, 464

Байдакоў Сцяпан Васільевіч, 1929 г.н., в. Верхняя Алба
Жлобінскага раёна – 16, 39, 84, 89, 102, 148, 157, 165, 190, 200

Балыкова Марыя Ігнатаўна, 1909 г.н., в. Нісімкавічы
Чачэрскага раёна – 80, 113, 121

Барабанава Аляксандра Міхайлаўна, 1941 г.н., в. Гусявіца
Буда-Кашалёўскага раёна – 2, 3, 26, 35, 60, 138, 186, 187, 198, 205,
206, 207, 222, 272, 306, 307, 334, 335, 336, 337, 338, 347, 355, 356,
365, 388, 400, 407, 438, 440, 441, 468, 469, 471

Баравая КлаўдзіяПятроўна, 1932 г.н., в. Насовічы Добрушкага
раёна – 147

Баранава Надзея Уладзіміраўна, 1932 г.н., г. Жлобін – 118

Барсукова М.Г., 1928 г.н., в. Крупец Добрушкага раёна – 555

Белаш Еўдакія Сяргееўна, 1918 г.н., в. Чырвоны Бераг
Жлобінскага раёна (раней пражывала ў в. Дворышча Хойніцкага
раёна) – 513, 514, 544, 575

Белая Лідзія Сяргееўна, 1929 г.н., в. Сцяпы Жлобінскага раёна –
44, 85, 105

Бічухова Наталля Іванаўна, 192 г.н., в. Запрудаўка
Добрушкага раёна – 249, 342

Бобрыкава Тамара Кірылаўна, 1936 г.н., г. Добруш – 293

Бойдак Елізавета Іванаўна, 1926 г.н., г.п. Лоеў – 106, 197, 526,
527

Брымянкова Любоў Філімонаўна, 1921г.н., в. Васільеўка
Добрушкага раёна – 379

Бухонкіна Марыя Адамаўна, 1912 г.н., г. Добруш – 212, 323,
505

Быкава Кацярына Мікалаеўна, 1927 г.н., в. Чорная Вірня
Жлобінскага раёна – 507

Быкава Кацярына Мікалаеўна, 1927 г.н., в. Чорная Вірня
Жлобінскага раёна – 565

Валчкова Зінаіда Сцяпанаўна, 1931 г.н., в. Рэкта Жлобінскага
раёна – 214, 298, 299, 330, 405, 425

Вішнякова Ганна Дзямідаўна, 1918 г.н., п. Осаў Буда-
Кашалёўскага раёна – 225, 411

Галько Сафія Паўлаўна, 1925 г.н., в. Радуса Жлобінскага
раёна – 587

Ганчарова Ганна Іванаўна, 1907г.н., в. Залаўе Чачэрскага раёна
– 552

Ганчарова Клаўдзія Сцяпанаўна, 1943 г.н., в. Запрудаўка
Добрушкага раёна – 79, 132

Гатальская Марыя Іванаўна, 1946 г.н., г. Ветка (раней
пражывала ў в. Вялікія Нямкі Веткаўскага раёна) – 314, 478

Грудавенка Валянціна Гаўрылаўна, 1930 г.н., в. Баршчоўка
Добрушкага раёна – 203, 246, 321, 487

Грыгор'ева Фёкла Навумаўна, 1914 г.н., в. Чацвярня Жлобінскага раёна – 40, 41, 42, 43, 59, 67, 68, 216, 406, 632

Грымянкова Любоў Філімонаўна, 1921 г.н., в. Васільеўка Добрушкага раёна – 247

Грынькава Марыя Рыгораўна, 1929 г.н., в. Краўцоўка Гомельскага раёна – 491, 492, 493, 576, 592, 593, 618, 619, 620, 621

Гуршчанкова Ганна Фёдараўна, 1923 г.н., в. Забаб'е Буда-Кашалёўскага раёна – 408, 472

Дземянкова Надзея Парфёнаўна, 1924 г.н., в. Патапаўка Буда-Кашалёўскага раёна – 226, 227, 275

Дзяржынская Вольга Пятроўна, 1932 г.н., в. Матнявічы Чачэрскага раёна – 14, 62, 87, 92, 93, 110, 111, 353, 429, 451, 453

Дорашава Ева Мінаўна, 1941 г.н., в. Вуць Добрушкага раёна – 248

Дуброўская Матрона Лявонаўна, 1945 г.н., г. Ветка (раней пражывала ў в. Кобаўка) – 210

Ермакова Вера Ціханаўна, 1943 г.н., в. Церуха Гомельскага раёна (нарадзілася ў в. Кустарны) – 112, 114, 116, 122, 123, 124, 126, 128, 131, 133, 134, 135

Завалей Валянціна Фёдараўна, 1939 г.н., в. Малевічы Жлобінскага раёна (раней пражывала ў Буда-Кашалёўскім р-не) – 294, 327, 485, 612

Заўялец Марыя Герасімаўна, 1931 г.н., в. Пабядзіцель Лоеўскага раёна – 56

Зелянкова Алімпіяда Мінаўна, 1922 г.н., в. Урыцкае Гомельскага раёна – 243, 287, 318, 419

Зелянцова Вера Сцяпанаўна, 1930 г.н., в. Усход Лоеўскага раёна – 34

Зубарава Марыя Паўлаўна, 1938 г.н., в. Дуброўка Добрушкага

раёна – 340

Зязюля Наталля Пятроўна, 1949 г.н., в. Карпаўка Лоеўскага раёна – 268, 304, 427, 486

Ігнаценка Праскоўя Іванаўна, 1935 г.н., в. Мархлеўск Хойніцкага раёна – 12

Кавалёва Ганна Андрэеўна, 1942 г.н., в. Каменка Чачэрскага раёна – 103, 539

Кавалёва Еўдакія Фадзееўна, 1927 г.н., в. Міхалькі Гомельскага раёна – 285, 483

Каваленка Галіна Мікалаеўна, 1939 г.н., в. Страдубка Лоеўскага раёна – 47, 48, 143, 192, 603, 604

Казакова Марыя Аляксандраўна, 1917 г.н., в. Лапаціна Гомельскага раёна – 317, 563, 586

Казлова Ніна Іванаўна, 1935 г.н., г. Ветка (перасяленка з в. Чырвоны Кут) – 391

Казлова Эльвіра Іванаўна, 1936 г.н., г. Жлобін (нарадзілася ў в. Саланое Жлобінскага раёна) – 215, 260, 385, 459, 579, 580, 583, 595

Казлоўская Ганна Цімафееўна, 1940 г.н., в. Стараселле Добрушкага раёна – 501, 502, 503

Калінская Вера Аляксандраўна, 1938 г.н., в. Салтанаўка Буда-Кашалёўскага раёна – 228, 229, 312, 412, 572, 609, 610

Калядзенка Матрона Максімаўна, 1915 г.н., в. Пірэвічы Жлобінскага раёна – 136, 328

Калядзенка Сафія Васільеўна, 1935 г.н., в. Пірэвічы Жлобінскага раёна – 19, 149, 176, 183, 512

Камлачова Матрона Юр'еўна, 1925 г.н., в. Маркавічы Гомельскага раёна – 28, 284

Канаваленка Наталля Ануфрыеўна, 1933 г.н., в. Верхняя Алба Жлобінскага раёна – 16, 39, 84, 89, 102, 148, 157, 165, 190, 200

Капралава Таццяна Фамінічна, 1919 г.н., в. Стрэшын Жлобінскага раёна (раней пражывала ў в. Будзішча Чачэрскага раёна) – 20, 33, 81, 82

Капусціна Сафія Піліпаўна, 1928 г.н., в. Нівы Жлобінскага раёна – 258, 295, 296

Карнеявец Паліна Мікалаеўна, 1926 г.н., в. Даманавічы Калінкавіцкага раёна – 218, 303, 332, 443, 448, 456, 460

Касцюкова Вольга Сяргееўна, 1920 г.н., в. Крыўск Буда-Кашалёўскага раёна – 223

Кахно Сафія Іванаўна, 1930 г.н., в. Малевічы Жлобінскага раёна – 255, 256

Кацапава Елізавета Рыгораўна, 1924 г.н., в. Дудзічы Калінкавіцкага раёна – 267, 387

Кашперка Надзея Яфімаўна, 1930 г.н., в. Пярэдзелка Лоеўскага раёна – 45

Кірусенка Марыя Сцяпанаўна, 1921 г.н., в. Слабажанка Хойніцкага раёна – 538

Кірушчанка Ганна Лявонаўна, 1923 г.н., в. Вуць Добрушскага раёна – 361

Корбіт Валянціна Міхайлаўна, 1934 г.н., в. Слабажанка Хойніцкага раёна – 23, 49, 70, 91, 108, 109, 120, 130, 142, 145, 152, 159, 162, 167, 171, 184, 194, 204, 536, 537, 551, 608

Корнева Тамара Фёдараўна, 1937 г.н., в. Урыцкае Гомельскага раёна – 286

Круглякова Аляксандра Канстанцінаўна, 1910 г.н., г.п. Уваравічы Буда-Кашалёўскага раёна – 279, 415

Кулакоўская Ганна Антонаўна, 1929 г.н., в. Радзін Хойніцкага раёна – 57

Кулікава Ева Максімаўна, 1925 г.н., в. Краўцоўка Гомельскага раёна – 4, 13, 17, 27, 63, 99, 100, 188, 239, 282, 308, 315, 358, 359, 360, 372, 373, 392, 402, 481, 482, 562, 574, 599

Куляшова Ганна Самсонаўна, 1921 г.н., в. Усохі Добрушкага раёна – 37, 38

Кушнярова Тамара Тарасаўна, 1938 г.н., в. Праскурні Жлобінскага раёна – 259, 297, 384, 424, 477, 543

Лагвінец Аляксандра Кузьмінічна, 1940 г.н., в. Судкова Хойніцкага раёна (перасяленка з в. Дворышча Хойніцкага раёна) – 141, 193, 221, 344, 345, 346, 352, 465, 560, 568, 607, 613, 635, 640

Лапіцкая Фаіна Афанасьеўна, 1932 г.н., в. Фашчоўка Гомельскага раёна (раней пражывала ў в. Калінаўка Гомельскага раёна) – 244, 288, 458

Лаханька Ніна Фядосаўна, 1937 г.н., в. Новая Баршчоўка (раней Баршчоўка) Лоеўскага раёна – 21, 524

Лешнік Антаніна Фёдараўна, 1924 г.н., в. Прудок Калінкавіцкага раёна (раней пражывала ў в. Юравічы Калінкавіцкага раёна) – 51, 69, 75, 94, 150, 151, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 546, 547, 548, 549, 550, 596

Лубянава Марфа Міхайлаўна, 1916 г.н., в. Кузьмінічы Добрушкага раёна – 64, 250, 251, 252, 381, 422, 601

Лук'яненка Серафіма Адамаўна, 1927 г.н., в. Віць Хойніцкага раёна – 269, 270, 305, 333, 428

Лупікава Надзея Іванаўна, 1942 г.н., в. Церуха Гомельскага раёна (нарадзілася ў в. Кантакузаўка Гомельскага раёна) – 1, 58, 61, 77, 78, 96, 97, 98, 237, 238, 479, 480, 553, 554, 561, 573, 585, 590, 591, 615, 622, 623

Лявоненка Я.Т., 1907 г.н., в. Ляды Жлобінскага раёна – 326, 447, 484

Максіменка Ева Аляксандраўна, 1929 г.н., в. Веляцін Хойніцкага раёна – 86, 90, 528, 605, 634

Максіменка Марыя Іванаўна, 1931 г.н., г. Ветка – 209, 235, 236, 371

Максімчык Алена Уладзіміраўна, 1932 г.н., в. Катловіца Брагінскага раёна (перасяленка з в. Крупейкі Лоеўскага раёна) – 125, 584, 588

Матвеева Марыя Раманаўна, 1944 г.н., в. Забалоцце Буда-Кашалёўскага раёна – 273, 310, 354, 409

Марозава Вольга Пятроўна, 1929 г.н., в. Пабядзіцель Лоеўскага раёна – 22, 56, 119, 127

Мацюшова Марыя Міхайлаўна, 1931 г.н., в. Усоха-Буда Добрушскага раёна – 290, 292, 435, 437, 497, 504

Мацюшэнка Марыя, в. Мікалаеўка Буда-Кашалёўскага раёна – 311, 489, 490

Машкарова Анастасія Рыгораўна, 1923 г.н., в. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна – 31, 32, 74

Машукова Ганна Мікалаеўна, 1939 г.н., в. Баршчоўка Добрушскага раёна – 319

Машукова Пелагея Лукінічна, 1921 г.н., ў в. Баршчоўка Добрушскага раёна – 137

Мельнікава Вольга Фёдараўна, 1925 г.н., в. Пабядзіцель Лоеўскага раёна – 22, 119, 127

Міхалькова Марыя Пракопаўна, 1913 г.н., в. Залессе Чачэрскага раёна – 271, 395, 457

Мішарава Алена Іванаўна 1946 г.н., в. Івакі Добрушскага раёна – 450, 476

Мычка Марыя Сцяпанаўна, г. Жлобін – 217, 261, 262, 300, 331, 545, 582, 637

Нікіценка Праскоўя Іванаўна, 1925 г.н., в. Пабядзіцель Лоеўскага раёна – 9, 10, 172, 191, 602

Новікава Марына Мікалаеўна, 1960 г.н., г. Жлобін – 104, 263

Новікава Ніна Андрэеўна, 1933 г.н., г. Жлобін – 196, 515, 571, 581

Пазняк Сафія Міхайлаўна, 1935 г.н., в. Азарычы Калінкавіцкага раёна – 264, 265, 266, 302, 357, 364, 633, 636

Палевікова Надзея Пятроўна, 1929 г.н., г. Жлобін (раней пражывала ў п. Нікольскі) – 566

Памагаева Таццяна Мікалаеўна, 1931 г.н., в. Івакі Добрушкага раёна – 173, 506

Патапенка Ганна Пятроўна, 1922 г.н., в. Рэпішча Чачэрскага раёна – 54, 153, 154, 160, 168, 177, 185

Пеліпшанаў Іван Абрамавіч, 1902 г.н., г. Добруш – 29, 30, 65, 72, 73, 181, 455, 556, 564, 577, 578, 611, 617, 628

Піскунова Вольга Андрэеўна, 1925 г.н., в. Хоўхла Буда-Кашалёўскага раёна – 202, 370, 417, 474

Пратасавя Праскоўя Іванаўна, 1931 г.н., в. Пясочная Буда Гомельскага раёна – 241, 375

Пратасаў Арсенцій Дзмітрыевіч, 1932 г.н., в. Вулкан Лоеўскага раёна (нарадзіўся ў в. Дубрава Лоеўскага раёна) – 174

Процкая МарыяМаркаўна, 1925 г.н., в. Баршчоўка Добрушкага раёна – 319

Прыходзька Аляксандра Пятроўна, 1937 г.н., в. Кірава Жлобінскага раёна (раней пражывала ў в. Пагоннае Хойніцкага раёна) – 324

Прышчэп Марыі Ульянаўны, 1927 г.н., в. Ручаёўка Лоеўскага раёна – 11, 46, 525, 567, 639

Пыталёва Антаніна Іосіфаўна, 1921 г.н., в. Пясочная Буда Гомельскага раёна – 242, 376, 434

Рабцава Ганна Філіпаўна, 1936 г.н., в. Маркавічы Гомельскага раёна – 240, 431, 433, 470

Раманенка Варвара Пятроўна, 1934 г.н., г. Ветка (перасяленка з в. Кругоўка Добрушкага раёна) – 245

Рогава Матрона Сямёнаўна, 1926 г.н., в. Касакоўка Жлобінскага раёна – 66, 140, 253, 399, 423, 463

Рубанава Ганна Піліпаўна, 1922 г.н., в. Гусявіца Буда-Кашалёўскага раёна – 169, 309

Руднікава Варвара Мамантаўна, 1914 г.н., в. Дуброўка Добрушкага раёна – 499

Савіцкая Кацярына Ісакаўна, 1930 г.н., в. Старыя Навасёлкі Калінкавіцкага раёна – 50

Сакалоўская Ганна Ціханаўна, 1916 г.н., в. Запрудаўка Добрушкага раёна – 322, 454

Самусева Валянціна Рыгораўна, 1910 г.н., в. Залаўе Чачэрскага раёна – 552

Сапачова Ніна Міхайлаўна, 1933 г.н., в. Пірэвічы Жлобінскага раёна – 329, 362, 396, 461

Сачанка М.І. 1918 г.н., в. Вялікі Бор Хойніцкага раёна – 533, 535

Свярдлова Кацярына Сямёнаўна, 1932 г.н., г.п. Уваравічы Буда-Кашалёўскага раёна – 234, 280, 281, 348, 367, 368, 369, 389, 416, 445, 473

Серпікаў Віктар Пятровіч, 1956 г.н., в. Насовічы Добрушкага раёна – 616, 627

Сіманок Вольга Пятроўна, 1925 г.н., в. Запрудаўка
Добрушкага раёна – 380, 594

Скарабагатая Хрысціна Максімаўна, 1902 г.н., в. Малыя Рагі
Жлобінскага раёна – 7, 71, 257, 383, 394, 404, 557

Сталярова Марыя Ціханаўна, 1939 г.н., в. Шчэрбаўка
Гомельскага раёна – 289, 377

Судзенка Вольга Васільеўна, 1952 г.н., в. Віць Хойніцкага
раёна (нарадзілася ў г. Данецк) – 52, 53, 55, 95, 107, 158, 166, 175,
529, 530, 531, 532, 589, 597, 606

Сцепаненка Марыя Кірылаўна, 1926 г.н., в. Сялец Буда-
Кашалёўскага раёна – 233, 278, 313, 430

Сядая Галіна Рыгораўна, 1925 г.н. в. Краўцоўка Гомельскага
раёна – 15, 83, 88, 101, 115, 129, 139, 144, 146, 155, 161, 170, 180,
189, 199, 201, 211, 316, 393, 398, 403, 418, 432, 449, 452, 494, 495,
496, 600

Талсташэва Любоў Анатольеўна, 1961г.н., в. Івакі Добрушкага
раёна – 117

Татарынава Марыя Іванаўна, 1927 г.н., в. Нівы Жлобінскага
раёна – 542, 558

Ткачова Аляксандра Аляксееўна, 1913 г.н., в. Кіцін
Жлобінскага раёна – 182, 254, 325, 349, 350, 382

Торахава Лукер'я Дзмітрыеўна, 1918 г.н., в. Хвойнае
Хойніцкага раёна – 24, 25, 569, 614

Трасцяні Еўдакія Іванаўна, 1930 г.н., г.п. Лоеў (нарадзілася ў в.
Крупейкі Лоеўскага раёна) – 523, 638

Троцкая Варвара Сцяпанаўна, 1929 г.н., в. Касакоўка
Жлобінскага раёна – 508, 509, 510, 511, 540, 541, 626, 629, 630, 631

Халімонава Аляксандра Фёдараўна, 1912 г.н., в. Нівы
Жлобінскага раёна – 258, 295, 296

Харошка Праскоўя Данілаўна, 1915 г.н., в. Вялікі Бор Хойніцкага раёна – 534

Хацкова Ганна Рыгораўна, 1931 г.н., в. Карма Добрушкага раёна – 341

Хацкова Кацярына Кузьмінічна, 1925 г.н., в. Карма Добрушкага раёна – 18

Цімашэнка Анюта Іванаўна, 1914 г.н., в. Салтанаўка Буда-Кашалёўскага раёна – 8, 230, 231, 276, 413, 414

Цімашэнка Таццяна Аляксандраўна, 1915 г.н., в. Салтанаўка Буда-Кашалёўскага раёна – 232, 277, 339, 444

Цішкова Соня Адамаўна, 1937 г.н., в. Сялец Буда-Кашалёўскага раёна – 208, 366

Цукарава Феафанія Іванаўна, 1931 г.н., в. Ліпнякі Лоеўскага раёна – 76

Цярэшчанка Ева Мікалаеўна, 1925 г.н., в. Храпкава Хойніцкага раёна – 598

Чарняк Антаніна Сямёнаўна, 1919 г.н., в. Абухаўшчына Калінкавіцкага раёна (перасяленка з в. Агароднікі) – 301

Чыжова Валянціна Дзмітрыеўна, 1937 г.н., в. Васільеўка Добрушкага раёна – 462

Чыкезава Ганна Сцяпанаўна, 1929 г.н., в. Забалоцце Буда-Кашалёўскага раёна – 273, 310, 354, 409

Чэкан Надзеі Сцяпанаўны, 1929 г.н., в. Жгунь Добрушкага раёна (нарадзілася ў в. Кажушкі Хойніцкага раёна) – 195, 320, 378, 420, 498

Шаўцова Валянціна Сяргееўна, 1936 г.н., в. Сцяпы Жлобінскага раёна – 44, 85, 105

Шкрабава Пелагея Ісакаўна, 1915 г.н., в. Крыўск Буда-Кашалёўскага раёна – 178, 179, 224, 274, 390, 397, 410, 442, 488

Шлег Кацярына Мартынаўна, 1930 г.н., в. Крупец Добрушкага раёна – 36, 156, 343, 421, 436, 439, 475, 500, 624, 625

Шут Сафія Кузьмінічна, 1923 г.н., г. Хойнікі – 570

Шчаглова Ганна Георгіеўна, 1945 г.н., в. Кругавец Добрушкага раёна – 466

Шчарбакова Ганна Мікітаўна, 1921 г.н., в. Вугал Гомельскага раёна – 446

Шэўчык Ніна Рыгораўна, 1957 г.н., в. Дзімамеркі Лоеўскага раёна – 219, 220, 467

Юрава Анастасія Яфімаўна, 1922 г.н., в. Маркавічы Гомельскага раёна – 283, 374

Юранава Анастасія Андрэеўна, 1924 г.н., в. Забалоцце Буда-Кашалёўскага раёна – 273, 310, 354, 409

Юрасік Валянціны Савельеўны, 1946 г.н., г. Гомель (перасяленка з в. Рудня-Каменева Лоеўскага раёна) – 559

Ярмолкіна Матрона Сцяпанаўна, 1938 г.н., в. Усохская Буда-Добрушкага раёна – 5, 6, 291

Яромава Ганна Іванаўна, 1906 г.н., в. Салтанаўка Буда-Кашалёўскага раёна – 401